

ΛΕΥΚΩΜΑ

ΤΩΝ

ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ

1928

SISMANOGLIO
MILANO

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1928

2536

ΛΕΥΚΩΜΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΚΑΙ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

ΤΟΥ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1928

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τεκ. ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΣΙΤΟΥΡΗ Γαλατά δδός Μεγαρανι, 9-11

1928

SISMANOGLIO
MISGANO

Ο ΛΑΟΦΙΛΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΓΑΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ ΠΑΣΑΣ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1909-10 οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Ζωγραφείου ἀπεδύθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα *ἐκδόσεως Δευκώματος*, ἱκανὰ μὲν ἔτη ἐξεδίδετο τακτικῶς ἐπιμελεία τῶν ἐκάστοτε τελειοφοίτων, ἐφιλοτιμήθημεν δὲ καὶ ἡμεῖς, οἱ τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους (1927-28) τελειόφοιτοι, ὅπως προβῶμεν εἰς τὴν ἔκδοσιν *Δευκώματος*, ἔχοντες ἐπικούρους τοὺς τε ἐνθέρμως εὐαρεστηθέντας νὰ παράσχῃ τὴν πνευματικὴν τὴν συμβολὴν καὶ τοὺς φίλους συνδρομητὰς προθυμότατα σπεύσαντας εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ὀλίκου σκοποῦ τοῦ ἡμετέρου ἔργου.

Οἱ τελειόφοιτοι.

ΗΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ἔργον τῶν δυσχερεσιτάτων ἀλλὰ καὶ εὐγενεσιτάτων θεωρεῖται τὸ νὰ ἐπιδρῶσιν οἱ ἐνήλικες ἐπὶ τοὺς ἀνηλίκους ἀναπτύσσοντες καὶ μορφώνοντες τὸ τε σῶμα καὶ τὰς ψυχικάς αὐτῶν λειτουργίας.

Οὕτω δὲ ἡ παιδείαις καθόλου ἦτοι ἡ ἁρμονικὴ ἀνάπτυξις τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνηλίκου καθιστᾷ τοῦτον ἱκανὸν ὥστε νὰ δύναται ποτε αὐτεξούσιος γενόμενος νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἰδίου προορισμοῦ, τῆς πραγματώσεως τοῦ ἀγαθοῦ, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν κοινὸν προορισμὸν τοῦ βίου ἀπάσης τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἡ μὲν φυσικὴ καὶ πνευματικὴ ἀγωγή ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκήσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ἡ δὲ ἠθικὴ ἀγωγή εἶναι ἡ ἄμεσος ροπὴ καὶ ἐπενέργεια τοῦ παιδεύοντος εἴτε γονέως εἴτε διδασκάλου ἐπὶ τὴν συναισθητικὴν καὶ ὁρεκτικὴν τοῦ παιδὸς ἐνέργειαν. Οὕτω δὲ ἡ ἠθικὴ ἀγωγή προτίθεται τὸ ἐπείχον δυνάμει ἐν τῷ παιδί νὰ καταστήσῃ ἐνέργειαν κατὰ τὰς φυσικάς αὐτοῦ κλίσεις καὶ προδιαθέσεις.

Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται ἀδύνατος, ἄπειρος, ἐστερημένος πάσης γνώσεως. Εἰς τὴν ἐπιμέλειαν δὲ τῶν ἐνηλίκων ἀπόκειται ν' ἀναδείξωσι τοῦτον τέλειον, εὐσεβῆ, δίκαιον, φιλάνθρωπον.

Ἄς ἀκολουθήσωμεν δέ, λέγει ὁ γαλάτης, Αἰμέ Μαρτίν, τοὺς κόπους τῆς φύσεως. Ἀὕτη δὲν μᾶς παραδίδει ἄρα γεννωμένους μήτε εἰς τὰς φροντίδας παιδαγωγοῦ μήτε εἰς τὴν ἐπιμέλειαν φιλοσόφου, ἀλλὰ μᾶς ἐμπιστεύεται εἰς τὴν στοιγὴν καὶ τὰς περιθάλαμους τῆς μητρὸς, ἥτις καλεῖ περὶ τοῦ λέκτρου τὰς μᾶλλον θελκτικὰς μορφὰς καὶ τοὺς μᾶλλον ἁρμονικοὺς τόνους· διότι ἡ φωνὴ ἡ τόσων ἡδεῖα τῆς γυναικὸς ἡδύνηται ἐν μᾶλλον χάριν τοῦ τέκνου.

Εἰς τὰ σπέρματα δέ, ἅπερ σπεύρει ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατήρ πρέπει νὰ ἐπιχορηγῇ τὴν δέουσαν αὔξησιν καὶ προαγωγὴν. Τοὺς γονεῖς δὲ ἐν τῇ ἀγωγῇ ὑποβοηθεῖ ἕτερον πρόσωπον, ὁ διδάσκαλος, ὅστις τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἀρχομένον μορφωσὶν συμπληρώνει καὶ τελειοποιεῖ. Ἄλλ' οἱ γονεῖς δὲν πρέπει τὰ πάντα ν' ἀναμένωσι παρὰ τῆς σχολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ σχετικῶς ὀλίγας ἡμέρας καὶ ὥρας διατρίβουσιν οἱ παῖδες.

Ὅταν δὲ ἡ κατ' οἶκον ἀγωγή καὶ διδασκαλία, τὰ δύο ταῦτα τῆς ὑγιοῦς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ στοιχεῖα, βαίνωσιν ἐν συνασπισμῷ σύμμαχα καὶ βοηθά, τότε ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῦται εἰς τὴν δυνατὴν τελειότητα, προσεγγίζει τὸ θεῖον καὶ ἐπιτυγχάνει τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμοῦ του.

Ὅταν δὲ περὶ τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεως λαμβάνηται ἡ δέουσα φροντίς, πόση ἐπιμέλεια εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλληται περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς μορφώσεως καὶ προαγωγῆς; αὗτο ἄνθρωποι, ἔλεγε καὶ Κράτης ὁ παλαιὸς (Πλάτ. Περὶ ἀγωγῆς), ποῖ φέρεσθε, οἵτινες χρηματίουν μὲν περὶ πᾶσαν σπουδὴν ποιῆσθε, τῶν δ' ἐλέων, οἷς ταῦτα καταλείφετε μικρὰ φροντίζετε;». Ἐπίσης καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πικρῶς καθάπτεται τῶν γονέων ἐκείνων, οἵτινες ὀλιγοφροῦσι τῆς ψυχικῆς μορφώσεως τῶν ἰδίων τέκνων, ἐπιλέγων (Τόμ. Α' 360) «ὅπως μὲν οἰκέτης ἔσται καὶ ὅπως ἵππος καὶ ἱμάτιον τῷ παιδί κάλλιστον, πάντα ποιεῖτε ὅπως δὲ αὐτὸς γένοιτο καλὸς, οὐδὲ ἐννοῆσαι ποτε ἀνέχεσθε· ἀλλ' ἵνα ἀγαλμα ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐσθήκη θαυμαστὸν ἢ ἡ στέγη γένηται χρυσοῦ,

πάντα ἐπομείνητε, τὸ δὲ πάντων τιμωτάτον ἀγαλμα, ἡ ψυχὴ, ὅπως γένηται χρυσοῦ οὐδὲ φροντίζετε ἐθέλετε». Οἱ γονεῖς ἔχοντες μεγίστην εὐθύνην διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τὸν ὀφείλουσι καὶ διὰ συμβουλῶν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος νὰ μορφώνωσι τὸν χαρακτῆρα τῶν τέκνων τῶν καὶ νὰ διδάσκωσι τὰ πολλαπλὰ τῶν καθήκοντα, σκοποῦντες τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἑξομοίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. «Διὰ δὲ τοῦτο παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, συμπεραίνει ὁ Χρυσόστομος (Τόμ. Α' 660), ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐκδιδόναι καὶ νόους καὶ θυγατέρας ταῖς τοιαύταις λειτουργίαις, οὐ χρυσοῖον κατορέεσθαι οὐδὲ ἀργύριον συλλέγοντας, ἀλλ' ἐπιεικειαν, σωφροσύνην, σεμνότητα, τὴν ἄλλην ἀπασαν ἀρετὴν ἐναποτιθεμένους αὐτῶν τῇ ψυχῇ. Ἄν ταύτην οὖν καὶ ἐν ἔσχατοις καὶ τοῖς παιδίοις συλλέξωμεν τὴν εὐπορίαν καὶ κατὰ τὸν παρόντα βίον πολλῆς ἀπολαυσόμεθα τῆς λαμπρότητος καὶ κατὰ τὴν μέλλονσαν ζωὴν τῆς μακαρίας ἐκείνης ἀπολαυσόμεθα φωνῆς». Ἐν γένει οὔτε οἱ γονεῖς παιδαγωγοῦσιν οὔτε οἱ διδασκαλοὶ ὀφείλουσι νὰ καταστήσωσι τὸν παῖδα ἠθικόν. Ἀνάγκη δὲ νὰ καλλιεργῶσι τὰς συμπαιθητικὰς καὶ κοινωνικὰς τοῦ παιδὸς κλίσεις καταδεικνύοντες τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν κοινωνίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος. Πρέπει δὲ ν' ἀναπτύσσωμεν προσηκόντως τὸν καλὸν ἔρωτα πρὸς τὸ διανοητικόν, τὸ συναισθητικόν καὶ τὸ ἠθικόν, ὅποτε καὶ τροφή ὑγίης εἰς τὴν φαντασίαν παρέχεται καὶ ἀριστουργήματα ἐνίοτε παράγονται ἀθάνατα, τιμῶντα τοὺς συγχρόνους καὶ χρησιμεύοντα εἰς ψυχγωγίαν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν. Καὶ ἐπειδὴ φήσει ὁ ἄνθρωπος τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ καλλιεργήσωμεν ἐν τῇ εὐπλάστῳ τοῦ παιδὸς καρδίᾳ τὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρωτα καὶ τὴν πρὸς τὸ ψεῦδος ἀποστροφὴν διδάσκοντες καταλλήλως ὅτι Θεὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν Θεόν.

Ὁ ἔρως οὗτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐξανόμενος στολί-

ζει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δύναται οὗτος νὰ κάμνῃ ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις καὶ γίνηται ὠφέλιμος εἰς τὸν πλησίον. Ὁ δὲ ἐπιθυμῶν τοῦ ἀγαθοῦ αὐξάνει καθ' ἑκάστην τὴν ἠθικὴν ἀξίαν του καὶ εὐρίσκει νέα μέσα πρὸς βοήθειαν τοῦ πλησίον.

Ἀγαθὸς δὲ καθίσταται ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει τὴν ἰσχυρὰν θέλησιν νὰ δεικνύῃ εἰς ἄλλους καθαρὰν χρηστότητα τῆς καρδίας, ν' ἀποφεύγῃ τὰς ἐριδας ἢ νὰ διαλύῃ ταύτας καὶ ν' ἀνταποδίδῃ τὴν λαμβανομένην εὐεργεσίαν. Ἀσχοῦντες δὲ τὴν τοῦ παιδὸς βούλησιν, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἐλευθέρως καὶ ἐσκεμμένως ἐκλέγει διάφορα θελήματα μορφοῦμεν τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ὁφείλομεν δὲ νὰ ἐργαζώμεθα εἰς κτήσιν βουλευσεως ἰσχυρᾶς καὶ ἐνεργοῦ καὶ θάρρους ἐν πάσῃ βιωτικῇ περιστάσει. Καὶ πρέπει μὲν ὁ παιδαγωγὼν νὰ κανονίσῃ τὴν διὰ τοῦ παιδὸς φιλοζωίαν, ἀλλ' ὀφείλει ἐν ταύτῃ νὰ παραστήσῃ ὅτι καὶ ἡ ὑπερβολικὴ φιλοζωία εἶναι ἐπιζήμιος καὶ ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ πνευματικὸς βίος ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην τὴν θυσίαν τοῦ πνευματικοῦ. *Τοιαύτην θυσίαν ἀπαιτεῖ ὁ ὑπὲρ πίστεως, ὑπὲρ πατρίδος, ὑπὲρ ἀληθείας, ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εὐγενὴς ἀγών.* Παρορμώμενος δὲ ὁ παῖς πρὸς ἐργασίαν πρέπει νὰ ἐννοήσῃ καλῶς ὅτι «*ἐν τῇ κινήσει ἡ ζωὴ, ἐν δὲ τῇ στασιμότητι θάνατος*» καὶ ὅτι «*εὖργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος*».

Ὡστε ἡ τῶν παίδων ἠθικὴ μόρφωσις ἐν τε τῷ οἴκῳ καὶ τῇ σχολῇ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἶναι τὸ σπουδαιότατον καθήκον καὶ τερπνότατον μέλημα παντὸς γονέως. Ἀλλ' οἱ γονεῖς ἔχοντες μεγίστην εὐθύνην διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τῶν ὀφείλουσι καὶ δι' ἑαυτῶν καὶ διὰ τῶν διδασκάλων νὰ καθιστῶσι τοὺς παῖδας εἰσηγικούς, συμπαιθεῖς, εὐπειθεῖς, φίλους τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀληθείας καὶ νὰ συνεθίζωσι τοῖς αὐτοῖς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν κατεργασίαν τῆς ἀρετῆς, τὸ ὑψιστον τέρμα, τὸν ἀπόλυτον τοῦ βίου σκοπὸν πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ὄχι μόνον ἑκαστον πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαὶ κοινωνικαὶ ἐταιρεῖαι δύνανται νὰ ἐπιτελῶσιν ἀπάσας τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, ὅτε καὶ λαμβάνουσι τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφέρωμεν χορείαν ἐταρείων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐφάνησαν δόκιμοι ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, ἐπέτελεσαν ἀγιοσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ μεγάλα καὶ θαυμαστά ἔργα κατορθώσαντες τὴν ὁμοίωσιν τῷ Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπραγμάτωσαν συμφώνως πρὸς τὸν ἀκριβῆ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως ὀρισμὸν, τὸν ὁποῖον τὸ πλουσιώτατον καὶ νηφαλιώτατον τῆς ἀρχαιότητος πνεῦμα, ὁ Ἀριστοτέλης, παρέδωκεν εἰς ὑμᾶς διὰ τῶν ἐξῆς: «*Ὁ δὲ χρὴ κατὰ τοὺς παραιρουῦντας ἀνθρώπους φρονεῖν ἀνθρώπων ὅντα οὐδὲ θνητὰ τὸν θνητὸν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀθανατίζειν καὶ πάντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ καὶ τῷ ὀγκῳ μικρὸν ἔστι, δυνάμει καὶ τιμότητι πολὺν μᾶλλον τούτων ὑπερέχει.*» Ἐκ τούτων λοιπὸν συνάγεται ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶναι ὁ τελειότατος καὶ ἀνώτατος σκοπὸς τοῦ βίου ἡμῶν, ἤτοι ἡ ἀπόλαυσις τοῦ τελείου καὶ ἄκρου ἀγαθοῦ, ὅσον εἶναι δυνατόν ἐν τῇ θνητῇ ταύτῃ ζωῇ. Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ἀρετῆς εὐδαιμονία, ὁ ἐνάρκτος βίος δὲν κινεῖται βεβαίως ἐν κόλῳ. Εἰς τὴν ἀκριβῆ δὲ ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμετέρων καθηκόντων ἀπαντῶσιν ἐμπόδια καὶ δυσκολίαι. «*Τῶν πόρων ποιοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰρ οἱ Θεοὶ» καὶ προπάρουθεν ἀρετῆς ἰδρῶτα θῆκαν οἱ Θεοὶ*» ἔλεγον οἱ παλαιοὶ. Ταῦτα ἔχοντες ἐπ' ὅσιν δὲν πρέπει ν' ἀποδευλιώμεν πρὸς τοὺς κόπους καὶ τὰς δυσχερείας.

Πάντως οἱ ὑπέρμαχοι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλάνθρωπίας, πάντες οἱ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀφοσιωθέντες μερῖα ὑπέστησαν βάσανα. *Μ' ἀκανθίδου στεφάνου στεφανοῦνται οἱ τὸν καλὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης ἀγῶνα ἀγασσόμενοι.* Ἀλλ' ἅς κενώμεθα καὶ εἰς θλίψεις, γνωρίζοντες ὅτι «*ἐν θλίψει ἔμπονον ὑμῶν κατεργάζεται, ἡ δὲ ἔμπονον δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχέναι*»

(Ρωμ. Ε' 34). Ὡς καρτερῶμεν. Τραχὺς εἶναι καὶ ὄρθιος ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς, πλήρης δ' ἀκανθῶν ἐγκαθέτων, ἀνδρῶν, ἀνχηρῶν. Ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπερβαίνοντας τὴν κρημνὸν θὰ διαχθῇ, ὥς ὁ τοῦ θεοῦ Σωκράτους ἀριστοτέχνης μαθητὴς *Κέβης ἐν τῷ Πίνακι αὐτοῦ περιγράφει*, ὁδὸς καλὴ καὶ εὐπόρευτος. Καὶ οἱ μὲν μηδαμῶς ἀπορραθυμονῶντες, ἀλλὰ με ἀμαΐας τὰς ἐλπίδας πρὸς τὰ πρόσω χωροῦντες καὶ μέχρις ἀκρότητος τὴν ὁδὸν ταύτην ἀναβαίνοντες εὐρίσκουσιν ἀφθονίαν ἀγαθῶν καὶ στεφανοῦνται ὥσπερ νενικηκότες τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. Λοιπὸν *«Δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὰ ἀγαθὰ»* (Ρωμ. Β' 10) καὶ *ἔστι καὶ ἔσται*.

ΧΡ. Γ. ΠΑΝΤΑΖΙΑΝΗΣ

Διδάκτωρ καθηγητῆς

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Παιδίον μου, πρὸς τὸν Θεὸν ἀνέφωσον τὰς χεῖρας,
καὶ ὕμνον ὡς ἐκφέρουσι τὰ χεῖλη σου λατρείας.
Τέκνα δὲν εἴμεθα τυφλά, τυφλῆς ἀγορίας μοίρας
μᾶς ἐπιβλέπει ὁ Θεὸς μετὰ φιλοστοργίας.
Εἶναι ἐλπίς ἡ προσευχὴ γλυκεῖα ἀρμονία,
ἣν θίγουσα τὸ ἄπειρον ἐκχύνει ἡ καρδιά.

Ἐν ᾧ ἡ μήτηρ ἀγρυπνῶς τὸν ὕπνον σου φυλάττει
ἄλλα παῖδια ὄρφανὰ καὶ ἔρημα θρηνοῦσιν.
Ἄν χθὲς ἀγκαλῇ μητρικὴ εὐδαίμων τὰ ἐκράτει,
εἰς μάτην ἤδη ἄστυλον στοργῆς ἐπιζητοῦσιν.
Ὑπὲρ τοσοῦτων ὀρφανῶν τὸ γόνυ κλίνει μίαν
μητέρα τώρα ἔχουσιν αὐτὰ τὴν Παναγίαν.

Τις οἶδε πόσοι πένητες λιμώττουνσι, καὶ πόσοι
μαστιζονται ἀνηλεῶς ὑπὸ τῆς τρικυμίας,
οὐδὲ καλύβην ἔχοντες μικρὰν ν' ἀναπαυθῶσιν!
Ἀπέκαμον παλαίοντες κατὰ τῆς δυστυχίας.
Ταλαίπωροι! δὲν ἔχουσι προστάτην ἄλλον πλέον
ἢ προσευχὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπὸ ἀγνῶν χειλέων.

Ἀκούεις ἔξω; ὁ βορρᾶς συρῖζει εἰς τὰ δάση,
ὀγκοῦται ὁ ὠκεανὸς, συστρέφεται τὸ κύμα·
κ' ἐν ᾧ ἡ στέγη τοῦ πατρὸς τὸν ὕπνον σου φυλάττει,
ὁ ναύτης πλέει εἰς ἕλκρον καὶ παγετῶδες κύμα
Πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ ἡ σιζυγὸς του κλαίει...
Προσεύχου καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ· πρὸς θάνατον παλαίει.

Προσεύχου! Εἶναι συνεχὴς ἄγων αὐτὸς ὁ βίος·
ἀσχίζει μὲ μεϊδιάμα καὶ λήγει μὲ τὸν θρῆνον.
Δὲν ἔχει ὁ ὠκεανὸς γαλήνην αἰωνίως
καὶ τὸ παιδίον γίνεται ἀνὴρ ὄχρὸς καὶ κλίνων.
Προσεύχου! Ἴσως αὖριον, ἐὰν καὶ σὺ θρηνησῇς,
ἀγνὴ καρδιά διὰ σὲ προσευχηθῇ ἐπίσης.

Α. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ ἀστρολογία
συνεχέετο μὲ τὴν ἀστρονομίαν, εἰς τὴν διαδοσιν καὶ ἀνά-
πτυξιν τῆς ὁποίας ἡ ἐπίδρασίς της ἐπὶ ἡρῶξε μεγίστη. Μόνον
δὲ κατὰ τὸν δευτέρον μ. Χ. αἰῶνα ἐχωρίσθη ἡ ἀστρονομία
ἀπὸ τῆς ἀστρολογίας· ἔκτοτε δὲ ἡ μὲν πρώτη θεωρεῖται
ἡ θετικὴ ἐπιστήμη ἡ ἐξετάζουσα τὰς κινήσεις τῶν οὐρα-
νίων σωμάτων, τὴν φύσιν, τὰς διαστάσεις, τὰ χαρακτηρι-
στικά καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν, ἡ δὲ δευτέρα κλάδος
τῆς μαντικῆς τέχνης, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς δῆθεν ἐπιδρά-
σεως τῶν ἀστρῶν ἐπὶ τῶν γήινων φαινομένων καὶ τῶν γε-
γονότων τῆς ἱστορίας.

Διακρίνομεν δύο εἶδη ἀστρολογίας· τὴν φυσιογραφικὴν
ἀστρολογίαν καὶ τὴν κυρίως ἀστρολογίαν ἢ ἀστρομαντείαν.
Ἡ πρώτη διατείνεται, ὅτι προγινώσκει καὶ προαγγέλλει
τὰς βροχάς, τοὺς ἀνέμους, τὸ ψῦχος, τὴν θερμότητα, τὴν
εὐφορίαν, τὴν ἀκαρπλίαν τὰς ἀσθενείας κτλ., πᾶν πρᾶγμα
δηλονότι ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀστρῶν ἐπὶ
τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας αὐτῆς. Δυνάμεθα δὲ νῦν

υποδιαρέσωμεν τὴν φυσιογραφικὴν ἀστρολογίαν εἰς *μετεωρογραφικὴν καὶ ἰατρικὴν*. Ἡ κυρίως ἀστρολογία ἢ ἀστρομαντεία εἶνε ἡ περισσότερον ἐνδιαφέρουσα τὸν ἄνθρωπον. Διότι αὕτη διαγράφει κατὰ τὴν γέννησιν ἢ καὶ οἰανδήποτε ἐποχὴν τῆς ζωῆς τοῦ τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Καθορίζει τὸν χαρακτῆρα, δι' οὗ θὰ προικισθῇ. τὰς συγκινήσεις, τὰς ὁποίας θὰ δοκιμάσῃ· ὁποδεικνύει ἐκ τῶν προτέρων τὴν τύχην, τὰς ἀτυχίας, τοὺς κινδύνους, οἵτινες τὸν ἀναμένουσι. Πάντα ταῦτα προλέγονται· ἂν δὲ ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἦτο ἀληθὴς «ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ Bailly, καλῶς, διδαχθεὶς τὸν προορισμὸν τοῦ, θὰ ὁμοίᾳζε πρὸς ἡθοποιόν, ὅστις θὰ ἐπανελαμβάνεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον θὰ εἶχε μάθει ἐκ τῶν προτέρων.»

Οἱ Χαλδαῖοι εἶνε ὁ ἀρχαιότερος λαὸς, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ὅστις ἠσχολήθη μὲ τὴν ἀστρολογίαν. Οὗτοι δὲ ἐδίδαξαν αὐτὴν κατόπιν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Χαλδαῖοι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι ἐββεωρήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ διαδόχων των διδάσκαλοι τῆς ἐπιστήμης ταύτης, μάλιστα δὲ παρ' αὐτοῖς ἡ λέξις Χαλδαῖος κατήντησε συνώνυμος τῆς λέξεως ἀστρολόγος.

Αἱ ἀστρολογικαὶ θεωρίαι τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Χαλδαίων εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα σχεδὸν ταῖς ἀρχαῖς, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀλεξάνδρου· αἱ μὲν αἰγυπτιακαὶ δι' ἔργον τινός, τοῦ Μανέθωνος, αἱ δὲ χαλδαϊκαὶ διὰ τοῦ Βέροσε, ὅστις καταλιπὼν τὴν Βαβυλῶνα, περὶ τὰ 280 π. Χ. ἤνοιξε σχολὴν εἰς τὴν νῆσον Κῶ. Ἡ πρόθυμος ὑποδοχὴ τῶν ἀστρολόγων πάσης προελεύσεως ἐν Ἑλλάδι ἐξηγεῖται εὐκόλως, ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ πίστις εἰς τοὺς ἀρχαίους θεοὺς ἐκλονίζετο· τὰ πνεύματα προσηλοῦντο εἰς τοὺς νέους μύθους, οἵτινες εὐηρέστοιν διὰ τοῦ καινοφανοῦς αὐτῶν ἐστρέφοντο πρὸς τὴν Ἀνατολήν· καὶ ἐζήτουν πεποιθήσεις νέας πρὸς ἀντιπατάσασιν τῶν παλαιῶν, τὰς ὁποίας εἶχε

κλονίσει ἡ φιλοσοφία. Μάτην οἱ φιλόσοφοι κατήγγελλον τὴν πλάνην τῶν προγνώσεων, αἵτινες ἐβασίζοντο ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἀστρον· ἡ ἀστρολογία εἰσεχώρει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις.

Ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετεδόθη εἰς τὴν Ἰταλίαν. Αἱ οἰκογένειαι τῶν πατρικίων ἐν Ρώμῃ, αἵτινες διέθετον χρήματα προσελάμβανον μισθοτοῖς προφήτας. Ἄν ἐπρόκειτο κόρη τις νὰ νυμφευθῇ, ἢ ἂν ἐγεννᾶτο παιδίον τι, προσκαλοῦν ἓνα μαθηματικόν (ὅπως ὠνόμαζον ἐν Ρώμῃ τοὺς ἀστρολόγους) διὰ νὰ κρίνῃ τὴν ὥροσκόπησιν. Ὅτε ὁ Ὀκτάβιος ἐγεννήθη γεροντοαστὴς τις, ὁ Nigidius Figulus, καταγινόμενος μὲ τὴν ἀστρονομίαν, προσέτε το ἑνδοξὸν σιῶδιον τοῦ μέλλοντος αὐτοκράτορος.

Οἱ πρίγκηπες περιεποιούντο πολὺ τοὺς ἀστρολόγους, ἐφ' ὅσον αἱ προφητεῖαι των δὲν ἴσαν ἀντίθετοι πρὸς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐπιθυμίας των· ἀλλ' οὐαὶ τοῖς προφήταις τούτοις, ἂν αὐτοκράτωρ καὶ ἀστρα δὲν ἦσαν σύμφωνοι, τοὺς ἐφυλάσζον, τοὺς ἐξώριζον, ἐνίοτε μάλιστα τοὺς ἐτιμώρουν καὶ διὰ θανάτου. Ἐν τούτοις τὰ μαρτύρια ταῦτα ἠῤῃσαν τὴν φήμην αὐτῶν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς αὐτούς.

Οἱ ἄραβες περισυλλέξαντες τὴν κληρονομίαν τῶν ἀρχαίων ἐπιστημῶν, διετήρησαν καὶ τὴν ἀστρολογίαν, ἣν καὶ μετέδωσαν εἰς τὰ χριστιανικὰ ἔθνη. Καθ' ὃν χρόνον ἡ ἀλχημεία ἐξηκολούθει ἀδιακόπως τὸ ἔργον αὐτῆς, ἡ ἀστρολογία ἀπεκάλυπτεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ δωδεκατημόρια τοῦ ζωδιακοῦ, τὰ ὁποία θὰ κατηύθυνον τὰς τύχας τῶν βασιλέων καὶ θὰ κατέστρεφον καὶ θὰ ἀνέτρεπον αὐτοκρατορίας. Ἐντὸς ὀλίγον δὲν ἐπῆρχε πρίγκηψ τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰσπανίας ἢ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δὲν προσέλαβεν ἰδιαιτέρον ἀστρολόγον, ἢ τοῦλάχιστον δὲν συμβουλευθῇ τοὺς μᾶλλον πεφημισμένους ἐξ αὐτῶν.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἐρωτώμενοι καὶ συμβουλευόμενοι οἱ

αστρολόγοι πανταχόθεν, συχνότατα δὲν ἐπηλήθευον εἰς τὰς προρρήσεις αὐτῶν. Οὕτω ἐν ἔτει 1179 πάντες οἱ ἀστρολόγοι χριστιανοί, Ἰουδαῖοι καὶ ἄραβες ἐδρεύθησαν σύμφωνοι ὅτι ἡ συζυγία πάντων τῶν πλανητῶν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1186 ἤθελεν ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν πάντων τῶν πραγμάτων διὰ τῆς σφοδρότητος τῶν ἀνέμων καὶ τῶν καταιγίδων. Ἡ πρόρρησις αὕτη ἐνέσπειρε πανταχοῦ τὸν τρόμον· τὰ δὲ ἐπόμενα ἑπτὰ ἔτη ὑπῆρξαν διὰ πολλοὺς ἀνθρώπους ἔτη πένθους καὶ μεγάλης θλίψεως. Βραδύτερον ὁ Stoffler, μαθηματικός, ὅστις ηὐτύχησε νὰ ἔξη μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν του καὶ τὸν Μελαχθόνα, ἐτόλμησε νὰ προσείπῃ παγκόσμιον κατακλυσμὸν διὰ τὸν φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1524. Ἡ πρόρρησις αὕτη ἀντήχησεν ἀπ' ἀκρου εἰς ἄκρον. Λιηγοῦνται δὲ ὅτι πολλοὶ εὐπιστοὶ ἐφωδίζοντο μὲ πλοῖα. Ἰατρὸς τις τῆς Toulouse, ὀνόματι Augiol, κατεσκεύασε δι' ἑαυτὸν, τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς φίλους του μέγα πλοῖον μιμούμενος τὴν κιβωτὸν τοῦ Νῶε. Ἀλλ' ὥς παρατηρεῖ ὁ Βολταῖρος, ὁ φεβρουάριος, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐγίνετο ὁ κατακλυσμὸς παρῆλθε χωρὶς νὰ πέσῃ μία κἄν σταγὼν ὕδατος, καίτοι δὲ ὁ Κρόνος, ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἄρης εὐρίσκοντο ἐν συζυγίᾳ εἰς τὸ ζῳδιον τῶν Ἰχθύων.

Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα, ἡ ἀστρολογία ἐτιμᾶτο ἀκόμη πολὺ· οἱ βασιλεῖς εἶχον τοὺς ἀστρολόγους των, τοὺς ὁποῖους συνεβουλεύοντο συχνά. Οὕτω ὁ περίφημος Nostradamus ἐπῆρξεν ὁ ἀστρολόγος τῆς Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων καὶ Καρόλου τοῦ Θ'. Ἡ ἀστρολογία παρίστατο εἰς τὴν γέννησιν τῶν βασιλέων καὶ διέγραφε τὴν ἱστορίαν, τῆς βασιλείας των πρὶν ἢ αὕτη ἀρχίσῃ. Αὕτη προσέδωκεν εἰς τὸν Λουδοβίκον τὸν ΙΓ' τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Λιζαίου, διότι ἐγεννήθη μὲ τὸ ζῳδιον τοῦ Ζυγοῦ. Οἱ περιφημότεροι ἀστρονόμοι ἐπίστευον εἰς τὴν ἀστρολογίαν, πολλοὶ δὲ ὤφειλον εἰς αὐτὴν τὴν συντήρησιν των· ὁ Κέπλερ λέγει ἀφελῶς: «οἱ φιλόσοφοι, ἐπαιρόμενοι διὰ τὴν σοφίαν των, ὤφειλον νὰ μὴ κατηγο-

ροῦν μὲ τόσῃν πικρίᾳ τὴν θυγατέρα ταύτην τῆς Ἀστρονομίας· ἡ θυγάτηρ αὕτη τρέφει τὴν μητέρα της. Πόσον, πράγματι, μικρὸς θὰ ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν σοφῶν, οἵτινες θὰ ἐνησχολοῦντο μὲ τὴν ἀστρονομίαν, ἂν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔτρεφον τὴν ἐλπίδα νὰ ἀναγνώσουν τὰ μέλλοντα γεγονότα εἰς τὸν οὐρανόν!»

Καθ' ὅλην δὲ τὴν ζωὴν του, ἐπὶ πληρωμῇ, ἔκαμνεν ὠροσχοπήσεις συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἀστρομαντείας, εἰδοποιῶν ἐν τούτοις τοὺς πελάτας ὅτι τὰ συμπεράσματά του ἔπρεπε νὰ θεωρῶνται ἀβέβαια.

Βραδύτερον αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀστρολογίας, αἵτινες ἀπῆλθον τὸν καθαρισμὸν τῆς ἀκριβοῦς ὥρας τῆς γεννήσεως διακεκριμένων προσώπων, συνετέλεσαν εἰς τὴν ταχεῖαν διάδοσιν τῶν νέων ὠρολογίων, τελειοποιηθέντων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐκκρεμοῦς.

Κατὰ τὰς ἀστρολογικὰς θεωρίας τὰ μεγάλα σώματα τοῦ Σήμπαντος δὲν ἦσαν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἡμετέραν γῆν, οὔτε ξένα πρὸς πᾶν, ὅ,τι γίνεται ἐπ' αὐτῆς. Οἱ ἄνθρωποι, ἐν τῇ ὑπεροφίᾳ των, ἐθεώρησαν πάντοτε τὴν γῆν, ὡς τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ Κόσμου, ὡς οἱ Σῖνα, οἵτινες πληροῦσι τὸν χάρτην μὲ τὸ κράτος τῆς Κίνας καὶ ἀφίνουν κατὰ χάριν καὶ μερικὰς γωνίας τῆς γῆς διὰ τοὺς ἄλλους λαοὺς. . . . Διὰ τοῦτο ἡ ὀριστικὴ παραδοχὴ τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκ, καθ' ὃ ἡ γῆ εἶνε ἀσήμαντος εἰς τὰς διαστάσεις της ἐν σχέσει πρὸς τὸ Σήμπαν, κατήνεγκε θανατηφόρον πλῆγμα εἰς τὴν ἀστρολογίαν.

Ἐν τούτοις ἡρίθμει αὕτη πολυαρίθμους ὁπαδοὺς κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα· ὁ δὲ Boulainvilliers ἠσχολεῖτο μὲ τὴν ἀστρολογίαν κατὰ τὸν ἐπόμενον ἀκόμη αἰῶνα.

Οὕτως ἡ ἀστρολογία ἤσκησε σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἀστρονομίας· ἐν Χαλδαίᾳ δὲ συνεταυτίζετο μετ' αὐτῆς.

Βάσεις τῆς ἀστρολογικῆς θεωρίας. Ὡς γενικοῦς

παράγοντας τῆς ἀρχῆς τῆς ἀστρολογίας, δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς αἰτίας, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλεται ἡ γένεσις πολυαρίθμων κλάδων τῆς μαντικῆς τέχνης· ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ αἰωνία ἐπιθυμία τῆς προγνώσεως τῆς ἀνθρωπίνης εἰμαρμένης. Εἰς τοῦτο δέον νὰ προσθέσωμεν, προκειμένου περὶ τῆς ἀστρολογίας, τὴν ἔκδηλον ἐνέργειαν πολλῶν ἀστρονομικῶν φαινομένων ἐφ' ἡμῶν, ὡς τὴν ἐκ τῆς ἡμερησίας καὶ εἰησίας κινήσεως τοῦ ἡλίου προσερχομένην, τὴν ἀληθὴ ἢ ὑποτιθεμένην ἐνέργειαν τῆς σελήνης κλπ. Ἡ προφανὴς ἐπίδρασις τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, ἡ φαινομενικὴ σχέσις τῶν φάσεων τῆς σελήνης καὶ φαινομένων τινῶν ἐπὶ τῆς γῆς συνετέλεσε νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὴν ἡ αἰτία γεγονότων, τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἠγνόει τὴν ἀληθὴ προέλευσιν. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἐπεξετάθη κατόπιν εἰς ὅλα τὰ ἄστρα. Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀρχαιότητι παρετήρησαν, ὅτι αἱ θνέλλαι ἐπύρροντο εἰς ὠρισμένους μόνον μῆνας, ὅτι ὠρισμένα ἐποχαὶ ἦσαν βροχερώτεραι, ὅτι οἱ ἴδιοι ἄνεμοι ἔπνεον κανονικῶς κατὰ τινα ὠρισμένα διαστήματα, ὅτι ὠρισμένη ἐποχὴ τοῦ ἔτους ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν σπορὰν καὶ τὸν θερισμὸν χωρὶς νὰ εἶνε δυνατόν νὰ ἀλλάξῃ ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως τεθεῖσα τάξις, συνεπέραναν, ὅτι πάντα ταῦτα καθωρίζοντο ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἥλιος διατρέχει μίαν περίπουν μοῖραν καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῆς περιφερείας ταύτης τῆς ἐκλειπτικῆς (συμπληρώων δηλαδὴ 360° εἰς ἓν ἔτος), ἀπεφάσισαν νὰ παρατηρήσουν μετ' ἀκριβείας τὴν κατάστασιν τοῦ καιροῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐπαναληφθεῖσαι ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, θὰ ἠδύναντο νὰ καταστήσουν γνωστὰς τὰς καιρικὰς ἀλλαγὰς, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου. Διὰ νὰ μεταδώσουν δὲ τὰς γνώσεις ταύτας καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς, ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς ἀμειώτερον ἐνδιαφερομένους γεωργούς, ἐπενόησαν τὰ ἡμερολόγια, τὰ ὁποία ἐγνωρίσαμεν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἐν

τοῖς ὁποίοις εὑρισκὲ τις τὰς ἀλλαγὰς τοῦ καιροῦ τὰς ὑπαγορευόμενας ὑπὸ τῆς ἀνοτολῆς καὶ τῆς δύσεως τῶν ἄστρον.

Μετὰ τὴν παρατήρησιν ἔρχεται νῦν ἡ εἰς τὴν φαντασίαν ὀφειλομένη συμπλήρωσις. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἀπλῆ τις σύμπτωσις ἐμπειρικῶς διαπιστωθεῖσα λαμβάνεται εὐκόλως ὡς σχέσις αἰτίας καὶ αἰτιατοῦ, ἂν τὸ πνεῦμα δὲν ὑποτάσσει αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν ἀγωγὴν· ἦτο δύσκολον νὰ σταματήσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀπλὴν σύμπτωσιν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ διανοητικότης τῆς προσωποποιήσεως ἦτο πολὺ ἰσχυρὰ καὶ πλουσία, εὑρισκε δὲ ἐλάχιστα ἐμπόδια ἐκ τῶν κεκτημένων γνώσεων. Ἐπειδὴ, ἐπὶ παραδείγματι, παρετηρήθη, ὅτι αἱ βροχαὶ ἐπύρροντο, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνέτελλον αἱ Ὑάδες, ὅτι δὲ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Σειρίου συνωδεύετο ἀπὸ τὴν μεγάλῃν θερμότητα τοῦ θέρους, ἐθεωρήθη φυσικὸν ἐκεῖναι μὲν νὰ θεωρηθῶσι βροχεραὶ, οὗτος δὲ καυστικός· οὕτως αἱ Ὑάδες ἐθεωρήθησαν αἰτία τῆς βροχῆς καὶ ὁ Σείριος αἰτία τῆς θερμότητος.

Ἰδίως ὁ λαὸς ἐν πεποιθήσει καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπιμένει, ὅτι ἡ σελήνη ἐπιδρᾷ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ καιροῦ. Πάντες γνωρίζομεν τὴν καταστροφὴν τῶν νεαρῶν βλαστήσεων κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ὀφειλομένην εἰς τὸ ψῦχος τὸ παραγόμενον κατὰ τὰς ἀνεφέλους νύκτας ἐκ τῆς ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος τοῦ ἐδάφους.

Ὁ χωρικός ἀγνοῶν τὴν αἰτίαν ταύτην, παρετήρησεν ὅτι ἡ κατατροφή αὕτη συμβαίνει ἀκριβῶς, ὅταν ἡ σελήνη λάμπῃ εἰς τὸν οὐρανόν. Μὴ ὑπαρχούσης σελήνης δὲν ἐπάρχει καὶ πάχνη. Ἀφ' ἑτέρου τὰ ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ λαμβανόμενα μέτρα πρὸς προστασίαν τῶν φυτῶν κατὰ τῆς καταστρεπτικῆς ἐπιδράσεως τῆς σελήνης, ἐπιτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ τῶν ἐμποδίζοντα τὴν γῆνιν ἀκτινοβολίαν. Ἡ σελήνη λοιπὸν εἶνε ἢ εἰς τὰ ὅμματα αὐτοῦ ὑποπίπτουσα ὁρατὴ αἰτία.

Ἀφ' ἑτέρου τὰ ἄστρα ἦσαν προσωποποιήσεις ὠρισμέ-

νων θεοτήτων· ἐντεῦθεν ἡ αἰτία τῆς συγχύσεως, δι' ἣν ἀπεδόθη εἰς τὰ ἄστρο εὐκόλως ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων.

Χαλδαϊκὴ ἀστρολογία. Ἡ χαλδαϊκὴ ἀστρολογία ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς πολὺ ἀρχαίαν ἐποχὴν· ἀνευρέθησαν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Νινευὲ ἀποσπάσματα μεγάλου ἀγγεγραμματος ἀστρολογίας, συνταχθέν διὰ τὰ βασιλεῖα ἀμείψαντα 3800 ἔτη π. Χ. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης ἐποχῆς οἱ Χαλδαῖοι συνήθιζον νὰ μελετῶσι τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἀναγράφωσιν ἐπὶ πινάκων ἐξ ἀργίλου τὴν εἰκόνα τῶν ἀστερισμῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀνατολῆς αὐτῶν καὶ γενικῶς πάντα τὰ οὐράνια φαινόμενα. Ἐπὶ πλεόν δὲ συνήγον προγνωστικὰ διάφορα διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν.

Γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὴν Χαλδαίαν βραδυτέρον, ἔκαμνον προγνώσεις παρατηροῦντες διάφορα πράγματα (σεισμούς, κομήτας, γεννήσεις τεράτων, ἐμφάνισιν ζώου τινος, φυσικοὺς χαρακτῆρας νεογεννήτου βρέφους, ἀπλὴν συνάντησιν ὀρισμένου προσώπου κτλ.) Σὺν τῷ χρόνῳ αἱ προλήψεις αὗται συνεσσωρεύθησαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς μυρίους κανόνας ἀφορῶντας τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Διεμορφώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα εἰδικαὶ τέχναι, ἀσκούμεναι ὑπὸ ὀνειροκριτῶν, ὑπὸ οἰωνοσκόπων ἐξεταζόντων τὴν πτῆσιν τῶν πτηνῶν, ὑπὸ ἱεροσκόπων μελετώντων τὰ ἐντόσθια τῶν θυμιάτων εἰς τὰς θυσίας κτλ.

Ἡ ἀστρολογία εἶνε κλάδος τῆς μαντικῆς ταύτης τέχνης· ἔλαβε δὲ μεγάλην ἀνάπτυξιν ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Σαργονιδῶν (722-608 π.Χ.). Ἐκ τοῦ ὑπερμεγέθους σωροῦ τῶν προγνώσεων, αἵτινες ἀνεούθησαν ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Νινευὲ μέγα μέρος ἀναφέρεται εἰς ἀστρολογικὰς προρρήσεις.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα διαφοῦνται εἰς δύο τάξεις:

1) Τὰς ἀστρολογικὰς ἐκθέσεις.

2) Τὰς ἑρμηνευτικὰς συλλογὰς.

Εἰς τὰς ἐκθέσεις συνήθως ἀποστελλομέναις εἰς τὸν

βασιλεῖα, οἱ ἀστρολόγοι τῆς αὐλῆς τῆς Νινευὲ κατεχώριζον τὰς παρατηρήσεις τῶν, ὡς καὶ τὰς συνεπειάς, τὰς ὁποίας ἠδυνάτο τις νὰ συναγάγῃ ἐξ αὐτῶν. Διαφυλάσσονται εἰς τὸ βρετανικὸν Μουσεῖον καὶ περισσότεραι τῶν τριακοσίων μετεγράφησαν, μεταφράσθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἰδίως παρὰ τοῦ κ. Thompson. Συχνότατα ἐπογράφονται ὑπὸ ἐνός ἢ καὶ περισσοτέρων ἀστρολόγων, ἀλλ' αἱ περισσότεραι δὲ ἔχουν χρονολογίαν. Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ἐκείνων, τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἐποχὴν ἀνήκουν πᾶσαι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀσσοιρμανιπάλ (668-626 π.Χ.).

Ἰδοὺ τινὲς τῶν ἐκθέσεων ταύτων:

«Δὶς ἢ τρίς κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ἀνεζητήσαμεν τὸν Ἄρην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τὸν ἴδωμεν. Ἄν ὁ βασιλεὺς καὶ κύριός μου μὲ ἐρωτᾷ: τὸ τοιοῦτον προμηνεῖ τίποτε; ἀπαντῶ: Ὁχι.»

«**Ἰσιάρ-σουμα-ιρις**»

«Ὅταν ἄλλως περιβάλλει τὴν σελήνην καὶ ὁ Ζεὺς εὐρίσκειται ἐντὸς αὐτῆς, ὁ βασιλεὺς Ἀκκάδ θὰ πολιορκηθῇ.»

«**Νιργκάλ-ιτιρ**»

«Ὅταν ἡ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος φαίνονται ταυτοχρόνως τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, ὁ πόλεμος θὰ κηρυχθῇ κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς θὰ πολιορκηθῇ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ του ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐπιδράμῃ καὶ ἡ πορεία αὐτοῦ ἔσται θριαμβευτικὴ. Ἄν, τὴν δεκάτην τετάρτην καὶ δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τοῦ Ταμμούζ, ἡ σελήνη δὲν εἶνε ὁρατὴ ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ ἡλίου, ὁ βασιλεὺς θὰ πολιορκηθῇ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ του. Ἄν εἶνε ὁρατὴ τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἡμέραν εὐτυχία διὰ τὴν Ἀσσυρίαν, σιμφορὰ διὰ τὸν Ἀκκάδ καὶ τὴν Λέσιν.»

«**Ἀκκουλανού**»

«Ὁ Ἐρμῆς εἶνε ὁρατός. Ὅταν ὁ Ἐρμῆς εἶνε ὁρα-

τὸς κατὰ τὸν μῆνα Κισλὸν, θὰ ὑπάρξουν κλέπται ἐν τῇ χώρᾳ.»

• Νιργκάλ-ιτῆρ •

Αἱ προρρήσεις αὐταὶ δὲν ἀνεγράφοντο ἀθαιρέτως καὶ τυχαίως. Ὑπῆρχε σύνολον σταθερῶν κανόνων διὰ τὴν ἐρμηνείαν παντὸς φαινομένου, ἐξαχθέντων, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τῆς πείρας. Οἱ κανόνες οὗτοι ἀπετέλουν μεγάλας συλλογὰς ἐρμηνευτικὰς ματαδιδομένας εἰς τὰς διαφόρους σχολὰς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, καὶ πιθανῶς διορθουμένας καὶ βελτιουμένας ἐκάστοτε.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀσσάρ-Ἀδδὸν (681-668 π.Χ. καὶ τοῦ Ἀσσυρμπασιπάλ (668-626 π. Χρ.) ἡ ἀστρολογία εὗρίσκετο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀνθήσεώς της καὶ ἡ ἔκτακτος γοητεία της ἐστρέφετο πρὸς ὄφελος τῆς ἀστρονομίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἥλλαξε μὲ τὴν πτώσιν τοῦ κράτους τῆς Ἀσσυρίας· ἡ τελεία καταστροφή τῆς Νινευῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ νέας καὶ λαμπρᾶς ἀκμῆς τῆς Βαβυλῶνος, ἣτις, ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορος (606-561 π. Χρ.) ἐπαυεῖδε μετὰ δεκατέσσαρας αἰῶνας τὰς ὥραιās ἡμέρας τοῦ Χαμμουραμί. Βραδύτερον ἐπίσης ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Ἀχαιμενιδῶν φαντάζεται τις τὰς προσόδους τῆς ἀστρολογίας κατὰ τὰ 80 ἔτη, καθ' ἃ ἡ Βαβυλὼν ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ νεοχαλδαίου κράτους. Ἦτο ἤδη ἀληθὴς ἀστρονομία· ἡ ἀστρολογία συνετέλεσεν οὕτω εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀστρονομίας καὶ ὠδήγησεν εἰς τὴν λύσιν πολλῶν ζητημάτων ἀξιολόγων, ὥς ἐν τοῖς ἐξῆς φαίνεται.

Αἱ προρρήσεις τῶν ἐκλείψεων. Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ὑπῆρξαν πάντοτε ἀντικείμενον τρόμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς. Ἄν πιστεύσωμεν τὴν σινικὴν ἱστορίαν, ἐπὶ 2000 ἔτη π. Χ. παρετήρουν καὶ ἴσως ἐγνώριζον νὰ προλέγουν τὰς ἐκλείψεις ἐν Κίνᾳ.

Ἦτο ἀραγε τοῦτο ἀληθές; Δυνάμεθα πράγματι νὰ

βεβαιώσωμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Σαργονιδῶν οἱ Χαλδαῖοι ἀστρολόγοι προσεπάθουν νὰ προλέγουν τὰς σεληνιακὰς ἐκλείψεις καὶ ὅτι μάλιστα ἐπετύγγανον ἐνίοτε, ὥς ἐμφαίνεται ἐξ ἐγγράφων σφηνοειδοῦς γραφῆς, οἷα τὰ ἐπόμενα.

• Ἐκλείψας τῆς σελήνης θὰ γίνῃ εἰς τὰς 14 Ἀνταροῦ. Ὅταν ἡ σελήνη θὰ ἐκλείψῃ τὴν 14 Ἀνταροῦ κατὰ τὴν πρώτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀποφασίς τις θὰ ληφθῇ.

• Τὴν 14ην τοῦ μηνὸς θὰ συμβῇ ἔκλειψας· συμφορὰ εἰς τὴν χώραν Ἐλάμ καὶ Συρίας, ἀλλ' εὐτυχία εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ βασιλεὺς θὰ εἶνε ἡσυχος, ἡ Ἀφροδίτη δὲν θὰ εἶνε ὄρατὴ, ἀλλὰ λέγω εἰς τὸν κύριόν μου, ὅτι θὰ συμβῇ ἔκλειψας.

• Ἰρασσιλὸν ὁ ἀρχαῖος, ὑπηρέτης τοῦ βασιλέως •

• Τὴν 15ην τοῦ μηνὸς Οὐλουλου ἡ σελήνη ὑπῆρξεν ὄρατὴ ταῦτοχρόνως μὲ τὸν ἥλιον· ἡ ἔκλειψας δὲν ἔγινε...

• Εἰς τὸν βασιλέα, τὸν κύριόν μου, ἔγραψα: ἔκλειψας θὰ συμβῇ. Ἦδη συνέβη πραγματικῶς. Εἶνε τοῦτο σημεῖον εἰρήνης διὰ τὸν βασιλέα, τὸν κύριόν μου...

Ἦδύναντο λοιπὸν νὰ προβλέπουν τὰς ἐκλείψεις. Ἀλλὰ διὰ τίνων μέσων; Ἀπὸ τοῦ Halley ἐπιστεύθη γενικῶς, ὅτι διὰ τοῦ κύκλου τῶν 223 σινοδικῶν μηνῶν κακῶς ὀνομαζομένου Σάρου ἐπετύγγανον τοῦτο· διότι ὁ κύκλος οὗτος ἐπαναφέρει σχεδὸν τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν φαίνεται πιθανὸν κατόπιν ἐπισταμένης τῶν πραγμάτων ἐξετάσεως. Εἶνε πράγματι πολὺ ὀλίγον πιθανόν, ὅτι τοιοῦτος κύκλος ἀνεκαλύφθη ἐν Βαβυλῶνι διὰ τῆς ἐξετάσεως σειρᾶς ἐκλείψεων πραγματικῶς παρατηρηθεισῶν. Τοῦτο εἶνε φανερὸν προκειμένου περὶ τῶν ἡλιακῶν ἐκλείψεων, αἵτινες φαίνονται ἀπὸ πολὺ μακρὸν μέρος τῆς γῆς, οὕτως, ὥστε 7 ἐπὶ 10 δύνανται νὰ εἶνε ἀόρατοι ἀπὸ ὧρι-

σμένον τόπον· ἀφ' ἑτέρου πολλάι ἐκλείψεις μερικαὶ δὲν ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν καὶ ἔνεκα τῆς λάμπειας τοῦ ἡλίου, εἰνεπάντοτε δύσκολον νὰ διαπιστωθῶσι. Εἶνε λοιπὸν δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μὲ τὰς ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου γενομένας ἡλιακὰς παρατηρήσεις κατωρθώθη νὰ ἀνακαλυφθῇ ὁ κύκλος τῶν 223 συνοδικῶν μηνῶν (18 ἐτῶν καὶ 11 ἡμερῶν).

Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τῆς προγνώσεως τῶν σεληνιακῶν ἐκλείψεων ἠδύνατο νὰ λυθῇ μὲ ἀπλούστατα μέσα, διὰ βραχείας προθεσμίας.

Ἐκάστη ἐκλειψὶς τῆς σελήνης ἀνήκει εἰς σειρὰν ἣτις ἐπαναλαμβάνεται κατὰ κανονικὰ διαστήματα· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλείψεων ἐκάστης σειρᾶς εἶνε διαδοχικῶς 5 καὶ 6, καὶ τὸ διάστημα δύο διαδοχικῶν ἐκλείψεων εἶνε 6 μηνῶν σεληνιακῶν, ἢ 177,2 ἡμερῶν κατὰ μέσον ὄρον. Ἐκάστη σειρὰ ἀρχίζει ὅτε μὲν μὲ μίαν, ὅτε δὲ μὲ δύο μερικὰς ἐκλείψεις· τὸ μέσον τῆς σειρᾶς ἀποτελεῖται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ δύο ὁλικὰς ἐκλείψεις, τελειώνει δὲ ἡ σειρὰ ἄλλοτε μὲν εἰς μίαν, ἄλλοτε δὲ εἰς δύο μερικὰς ἐκλείψεις. Αἱ διάφοροι σειραὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἀπὸ διάστημα 17 συνοδικῶν μηνῶν, καθ' ὃ οὐδεμία συμβαίνει ἐκλειψὶς.

Ὅταν δὲ ἀπὸ πρόοδον εἰς πρόοδον, ἐφύθασαν εἰς τὴν τελείαν πρόορσιν τῶν ἐκλείψεων τῆς σελήνης, οἱ ἀστρολόγοι ἠσθάνθησαν ἀσφαλῶς τίνα ἠθικὴν ἰσχὺν ἢ νέα ἀνακάλυψις ἔθιτεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Οἱ δὲ βασιλεῖς λίαν ἐνδιαφερόμενοι νὰ γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὸν μέλλονσαν ἔτι μᾶλλον τὰ μέσα τῆς ἐργασίας τῶν ἀστρολόγων τῶν. Αἱ παρατηρήσεις ἐξηκολούθησαν σιστηματικώτερον, εἶρον περιόδους ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀκριβεῖς, ἐπεχείρησαν νὰ προῖδουν τὰς θέσεις τῶν πλανητῶν καὶ συνέταξαν ἀστρονομικὰς ἐφημερίδας· ἦτο ἤδη ἡ ἀπαρχὴ τῆς θεωρητικῆς ἀστρονομίας, εἰς τὴν γένεσιν τῆς ὁποίας μέγαλως συνετέλεσεν ἡ ἀστρολογία.

Ἄλλα προβλήματα ἀστρονομικά. Σὺν τῷ χρόνῳ

ἐμορφώθη κλάδος εἰδικὸς τῆς Ἀστρολογίας, σκοπὸν τὴν διὰ τῶν ἀστρον προβλεῖν τοῦ μέλλοντος ἐκάστου ἰδιώτου, ἢ γενεθλιολογία ἢ ἡ ἐπιστήμη τῶν ὠροσκοπήσεων. Κατὰ ταύτην ὁλόκληρος ἡ ζωὴ ἐκάστου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἀστρον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του οὕτως, ὥστε ἔπρεπε νὰ γνωρίζωμεν τὰς θέσεις ταύτας κατὰ τὴν ἐν λόγῳ στιγμὴν.

Βλέπομεν δ' οὕτω πόσον ἡ πρόληψις αὕτη ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀστρονομίας· διότι ἔπρεπε νὰ τελειοποιηθῶσι τὰ μέσα τοῦ καθορισμοῦ τῆς ὥρας καὶ νὰ γνωσθῶσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αἱ θέσεις τῶν ἀστρον καὶ διὰ τὰς γεννήσεις ἀκόμη, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἡμέραν, (ὅποτε δὲν φαίνονται τὰ ἀστρα) ἢ καὶ μὲ οὐρανὸν κεκαλυμμένον.

Κατὰ πρῶτον ἔπρεπε νὰ καθορισθῇ τὸ ὠροσκόπιον, ἦτοι τὸ σημεῖον τῆς ἐκλειπτικῆς, τὸ ὁποῖον ἀνέτελλε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως. Ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν εἶνε ὁρατόν, ἀλλ' ὠρίζετο κατὰ προσέγγισιν εἴτε ἀμέσως, εἴτε διὰ τῶν γειτονικῶν ἀστερισμῶν, πολλάκις ἤρκοῦντο νὰ ὀρίσων ἐν συνόλῳ τὸ δωδεκατημόριον τῆς ἐκλειπτικῆς (τὸ ζῳδιον), τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἐξ οὗ καὶ ἡ κοινὴ ἔκφρασις « γέννησις ὑπὸ τὸ τάδε ζῳδιον ».

Γνωσθέντος τοῦ ὠροσκοπίου, ἔπρεπε νὰ ὀρισθῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐκλειπτικῆς, τὸ ἐν τῇ ἄνω μεσουρανήσει, τὸ σημεῖον τῆς δύσεως καὶ τὸ τῆς κάτω μεσουρανήσεως. Τὸ πρόβλημα τοῦτο, ἔνεκα τῆς πλαγιότητος τῶν κύκλων πρὸς ἀλλήλους εἶνε δύσκολον καὶ ἐλύθη καλῶς μόνον μετὰ τὴν ἐκινόησιν τῇ τριγωνομετρίας.

Καὶ ἄλλα παραδείγματα θὰ ἠδύναντο νὰ δεῖξουν ἐπίσης τὴν μεγάλην ἐπιρροὴν τῆς ἀστρολογίας ἐπὶ τῆς πρόοδον τῆς ἀστρονομίας.

Ὁ Tronson παραβαλλὼν τὴν ἀστρολογίαν πρὸς τὴν

ἀλχημείαν λέγει : « Ἀμφότεραι ἐκαλλιεργήθησαν ὑπὸ ἀνθρώπων ἐξεχόντων εἰς σοφίαν καὶ ἀρετὴν καὶ ἀμφότεραι ἐπίσης ὑπῆρξαν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ τῆς εὐτελεστάτης ἀγυρτείας· ἀμφότεραι κατετάχθησαν ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης εἰς τὴν τάξιν καθαρᾶς φαντασιοκοπίας· καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς ἔχει ἀντίρρησην, ὅτι ἀμφότεραι παρέσχον εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ὑψίστην ὑπηρεσίαν· διότι ἡ ἀλχημεία κατέλιπε τὴν σκηνὴν ἐν τῷ κόσμῳ μόνον ἀφοῦ ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τῆς χημείας, ἐν ᾗ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀστρονομία εἶχε πολὺ ὀλίγον ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς πολλούς, καὶ πολλὰς δυσκολίας ἐν ἀρχῇ διὰ τὰ ἐπαρκέσει εἰς ἑαυτήν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠδυνήθη τὰ στηριχθῆ καὶ ἐξελιχθῆ μόνον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἀστρολογίας. Ἡ τε ἀλχημεία, μήτηρ τῆς χημείας καὶ ἡ ἀστρολογία, μήτηρ τῆς ἀστρονομίας εἶνε ἄξια εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς διὰ τὰς θυγατέρας αὐτῶν. »

Ἡ ἀστρολογία ἤκμαζεν ἀκόμη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος· ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καθ' ἑκάστην χάνει ἔδαφος· παύει νὰ θεωρεῖται σοβαρὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν, παρὰ τὸ κῦρος τοῦ Tycho-Brahé καὶ τοῦ Képler, παύει νὰ βοηθῇται ὑπὸ τῶν βασιλέων· ἐν τέλει ἐκλείπει ὡς ματαίᾳ χίμαιρα πρὸ τοῦ αὐξανομένου φωτὸς τῶν ἀναμφισβητήτων ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

Ν. ΚΑΛΑΜΑΡΤΖΗΣ

ΠΑΡΑ ΤΟ ΛΙΚΝΟΝ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ὅταν, ἀργά, περὶ τὴν τρίτην προαῖνήν, ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ συζύγου της ἀπὸ τὴν ἐσπερίδα τοῦ κ. Παναρέστου —μεγάλου παραγγελιοδόχου καὶ ἀντιπροσώπου σπουδαίων βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν οἰκῶν τῆς Εὐρώπης— ἡ Στεφανία ἠσθάνθη ἕνα αἰφνίδιον βάρος ἐπάνω στὴν ψυχὴν καὶ ἀνεστέναξε βαθειὰ ἐμβαίνουσα μέσα εἰς τὸν μικρὸν τῆς κοιτῶνα μὲ τὴν σιδηρᾶν καὶ ἀτέριττον κλίνην, τοὺς γυμνοὺς τοίχους, τὰ πτωχικὰ ἐξ ἀπλοῦ ξύλου ἐπιπλα καὶ τὰ χυδαῖα ἐκ χονδροειδοῦς κρετονιοῦ παραπετάσματα.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, ἀποτόμως σχεδόν, μετέπιπεν ἐκ τοῦ ὄνειρώδους ἐκείνου πλούτου καὶ τῆς χλιδῆς τῶν αἰθουσῶν τῶν Παναρέστων εἰς τὴν βάνανσον πεζότητα τῆς μικρᾶς τῶν οἰκίας μὲ τὰ τρία δωμάτια, τὸ ἕνα κάτω εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ τὰ δύο ἄλλα ἀντικρυστὰ εἰς τὸ πρῶτον, μέσα εἰς τὴν ἀπόκεντρον ἐκείνην, ὑγρὰν καὶ σκοτεινὴν συνοικίαν. Ἐγίνετο καὶ πάλιν ἡ κυρία Λευκίου, ἡ σιζιγος τοῦ βοηθοῦ λογιστοῦ τοῦ οἴκου Ν. Παπαρέστου καὶ Υἱοῦ.

Μέσα εἰς τὸ δωμάτιον αὐτό, ὅπου τὰ πάντα διελάλουν τὴν οἰκονομίαν, τὴν γλίσχρότητα, τὴν πτωχείαν περίπου, καὶ τὰ ταπεινὰ καθήκοντα κοινοῦ καὶ συρφετώδους οἴκο-

γενεακοῦ βίον, ἀλλ' ὅπου ἕως χθὲς τὸ πρωῒ, ἕως πρό τινων ὥρων ἀκόμη, ἡ Στεφανία εἰσήρχετο ἀφροντίς, ἀποφασιστικῇ καὶ εὐχαριστημένῃ· τώρα, τὴν στιγμὴν ταύτην, ἠσθάνετο ἀφόρητον πληξίν, ὅτι οἱ τοῖχοι ἐγίνοντο γυμνότεροι, ἡ ὄροφὴ χαμηλότερα, τὰ ἐπιπλα χονδροειδέστερα, ποταπώτερα, ἀθλιέστερα· καὶ μολοντί ἡ θερμάστρα ἔκαε, τῆς ἐφαίνετο ὅτι ψυχρὸς δριμύ, τὸ ὁποῖον τὴν ἔκαμνε νὰ θιγῇ, ἐπεκράτει ἐν τῷ δωματίῳ.

Ἡ πενήθερά της μία ἡσυχὴ καὶ βολικὴ ρευματικὴ γρηοῦλα, ἡ ὁποία τοὺς ἐπερίμενε καὶ ἐμυσοκοιμάτο καθιστῇ εἰς τὴν γωνία τοῦ καναπέ, ἅμα τοὺς ἐννοίωσε ποὺ ἦλθαν —δὲν εἶχε καταβῇ νὰ τοὺς ἀνοίξῃ διότι εἶχαν πάρει μαζί των τὸ κλειδί— ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν των διὰ νὰ περᾶσῃ νὰ καταπλαγιάσῃ εἰς τὸ ἰδικόν της.

Ἀργήσαμεν ἴσως κοιμάτι περισσότερο, μητέρα! τῆς εἶπεν ἡ Στεφανία.

Ὅχι δά, παιδί μου! Τί ὥρα εἶναι; Κ' ἔπειτα αὐτὸ δὲν εἶναι καθε βράδυ!... Ποῦ καὶ ποῦ....

Ὁ Γιαννιός, ὁ ὁποῖος ἐκρεμοῦσε τὸ ἀδιάβροχόν του εἰς τὸ καρφί τοῦ διαδρόμου, τοὺς ἐπέβαλε σιγὴν.

Πεῖο σιγὰ μιλῆστε, πεῖο σιγὰ. Πήγαναι καλλίτερα νὰ πλαγιάσῃς στὴν καμαρὴ σου, μητέρα! Αὔριον τὰ λέτε, ποῦ θάχετε καιρό. Καὶ ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν κρεββατοκάμαραν, ἀφοῦ ἀνεῖθεμάτισε τὴν μάνα καὶ τὸν κίρη, τῆς θύρας διότι ἔτριζεν.

Εἰς τρία λεπτὰ εἶχεν ἐκδυθεῖ, καὶ ἦδη ἐπῆδα εἰς τὴν κλίνην, δύστροπος καὶ σκευθρωπός, μεμηγμένους καὶ ζητηματίας, γογγίζον διὰ τὴν σκληρότητα τῆς στρωμνῆς καὶ τὴν ψυχρότητα τοῦ προσκεφαλαίου, καὶ παραπονοίμενος ὅτι μετὰ τέσσαρας ὥρας ἔπρεπε νὰ εἶνε εἰς τὸ γραφεῖόν του.

Καλὰ ἔλεγα ἐγὼ νὰ μὴν πᾶμε καθόλου! Ἀλλ' ἐσένα ὅταν σὲ πιάσῃ τὸ πείσμα σου εἰς ἓνα πράγμα, δὲν ἐννοεῖς ν' ἀκοίσης οὔτε Θεὸν οὔτε διάβολον. Δὲν ξεύρω τί κατάλαβες

τώρα ποῦ πῆγες!... Ἀννοήσῃαι καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἡ νεαρὰ γυνή, ἐξ ἀπροσεξίας, ἔσπρωξεν ἓνα κάθισμα τὸ ὁποῖον ἀναιδέα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Μὰ πρόσεχε δὰ λιγάκι!... Ἐχάλασες τὸν κόσμον. Δὲν βλέπεις ποῦ πατεῖς; Ὡχ, ἀδελφέ! νὰ ἐργάζεσαι δέκα ὥρας, ν' ἀγρυπνῇς ἄλλας δέκα καὶ νὰ μὴ εὐρίσκῃς μιᾶς στιγμῆς ἡσυχίαν. . . . αὐτὸ κατανιᾷ ἀνεπτόφορον!

Ἡ Στεφανία δὲν εἶπε τίποτε διὰ νὰ μὴ τὸν ἐρεθίσῃ περισσότερο. Ἀνεσήκωσε τὸ πεσὸν κάθισμα καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ἐκδύεται: Ἐβγαλε τὰ χειρόκτιά της, τὸ ἐκ μαύρου βελούδου ἐπανύφωτόν της, τὸ ὁποῖον ἐφοροῦσε ἀπὸ προτέρου, τὴν ἐκ λευκοῦ λινομετάξου ὑφάσματος ἐσθῆτάς της, τὴν μετασκευασθεῖσαν διὰ δευτέραν ἢ τρίτην φορὰν —δὲν ἐνθυμεῖτο πλέον ἀκριβῶς— ἐκ τῆς νυμφικῆς ἐσθῆτος.

Σκεπτικῇ, μὲ βαθεῖαν ρυτίδα κατὰ μῆκος τοῦ μετώπου, πρὶν νὰ λύσῃ τὴν κόμην της— δὲν εἶχε κόψει τὰ ὀλόστιλνά της κοστανὰ μαλλιά— καὶ φορέσῃ τὴν νυκτικιάν της, παρετίρησεν εἰς τὸν καθρέπτην, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποῖου, καταμεσῆς θὰ ἔλεγε καίτοι κρυφοῦ μοναχικοῦ θαλάμου, τὸ ἀσθενὲς ἡλεκτρικὸν λαμπρόν ἀπέδιδε τὴν σκιερὰν της σπᾶσιν ὥσάν εἰκόνας μυστικῆς ποῦ θαυματοφέγγει σιγανὰ τὸ διαλείπον φῶς ἀόρατης κανδήλας. Μεγαλόσωμος, εὐθυτενής, μὲ ἀναγλύφους ὀμοπλάτας, λεπτὴν καὶ διαφανὴ ἐπιδερμίδα, μὲ τὴν κομψὴν κεφαλὴν ἐπιχαρίτως σιγοκλίνουσαν πρὸς τὰ ἀριστερά, μὲ τοὺς δύο λάμποντας ἀλλὰ καὶ γλισκευάτους ὀφθαλμούς, τὸν πλαστικώτατον συμμετρικὸν λαμόν, τὰ στήθη ὄριμα καὶ σφριγηλά! . . . ἦτο ὡραία, πολὺ ὡραία!

Καὶ ἂν ὁ συζυγὸς της τὸ ἐλησμόνησε πλέον ἢ δὲν τὸ ἔλεγεν ἄλλοι ὅμως ἄνδρες. . . . ἐκεῖνος πρὸ πάντων. . . . ναι, ὁ Κριτόλαος Πανέρτσιος. . . αὐτὴν τὴν νύκτιαν νύκτιαν τῆς εἶχε κάμει, μὲ κολακευτικὰς φράσεις, μὲ κατακτητικὰς

λέξεις, ένα λαμπρόν εγκώμιον τῆς ἀνθηρᾶς τῆς νεότητος. . .
Εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην τοῦ ἐρασμοῦ ἐκείνου ἀνδρικοῦ
φάσματος, ἡ Στεφανία ἠσθάνθη ἓνα βαθύτατον παλμόν,
εὐφρόσυνον σινάμα καὶ δριμύν, νὰ συγκλονίζῃ τὴν καρδίαν
τῆς, καὶ νὰ φέρῃ τὸ πνεῦμά τῆς ἐκστατικόν καὶ μαγευτικόν,
πρὸς Ἐκεῖνον ποῦ μὲ τόσῃν τρυφερότητι τὴν εἶχεν ὁμι-
λήσει μὲ τὴν γοητεύουσαν χαϊδευτικὴν φωνὴν του. . .

Μεθ' οὗ ἐπεράτωσεν ἐν σπουδῇ τὴν νυκτερινὴν κόμμωσίν τῆς
καὶ ἐκάθησε πρὸ τῆς θερμάστρας διὰ νὰ θερμάνῃ τὰ πό-
δια τῆς, ὡραῖα ὀλοστρόγγυλα κρεατωμένα καὶ συμμετρικῶς
κατηφορίζοντα πρὸς τοὺς περιφερικοὺς ἀστραγάλους πόδια
—ἐκεῖνος τουλάχιστον ὁ Κριτόλαος δὲν ἐσήκωνε τὰ βλέμμα-
τα του ἐπ' ἐπαίνῳ των ἐνόσφ ἦτο καθισμένη— καὶ ἐν τῇ σιγῇ
τῆς νυκτός, ἠθέλησε νὰ σκεφθῇ, νὰ ἀκούσῃ τὴν καρδίαν του.

Ὁ σύζυγός ἐκοιμάτο ἤδη, χωμένος κάτω ἀπὸ τὰ
ἐφαπλώματα τῆς κλίνης.

Ἡ Στεφανία, μὲ σφαλικά τὰ βλέφρα σκέπτεται. Τὰ
ἔτη τῆς νεότητός τῆς ἐπανερχόνται εἰς τὴν μνήμην τῆς·
ἔτη νεότητος πτωχῆς κόρης ἐργατικῶν γονέων, οἱ ὅποιοι
δὲν εἶχον πολὺν καιρὸν διὰ νὰ διαθέσωσιν εἰς τὴν κατ' ἰδίαν
ἀνατροφὴν τῆς κόρης των ἔτη νεότητος νεάνιδος τοῦ
Πέραν, προῶπως ἐξερεθισθείσης ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν, τὰ
σινεμά καὶ τὴν συναναστροφὴν, προῶπως πάντοτε ἀναπτυ-
χθείσης καὶ προῶπως κατ' ἀνάγκην ἐμφανεισθείσης εἰς τὴν
παράταξιν τῶν ὠρίμων νυμφῶν.

Τὴν ἐρωτεύθησαν πολλοί, χωρὶς αὐτὴ νὰ ἐρωτευθῇ
κανένα. Ἦτο πολὺ ἐπιφυλακτικὴ εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ καὶ
ἀπέφειγεν ἀπὸ σκοποῦ τὰς ἀσκόπους συγκινήσεις. Καὶ ἂν ἐ-
πανδρεύθη ὀλίγον μετὰ τὰ 22, δὲν τὸ ἔκαμε τόσον διὰ τὴν ἀ-
νάγκην τοῦ γάμου εἴτε ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἐρωτος, ὅσον διότι
εἶχε βαρυνθῇ τὸν ἀκαθόριστον ἐκεῖνον βίον καὶ τὴν οὔτ' ὀλί-
γον ἀνιαρὰν πολιορκίαν τῶν νεαρῶν. Δὲν ἐπανδρεύετο μὲ κα-
νὲν προκαθορισμένον σχέδιον, ἀλλὰ οὔτε καὶ μὲ τὴν ἀμέλειαν

καὶ τὴν ἀφροντισίαν ἐκείνην ποῦ ἀφίνουιν ὅλα τὰ πράγματα
εἰς τὴν τύχην καὶ εἰς τὸ γοαπτόν. Δὲν ἦτο μὲν ἀπαιτητικὴ,
ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὅλως διόλου ἀπρονοήτος. Ἐκεῖνο τὸ ὁ-
ποῖον τὴν ἐμελλε πρωτίστως ἦτο νὰ ἔχῃ αἰτὶ τὸν ἄνδρα
τῆς εἰς τὴν διάθεσίν τῆς καὶ διὰ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν τῆς, κα-
θὼς καὶ ἐκεῖνος τὴν γυναῖκα του εἰς τὴν διάθεσιν του καὶ
διὰ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του. Νὰ τὸν ἀποβγάξῃ κάθε πρωτὶ
ἱκανοποιημένον καὶ εὐγνώμονα ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν
τῆς, καὶ νὰ τὸν προῦπαντῇ τὸ βράδυ, διαχυτικόν καὶ ἀνυ-
πόμονον νὰ τὴν ξανασυναντήσῃ καὶ νὰ τὴν ἀφίσῃ πάλιν νὰ
τὸν περιποιηθῇ. Εἶχε τόσῃν πεποίθῃσιν ὅτι θὰ τὰ κατὰ-
φερνε καὶ μὲ τὸν πλέον δύσκολον ἄνδρα! . . .

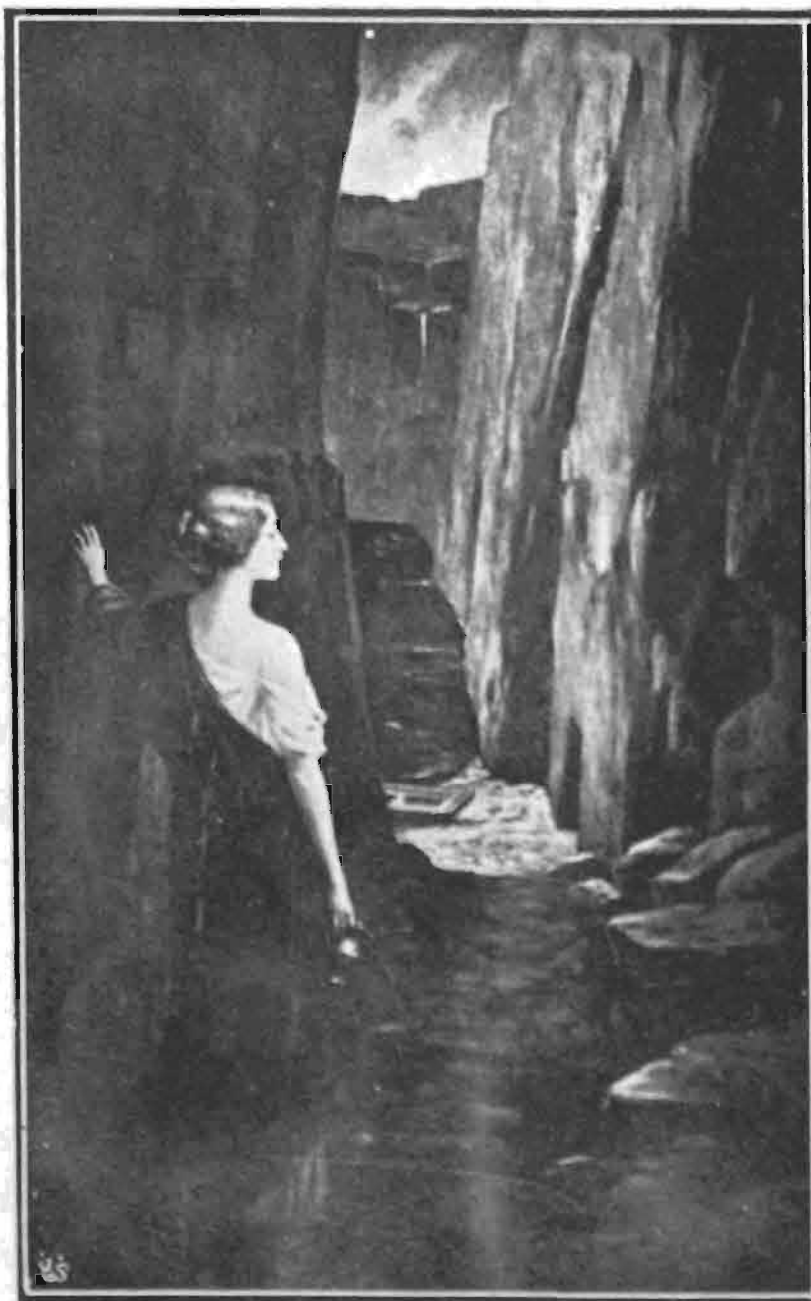
Ταχέως ὁμως διαψευθεῖσα, ὀλίγον τι μετὰ τοὺς δύο
πρώτους μῆνας—ὁ Γιαννιὸς ἦτο ἄνθρωπος ἐξ ἰδιοσυγκρα-
σίας μετριοπαθῆς καὶ συντηρητικῆς— ἠναγκάσθη νὰ προ-
σφύγῃ εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐχαλακώθη ὀπισθεν τῆς ἐ-
γκατεστήσεως, καταπεισθεῖσα, καίτοι ἀργά, ὅτι καὶ αὐτὴ,
ὅπως καὶ τόσαι ἄλλαι, εἶχε σπεύσει πολὺ, πάρα πολὺ εἰς
τὴν προεξόφλησιν τοῦ μέλλοντος. Ἐπὶ τέλους, ἦτο εὐχα-
ριστημένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, τίμιον καὶ ἐργατικόν
ἄνθρωπον, φρόνιμον πρὸ πάντων καὶ φιλόστοργον, κα-
ταβάλλοντα πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνά-
γκας τῆς οἰκογενείας του. Νέος πρακτικὸς, εὐσυνείδητος,
ζήσας καὶ ἀνδρωθεὶς ἐν τῇ ἐργασίᾳ, γνωρίζων μίαν μόνην
πρωτὴν ὁδόν, τὴν ἀγούσαν εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ μίαν
μόνην ἐσπερινήν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν κατοικίαν του· δὲν
ἦτο, βεβαίως, εἰς θέσιν νὰ κατακτήσῃ, καθ' ὅλην τὴν ση-
μασίαν τῆς λέξεως, μίαν ὑπερτροφικὴν εἰς αἰσθηματικό-
τητα σύζυγον. Ἐν ταῦτῳ ὁμως καὶ ἀνίκανος νὰ τὴν προ-
δώσῃ ἢ νὰ τὴν παραμελήσῃ, ἥμιος χωρὶς νὰ τὸ διαλαλῇ,
μὲ φρονήματα πατριαρχικά μὲν ἀλλ' εἰλικρινῆ· ἐδικαιούτο,
ἐπὶ τέλους, νὰ πιστεῖ ὅτι ἱκανοποιεῖ τὴν σύζυγόν του, καὶ
ὅτι, ἂν διὰ τοῦ γάμου των δὲν ἐβελτίωσε σημαντικῶς πῶς

τὴν θέσιν της, ἐξ ἄλλου ὁμως καὶ δὲν τὴν ἐχειροτέρευσε διόλου. Ἡ Στεφανία εἶχεν ὅ,τι ἔπρεπεν, ὅ,τι ἦτο τέλος πάντων συνειθισμένη νὰ ἔχη. Περισσότερον δὲν εἶχον διότι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἔχωσιν. Εἶχον τὰ ἀναγκαῖα, δὲν ἐστεροῦντο, ἐξοῦσαν ἀνεξάρτητοι καὶ αὐτὸ ἦτο ἀρκετὸν.

Ἡ Στεφανία εἶχε συνειθίσει, ἐξ ἀνάγκης τουλάχιστον εἰς τὸν βίον τοῦτον. Ἠγάπα τὸν ἄνδρα της μὲ τὴν πρωτόγονον ἐκείνην ἀγάπην τὴν ἐκ φιλοτιμίας καὶ ἄρχας τὴν ἐκ κατήκοντος κατοπιν, τὴν ἐξ ἔξω ἐπὶ τέλους, τὴν ἀσθηρὰν ταύτην καὶ στοιχειώδη ἀγάπην, ἣν συγκρατεῖ τὰ πρόσωπα μιᾶς οἰκογενείας, καὶ ἥτις, ἐκτὸς τῆς ἀπλῆς συννενοήσεως καὶ συνεργασίας, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὰ λοιπὰ τῆς καρδίας αἰσθήματα. Ἐν τούτοις, χωρὶς νὰ παραπονήται, χωρὶς νὰ ἀγανακτῇ διὰ τὴν τύχην της, ἡ νεαρὰ γυνή, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἰδίως ὅταν ἦτο μόνη, ᾔσθάνετο εἰς τὰ βάθη τῶν μυχιῶν της, ν' ἀνασκαρτῇ ἕνα πόθος, μία λαχτάρα, καὶ τι τέλος πάντων τὸ ὁποῖον ἔμενεν ἐκεῖ μέσα ἀνεκπλήρωτον, ἀνικανοποίητον καὶ ἀτροφεκόν. Ἐνόσφ ἐπερνοῦσαν τὰ χρόνια καὶ ἐπροχώρει ἡ ζωὴ —εἶχε σήμερον ἀφήσει τὰ εἰκοσιετῶ— ᾔσθάνετο ἐντονωτέραν τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔρωτος· τοῦ ἔρωτος τοῦ ἐκδηλωτικοῦ, τοῦ ἐκφραστικοῦ, τοῦ ζωντανοῦ καὶ καὶ αἰσθητοῦ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπέφευγεν, ἀντιπαθεῖσε μᾶλλον κόρη, ἐπόθει σήμερον, ὀρέγετο καὶ δὲν θὰ δισηραστεῖτο ποσῶς ὅταν θὰ τὸ εἶχεν εἴρει. . . .

Ὅπως καὶ ἐνόμισεν ὅτι τὸ εἶρεν ἀπὸψε, πρὸ ὀλίγων στιγμῶν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νεαροῦ Κρατολάου Παπαρέστου μετὰ τοῦ ὁποῖου διὰ πρώτην φοράν εἶχε συναντηθεῖ καὶ γνωρισθεῖ εἰς τὸν χορὸν.

Με ὀλίγας λέξεις ἐκείνος τῆς ἐξιστόρησε τὰ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἰνδίας ταξειδιὰ τοῖς τριῶν καὶ πλέον ἐτῶν συνεχῇ περιοδεῖαν, μὲ ὁλονέν νέας σζηνίς, νέας γνωριμίας καὶ νέας συνθήκας ζωῆς.

Ἡ ΨΥΧΗ ΕΝ ΕΚΣΤΑΣΕΙ

Με ἔτι ὀλιγωτέρας λέξεις τῷ ἐξέθηκεν αὐτὴ τὸν οἰκογενειακὸν της βίον: ἥσυχος καὶ κανονικὴ ζωὴ, τυπικὴ καὶ ἀμετάβλητος, με ὀλίγας ἀπαιτήσεις καὶ πολὺ μυθιστόρημα.

Ἐν τούτοις ἐκεῖνος τὴν εἶχε συγκαρτεῖ διὰ τὸν τακτικὸν της καὶ ὁμαλὸν βίον, με τὰς συγκινήσεις τῆς ἀναγνώσεως καὶ τὰς σκέψεις τῆς μονώσεως, τῆς προσεφέρθη δὲ νὰ συμβάλῃ καὶ αὐτὸς ὁπωσοῦν εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ὥραίου τούτου καὶ ἀφελοῦς οἰκογενειακοῦ εἰδυλλίου, τοῦ ὁποίου ἦτο ἐπίσης ἐνθερμος θασώτης καὶ ὁπαδός, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον αἱ ἐμπορικαὶ του ἀσχολίαι δὲν τῷ ἐπέτρεπον δυστυχῶς νὰ ἀπολαύσῃ.

Εἶχε φέρει ἐκ Παρισίων μεγάλην συλλογὴν ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἔργων τῆς νεωτέρας γαλλικῆς φιλολογίας, περὶ τῆς ἀξίας τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ «χαριτόβροντος ὥραία κυρία Λευκίου» θὰ εὑρίσκει πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ εὐχαρίστησιν. Καὶ τὴν στιγμὴν ὅπου ἀνεχώρουν πλέον ἐκ τοῦ χοροῦ, ὅταν ἐκεῖνος συνοδεῖσκον αὐτὴν ἕως κάτω ἐξηκολούθει ἀκόμη τὰς περιποιήσεις του δίδων εἰς αὐτὴν νὰ φορέσῃ τὸ ἐπανωφόριόν της, τὴν εἶχεν ἐρωτήσῃ ἐμπιστευτικῶς ποίαν ἡμέραν καὶ ὥραν τοῦ ὥριζε διὰ νὰ τῆς φέρῃ αὐτοπροσώπως τὰ βιβλία· αὐτὴ, ἐν ἀπολύτῳ διεγέρσει τῶν αἰσθημάτων της, χωρὶς νὰ εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπείας τοῦ τρομεροῦ παιγνιδίου, χωρὶς νὰ δύναται πλέον νὰ σκεφθῇ τί ἐρριψοκινδύνευε, τί ἀπεφάσιζεν, ἀνίσχυρος νὰ προβλέψῃ ἐὰν εἰς τὴν παγίδα ποὺ μόνη της ἔστηνεν εἰς τὸν ἑαυτὸν της θὰ εὑρίσκει τὸν ἀκρωτηριασμόν μόνον ἢ καὶ τὸν θάνατον, ἀλλοφρονοῦσα, τρελλὴ καὶ ἀσυνείδητος, τοῦ εἶχεν ὑποδείξει τὴν μεταμεσημβρίαν τῆς αὔριου.....

Τὸ ὥρολόγιον ἐσήμανε πέμπτην πρωΐνιν ὥραν. Ὁ συζυγὸς της ἐκοιμάτο πάντοτε. Οἱ πετεινοὶ τῆς γειτονίας

ἀντιλαλοῦσαν ἀπὸ τὰ βάρη τῶν ὀρνιθίωνων τῶν. Ἡ Στεφανία δὲν αἰσθάνεται ἀνάγκην ὕπνου.

Ἐξαφνα, ἀπαλὸς κλαυθμηρισμὸς ἔκαμεν αὐτὴν ν' ἀνασκαρτίσῃ, νὰ πιναχθῇ ἐπὶ ποδός. Ἐστάθη, συνέσφαγξε τοὺς κροτάφους τῆς ὥσάν νὰ ἤθελε νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τι τὸ ὁποῖον εἶχε τελείως λησμονήσει καί, τρομαγμένη, ἔτρεξε πλησίον τῆς κοιτίδος τοῦ τέκνου τῆς. Καὶ μόλις ἀνέσυρε τὰ λεπτὰ τοῦ λίκνου παραπετάσματα, εἶδε δύο μικροσκοπικοὺς βραχίονας τεινομένους πρὸς αὐτὴν διὰ νὰ τὴν περιπτυχθῶσι, καὶ ἀγγελικὸν μειδίαμα νὰ τὴν περιβάλλῃ ὡς ἐν αἴγῃ παρδείσου.

Ἡ Στεφανία ἐφοβήθη ἐνώπιον τῆς θεᾶς τῆς κόρης τῆς.

Τὸ τέκνον τοῦτο, ἱερὸς καρπὸς τῶν συζυγικῶν δεσμῶν τῆς, τὸ ὁποῖον τῆς προσεμεῖδία, μὲ τὰς βρεφικὰς ἀγκάλας ἀνοικτίας, τί θὰ τῆς ἔλεγεν ἁράγε, κατὰ τὴν προκεχωρημένην ἐκείνην ὥραν τῆς νυκτός, καθ' ἣν τὸ πᾶν ἀναπαύεται καὶ μόνῃ ἢ συνείδησις ἀγρυπνῇ, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ;

Ἡ Στεφανία ἐρρίγησε καὶ ὀπισθοχώρησε.

Τὰ χέρια τῆς, ἀδρανῆσαντα πρὸς στιγμὴν ἀφῆκαν νὰ καταπέσουν πάλιν αἱ μουσελίναι τῆς κοιτίδος. Ἦτο λοιπὸν μήτηρ, εἶχε τέκνον, διὰ τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ εἶναι ὑπερήφανος— καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο μόνῃ; ὅτι ἦτο δυστυχής; ὅτι ὑπῆρχε κενὸν εἰς τὴν ζωὴν τῆς; ὅτι τίποτε δὲν τὴν συνέδεε μὲ τὸν ἄνδρα τῆς; ὅτι ἦτο ἐλευθέρα νὰ διαθέσῃ κατὰ βούλησιν τὸν ἑαυτὸν τῆς;

ὦ! πόσον ἦτο ἀνόητος!...

Ἀνόητος καὶ ἀχάριστος ἐν ταύτῃ!...

Τὸ μωρονδάκι, συνειδημένον εἰς τὸ παιχνίδι αὐτὸ— πάντοτε ἢ μητέρα του συνείθιζε, προτοῦ τὸ ἀνασπῶσθαι, ν' ἀνοίγοι καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές τὰ παραπετάσματα τῆς κοιτίδος— ἔβγαζεν ἀπὸ μέσα μεγάλας διαλειπούσας κραυγὰς εὐχαριστίας καὶ ἀντινῆσσετο κάτω ἀπὸ τὰ περιδέ-

ματά του εἰς τρόπον ὥστε νὰ κάμνῃ τὴν κοιτίδα νὰ ἀνασεί-
εται ὁλόκληρος.

Ἡ Στεφανία ἀνέκτησε τὸ θάρος τῆς. Ἐσκυψε πρὸς τὴν κόρην τῆς καὶ τὴν ἐφίλησε κατ' ἐπανάληψιν. Εἶχε πλέον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς. Δὲν ἐφοβεῖτο τὸν πειρασμόν!

• • •

Τὴν ἐπαύριον ὁ Κριτίλαος ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν τῆς. Ἡ Στεφανία τὸν ὑπεδέχθη κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὴν κόρην τῆς. Ἦτο ὁχρὰ καὶ πολὺ ταραγμένη. Μόλις κατώρθωνε νὰ σταθῇ στὰ πόδια τῆς. Μέσα στὰ μάτια τῆς τὰ κουρασμένα ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν σύγχυσιν, ἀνεγινώσκετο ὀλοφάνερη ἡ μεγάλη μεταμέλειά τῆς καὶ οἱ ζωηροὶ τῆς φόβοι διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν τὴν ὁποῖαν εἶχεν διαπράξει.

Οἱ δύο νέοι παρετηρήθησαν πρὸς στιγμὴν ἄφωνοι. Ἀντιμέτωποι ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην, αἱ συνειδήσεις τῶν ἐβολιδοσκόπων ἀλλήλας, ἀνήσυχτοι, δισταζούσαι, διερεινη-
τικά.

Ὑπάρχουσι στιγμαὶ εἰς τὴν ζωὴν, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀγριώτερος κακοῦργος ὀπισθοχωρεῖ πρὸ τῆς ιδέας τοῦ ἐκλήματός του. Μία διανγῆς παροδικῆς σκέψης, μία στιγμιαία συγκινητικὴ ἐντύπωσις, ἀρκοῦν πολλάκις διὰ νὰ τὸν κάμουν νὰ σταματήσῃ. Καὶ ὅταν ἅπαξ ἀνακοπῇ, δὲν προχωρεῖ πλέον.

Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ Κριτίλαος κατενόησε τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν εὗρίσκετο ἡ νεαρὰ μήτηρ καὶ ἔσπευσε νὰ τὴν καθησυχάσῃ, προσδίδων μίαν εἰστοχωτάτην στροφὴν εἰς τὴν συνέντευξιν.

ὦ! κερία μου, ἔχω ὅλον τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς συγχαρῶ διὰ τὴν ἔξοχον τῇ ἀληθείᾳ ἐκπληξιν τὴν ὁποῖαν μοῦ ἔχετε ἐπιφυλάξει ἐδῶ!... Ἀληθῶς τό θαυμάσιον αὐτὸ σύμπλεγ-

μα μητρὸς καὶ κόρης μέ συγκινεῖ βαθύτατα. . . . Μοῦ ἐπι-
τρέπετε νὰ τὴν κρατήσω εἰς τὰς ἀγκάλας μου; Εἶνε ἡμερῆ;

Ἡ Στεφανία, ἔτι μᾶλλον ὠχρὰ καὶ συγκεκινημένη, μὲ
τρέμοντας βραχίονας ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν κόρην της, τὴν
ὁποῖαν ἐκεῖνος ἐσήκωσε ὑψηλὰ ἄνωθεν τῶν ὤμων του. Πα-
ραδόξως τὸ βρέφος τὸν προσέβλεπε μὲ ἓνα βλέμα ἱπολὺ
συμπαθητικόν, πολὺ ἐπεικές, μελίχιον. Τοῦ ἐχαμογελοῦσε
καὶ ἤθελε νὰ πιάσῃ τὰ ὀμματοπόδια του.

Τὸ δυσάρεστον εἶναι, προσέειπεν ὁ Κριτίλαος, ὅτι
καταλαμβάνομαι ἐξ ἀπροόπτου καὶ δὲν φέρω τίποτε διὰ νὰ
τὴν φιλεύσω. Μὰ τί εὐμορφῇ ποὺ εἶναι! τί καλὴ! . . . Σᾶς
ὁμοιάζει καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Πῶς τὴν ὀνομάζετε, πα-
ρακαλῶ;

Δὲν ἔχει ἀκόμη ὄνομα, κύριε. . . .

Δὲν ἔχει! . . . Ὡ ἀλλὰ τότε λοιπόν, ἀναλαμβάνω νὰ
τῆς τὸ δώσω ἐγώ. . . . Αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ πρώτη, ἴσως, καλὴ
πρᾶξις τὴν ὁποῖαν θὰ κάμω ἀφ' ὅτου ζῶ, καὶ τὴν ὁποῖαν
θὰ εἶμαι εὐτυχὴς νὰ χορευστῶ εἰς ἡμᾶς. . . . Ἐκτὸς ἐὰν ἄλ-
λος μὲ προσέλαβεν. . .

Ὅχι, κύριε, δὲν ὑπάρχει πρὸς τὸ παρὸν κανεὶς. Ἀλλὰ
καὶ ἂν ἀκόμη ὑπῆρχεν, ἡ προτίμησις θὰ ἀνῆκεν καὶ πάλιν
εἰς ἡμᾶς. Θὰ μᾶς εἶναι μεγίστη τιμὴ τοῦτο! . . .

Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία. Αὔριον θὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ
συζύγου σας καὶ τὴν προσεχῇ Κυριακὴν τελούμεν τὴν βά-
πτισιν τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ ἀγγέλου, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τώρα
ἀγαπῶ. Θὰ τῆς δώσω δὲ καὶ ὠραῖον ὄνομα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον
πιστεύω νὰ μένῃ εὐχαριστημένη. Θὰ ἐκλέξω τὸ ὠραιώτερον
μεταξὺ τῶν πλέον ὠραίων ὀνομάτων. Θὰ ἐορτάσωμεν δὲ
καὶ τὴν τελετὴν πανηγυρικώτατα. Τοιοῦτοτρόπως θὰ δινη-
θῶ νὰ συμβάλω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν εὐτυχίαν σας, κυρία, ἡ
ὁποία, πιστεύσατέ με, εἶναι μία ἐκ τῶν πλέον σπανίων καὶ
τῶν πλέον ζηλευτῶν.

Καὶ χωρὶς καὶ ν' ἀποκαλυφθῇ, ὁρθὸς ἀκόμη εἰς τὸ
μέσον τῆς αὐλῆς, μὴ τολμῶν, θὰ ἔλεγε, νὰ κάμῃ βῆμα
περισσότερον μέσα στὴν ἱερὰν ἐκείνην ἐστίαν τῆς τιμότη-
τος καὶ τῆς ἀγνείας, ἐχαιρέτησε καὶ ἀπῆλθεν ἀφοῦ ἀνεσή-
κωσε καὶ πάλιν καὶ περιπτύχθη πατρικῶς τὴν μέλλουσαν
ἀναδεκτὴν του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΜΕΛΙΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

καθηγητής.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐργασία εἶναι δύο ὑγιεινὰ πράγματα ἀμοι-
βαίως προκαλούμενα.

Ἡ ἐπέρμετρος εὐτυχία φέρει τὸν ὀλεθρον.

Ἡ ἀκρίσια καὶ ἡ φλυαρία εἶναι κόραϊ τῆς ἡμιμαθείας.

Ζηλευτὸν πρᾶγμα ὁ πλοῦτος, τίμιον καὶ θαυμαστὸν ἡ δικαι-
σύνη.

Ἡ τιμὴ τοῦ πτωχοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν του ἢ δὲ
τοῦ πλουτοῦ εἰς τὸ ταμεῖον του.

Ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι οἵτινες κρίνουν· ἡ κοινὴ γνώμη εἶναι
ἡ γνώμη τῶν ἐλαχίστων, ἣν πάντες ἀπεδέχθησαν.

ΛΥΠΗ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΑ

Στὸ στρώμ' ἀπαίνω παραδέχεται
τοῦ γέρον τ' ἀφροστο κουφάρι
ἔρχεται ὁ ὕπνος καὶ τὸν πέρνει
πρὶν ἔλθῃ ὁ Χάρος νὰ τὸν πάρῃ

Καὶ δίπλα, σὲ μικρὸ κλινάρι
ἀφρόπλαστο παιδάκι γέρνει
τοῦ ὕπνου τὸ κοιμῶν ἢ χάρι
καὶ σ' ὄνειρο γλυκὸ τὸ φέρνει

Γυναῖκα δλόρθη παρατέρα
μιὰ τὸ παιδί της ἀντικρύζει
καὶ μιὰ τὸν γέρο της πατέρα
Λύπη καὶ Ἐλπίδα πλαῖν πλαῖν
βλέπει τὸν ἕνα καὶ δακρύζει
κυττάζει τ' ἄλλο καὶ γελᾷ.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΕΝ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

« Ἀρχαῖο πνεῦμα ἀθάνατο πατέρα τοῦ Ἀγνοῦ
καὶ τοῦ ὠραίου »

(Παλαμᾶς)

Τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα ἐκδηλωθὲν ὑπὸ μορφᾶς λεπτοτά-
τας ἐν τῇ τέχνῃ ἐμεγαλουργήσεν πάντως ἐν τῇ καθαρᾷ σκέ-
ψει εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου. Ἐν
βραχυτάτῃ περιλήψει μόνον θὰ προσπαθήσωμεν νὰ συμπε-
ριλάβωμεν τὴν ἔκτασιν τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας ἀπὸ τῶν
Ὀμηρικῶν ἐπῶν ποιούμενοι ἑναρξιν. Καὶ ἂν τις ἤθελε πε-
ριορισθῇ εἰς τὴν κλασικὴν περίοδον μόνον, περίοδον τῆς
μεγάλης δημιουργικότητος καὶ τελειότητος θὰ ἡσθάνετο ἐν-
δοιασμοὺς δικαιολογημένους νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀπαρίθμησην
τῶν λογοτεχνικῶν ἔργων ἅτινα πληροῦσι τὸ χρονικὸν τοῦτο
διάστημα. Μᾶλλον θὰ προτιμήσω νὰ ζωγραφίσω ἐν σκια-
γραφίᾳ τὰς ἀδρότερας, καὶ γενικὰς γραμμάς, χαρακτηριζού-
σας τὴν γραμματείαν ταύτην καὶ ἀποτελούσας τὴν σφραγίδα
τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, ὅπερ καταθέλξαν τὴν Ρώμην διασώζει
τὴν νεότητά αὐτοῦ ἀκεραίαν μέχρι σήμερον. Θὰ προσπαθή-
σω νὰ φέρω ὑμᾶς ἀντιμετώπους πρὸς τὰ πράγματα. Ἄς
τεθῶμεν εἰς τὴν κατάστασιν ἀνθρώπου φίλου τῶν γραμ-

μάτων, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἀνέγνωσε τραγωδίαν τοῦ Σοφοκλέους, ῥαψωδίαν τοῦ Ὀμήρου ἢ διαλόγον τοῦ Πλάτωνος καὶ ὁ ὁποῖος κλείσας τὸ βιβλίον πρὶν εἰσελθῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν λεπτομερείας τινὸς ἐρωτᾶται ποία ἢ ἐκ τοῦ ὅλου ἐντύπωσις ποῖον γενικὸν αἶσθημα διατηρεῖ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως. Τὴν ἐντύπωσιν τοῦ αἰσθήματος τούτου εὐρίσκομεν εἰς ὥραιαν φράσιν τοῦ Πλουτάρχου ἐν βίῳ Περικλέους. Ὁ Πλουτάρχος ἀφ' οὗ διηγείται πῶς ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Περικλέους ἐγείρονται τὰ μνημεῖα τῆς τέχνης ἐν τῷ ἄστει, ζητεῖ νὰ μᾶς παραστήσῃ τὴν συγκίνησιν ἢ ὁποία κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους «Ἀπὸ τῆς γενέσεώς των ἡ ὥραιότητος των ἐφαίνεται περιβληθεῖσα διὰ τοῦ μεγαλείου τῶν αἰώνων καὶ τῶρα ἀκόμη (κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πλουτάρχου 1ον αἰῶνα μ.Χ.) διὰ τῆς νωπότητος διὰ τῆς φρεσκάδας των διατηροῦσι τὸ θέλγητρον τῆς λάμψεως τῆς νεότητος. Ἐν ἄνθος τῆς νεότητος ὁπερ δὲν ἠδυνήθη νὰ μαράνῃ ὁ χρόνος προφυλάττει τὴν νεότητα αὐτῶν ἀπὸ κάθε προσβολῆς ὥς ἐάν ἐνεψυχοῦντο ἀπὸ φύσημα ζωντανὸν καὶ ἀφθαρτον, ὑπὸ ψυχῆς μὴ ὑποκειμένης εἰς γηρατεία».

Ἡ φράσις αὕτη ἀποδίδει τὸ αἶσθημα, ὁπερ δοκιμάζομεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν λογοτεχνικῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος. Τὰ λογοτεχνήματα ταῦτα διατηροῦσι νωπότητα μετὰ παρέλευσιν τόσων αἰώνων μὴ ἀπαντῶσαν εἰς τὰ λογοτεχνήματα ἄλλων ἐθνῶν καὶ συγχρόνως παρουσιάζουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς αἰωνιότητος, ἀπόρροιν τῆς τελειότητος αὐτῶν χαρακτηριστικὰ σωζόμενα ἀέθραια καὶ ἐντυπωτικὰ μέγχις ἡμῶν, διότι ἡ τελεία ὥραιότης οὐδέποτε γηράσκει τάχιστα δὲ ἀναγνωρίζεται καὶ ἐπιβάλλεται. Πόθεν πηγάζει ἡ νεότης αὕτη, ἡ φρεσκάδα ἡνωμένη πρὸς τόσας ὥραιότητος; Αὕτη τόσον αἰσθητὴ εἰς τὰ ἔργα προήλθεν ἐκ συμπτωματοειδούς περιπτώσεως, ἐξωτερικῆς, ἢ ὁποία ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ εἶναι ὀλίγον παραδόξος εὐρέθη ἀντιθέτως ἐξαιρετικὰ εὐτυχῆς ὥς συνεπὴς πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀρχαίου πνεύματος.

Ἡ σύμπτωσις αὕτη εἶναι, ὅτι τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα οὐδὲν ὑπόδειγμα ἔσχεν ἐνώπιόν του οὔτε προγενεστέραν λογοτεχνίαν ἐξ ἧς νὰ ἐμπνευσθῇ, ἢ ὁποία νὰ τοῦ ἐκθέσῃ τὰς γραμματικὰς τῆς μορφῆς, τοὺς κανόνας τῆς. Πόσας στενοχωρίας ἐδοκίμασαν ἀντιθέτως νεώτεροι μεγάλοι λογοτέχναι ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς περιφήμους κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ προσπαθοῦντες νὰ ἐφαρμόσωσι μετὰ κόπον τὰς εὐτυχεῖς πτήσεις τοῦ πνεύματος αὐτῶν πρὸς ἓνα αὐστηρὸν δογματισμόν; Τὸ ἔδαφος ἐν τῇ ἀρχαιότητι εἶναι ἐλεύθερον, οὐδὲν πρότυπον ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς δημιουργοὺς ἕκαστος δύναται νὰ δημιουργήσῃ κατὰ βούλησιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐλευθερία αὕτη ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ κίνδυνος. Ἐάν τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα ἦτο ὀλιγώτερον πλούσιον ἠδύνατο ἐλλεῖπει μοντέλων νὰ παραμείνῃ εἰς σχετικὴν στείρωτητα. Μὴ ἔχουσα ἡ ἀρχαιότης πρότυπα δὲν ἐπτώχευσε χίρις εἰς τὴν διὰφιλῆ παραγωγικότητα τοῦ πνεύματος αὐτῆς.

Ἐκ τῶν ἰδίων θεμελίων παρήγαγε τὸ πᾶν, ἀνεῦρε μετ' ἀνεξαντλήτου εὐχερείας τὴν βάσιν καὶ τὴν μορφήν, τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας, τὰς ιδέας, τὰς λέξεις καὶ ἐκ τῆς θαυμασίας ταύτης πρωτοβουλίας ἀνεπήδησε φυσικὴ καὶ ἀσύλληπτος ἁρμονία μεταξὺ τῶν ἔργων καὶ τοῦ περιβάλλοντος ἐνθα ἐγεννήθησαν ταῦτα.

Ποῖα εἶναι τὰ λογοτεχνικά εἶδη;

Δι' ἡμᾶς εἶναι μορφαὶ πατροπαράδοτοι ἔμπεδοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀποτελοῦσα κανόνας ἀφ' ὧν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ χειραφετηθῶσι πάντοτε ὅσα μεγάλα πνεύματα ἢ λογοτεχνία τῶν διαφόρων αἰώνων παρουσίασε. Αἱ μορφαὶ αὗται τῆς δημιουργικῆς περιόδου εἶναι φυσικαί, εὐλημμέναι ἐκ περιστάτικων τῆς ζωῆς, ἐκ τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν αὐται δὲ προσηρμόζοντο εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας, εἰς ταῦτα τὰ περιστάτικα.

Πῶς ἐγεννήθησαν τὰ ὁμηρικὰ ἔπη;

Οἱ βασιλεῖς τῆς ἀρχαιογόνου ἐποχῆς συνέρχονται εἰς συμκόσια μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν γενῶν πίνουν ὥς οἱ θεοὶ καὶ ἀρέσκονται νὰ ἀκούουν ὠραίας διηγήσεις ἐν ταῖς ὁποῖαις αἱ ἐκτυλίσσονται γεγονότα παρεμφερῆ πρὸς τὰ συντελούμενα ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ πολέμῳ, ταξείδια περὶ τῶν ὁποίων ἤκουσαν νὰ ὁμιλοῦν ἢ οἱ ἴδιοι διενήργησαν. Κατόπιν αἰδοὶ τῶν ὁποίων ἢ μνήμη τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις τῶν ὁποίων ἢ φαντασία μεγαλοποιεῖ ἀφελῶς κάθε τι ὅπερ τέρει, διηγούμεναι ὠραίας ἱστορίας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε κουράζεται τις ν' ἀκούῃ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γεννᾶται τὸ ἔπος.

Οἱ ὕμνοι τοῦ μεγάλου Πινδάρου, ἡ τραγῳδία τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους γεννῶνται κατὰ παρόμοιον τρόπον οὐχ ἦττον φυσικῶν καὶ αὐθόρμητον, ὅτε ἐσχηματίσθη ἡ πολιτεία τὸ δὲ κολληκβιτικὸν πνεῦμα δοκιμαῖ αἰσθημάτων χρῆζοντα κοινῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς ἐκδηλώσεως ζητεῖ εἰς τὴν ποίησιν συμπαραστατομένην ὑπὸ τῆς μουσικῆς νὰ γίνῃ ὁ ἑρμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων τούτων εἰς τὰς ἐορτὰς τῶν ἔθνων ἢ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Πίνδαρος ᾄδει τοὺς νικητὰς τῶν ἀγώνων εἰς ἐορτὰς οἰκογενειακὰς ἢ δημοσίας.

Τὰ εἶδη τοῦ δράματος ἐκ τῶν ἐορτῶν τοῦ Διονύσου, οὔτινος ἢ λατρεία ἀναλόγως τῆς διαφορᾶς τῶν ἀπόψεων ἐγέννα ποικιλίαν αἰσθημάτων ἀπὸ τῶν μᾶλλον μελαγχολικῶν μεταπτώσεων τῆς τραγῳδίας μέχρι τῆς εὐτραπέλου φαιδρότητος τοῦ σατυρικοῦ δράματος καὶ τῆς ἀχαλινώτου φαντασίας τῆς κωμῳδίας. Αἱ διάφοροι μορφαὶ τῆς ῥητορικῆς ὡσαύτως πηγάζουσι κατ' ἐνθεῖαν ἀπὸ τὰς συνήθειας τῆς πολιτειακῆς ζωῆς. Ὁ Πλάτων δὲν θὰ ἔγραφε τοὺς ἀθανάτους διαλόγους του ἐὰν ὁ Σωκράτης, δὲν εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ διαλέγηται ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸς τοὺς τυχόντας καὶ ἐὰν ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος δὲν ἐγεννᾶτο ἐκ τῆς καθημερινῆς ταύτης

πεύρας. Τὸ αὐθόρμητον καὶ νοῦπον πανταχοῦ ἐν τῇ κατεργασίᾳ τῶν ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται καὶ σχηματίζονται κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν τῆς ἐξελίξεως τῆς ψυχικῆς δυνάμεως. Εἰς ἐν ἔθνος ὅπως εἰς ἐν παιδίον ἢ ἐνα μαθητὴν ἢ φαντασία κυριαρχεῖ κατ' ἀρχάς. Ἀκολουθῶς ἐπέρχεται ἡ σκέψις καὶ ἡ διανόησις μετὰ τῆς πείρας τοῦ βίου καὶ τῶν προόδων τοῦ λογικοῦ. Οὕτω συνέβησαν τὰ πράγματα ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὐδεμία ἐπίδρασις ἐτάραξε τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν. Ἡ ἀρχιγραμματεία ἀρχεται διὰ τῆς ἡλικίας τῶν θρῦλων καὶ τῆς ποιήσεως, ταύτην διαδέχονται αἱ ἀνακαλύψεις τῆς θεωρητικῆς σκέψεως καὶ ἐσκεμμένης ἐφαρμογῆς. Πάντοτε δὲ εἰς ὅλα τὰ βήματα τῆς πρὸς τὰ πρόσω σταδιοδρομίας ταύτης τὸ αὐθόρμητον τοῦ πνεύματος, ἡ ἀστείρευτος ἀνάβλυσις τῆς δημιουργίας ἰδεῶν ἢ αὐτὴ νεότης κυριαρχοῦν καὶ πᾶσα πρόοδος ἀποτελεῖ ταξείδιον ἀνακαλύψεως ἐνὸς νέου κόσμου. Ἐν τοῖτοις κάθε νέον φέρει τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος, τῆς βασιμῶν ὠραιότητος.

Τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα τέλος συνεκέντρωσε δύο προσόντα, ἀποκλείοντα ἄλληλα ἐνίστε, τῶν ὁποίων ὁμοῦς ὁ συντονισμὸς σχηματίζει τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν τῆς τελειότητος ἐν τῇ τέχνῃ.

Τὸ πρῶτον τῶν στοιχείων τούτων εἶνε δῶρον τοῦ παρρηρεῖν μὲ ὄμμα ταχὺ καὶ συνθετικῶς τὰ γενικά χαρακτηριστικά τῶν πραγμάτων, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν πλήρη ἐνότητα.

Τὸ δεύτερον στοιχεῖον ἀντιτιθέμενον σχεδὸν εἶνε τὸ διακρίνειν καθαρῶς τὰς λεπτομερείας τοῦ συνόλου τούτου, διακρίνειν ταύτας ἄνευ τοῦ καταστρέφειν τὴν ἐνότητα τοῦ συνόλου.

Παρατηρεῖν τὸ σύνολον εἶνε οὐσιώδης ὄρος τῆς τέχνης, ἀλλὰ τὸ διακρίνειν τὰς λεπτομερείας εἶνε ὡσαύτως ἀπαιτήσις οὐσιώδης τοῦ λογικοῦ. Ἐκ τούτου πηγάζει, ὅτι αἱ δύο αὗται δεξιότητες δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἐξ ἴσου ἰσχυραὶ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀτόμῳ ἢ λαῷ. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἀ-

ποτελεί την πρωτοτυπίαν τῷ ἀρχαίῳ πνεύματι εἶναι ὅτι τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα συναντῶνται ἐν αὐτῷ καὶ εἰς ὑπέρ-
χον βαθμόν. Ἐκ τούτου τὸ διπλοῦν ἀποτελεσμα εἰς τὸ ὁποῖ-
ον ἀπολήγει ἡ τελειότης τῆς τέχνης ἐν τῇ κλασικῇ περιόδῳ.
Ἀφ' ἐνὸς ἰσχυρὰ ἐντύπωσης τοῦ συνόλου, ἐντύπωσης αἰσθη-
τικῇ καὶ εὐφράνταστος, αἰφνιδία καὶ ἔντονος, ὅπου ἐκλάμπει
καὶ συγκεντροῦται ἡ ψυχὴ, ἡ προσωπικότης, ἡ ζωὴ τῆς ἐκ-
λιπούσης πραγματικότητος. Ἀφ' ἑτέρου διανγῆς καὶ διακε-
κρυμμένη γνώσις ἀληθῶς καταληπτὴ ταύτης τῆς πραγματικό-
τητος. Αἱ δύο αὗται ἡνωμέναι ἀπόψεις τῶν πραγμάτων ἡ
συνθετικὴ καὶ ἡ ἀναλυτικὴ ἀποτελοῦσι τὰ ἐξ ἴσου ἀναγκαῖα
στοιχεῖα, ἅτινα ἡ κλασικὴ τέχνη καλεῖ σύνθεσιν καὶ ἁρμο-
νίαν. Ἐν παραδείγματι τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἁρμονικῆς
συνθέσεως. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Θ τῆς Ἰλιάδος στιχ. 553 ὁ
ποιητὴς διηγεῖται, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡττημένοι ἀπὸ τῆς Τρῶ-
ας ἀποσύρονται τὴν νύκτα ἀνάπτοντες πυρὰς εἰς ὅλον τὸ
στρατόπεδον. Ἡ εἰκὼν αὕτη τῶν λαμπουσῶν πυρῶν εἰς τὴν
πεδιάδα ἐξεγείρει ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ποιητοῦ μίαν σύγκρι-
σιν «Ἔτσι λέγει ὅταν ἡ νὺξ εἴνε ὥραία ὁ δ' αἰθήρ ἄνευ ἀ-
νέμου, παρατηρεῖ τις τὰ ἄστρον νὰ λάμπουν εἰς τὸ στερέω-
μα ὁ δ' οὐρανὸς φαίνεται ὅτι ἀνοίγεται».

Ἴδου ἡ ἐντύπωσις τοῦ συνόλου. Ὁ ποιητὴς ἐξακολου-
θεῖ «Παρατηρεῖ τις τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, τὰς γλώσσας
τῶν ἀκρωτηρίων, τὰ δένδρα ἐπὶ τῶν λόφων.» Ἴδου ἡ λε-
πτομέρεια πόσον γραφικὴ καὶ διανγῆς. Διὰ νὰ καθορίσω-
μεν ἐν τελευταίον χαρακτηριστικόν, ὅπερ συγκεντρώνει τὸ
ὅλον, παρατηροῦμεν τὸ κέντρον τοῦ θεάματος εἰς μίαν ἀν-
θρωπίνην ψυχὴν: «Καὶ τότε ὁ ποιμὴν χαίρει ἐν τῇ ψυχῇ
του» ὁ ποιμὴν ὁ φυλάττων τὰ ποίμνιά του, ὅστις φοβεῖται
δι' αὐτὰ κατὰ τὸ σκότος, καὶ ὁ ὁποῖος βλέπων τὴν νύκτα
τόσον ὥραϊαν καὶ τὸν ἄνεμον κοπάσαντα πληροῦται χαρᾶς.
Ἴδου εἰς μικρὸς πῖναξ, ὅστις δὲν εἶναι τίποτε σχεδὸν καὶ
ὅστις εἶνε ἀριστοῦργημα ἁρμονικῆς συνθέσεως. Ἴδου ἐν αἰ-

λο ἀναφερόμενον εἰς τὴν τάξιν τῶν συλλογισμῶν τῆς προ-
φορικῆς συζητήσεως. Τὸ δανειζόμεθα ἐκ τῆς θαυμασίας
σκηνῆς τοῦ Ω τῆς Ἰλιάδος ὅταν ὁ Πριάμος προσέρχεται εἰς
τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐφόνευσεν τὸν Ἐκτορα
τὸν υἱὸν τοῦ Πριάμου, ὁ ὁποῖος προσπατενόμενος ὑπὸ τῶν
θεῶν ἀθάνατος φθάνει εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως διὰ νὰ
τὸν παρακαλέσῃ καὶ τοῦ ἀποδώσῃ τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ του.
Στιγμὴ τραγικὴ, θαυμασία, ἐξ ἧς ὁ ποιητὴς ἀκολουθῶς μᾶς
δεικνύει τὴν γεννηθεῖσαν βαθυτάτην συγκίνησιν. Ἀφ' ἐνὸς
ὁ πατὴρ τοῦ Ἐκτορος, ἀπέναντι αὐτοῦ ὁ φονεὺς ἐκδικηθεὶς
τὸν θάνατον τοῦ φίλου του Πατρόκλου φονευθέντος ὑπὸ
τοῦ Ἐκτορος. Οἱ δύο ἄνδρες θεῶνται ἀλλήλους μετὰ θάμ-
βους, λέξεως ἣτις φανερώνει τὴν ἐκπλήξιν μεμιγμένοι μετὰ
τῆς φρίκης ἐνὸς θνητοῦ ἀντικρῦζοντος ἓνα θεόν. Ἀμφότεροι
παραμένοναι ἄφωνοι ἐπὶ τινὰς στιγμὰς. Ἐν τούτοις ἡ σιγὴ
αὕτη πρέπει νὰ τερματισθῇ, ἀνάγκη ὁ Πριάμος νὰ ὁμιλήσῃ
πρῶτος. Τί θὰ εἴπῃ; Πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ χειρονομίαν τινὰ δυ-
ναμένην νὰ πείσῃ τὸν Ἀχιλλεὺς πρέπει νὰ εὕρῃ λέξεις ἱκανὰς
νὰ διαπεράσωσι τὸν θώρακα τοῦτον τῆς ἀλαζονείας καὶ ἐκ-
δικήσεως, αἱ ὁποῖαι κίμνουν τὴν καρδίαν τοῦ ἀπαθῆ εἰς τὰς
ἐπικλήσεις. Ὁ Πριάμος ῥίπτει τὴν ἀπλυστάτην ἀλλὰ καὶ τὴν
μᾶλλον συγκλονιστικὴν λέξιν. «Φαντάσου τὸν ἑαυτὸν σου ὡς
Ἀχιλλεὺ παρόμοιον ἔναντι τοῦ πατρός σου». Ἡ εἰκὼν τοῦ
πατρὸς τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν ὁποῖον ὑπεραγαπᾷ, γέροντος, ὁ
ὁποῖος ζῇ ἐν θλίψει, μακρὸν βίον μονήρη εἰσάγει ἀποτόμως
εἰς τὴν τρομερὰν συζήτησιν στοιχείον συγκινήσεως ὅλος
νέον. Ἴδου τώρα ὅλη ἡ ἐξέλιξις, τῇ ὁποίᾳ ἐπάγει. Ὁ θεο-
εἰκελε Ἀχιλλεὺ συλλογίσου τὸν πατέρα σου, ὁ ὁποῖος τώρα
διαμένει ἐν τῷ οἴκῳ του γέρον, ὡς ἐγώ. Εἶνε μόνος καὶ
δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἐχθρούς τινας, κακὸς τις γείτων ἐρίζει
πρὸς αὐτόν. Εἶνε δυστυχὴς, ἀλλ' αὐτὸς τοῦλάχιστον ἔχει τὴν
ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐπανέλθῃς, γνωρίζει, ὅτι ζῆς καὶ ἐγὼ ἔχασα
ὅλους τοὺς υἱούς μου, μοῦ τοὺς ἐφόνευσες καὶ ὁ τελευταῖος

ποῦ μοῦ ἔμεινε ὁ ἀνδρειότερος εἶναι ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον ἔρχομαι νὰ σὲ παρακαλέσω ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θὰ μοῦ ἀποδώσῃς τὸ πτώμα του, τὸ ὁποῖον θέλεις νὰ περιβρίσῃς ῥάπτων εἰς τοὺς κύνας. Βλέπετε τὴν ἐξέλιξιν πολὺ βασιλείαν ἀλλὰ πλήρη, θαυμασίαν μεστὴν αἰσθημάτων λογικῆς καὶ εὐθυκρισίας. Ἀπασαὶ αὐταὶ αἱ ἰδέαι ἐξέρχονται αἱ μὲν ἀπὸ τὰς δέ. Ἡ ἀνάλυσις θαυμασία ὥς καὶ ἡ σύνθεσις ἐγκλωσμένη εἰς τὰς πρώτας λέξεις. Ἡ λογικὴ ὥς καὶ τὸ αἶσθημα ἔχουν τὴν θέσιν των. Σύνθεσις ἀρμονικὴ, φυσικὴ, στοιχεῖα χαρακτηρίζοντα τὰς δημιουργίας τοῦ ἀρχαίου πνεύματος. Ἀλλ' ἡ καλλιτεχνικὴ τελειότης μόνῃ δὲν καθιστᾷ τὰ ἔργα ἀθάνατα. Ἐν τούτοις ὑπάρχει μία κοινωνία ὑπερόχον πολιτισμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἐξ ἴσου ἰκανὴ εἰς αἰσθήματα βαθέα, εὐγενῆ, τρυφερά καὶ λεπτιλεπτα καὶ εἰς ἀκαίαν καὶ λεπτὴν λογικὴν. Ἀλλ' ἡ λογικὴ δὲν δύναται νὰ τείνῃ εἰς πληρότητα. Ναὶ ἀκριβῶς τὰ δύο ταῦτα ἀντίθετα πράγματα συναρμολογῶνται συμπληροῦσιν ἀλλήλα συνεχῶς ὥς ἡ σύνθεσις καὶ ἡ ἀνάλυσις, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ προσδίδον εἰς τὴν ἀρχαίαν γραμματεῖαν ἀξίαν μοναδικήν. Διὰ τινων παραδειγμάτων θὰ σὰς δείξω τὴν διπλὴν παραλλήλον ἐξέλιξιν τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς εὐαισθησίας καὶ τὴν θαυμασίαν ἰσορροπίαν τὴν πηγάζουσιν ἐκ τούτων. Ἄς ἴδωμεν πρῶτον περὶ τῆς τοῦ λογικοῦ. Ἡ ἀρχαιότης ὥς εἶπομεν ἀνωτέρω ἠκολούθησεν ἐν τῇ διανοητικῇ αὐτῆς ἐξελίξει τὴν φυσικὴν τάξιν, ἡ ὁποία ἀξιοί, ἵνα ἡ παιδικὴ ἡλικία ἀγαπᾷ τοὺς θρύλους τὰς διηγήσεις τῆς Νεράιδας. Οἱ θρύλοι οὗτοι γεννῶνται πανταχόθεν ἐκ τοῦ ἑδάφους τῆς φύσεως, τοῦ ἀνθρώπινου βίου, εἰς αὐτὰ ἡ λαϊκὴ φαντασία βλέπει ἐνεργούσας θείας δυνάμεις τὰς ὁποίας διαγράφει καὶ διηγείται. Ἀλλὰ λίαν ἐνωρὶς συντελεῖται ἐκαθάρισις τῶν θρύλων ἡ θρησκευτικὴ χονδροκοπία καὶ ἀφέλεια, τὸ τερατώδες ἐν αὐτῇ περιβάλλεται διὰ λογικῆς καὶ μέτρου. Οἱ ἄνθρωποι καθίστανται λογικώτεροι καὶ ἀγαθότεροι. Κατὰ τὸν βον αἰῶνα μετὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς βιαιότητος τῆς

φαντασίας, ἥτις εἶχε πληρώσει τὰς προγενεστέρας περιόδους παρατηροῦμεν τὴν προσπάθειαν τῆς δημιουργίας τῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὀνομάσθη κατ' ἀρχὰς Φιλοσοφία. Τὸ σύνολον τῶν ἐμπειρικῶν γνώσεων καὶ ἐποφελῶν γεγονότων ἅτινα συνεσώρευσεν ὁ ἄνθρωπος τέως διεσκορπισμένα συνεδέθησαν διὰ νόμων. Ἐξητάσθη ἡ σταθερὰ τάξις τῶν φαινομένων ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εἴμεθα ἐνσφηνώμενοι, εὗρέθη ἡ ἀνάγκη ἥτις συνδέει ταῦτα καὶ τὰ ἐξηγεῖ. Ἐξητήθη ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος τοῦ κόσμου. Καθ' ἣν ἡμέραν κατέλαβεν αὐτοὺς ἡ ἰδέα αὕτη δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἐγεννήθη ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ τόλμη κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξε ῥιψοκίνδυνος ἔνεκα τοῦ μεγέθους τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλ' ἡ ὁδὸς ἠνεώχθη ἡ γόνιμος ἰδέα εὗρέθη καὶ αἱ πλάναι τῶν λεπτομερειῶν βαρύνουν ὀλίγον εἰς τὴν ἀξίαν μιᾶς παρομοίας ὑπηρεσίας πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Ταυτοχρόνως σχεδὸν ἐγεννήθησαν τέσσαρες φιλοσοφικαὶ σχολαὶ ἀγωνιζόμεναι περὶ τοῦ γενικοῦ καὶ ἀλύτου προβλήματος τῆς γενέσεως τῶν ὄντων. Δι' ἄλλας σχολὰς ἡ πρώτη ἀρχὴ εἶνε τὸ *ὄν* ἢ ὁ *ἀριθμός*. Διαφωνία κατάφωρος παρατηρεῖται ἀλλὰ κατὰ βάθος εἶνε σύμφωνοι ἐπὶ μιᾶς οὐσιώδους ἰδέας, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τῶν ὄντων εἶνε μία, ἡ δὲ ποικιλία τῶν ἐπιάσεων προέρχεται ἐκ τῆς μεταμορφώσεως ἐνιαίας ὕλης. Αὐτὸ εἶναι τὸ πόρισμα καὶ τῶν σημερινῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν (!) Μέγα σφρίγος ἀφ' ἑτέρου παρατηρεῖται εἰς τὰ γεωμετρικὰ πνεύματα τῆς Ἑλεατικῆς Σχολῆς. Οἱ Πυθαγόρειοι γεωμέτραι, φυσικοὶ καὶ μυστικοπαθεῖς ἐν μέσῳ τῶν διακηρύξεων μιᾶς ἀσυλλήπτου φαντασίας μᾶς παρουσιάζουν βαθείας καὶ συνταρακτικὰς διὰ τὸ κάλλος συλλήψεως. Πῶς νὰ μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἰδέαν τοῦ «Κόσμου», τοῦ κόσμου θεωρουμένου ὡς ἐνὸς ἀρμονικοῦ συνόλου λαμβάνοντος μορφὴν ζωὴν καὶ κάλλος διὰ τῶν ἀριθμῶν πηγῆς πάσης ἀρμονίας ἐπὶ τῶν ὄντων, ἀληθείας δὲ εἰς τὴν γεωμετρίαν καὶ φυσικὴν. Τὸ λεπτὸν ἀρχαῖον πνεῦ-

μα δὲν ἐβράδυνε νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἐπισημὸν εἰς τὰς μεγαλειώδεις ταύτας προσπάθειας. Ὁ σκεπτικισμὸς οὗτος ἐκδηλοῦται κατὰ τὸν ἴον αἰῶνα διὰ τῶν σοφιστῶν. Οἱ σοφισταὶ γενικῶς δὲν εἶναι ἄξιοι τῆς κακῆς φήμης, ἣν ἀπέκτησαν. Εἰς τὰ περιφημότερα σοφίσματα ἑνὸς Ζήνωνος Ἑλεάτου ἐπάρχουν ἐνδείξεις διεισδυτικαὶ καὶ βαθεῖαι. Ὁ Γοργίας καὶ ὁ Πρωταγόρας εἰσήγαγον ὑπὸ ποιικιλίας μορφῆς τὸ ζήτημα τοῦ μεταφυσικοῦ ἀγνωστικισμοῦ. Ὁ ῥατσηοναλισμὸς ὥσαύτως ἀνακτᾷ τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν του. Εἰς τὴν ἠθικὴν τάξιν ὁ Σωκράτης διὰ ἀκριβολόγου ἀναζητήσεως τῶν ἀκριβῶν ὀρισμῶν ἵδρυνε τὴν ἠθικὴν ἐπιστήμην διανοίξας τὸν δρόμον εἰς τὸν Πλάτωνα. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν ὁ Θουκυδίδης δίδει τὴν εἰκόνα τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ παντὸς ὑπερφυσικοῦ θεμελιῶν τὴν ἀληθινὴν ἐπιστημονικὴν ἱστορίαν. Μετὰ τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Σωκράτους θεωπεύομεν τὴν πλήρη εἰκόνα τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, οὗτινος τὴν χαρὰν μᾶς ἐπέτρεψεν ὁ Ὅμηρος νὰ χαιρετίσωμεν. Παράλληλως πρὸς τὸ ἠθικὸν βαίνει τὸ αἶσθημα ἢ ἄλλη ὅψις τῆς ἀρχαίας φύσεως, θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν ἐν τῇ γραμματείᾳ. Τὸ ἔδαφος οὗτινος πλούσιον ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου πλουτίζεται καὶ ἐνδυναμώνεται ἐκ τῆς ζωῆς ἢ ὁποῖα ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐκτείνεται εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τῆς σκέψεως, ἢ ὁποῖα προσθέτει εἰς αἰσθήματα ἀρχαῶς διανοητικᾶς. Ἡ οἰκογένεια παρ' Ὀμήρου μᾶς παρέχει παραδείγματα θαυμάσια αἰσθημάτων ἐφ' ὧν καὶ σήμερον ἀναπανόμεθα. Ἐκεῖ ἀπαντᾷται ἡ ἠθικὴ ὥραιότης εἰς ὅλας τὰς οἰκογενειακὰς σχέσεις. Ὅλοι γνωρίζομεν τὴν θαυμασίαν σίζυγον Ἀνδρομήκην καὶ τὸν Ἑκτορά. Ἡ Ἑλένη προσωπικότης ὑπόπτου ἐπολήψεως περιβάλλεται ἐν τούτοις ἀπὸ ἐξαιρετικὴν τρυφερότητα. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἑκτορος αἱ γυναῖκες τοῦ οἴκου σύμφωνα πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον μοιρολογοῦν θρηνοῦσαι. Ἡ Ἑλένη λέγει τὰ ἐξῆς τρυφερώτατα: «Ἦτο

Ἡ ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

προσωποποίησις τῆς γλυκύτητος, οὐδέποτε ἤκουσα λόγον πικρὸν ἐκ μέρους τοῦ διὰ τὸ σφάλμα μου. Ἦκουσα ἐνίοτε μομφὰς ἀπὸ τὴν πενθεράν μου, τὰς ἀνδραδέλφας καὶ ἀνδραδέλφους μου ἀπὸ σὲ ποτὲ τίποτε. Ἦσο πάντοτε γεμάτος ἐπαίθεια καὶ καλωσύνη». Ἐνα παράδειγμα ὅπως τοῦτο δὲν εἶνε χαρακτηριστικὸν λεπτεπιλέπτου ἠθικοῦ πολιτισμοῦ;

Μία ἀκόμη σκηνὴ Ὀμηρικὴ ἐν ἣ φαίνεται ἡ προφότης, ἡ τρυφερότης καὶ καλοκαγαθία εἰς δύο πρόσωπα τελείους τύπου συνέσεως, προνοητικότητος. Εἶνε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἡ Πηνελόπη. Ὁ πολυμήχανος καὶ ἀνεξάντλητος εἰς πανουργίας Ὀδυσσεὺς ἡ Πηνελόπη ἡ κρατήσασα ἐπὶ 20ετίαν διὰ τῆς συνέσεως αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν τοὺς ἀναιδεῖς μνηστήρας. Εἰς τὴν ραψωδίαν Ψ τῆς Ὀδυσσεΐας μᾶς διηγεῖται ὁ Ὀμηρὸς τὴν συνάντησιν τῶν δύο συζύγων, σκηνὴν συνέσεως συνεχοῦς καὶ ἐκχειλιστικῆς τρυφερότητος. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναγνωρίζεται διαδοχικῶς παρὰ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τοῦ θεράποντος Εὐμαίου, τοῦ κυνὸς τοῦ Ἄργου (ἀποθανόντος ἐκ'χαρᾶς ἐπὶ τῇ θῆρ τοῦ κυρίου του) βραδύτερον παρὰ τῆς τροφῆς Εὐρύκλειας ἡ ὁποία, πλύνουσα τοὺς πόδας αὐτοῦ εἶδε τὴν οὐλὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει νέος εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγριοχοίρων. Ὑπολείπεται ἡ Πηνελόπη μὴ γνωρίσασα ἀκόμη τίποτε. Ἡ Εὐρύκλεια ἀνέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἡ Πηνελόπη ἐκοιμᾶτο γλυκύν ὕπνον γεμάτον ἀπὸ ἀσυνήθιστα ὄνειρα. Ἡ Εὐρύκλεια ἀνοίξασα ἀποτόμως τὴν θύραν αὐτῆς φωνάζει: «Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶνε ἐδῶ! Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφθάσε!». Ἡ Πηνελόπη κακῶς ἀντιληφθεῖσα κατ'ἀρχὰς ὀργίζεται λέγουσα: «Διατὶ ἤλθες νὰ μὲ ἐξυπνήσης ἀφ'οὗ εἰμαι στὸν πρῶτον γλυκὺ ὕπνος; Ἐὰν δὲν ἦσο σὺ ἡ γηραιὰ τροφὸς θὰ σὲ ἐξεδίωκον κακὴν κακῶς».

Ἡ Εὐρύκλεια ἐπιμένει λέγουσα: «Ὅλοι γνωρίζουν τὸν Ὀδυσσεῖα, ὁ υἱὸς του καὶ ἐγὼ ὡσαύτως». Τότε ἡ Πηνελόπη λλυνίζεται καὶ στέπτεται, νὰ ῥαφθῇ εἰς τὸν τράχη-

λον εκείνου ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς ἡ τοῦναντίον νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἀκόμη καὶ νὰ τὸν δοκιμάσῃ; Ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει εἰς αὐτὴν νὰ προσποιηθῇ ἕως ὅτου μία ἀπόδειξις ἀπολύτως ἀκριβὴς νὰ τῆς κάμῃ κάθε ἀντίστασιν ἀδύνατον. Ἀποφασίζει νὰ καταβῇ ἀβεβαία περὶ τοῦ τι μέλλει νὰ πράξῃ. Ἐρχεται πλησίον τῆς ἐστίας ὁ δ' Ὀδυσσεὺς ἀκίνητος ἵσταται, εἰς τὸν ἀπέναντι τοῖχον καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἀλλήλοθεῶνται ἄναυδοι. Ὁ Τηλέμαχος παρὼν ἐκεῖ ἔχει τὴν ὁρμὴν τῆς νεότητος (τὴν ἀνεπομονησίαν) καὶ ὀργίζεται. Ἡ Πηνελόπη λέγει τότε πρὸς τὸν Ὀδυσσεῆα: «Ἦθελον νὰ σὲ ἐρωτήσω, ἔχω ἀκόμη διὰφορα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἤθελον νά». «ὦ μήτερ, κακὴ μήτερ, ἐφώναζεν ὁ Τηλέμαχος ὀργισμένος, ἀφ' οὗ ὁ πατήρ ἕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἐπανῆλθε δισταζὼν ἀκόμη νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃς;» Ὁ Ὀδυσσεὺς τοῦναντίον μειδιᾷ εὐτυχῆς διότι ἀναγνωρίζει τὴν πρόνοιαν τῆς Πηνελόπης καὶ λέγει, ὅτι μία κατ' ἰδίαν συνομιλία θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ τὴν πείσῃ. Τότε κάμνει ὅτι γίνεται εἰς παρομοίας περιπτώσεις, ἀπομακρύνει τὸν Τηλέμαχον. Οἱ δύο σύζυγοι παραμένουν ἀκόμη μόνοι ἀλλ' ἀκόμη ἡ Πηνελόπη δισταζει. Τέλος διὰ τελευταίας πανουργίας λέγει εἰς μίαν θεραπαινίδα. «Ἀναγνωρίζω τὸν συζυγόν μου, ἐτοίμασε τὴν γαμήλιον κλίνην. Νὰ τὴν μεταφέρτε εἰς τὸ δωματίον, ὅπερ εἶνε παραπλεύρως ἐκείνου εἰς τὸ ὁποῖον συνήθως ἐκοιμώμεθα.»

Αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε. Ὁ Ὀδυσσεὺς κατελήφθη ὑπὸ ὀργῆς ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι ἡ γαμήλιος κλίνη μετεφέρθη εἰς ἄλλο μέρος, ἀφ' οὗ ὁ ἴδιος τίς εἶχε τοποθετήσῃ ἐπὶ κορμοῦ ἐλαίας φαντευμένου εἰς τὴν γῆν. Κατεσκεύασε τὸ δωματίον ὑπεράνω τῆς ἐλαίας ταύτης, τῆς ὁποίας ἡ ἀκνησία συμβολίζει κατ' ἐξοχὴν τὴν συζυγικὴν πίστιν. Ὅθεν ἐὰν ἡ κλίνη μετεκινήθη εἶνε ἀπόδειξις, ὅτι παρεβιάσθη τὸ μυστικὸν τοῦ γαμήλιου θαλάμου. Ἡ ὀργὴ τοῦ Ὀδυσσεῆος εἶνε τὸ ἀδιαφιλονείκητον σημεῖον, τὸ ὁποῖ-

ον περιέμενεν ἡ Πηνελόπη. Δὲν ἠδύνατο πλέον ἐπὶ πολὺ νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς καρδίας τῆς. Ἐρρίφθη πάραντα εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Ὀδυσσεῆος καὶ οἱ δύο χύνουν δάκρυα ἀνταλλάσσοντες μακροὺς καὶ γλυκεῖς λόγους πληροῦντας τὰς ψυχὰς τῶν τρυφερότητος καὶ χαρᾶς.

Οὐδεμία πραγματεία ἄλλη ἐξύμνησε μεγαλοπρεπέστερον τὸν συζυγικὸν ἔρωτα ὥς εἰς τοὺς στίχους τούτους τοῦ Ὀμήρου τόσο μακρὰν ἡμῶν χρονολογικῶς εὐρισκομένους ἀλλὰ τόσο κοντὰ αἰσθηματικῶς. Παρ' Ὀμήρου τὰ οἰκογενειακά αἰσθήματα φθάνουν εἰς τὸ ὑπατον σημεῖον ἐκδηλώσεως. Ἀς προσθέσωμεν τὴν φιλίαν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου. Βραδύτερον ὁ κύκλος τῶν ἀλτρουϊστικῶν αἰσθημάτων εὐρύχεται. Ἡ πολιτεία διμουργεῖ μεταξὺ πολιτῶν ἰσχυροὺς δεσμοὺς δικαιοσύνης. Ἡ φιланθρωπία καθίσταται ἀρετὴ τοῦ λαοῦ τούτου κατ' ἐξοχὴν. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς ἐν μέσῳ τῶν σκοτεινῶν θρόνων τῆς τραγωδίας εἰσάγουν ἀδιαλείπτως εὐγενεῖς ἐμπνεύσεις φιλανθρωπίας. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τοὺς ἀθάνατους στίχους τῆς Ἀντιγόνης. «Δὲν ἐγεννήθην διὰ νὰ σκορπίζω τὸ μῖσος ἀλλὰ τὸν ἔρωτα». Τέλος οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες βρίθουσι ἰδεῶν δικαιοσύνης, ἡ Ἀττικὴ ἀποβαίνει πατρίς τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ γεμάτου καλωσύνης, τρυφερότητα καὶ δικαιοσύνην. Ὅτι ἡ πραγματικότης δὲν ἀνταποκρίνεται πολλάκις εἰς τὴν ἰδανικότητα εἶνε εὐνόητον. Ἀλλ' εἰς ποῖον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων εὐρισκομέν ποτε τὸ ἰδανικὸν πλήρως πραγματοποιούμενον; Θὰ κλείσω τὴν πραγματείαν μου ταύτην παρουσιάζων πρὸ τῶν ὀμμάτων ὑμῶν τὸ διπλοῦν τοῦτο φεῖμα τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ, προαγόμενον παραλλήλως πρὸς τὸ ὑψούμενον φεῖμα τῆς φιλανθρωπίας, καταλήγον δὲ εἰς τὸν Πλάτωνα εἰς μεγαλειώδη σύνθεσιν καθ' ἣν ἡ τελειότης τῆς διανοίας συγγέεται μετὰ τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἠθικῆς. Ἡ θεμελίωσις παρὰ τοῦ Πλάτωνος τῆς ἠθικῆς ὑποχρεώσεως ἐπὶ τῆς ἐνδομύχου ἐνώσεως τῆς σκέψεως καὶ

τοῦ αἰσθήματος ἀποτελεῖ τὴν θαυμασιωτέραν ἠθικὴν δι-
δασκαλίαν ἐξ ὧσων παρὰ φιλοσόφων ἐδημιουργήθησαν.
Ἀποτελεῖ ἄρα ἡ ἀρχαία λογοτεχνία πηγὴν πάντοτε νωπὴν
τοῦ ωραίου τῆς σκέψεως καὶ τῆς ὑψίστης φιланθρωπίας.

ΘΩΜΑΣ Μ. ΝΑΤΣΙΝΑΣ

Δ. Φ. Καθηγητής.

ΓΝΩΜΑΙ

Πάντες εἴμεθα δούλοι τῶν νόμων ἵνα δυνάμεθα νὰ ζῶμεν
ἐλευθεροί.

Ἡ τέχνη εἶναι μακρὰ ἐλλ' ἡ ζωὴ μακρά.

Κατὰ τὴν χρῆσιν ἡ συνήθεια.

Ἡ θλιβερωτέρα ἡμέρα εἶναι ἡ σήμερον.

Μέγας ὠνὴρ γίνεται ὁ ἐκ πάσης συνδρομῆς τῆς τύχης ὠφε-
λούμενος.

Ἀνατροφή σημαίνει ὑπομονή.

Ὅλη ἡ ἠθικὴ τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας εἶναι ἡ ὑποκοὴ
φιλαλήθειας.

Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἅπανα ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων
κοινωνιῶν εἶναι ἡ ἱστορία τῆς «πάλης τῶν τάξεων».

Φαιδρὰ ἀνάγνωσις εἶναι τόσον χρήσιμος εἰς τὴν υἰεῖαν, ὅσον
καὶ ἡ γυμναστικὴ εἰς τὸ σῶμα.

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΧΩΡΙΣ ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ

Ζαλισμένος ἀπὸ πολύωρη δουλειὰ κάθησα μπροστὰ
στὸ τραπέζι τοῦ ἐργαστηρίου γιὰ νὰ ξεκουρασθῶ. Σωλῆνες,
στηρίγματα, φιάλαι καὶ φιαλίδια μὲ περιτριγύριζαν. Ἐξα-
φνα μοῦ φάνηκε πὼς κάποιος ψίθυρος κατ' ἀρχάς, ὑπόκω-
φη βοὴ ἀργότερα ἔβγαινε ἀπὸ ἓνα σημεῖον ὅπου ὑπῆρχαν
ἀρκετὰ δοχεῖα μὲ διάφορα ὕλικά. Ἐστρεψα μὲ προσοχὴ
καὶ ἄκουσα περίεργους τριγμούς ἀπὸ ἓνα φιαλίδιον ποὺ εἶχε
μέσα κομμάτια φωσφόρου. Οἱ τριγμοὶ ἔγιναν σιγὰ σιγὰ λό-
για καθαρά καὶ μοῦ ἔλεγαν τὰ ἑξῆς:

Τρόμαξες κύριε; Περραστικά σου. Δὲν μὲ βλέπεις βέ-
βαια. Κ' ἐν τούτοις εἴμεθα κόσμος ὁλόκληρος. Ἄκουσε
λοιπὸν τὸ παράπονό μου, γενικὸ παράπονο ὅλων μας, καὶ
μᾶθι τὴν ἱστορίαν μου, ποὺ δὲν ἔχει ἀρχὴν οὔτε τέλος.

Ἐρχομαι ἀπὸ τὸ ἄπειρον καὶ πηγαίνω στὸ ἄπειρον.
Εἶμαι ἐν ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα καὶ ἀόρατα μικροσκοπικὰ συστα-
τικὰ τῆς ὕλης. Ἐν ἀσήμαντον ἄτομον φωσφόρου. Ποῦ καὶ
πότε γεννήθηκα, κανεῖς δὲν μοῦ τὸ εἶπε. Ἴσως καὶ νὰ μὴ τὸ
ξεύρῃ κανεῖς. Ἐκατομμύρια χρόνια τώρα ἀλλάζω διαμονὴν
καὶ ταξιδεύω ἀνάμεσα στὸν ἀνόργανο καὶ ὀργανικὸ κόσμο.

Παρηκολούθησα μεταβολές, καταστροφές και δημιουργίες, κ'έν τούτοις ἔμεινα ἀνέπαφο.

Μὲ παρέσυρε τὸ ῥεῦμα ποῦ χώρισε τὸν πλανήτην ὅπου τώρα κατοικῶ, ἀπὸ τὴν πύρινη μάζα τοῦ ἡλίου. Ἐνωμένο σφιχτὰ μὲ ἄλλα ἀδελφικά μου ἄτομα καὶ μόρια ὀξυγόνου καὶ ὕδρογόνου, σχηματίζουμε ταχτικά συμμορίες καὶ προσβάλλουμε διάφορα μέταλλα. Στις πειρατικές μας αὐτὲς ἐπιθέσεις μᾶς ἐγκαταλείπει συνήθως τὸ ὕδρογόνον ἀλλὰ στὴ θέσι του αἰχμαλωτίζουμε κανένα μέταλλον καὶ συνήθως τὸ ἀσβέστιον. Ἡ συντροφιά μας εἶναι πάντα πρόσκαιρη, καὶ τὸ καθὲν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ἑταρείας ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῇ τὴν ἀτομικότητά του, ἔτοιμο ν'ἀφήσῃ τὸ σύμπλεγμα καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ ἄλλα ἄτομα ποῦ θὰ προτιμήσῃ.

Τὸ σπουδαιότερο κατόρθωμά μας ἦτον ἡ δημιουργία τοῦ πρώτου ζωντανοῦ κυττάρου. Δὲν ξέρω πῶς ἀκριβῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα ἀλλὰ θυμοῦμαι ὅτι εἴχαμεν ἀπαρτίσει ἓνα ὄμιλον, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη βρέθηκαν ἐνωμένα μὲ χιλίους δεσμοὺς καὶ ἄρχισαμε μίαν ὁμαδικὴν προσπάθειαν γιὰ τὴν συντήρησιν τῆς μικρᾶς μας κοινωνίας. Εἶχε κρυώσει ἀρκετὰ τὸ νερὸ ποῦ σκέπαζεν ὅλην τὴν γῆν. Ἡ ἐπιχείρησις πῆγινε λαμπρά. Τὰ κέρδη μας ἦσαν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἔξοδα καὶ κάναμεν ἐντὸς ὀλίγου ἀποικίες. Κι'ἄρχισεν ἀπὸ τότε μία μεγαλύτερη καὶ πιὸ εὐμορφη ποικιλία στὴ ζωὴ μας. Ὅσο περνοῦσεν ὁ καιρὸς, πολυπλοκώτερα συστήματα ξεφύτρωναν γύρω καὶ μᾶς καλοῦσαν νὰ συμμερισθοῦμε τίς χαρὲς τους.

Ἀνθρώποι βέβαια δὲν ὑπῆρχαν ἀκόμη, ἀλλ'αὐτὸ δὲν μᾶς στενοχωροῦσε καθόλου. Ἀπὸ τὰ φῦλλα ταξιδεύαμε στὰ σφουγγάρια καὶ τὰ κοράλλια καὶ ἄλλαζαμε διαμονὴν ἀνάμεσα στὸν αἶρα καὶ τὸ νερὸ. Πολλὲς φορές ἔτυχε νὰ βρεθῶ στὰ γάγγλια κανενὸς τριλοβίτου ἢ στὸ κρέας κανενὸς περιέρου ψαριοῦ θεωρακισμένον μὲ πλάκες σ'ὅλο του τὸ κορμὶ.

Κι'ὅταν ἀλλάζαν τὰ πράγματα κ'ἔστερ' ἀπὸ μεγάλες μεταβολὲς χάθηκαν ὁλότελα τὰ παράξενα αὐτὰ ζῶα, πέρασα στὶς ῥίζες καὶ τὰ φύλλα μεγάλων δένδρων καὶ ἀπὸ κεῖ στὸν μυελὸ τεράστιων ἑρπετῶν ποῦ κυριαρχοῦσαν στὴ στερεὰ καὶ στὴ θάλασσα. Πόσον διαφορετικὸς ἦτανε τότε ὁ κόσμος! Σ'ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς δὲν ὑπῆρχεν οὔτε μιὰ καλύβη. Στις ἀπέραντες θάλασσες δὲν θὰ συναντοῦσες οὔτε μιὰ βάρκα. Ἀμμονίται καὶ βελεμνίται, ἰχθυόσαυροι καὶ πλησιόσαυροι κολυμποῦσαν στὰ νερά. Βροντόσαυροι, ἀτλαντόσαυροι καὶ τυραννόσαυροι ἐβασίλευαν στὴν ξηράν. Καὶ μαζὶ μὲ τὸν ραμφόρυγχον καὶ πτεροδάκτυλον, ἑρπετὰ ποῦ πετοῦσαν μὲ τὴν βοήθειαν μιᾶς μεμβράνης σὰν τίς σημερινὲς νυχτερίδες, γλιστροῦσαν στὸν αἶρα ἀρχαιοπτερίγες, χαριτωμένα πουλιὰ μὲ φτερά ἀλλὰ καὶ μὲ δόντια. Ἀνθρώποι, σκυλιά, γάτες, ἄλογα καὶ βόδια δὲν εἶχανε φανῇ ἀκόμη πονθενά. Τὰ μόνα θηλαστικά ποῦ γνωρίζαμε ἦσαν μερικὰ μικρὰ μαρσупοφόρα σὰν τὸν μικρολήστην καὶ τὸ ἀμφιθήριον.

Μὲ τὴ σειρὰ τους χάθηκαν καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα. Βοινὰ καὶ θάλασσες ἀλλάζανε θέσεις, δυνατοὶ σεισμοὶ κ'ἐκρήξεις ἡφαιστειῶν μετέβαλαν τὴν ὕψιν τῆς γῆς σὲ πολλὰ σημεῖα. Ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας κατέβηκε, χώρισαν τὰ διάφορα κλίματα καὶ στὰ πιὸ ψυχρὰ μέρη ἔπειταν χιόνια. Φύτρωσαν καινούργια φυτὰ, δένδρα φυλλοβόλα, σκυιές, μηλιές καὶ ἀμυγδαλιές. Τὴν θέσιν τῶν τεραστίων ἑρπετῶν κατέλαβαν μεγάλα θηλαστικά, δεινοθήρια, μαστόδοντες καὶ μαμιοῦθ μὲ προβοσκίδας καὶ χαυλιόδοντας σὰν τοὺς ἐλέφαντας, ἀρκοῦδες καὶ ἵκνες, ἀγριογούρουνα καὶ ἄλογα, ἐλάφια μὲ πελώρια κέρατα, σκύλοι καὶ πίθηκοι. Καὶ μέσα σ'ὅλην αὐτὴν τὴν ποικιλίαν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του καὶ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος.

Στὴν ἀρχὴ δὲν μοῦ εἶχε κανὴν ξεχωριστὴν ἐντύπωσιν ἡ παρουσία του. Ἐγὼ τὸ ἀσίμαντο ἄτομον τοῦ φωσφόρου, ποῦ ἦμουν ἀπὸ τοὺς δημιουργοὺς τοῦ πρώτου κυττάρου

καὶ πέρασα ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν λεπιδοδένδρων καὶ τὰ νεύ-
ρα τῶν λαβυρινθοδόντων, ἐγὼ πού βρέθηκα στοὺς ἐγκεφά-
λους τοῦ στεγোসαύρου καὶ τοῦ τρικεράτοπος δὲν θάδινα
βέβαια σημασίαν στὸ καινούργιο πιθηκόμορφο ζῶον.
Ἄλλ' ἀργότερα ἤρθαν περιστάσεις πού μ' ἔκαναν νὰ μισήσω
φοβερὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ μανία του νὰ ἐξετάζη τὸ κάθε
τι ἐφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐπεμβαίνει στὰ οἰκογενει-
ακά μας, νὰ περιορίζῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν κινήσεων μας
καὶ νὰ κανονίζῃ τὰ ταξίδια μας.

Πές μου σὲ παρακαλῶ, ἄνθρωπε, γιατί μ' ἔχεις κλει-
σμένο μαζὺ μὲ τ' ἄλλα ἀδέρφια μου μέσα σ' αὐτὴν τὴν φιά-
λην; Γιατί μᾶς ἔχριζες στὸ νερὸ καὶ δὲν μᾶς ἀφήνεις νὰ
ἐνωθοῦμε μὲ τ' ὄξυγόνο πού τόσο τὸ λαχταροῦμε; Νὰ μᾶς
σκοτώσῃς δὲν ἔμπορεῖς διότι ὁ θάνατος εἶναι δικό σου
προνόμιο. Γιατί λοιπὸν μᾶς βασανίζεις; Δὲν εἶν' ἡ πρώτη
φορὰ πού ὑποφέρω αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Κι ἄλλοτε προτοῦ
ἐγκατασταθῶ στὰ κόκκαλα ἀπὸ τὰ ὁποῖα μ' ἔβγαλαν γιὰ νὰ
μ' αἰχμαλωτίσουν τόσον ἄνανδρα, εἶχα παίη τὰ ἴδια. Κάποτε
μὲ εἶχαν κολλήσει σ' ἓνα ξυλαράκι καὶ μ' ἔκλεισαν σ' ἓνα κοντὶ
ὅπου ἔμεινα ἀρκετὸν καιρὸν καὶ γλύτωσα χάρις εἰς ἓνα κα-
πνιστὴν πού ἤθελε ν' ἀνάψῃ τὸ τσιγάρο του μὲ τὴ βοήθειά
μου. Ἀλλή φορὰ πάλιν πού ἤμουν καταδικασμένο ὅπως ἀ-
κριβῶς τώρα, ἓνας ἄνθρωπος σάν καὶ σένα μὲ πῆρε προσε-
χτικά μαζί μ' ἄλλους συγκαταδίκους μου καὶ μᾶς παρουσία-
σε μὲ χίμες προφυλάξεις στὰ παιδιά, σὲ κάποιο μάθημα
Χημείας. Φύγαμε τότε καὶ συνεχίσαμε πάλιν τὰ ταξίδια μας.
Ἀπὸ τὴν αἰθουσαν ἐκείνην πέρασα στὸ ὑπαιθρον καὶ μὲ
τὴν εὐχάριστη συντροφιά πού βοήθα, κατέληξα στὸ ἰγρὸ
χῶμα ἐνὸς λειβαδιοῦ. Ἀπὸ κεῖ μᾶς ρομφήξεν ἡ ὄψις ἐνὸς
χορταριοῦ πού φαγώθηκεν ἀργότερα ἀπὸ ἓνα παχυνλὸ
ἀρνάκι. Τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἀρνιοῦ, ὅπου πῆγα νὰ κατοική-
σω, τὸν ἔφαγε μὲ ὄρεξι μὰ ὡμορφη κοπέλλα, στὰ εἰσαίσθη-
τα νεύρα τῆς ὁποίας πέρασα ἀρκετὲς μέρες. Δὲν ἄργησε

νὰ πεθάνῃ καὶ κουβαληθῆκαμε μαζί της στὸ μνήμα. Τὴν ἐπο-
χὴν ἐκείνην παρετήρησα μὲ οἶκτον καὶ τὴν μεγάλην δειλίαν
τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ἔφευγα ἀπὸ τὸν τάφον ἐνωμένο μὲ
μερικὰ ἄτομα ὕδρογόνου, ἦταν νύχτα. Μόλις συναντίσαμε
στὸν ἄερα τὸ ἀγαπημένο μας ὄξυγόνο, χαλάσαμε τὴν παλὴν
συντροφιά γιὰ νὰ ἐνωθοῦμε μὲ τὸ νέο μας ταῖρι. Ἡ συ-
νάντησίς μας ἔγινε κατὰ τὸ σύνθηρες πανηγυρικὴ καὶ μὲ
φωταγνίαν. Κάποιος ἄνθρωπος, πού προνοῦσε κείνην τὴν
ὥραν ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον, τρόμαξε βλέποντας βρονκόλα-
κας κ' ἔφυγε τρεχάτος. Τέτοιοι θρασυδείλοι εἰσθε σεῖς πού
μᾶς κρατεῖτε στὴν αἰχμαλωσίαν. Τί μᾶς κυττάζεις ἄγρια
σὰ νὰ πρόκειται νὰ μᾶς φᾶς; Ἐλα, δοκίμασε νὰ δοῦμε, ἂν
θέλεις νὰ σὲ στείλουμε ἀναυλὰ στὸ αἰώνιο ταξίδι.

Τὸ φιαλίδιον τοῦ φωσφόρου ἄρχισε νὰ γίνεται πολὺ
ἐνοχλητικόν. Τὸ κλείδωσα στὸ σκοτεινότερο διαμέρισμα τοῦ
ἐρμαρίου καὶ τὸ ἄφησα νὰ μονολογῇ.

Ι. ΤΣΟΥΡΟΥΚΤΖΗΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Κερδίζει τις τὰ τρία τέταρτα τῆς ζωῆς του, ἀποφεύγον ἀνο-
φελῇ ἀναγνώσματα.

Τι πράττεις εἶναι ἀδιάφορον ἐνδιαφέρει ὁ τρόπος καθ' ὃν
πράττεις π.

Ὁ λαὸς ὁμοιάζει τὰ παιδιά· θαυμάζει ὅτι δὲν ἐννοεῖ.

Γέλασε πρὶν εὐτεχέσης μήτια; ἀποθάνῃς πρὶν γελάσῃς.

ΤΟ ΟΞΥΛΕΝΙΟΝ (ΑΣΕΤΗΛΗΝΗ) ΩΣ ΜΕΣΟΝ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Τὸ ζήτημα τοῦ φωτισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπασχόλησε τὴν ἀνθρωπότητα, κατέληξε εἰς ἱκανοποιητικώτατα ἀποτελέσματα κυρίως κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα. Τὰ ἀρχέγονα τοῦ φωτισμοῦ μέσα, διὰ τῶν πυρσῶν καὶ ἀρχῆς, καὶ τῶν λυχνιῶν κατόπιν, ἤρχισαν ἀντικαθιστᾶμενα διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ πετρελαίου, τοῦ φωταερίου καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ, τὰ ὁποῖα τώρα ἀφθόγως μᾶς παρέχονται. Ἐπισταμέναι ἔρευναι καὶ μελέται ἡγαγον καὶ τρίτον φωτιστικὸν μέσον, τὸ ὀξύλενιον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ παράσχωι πολλὰς ἐπηρεσίας, καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις διὰ φωτισμὸν οἰκονομικὸν καὶ ἀκίνδυνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ λαμβάνωνται μερικαὶ στοιχειώδεις προφυλάξεις.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὀξύλενιου, αερίου καυομένου ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ αέρι διὰ φλογὸς φωτεινῆς, προὐκάλεσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, τὸν χωρισμὸν τῶν ἀσχολοιμένων μὲ αὐτὸ εἰς δύο τάξεις· τινὲς ἀπέδιδον εἰς αὐτὸ ἰδιότηας ἀληθῶς θαυμαστάς· ἄλλοι δὲ ὀλιγώτερον ἐνθουσιώδεις, διετείνοντο ὅτι αἱ πρῶται αὐτοῦ ἐπιτυχία δὲν θὰ εἶχον συνέχαιαν.

Μεταξὺ τῶν πρώτων, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοὺς Ἀμερικανοὺς οἱ ὁποῖοι ἐστήριξαν μεγίστας εἰς αὐτὸ ἐλπίδας καὶ τὸ ὠνόμασαν *ἠλεκτρικὸν αἶριον*, προωρισμένον νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον. Βεβαίως ἡ περὶ αὐτοῦ γνώμη αὕτη ἐπῆρξεν ὑπερβολικὴν, οὐδεὶς ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῇ τὰς πολλὰς ἐπηρεσίας, τὰς ὁποίας τοῦτο παρέχει καὶ τὰς διὰ τὰς ἄλλας μὲν ἰδιότητάς του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οἰκονομικὴν του χρησιμοποίησιν πρὸς φωτισμὸν εἰς μέρη ὅπου, οὔτε ἠλεκτρικὸν ρεῖμα, οὔτε φωταερίον ὑπάρχει.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1836, τὸ ὀξύλενιον παρσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Edmond Dary, ἐλησμονήθη ὅμως ταχέως καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ ἀπασχολῇ τοὺς χημικοὺς βραδύτερον, ὁπότε καὶ παρσκευασθῇ ὑπὸ τοῦ Berthelot (1863), τοῦ Winkler (1892) τοῦ Moissan (1892) Sawitsch καὶ ἄλλων. Καθ' ὅσον δὲ αὐτὸ τὸ διάστημα, ἐμελετήθησαν σαφῶς αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ, καὶ καθωρίσθη καὶ ὁ τρόπος τῆς βιομηχανικῆς αὐτοῦ παρσκευῆς διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ *ἀνθρακούχου ἀσβεστίου* (carbure de calcium, κοινῶς carbide). Ἡ προτεραιότης δὲ τῆς παρσκευῆς τοῦ τελευταίου τούτου, διεκδικεῖται ὑπὸ τοῦ L. Bullier ἐν Γαλλίᾳ, καὶ τοῦ Th. Willson ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Ἡ παρσκευὴ τοῦ ἀνθρακούχου ἀσβεστίου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τὴν τοῦ ὀξύλενιου, τελεῖται εἰς ἰδίας ἠλεκτριστὰς καμίνας, ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας ἣ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν γέννεσιν αὐτοῦ, καὶ ἣ ὁποία δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῶν κοινῶν καμίνων. Αἱ ἠλεκτρικαὶ αὗται καμίνας χρησιμοποιοῦν τὴν θερμότητα τὴν παραγομένην ὑπὸ τοῦ βολταϊκοῦ τόξου, τὸ ὁποῖον γεννᾶται μεταξὺ δύο ἠλεκτροδίων ἐξ ἀνθρακος συνδεδεμένων, τοῦ ἑνὸς μετὰ τοῦ θετικοῦ καὶ τοῦ ἑτέρου μετὰ τοῦ ἀρνητικοῦ πολὺ ἰσχυρᾶς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς. Ἐντὸς τῶν καμίνων τούτων καὶ μεταξὺ τῶν δύο ἠλεκτροδίων, τίθεται μίγμα

καθαράς άσβεστού και άνθρακος. Τα δύο ταύτα σώματα θερμαίνονται εις θερμοκρασίον ανωτέραν των 2000°, ή όποία απαιτείται δια την μεταξύ των αντίδρασιν και παρέχουσιν οξείδιον του άνθρακος και άνθρακούχον άσβεστον. Η παρασκευή αύτη του άνθρακούχου άσβεστίου έλαβε μεγίστην σποδαιότητα εύθις εξ αρχής και δια την εύκολίαν μεθ' ής αποσυντιθέμενον υπό του ύδατος παρέχει οξυλένιον και διότι θερμανόμενον μετ' αζώτου μάς δίδει την άβεστικοαναμίδην, κάλλιστον αζωτούχον λίπασμα. Σήμερον ή παρασκευή του άνθρακούχου άσβεστίου, αποτελεί εις πολλά μέρη σπουδαίον κλάδον της βιομηχανίας, πλείστα δέ έργοστάσια ύπάρχουσι προς τοϋτο, έν Γαλλία παρά την Grenoble, έν Έλβετία παρά την Schaffonse και έν Αμερικη παρά τα όχθιας του Νιαγάρα, του όποιον οί καταράται αποτελούν ανεξάντλητον πηγην ήλεκτρικης δυνάμεως και άλλαχού.

Έκ του άνθρακούχου τούτου άσβεστίου παράγεται το οξυλένιον, δι' επιδράσεως ύδατος, χρησιμοποιουμένων προς τοϋτο διαφόρων συσκευών. Το οξυλένιον είναι άέριον καιόμενον εις τόν ατμοσφαιρικόν άέρα, με φλόγα έντόνον φωτιστικης δυνάμεως (15-19 φορές φωτιστικωτέραν της φλογός του φωταερίου). Η συμβολή του εις την Χημείαν είναι μεγίστη. Από θεωρητικής ήδη άπόψεως θεωρούμενον είναι ή μόνη οργανική ένωσις, ήτις παρήχθη συνθετικώς δι' άπ' εύθείας ένώσεως των στοιχατικών της Ένεκα δέ της εύκολίας μεθ' ής ένούται με άλλα σώματα άπλά ή σύνθετα, επέτρεψε την σύνθεσιν μεγάλου αριθμού οργανικών ένώσεων· οϋτω δύναται νά μάς παρείχη το διαωδοφόρμον σώμα με αντισηπτικας ιδιότητας και άνευ κακής όσμης, χρησιμοποιούμενον αντί του δυσόσμου ιωδοφορμίου. Δια θερμάνσεως εις σωλήνας μεταβάλλεται εις βενζέλαιον, άκόμη δέ και εις καφθαλίην και φαιναντρίνιον. Δι' οξυγόνου έν τω γεννάσθαι μεταβάλλεται εις αιθινλένιον και αιθάλιον

και δι' οξιδώσεως εις αλδεΐδην, όξικ' έν όξυ και όξαιλικόν όξυ.

Σημαντικωτέρα δέ όλων τούτων των αντιδράσεων είναι ή εκ του οξυλενίου τεχνητή παρασκευή του οίνοπνεύματος δια της συνθετικής όδοϋ, επιτευχγείσα το πρώτον υπό του Berthelot και κατόπιν υπό του Caro. Και είναι μέν αληθές ότι ή βιομηχανία δέν κατώρθωσε νά επωφεληθη άκόμη εκ των διαφόρων αυτών μεθόδων της συνθετικής παρασκευής του οίνοπνεύματος παρασκευάζουσα και παρέχουσα αυτό εις μικράς τιμές, αλλά δέν έπειτα εκ τούτου ότι αποκλείεται ή εις το μέλλον βιομηχανική εφαρμογή αυτών, έφευρισκομένων των καταλλήλων συσκευών, ως άλλωστε συνέβη και με άλλας βιομηχανίας, εις τας όποιας ένα χρονικόν διάστημα κατά το μάλλον και ήττον μακρόν έμεσολάβησε δια νά τύχωσι της πρακτικής χρησιμοποίησεως αντιδράσεως επιτευχθείσαι έν τοις χημικοις εργαστηρίοις ολίγον πρότερον. Απόπειραι δέ χρησιμοποίησεως αυτού και εις την μεταλλουργίαν έγιναν ήδη, διότι δύναται παρέχον εις τόν σίδηρον τόν απαιτούμενον άνθρακα νά μεταβάλη αυτόν εις χάλυβα, δια δέ της καύσεως αυτού εις ήεμα καθαρού οξυγόνου επιτυγχάνομεν ύψηλάς θερμοκρασίας ικανάς νά τήξωσι και τα δυστηκτότερα των μετάλλων.

Αλλά και δια τόν φωτισμόν δύναται κάλλιστα νά χρησιμοποιηθη. Έάν οξυλένιον αναφλεγη εις το άκρον κοινοϋ άγωγού σωλήνος, λαμβάνομεν φλόγα κοκκινωπήν, ολίγον φωτιστικήν και καπνίζουσαν, ως εκ της άτελοϋς καύσεως αυτού. Προς διόρθωσιν του κακού έπενοήθησαν πολλά συστήματα λυχνιών και διαφόρων ειδών καύσεις έδοκιμάσθησαν. Ο κ. Bullier μετεχειρίσθη μίγμα οξυλενίου και αζώτου, εύκόλως επιτυγχανόμενον, διότι τα δύο άέρια έχουσι το αυτό σχεδόν ειδικόν βάρος, και ήδυνήθη τοιουτοτρόπως με κοινάς λυχνίας νά έχη καλόν φωτισμόν. Άλλοι πάλιν έπρότειναν την ανάμειξιν αυτού με άλλα άέρια, π. χ. διοξίδιον και μονοξίδιον του άνθρακος, άλλ' ή

καλύτερα λύσις ἔγκειται εἰς τὴν ἀνάμιξιν τοῦ ὀξυλενίου μὲ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τελείαν αὐτοῦ καύσιν ποσότητα αἵρος, ὁπότε καὶ παράγεται λευκὴ καὶ φωτιστικὴ φλόξ. Καὶ τὰ ἐν χρήσει δὲ συστήματα εἰς τοῦτο ἀποβλέπουσι, νὰ καταστήσωσι δηλ. ὅσῳ τὸ δυνατὸν τελειότεραν τὴν καύσιν τοῦ ὀξυλενίου διὰ τῆς παροχῆς τοῦ ἀπαιτουμένου αἵρος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατορθώθη ἡ χρησιμοποίησις τῆς φλογὸς αὐτοῦ εἰς τὴν φωτογραφίαν, εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ εἰς προβολὰς ἀκόμη. Διὰ τὸν φωτισμὸν δέ, τῇ βοηθείᾳ τῆς φλογὸς τοῦ ὀξυλενίου, ἐπενοήθησαν καὶ κομφαί φορηταὶ λυχνίαι, ὁμοιάζουσαι πρὸς τὰς κοινὰς λυχνίας, κατὰ τε τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, εἰς αὐτὰς τελεῖται συγχρόνως καὶ ἡ παραγωγή καὶ ἡ καύσις τοῦ ὀξυλενίου. Διὰ τοιούτων δὲ λυχνιῶν, κάλλιστα δύνανται νὰ φωτισθοῦν μεγαλοπρεπεῖς αἰθουσαι, εἰς μέρη ὅπου ἔλλείπει τὸ ἡλεκτρικὸν φῶς.

Ἡ χρησιμοποίησις ὁμῶς τοῦ ὀξυλενίου διὰ τὸν φωτισμὸν πρέπει νὰ γίνεται μὲ προφυλάξεις πλείας, διότι ἔχει μερικὰς ιδιότητας δυσάρεστον. Οὕτω εἶναι αἷριον μὲ κακὴν ὁσμὴν. Ἀλλὰ δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ δόσοσμον τοῦ ὀξυλενίου ἀποτελεῖ σοβαρὸν πλεονέκτημα, διότι μᾶς παρέχει τὸ μέσον νὰ διακρίνωμεν τὴν ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ αἵρι παρουσίαν του καὶ νὰ προλάβωμεν δυστυχήματα, ὅποια δύνανται νὰ συμβῶσιν ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῷ αἵρι μονοξίδιον τοῦ ἀνθρακος, τοῦ ὁποίου δὲν προδίδεται ἡ παρουσία, ἐπειδὴ εἶναι αἷριον ἄοσμον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπὶ τοῦ ὁργανισμοῦ ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐπισταμέναι καὶ μακρὰ μελέται, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ δηλητηριώδης αὐτοῦ ιδιότης δὲν εἶναι μεγάλη· ἀποβαίνει ἐπικίνδυνον, ἐὰν ὁ ἀτμοσφαιρικὸς αἷρ περιέχῃ 40% καὶ ἄνω. Ἀπὸ τῆς ἀλόφειας ταύτης παρατηροῦμεν, ὅτι εἶναι ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον τοῦ φωταερίου. Μεγαλύτερος

κίνδυνος παρουσιάζεται ἐκ τῆς ἀτελοῦς καύσεώς του, διότι παράγεται μονοξίδιον τοῦ ἀνθρακος, ἐνῶ κατὰ τὴν τελείαν αὐτοῦ καύσιν προκύπτουν διοξίδιον τοῦ ἀνθρακος καὶ ὕδωρ. Ὁ κίνδυνος ὁμῶς οὗτος δὲν παρουσιάζεται ἐκ τῶν φωτιστικῶν συσκευῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν θερμαντικῶν.

Ἄλλο μειονέκτημα, τὸ ὁποῖον μᾶς παρουσιάζει τὸ ὀξυλένιον, εἶναι ὅτι μὲ τὸ ὀξυγόνον ἢ τὸν αἶρα σχηματίζει ἐκφυρσοχροτικὰ μίγματα, δυνάμενα νὰ κάμουν ἔκρηξιν καὶ διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ σπινθήρος καὶ διὰ τῆς προσεγγίσεως φλογός· ἡ ιδιότης ἄλλωστε αὕτη εἶναι κοινὴ τῶν ἀναφλεξιμῶν αἰρίων, ἐπομένως καὶ τοῦ φωταερίου, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὰ μίγματα μὲ τὸ ὀξυλένιον εἶναι ἐπικινδυνότερα ἢ μὲ τὸ φωταέριον. Πρέπει λοιπὸν κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ὀξυλενίου νὰ ἀποφεύγωμεν μὲ μεγάλην προσοχὴν τὰ τοιαῦτα ἐκφυρσοχροτικὰ μίγματα, τὰ ὅποια σχηματίζει μὲ τὸν αἶρα. Ὡς πρώτη λοιπὸν προφύλαξις ἐπιβάλλεται, ὅπως αἱ συσκευαί, εἰς τὰς ὁποίας παράγεται τὸ ὀξυλένιον ἐγκαθιδρύνονται εἰς τὸ ὑψαιθρον, ἢ εἰς μέρος καλῶς ἀερίζομενον, οἱ δὲ ἀγωγοὶ διὰ τῶν ὁποίων θὰ διαβιβασθῇ τὸ αἷριον νὰ μὴ περιέχουν αἶρα. Μία ἀπροσεξία δύναται νὰ προκαλέσῃ δυστυχήματα. Τὸ καθαρὸν ὀξυλένιον δὲν ἐκφυρσοχροτεῖ οὔτε διὰ θερμάνσεως, οὔτε διὰ προσεγγίσεως φλογός, οὔτε δι' ἡλεκτρικοῦ σπινθήρος, οὔτε ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ βολταϊκοῦ τόξου· ὅλα ἐπομένως αἱ μέθοδοι τῆς χρησιμοποιήσεώς του πρέπει νὰ ἐποβλέπουν εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἀναμίξεως του μὲ τὸν αἶρα, ὁπότε προκύπτουν δυσάρεστοι συνέπειαι.

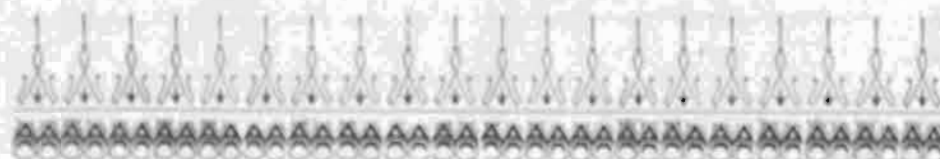
Υπάρχουν μερικοί, οἱ ὁποῖοι ἀποδίδουν εἰς τὸ ὀξυλένιον καὶ ἀντισηπτικὰς ιδιότητας. Οὕτω ὁ Τρουνέ διατείνεται ὅτι τοῦτο προκαλεῖ αἰσθητὴν ἀνακούφισιν εἰς πρόσωπα πάσχοντα συνάγχην, βραχνάδα καὶ ἀπὸ ἐρεθισμὸν τῶν ἀναπνευστικῶν ὁργάνων. Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι παρὰ τῷ κοινῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ φωταέριον,

ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχεται ὀξυλένιον, ἐνδείκνυται διὰ τὴν
θεραπείαν τοῦ κοκκίτου καὶ δι' αὐτὸ βλέπομεν συχνὰ γυ-
ναῖκας νὰ φέρουν τὰ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ταύτης προσβλη-
θέντα τέκνα τῶν, πλησίον τῶν φωταεριοποιείων. Προσέτι
δὲ λέγεται ὅτι τὸ ἀνθρακοῦχον ἀσβέστιον δύναται νὰ χρησι-
μοποιηθῇ ἐπιτυχῶς κατὰ τῆς φυλλοξήρας, ἔνεκα τοῦ
ὀξυλένιου, τὸ ὁποῖον παράγει, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς
ὕγρασίας τοῦ ἐδάφους.

Τὰ ὀλίγα αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ φανοῦν αἱ πολ-
λαπλαῖ ἐφαρμογαὶ τοῦ ὀξυλένιου, ὥς καὶ ἡ χρησιμότης
αὐτοῦ, ὥς μέσον φωτισμοῦ, εἰς μικρὰς πόλεις καὶ χωρία,
διότι εἰς τὰς μεγαλοπόλεις θὰ προτιμᾶται πάντοτε τὸ
ἠλεκτρικὸν φῶς, λόγῳ τῶν πολλῶν πλεονεκτημάτων, τὰ
ὁποῖα μᾶς παρουσιάζει ὡς λ. χ. διατήρησιν τῆς καθα-
ρότητος, ἔντασιν, ἀσφάλειαν, ἔλλειψιν ὀσμῆς καὶ καπνοῦ,
εἰκολίαν κτλ. Ἀλλὰ διὰ μικρὰς ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ,
μακρὰν ἐνὸς κέντρον παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ
φωταερίου, τὸ ὀξυλένιον δύναται κάλλιστα νὰ χρησιμο-
ποιηθῇ, ὥς μέσον φωτιστικόν, χωρὶς νὰ ἔχη ἐκεῖ νὰ
ἀντικρύσῃ τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο ἰσχυρῶν αὐτοῦ ἀν-
ταγωνιστῶν, τοῦ φωταερίου καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

ΑΛ. ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

καθηγητής.

ΧΕΙΜΩΝΕΣ

Χειμῶνες μὲ τὰ φρούδια τὰ κατεβαστὰ
καὶ τ' ἀγριεμένα

τὰ νειῶτα μὲ τὰ πρόσωπα τὰ γελαστά,
τὰ ὀλανθισμένα,

ὅλα σκληρὰ μοῦ στήθηξαν πῶς νὰ τὸ πῶ;
Τόποι, ὥρες, χρόνια

κόβω λουλούδι τὴν ἀσφώστεια καὶ καρπὸ
τὰ καταφρόνια.

Παιδὶ καὶ πάῳ καὶ δὲν τὰ γνώρισα τ' ἄγνὰ
τὰ παιδιακίσια

τὰ νειῶτά μου ἀραχνιές τοῦ τάφου στὰ λιγνὰ
τὰ κυπαρίσσια.

Τὸ μέτωπό μου δὲν τὸ μύρωσε φίλιν
καμμιᾶς μητέρας

ἢ Ἀγάπη ἀπὸ τὸ πλάϊ μου ἔφυγε θολή
σὰν ἀπὸ τέρας.

Τοῦ κόσμου με πατῆρ καὶ τ' ἄλογο με μᾶς
καὶ με συντρίβει.

μεσ' στὸ καλὶβι μου εἶν' ἡ γύμνια τῆς ἐρημίας,
μεσ' στὸ καλὶβι.

— Ἐσὺ μονάχα μέσ' στὴν κόλαση δροσιά
τῶν παναθλίων

βαθειὰ στὸ χροῶμα καὶ στὴ ρίζα χλωρασιά
τῶν ἐρειπίων

με τὴ σοφία τῆς Σίβυλλας, με τοῦ παιδιοῦ
τὴν ἀθωότη

ὦ Μούσα ἐσὺ τοῦ ὄνείρου καὶ τοῦ τραγουδιοῦ
στερνὴ καὶ πρότῃ!

Στὸ νοῦ μου ἀπαλογέροντι τὴν κακομοιριά
καὶ στῆς καρδιάς μου,

ὦ Μάννα, τὴ μονάκριβη παρηγοριά
σταλάζοντάς μου.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΦΥΣΙΣ

Ἡ Φύσις, τῆς ὁποίας τὴν θεϊαν γαλήνην ἢ τὴν τρομακτικὴν σιγὴν αἰσθανόμεθα περὶ μας ὡς ἱερὰν παρουσίαν, εἶναι τὸ ἐξαισιον ποίημα τῆς θείας σοφίας, ὁ μέγας Διδάσκαλος, ὁ ὑπέροχος ἰατρός, ὁ μάγος σύντροφος, ὁ ἀκραφνὴς ἐμπιστος. Εἰς ἐκάστην ἐκδήλωσίν της, εἰς ἕκαστον φαινόμενόν της καὶ μία ἑξαρχὴ καὶ ἓν μάθημα, καὶ μία γοητεία καὶ ἓν δῶρον.

Μέσα εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς κάτω ἀπὸ τὸν οὐράνιον θόλον, μέσα εἰς τὸ δέμβος τοῦ δάσους, ἢ ἐνώπιον μᾶς ἡλιακῆς δόσεως, μᾶς ἀνθισμένης ἀμυγδαλῆς, ἢ εἰς τὴν κορυφὴν ὄρους, ἢ παρὰ τὴν ἀκτὴν θαλάσσης, εὕρισκόμενος, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σταυρώσω τὰ χεῖράς μου, καί, ἢ νὰ μείνω ἄνανδος ἀπὸ συγκίνησιν ἢ νὰ βάλλω κραυγὴν θαυμασμοῦ, γοητείας, συντριβῆς, ἐξάρσεως. Ὁ Σαῖξπηρ ὠνόμασε τὴν Φύσιν μεγάλην, καὶ εἶναι τὸ πλέον εὐστοχον ὄνομα, ποῦ τῆς ἔδωκε.

Εἰς τὴν θεάν τῆς ἐσθινῆς δρόσου, πρὸς τὴν ὁποίαν τόσῃν ὁμοιότητι ἔχουν τὰ δάκρυα, δὲν αἰσθανόμεθα πολυτάλας νὰ ἐξαγνίζονται τὰ αἰσθήματά μας; Τὸ αἶσθημα τῆς ἀγνότητος δὲν μᾶς ἐμπνέουν ἢ κατερχομένη χιών, ὁ σχηματιζόμενος κρυστάλλος, τὸ καταταρασσόμενον ἕδος, τὰ διανοιγόμενα ἄνθη, ἕκαστον τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἓνα

διάγγελμα της θείας σοφίας και αγαθότητος; Δεν φέρει κάποιαν λύτρωσιν εἰς τὴν ψυχὴν μας τὸ φέγγος τοῦ οὐρανοῦ; Ἐνθυμουμαι τὴν ἐξῆς συναρπαστικὴν σκηνὴν κάποιου ἔργου. Εἰς τὴν θέαν τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ ὁ ἥρωας ἐπαυεῖρε τὴν εὐγένειάν του, συνῆλθε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς ὁποίαν θὰ τὸν παρέσυρε τὸ πάθος του. Εἶχε σκεφθῇ: «Πῶς ἐγὼ καθ' ἣν ὥραν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ χύνουν τόσην λάμψιν ἐπάνω μας θὰ ἐμόλυνα τὴν ἀγνότητα μιᾶς ὑπάρξεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχω τόσον δικαίωμα ὅσον εἰς τὰ οὐράνια ἐκεῖνα σώματα καὶ θὰ κατέστρεφα γιὰ πάντα τὴν εὐτυχίαν της; Τώρα καταλαβαίνω τὴν ἀμείαντον φῶς χύνουν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ προσώπου τούτου. Ἄ! Πῶς εἶναι δυνατόν ὑστερον ἀπὸ τοιαύτην αἰθρίαν νύκτα νὰ συνάπτεται τὴν ἐπαύριον μυριόνεσση μάχη.»

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ καθάρσις, τὴν ὁποίαν γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μας ἡ Φύσις τὴν ψυχὴν μας ὄχι μόνον τὴν ἐξαγνίζει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξυψώνει, καὶ διδάσκει εἰς ἡμᾶς τόσον πολὺτιμα πράγματα. Οἱ ἀναλλοίωτοι νόμοι τῆς ἐνισχύουν εἰς ἡμᾶς τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης. Δεικνύει εἰς ἡμᾶς ὅτι παντοῦ ὑπάρχει ἓνα ὄριον, τὸ ὁποῖον δὲν εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπερβῇ. «Ἐθέμην δὲ τῇ θαλάσῃ, λέγει εἰς τὸν Ἰὼβ ὁ Θεός, ὅρια, περιθεις κλειθρα καὶ πύλας. Εἶπα δὲ αὐτῇ: Μέχρι τούτου ἔλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπερβῆσῃ, ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα.» (Κεφ. λη') Φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς συναισθήσιν τῆς ἀδυναμίας του πρᾶγμα ποὺ τὸν προσφυλάσσει ἀπὸ τὸν σκόπελον τῆς ὑπερηφανείας. Ἐμπνέει εἰς αὐτὸν τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς ἐν τῇ συναισθήσει ἣν λαμβάνει οὗτος ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἁρμονίας τοῦ σήμπαντος. Διδάσκει αὐτὸν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι πολὺτιμος καὶ ἱερὰ πραγματικότης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δέχεται μὲ τιμὴν. Διότι, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ποίησις, ποίαν ἄλλην σημασίαν ἔχουν τὰ θαυμαστὰ χρώματα καὶ ἀρώματα τῶν ἀνθέων, πράγματα ἀνωφελῆ διὰ τὴν γονιμοποίησιν

καὶ καρποφορίαν — παρὰ τὴν σημασίαν, ὅτι χρησιμεύουν ὥς χαιρετιστήριος, ὥς γαμήλιος, διὰ τὴν ζωὴν ἑορτή, τὴν ζωὴν τὴν πάντοτε ἀναγεννωμένην. Μὲ τὴν θυμικὴν καὶ ἥσυχον καὶ βραδείαν, ἀλλ' ἀσφαλῆ αὐτῆς ἐργασίαν καὶ τὴν γαληνιαίαν καλλονὴν τῆς ἀνακουφίζει καὶ θεραπεύει τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐκνευρισθῇ ἀπὸ τὴν φρενίτιδα τῆς κινήσεως καὶ ταραχῆς του. Ἐξασκεῖ, ὅπως εἶπεν ἡ Rahel, ἐπάνω μας μαγικὴν δύναμιν· μᾶς κάμει νὰ νομίζωμεν ὅτι εἴμεθα περισσότερο πλησίον πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶμεν, καὶ περισσότερο μακρὰν ἀπὸ τοὺς ὀχληρούς. Μὲ τὴν αὐγὴν τῆς ἐξυψώνει τὸ πνεῦμα καὶ τὸ κάμνει σχεδὸν θεῖον εἰς τοὺς ὁραματισμούς του. Μὲ τὴν νύκτα τῆς μᾶς φέρει τὴν ἀνάπαισιν διὰ νὰ μᾶς προσφυλάξῃ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν. Ἔνεκα τῆς πλεονεξίας καὶ φιλοδοξίας μας θὰ ἐκάμνομεν κατάχρησιν τῶν δυνάμεών μας, εἰν δὲν ἤρχeto ἡ νύκτα νὰ διακόψῃ τὰς ἐπιμώχθους ἐργασίας μας. «Ὁ Θεός, λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, ἀποστέλλων τὴν νύκτα εἰς τὴν γῆν κάμνει ὅ,τι κάμνει ἡ μήτηρ διὰ τὸ τέκνον της. Ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά της τὸ λικνίζει μὲ ἀγάπην, σκεπάζει μ' ἓνα ἑλαφρὸ κάλυμμα τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἀποκοιμίζει.» Μὲ τὴν ἡμέραν της, μὲ τὴν νύκτα της, πάντοτε κατὰ διδάσκει: «Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρείγεται ὄημα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν.» (Δαβὶδ). Μὲ τὴν ἀνοιξίν της, μὲ τὸ θέρος της, μὲ τὸ φθινόπωρόν της, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν χειμῶνά της πάντοτε κατὰ ἔχει νὰ εἴπῃ, ἀρκεῖ νάχη κανεὶς τὴν ἱκανότητα νὰ τὸ ἀκούσῃ. Ὁ Ch. Wagner ἤκουσεν ἀπὸ τὸν χειμῶνα πολὺτιμα λόγια: «Εἶμαι, εἶπεν ὁ χειμῶν, ἡ ἀνάπαισις μετὰ τὴν ἐργασίαν· ἡ σιγὴ μετὰ τὸν θόρυβον· ἡ περισυλλογὴ μετὰ τὴν κίνησιν. Καὶ εἶμαι τὸ σύμβολον τοῦ θανάτου, ὑπὸ τὸν ὁποῖον κρύπτεται μία νέα ζωὴ. Εἶμαι ἡ εἰκὼν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δὲν τελειώνει παρὰ διὰ μακροῦ ὕπνου. Ὅλα θὰ ἀναθαλοῦν, θὰ ἀναγεννηθοῦν. Τὸ ἀποθνήσκειν δὲν εἶναι παρὰ ἓνας σταθμὸς ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἀναγεννήσει.»

Δέν ψάλλουν οὕτω ὅλα εἰς τὴν Φύσιν ἕνα αἰένναον
Ἀλληλουῖα ὄχι μόνον χάριτος καὶ ὠραιότητος ἀλλὰ καὶ ἐλ-
πίδος; Καὶ δὲν ὁδηγοῦν αὐτὰ τὴν ψυχὴν μας εἰς τὸν Θεόν,
ὁ ὁποῖος, καὶ εἰς τὴν Φύσιν ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ὡς
Ἀγάπη;

Ἀπρίλιος 1928

† Ὁ Λαοδικεῖας ΛΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Τίς κάλαμος τὰ κάλλη σου θά περιγράψῃ ὥραία θεά, ἢ τίς
χρωστήρ τὴν μάγον μορφήν σου θά παραστήσῃ;

Εἰς τὰς γλυκείας τῆς φύσεως ἐκοιμήθης ἀγκάλας καὶ ἡ γλυ-
κόφθογγος ἀηδὼν σὲ ἐξύπνησε.

Ὡς νύμφη ἤδη εἰκοσαεῖτις πλήρης, κάλλους προβάλλεις πρὸ
τῶν ὀφθαλμῶν μου, στέφανος ἐκ ρόδων περιβάλλει τὴν κεφαλὴν
σου. ὦ πόσον θέλγει ἡ φαιδρά σου παρουσία! Ἦλθες ἀνοιξίς καὶ
ἡ φωτεινὴ μορφή σου τὴν χαρὰν παντοῦ σκορπίζει. Τὸ μεδιόμα
σου με ἄνθη ποικιλόχρωμα τὴν πεδιάδα ἐστόλισε. Λευκὴν ἢ ἀμυγ-
δαλὴ ἐνεδόθη ἐσθῆτα. Γλυκεία αὖρα τὸ μῦρον τῶν ἀνθέων παντοῦ
σκορπίζει. Γελά ὁ γλαυκὸς οὐρανὸς καὶ πρὸς τὸ ρόδον τὸ πτηνὸν
ἀμυλλώμενον, τὴν ἔλευσίν σου χαιτετᾷ.

Χαῖρε Ἀνοιξίς, χαῖρε ὥραία τῆς φύσεως θεά. Ἐλθέ με τῆς
νεότητος τὴν ἀνοιξὶν νὰ σμίξῃς καὶ τοῦ γέροντος τὸν χειμῶνα νὰ
φαιδρύνῃς.

Κ. ΧΑΛΕΠΑΝΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΝΤΑΝΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ

(ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ)

Μίμησις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

Ἕνας νέος, ποῦ μόλις ἦτο εἴκοσι ἐτῶν, εὗρέθη κατὰ
παράδοξον καὶ μυστηριώδη τρόπον μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ καὶ
ἐκπληκτικὸ δάσος. Ὅμοιο κατὰ τὴν ἀγριότητα καὶ μελαγχολία
δύσκολα θάβρισκε κανεὶς. Τὰ φύλλα ἦσαν κίτρινα, γλωμιά,
σφωριασμένα κατὰ γῆς. Ἀνάμεσα τῶν δένδρων ἀναοριζητικά
φυτὰ ἠμπόδιζαν τὴ διάβασιν. Αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων λές
καὶ ἔσμιγαν ἀναμεταξύ των καὶ ἔτσι μέσα στὸ δάσος ἐβασί-
λευε ἕνα κρύο σκοτάδι, ποῦ ἔριχνε στὴν καρδιά τὸ φόβο
καὶ τὴν στενοχωρία.

Ὡρὲς τώρα ὁ νέος προσπαθοῦσε νὰ βρῇ διέξοδον ἀπὸ
τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο δάσος. Ἀδίκῃ ὁμῶς ἐπῆγαιναν οἱ κόποι
του. Ὑστερα ἀπὸ κοπιαστικὴ ἀναζήτησιν νὰ βρῇ τέλος κανέ-
να μονοπάτι, ποῦ νὰ τὸν ὁδηγοῦσε ἔξω, ἐπανερχόντανε στὸ
μέρος, ἀπὸ ὅπου εἶχε ξεκινήσῃ, χωρὶς κι' αὐτὸς νὰ καταλάβῃ
πῶς. Ξανάρχισε δέκα φορές χωρὶς ἐπιτυχία. Μὲ τὴν καρδιά
μαύρη ἀπὸ τὴν ἀπελπισία, ἐξαντλημένος ἀπὸ τοὺς κόπους
καὶ τίς δυσκολίας, ἔπεσε κατὰ γῆς ἀναίσθητος. . .

Σ'αυτή την κατάσταση έμεινε ώρες ολόκληρες, χωρίς κι'αυτός νά γνωρίζη πόσες. Έξυπνησε: είνε άνθρωποι ή όπτασίες τά τρία εκείνα ανθρώπινα σχήματα, πού έχουν επάνω του τά μάτια των καρφώση; Τρίβει τά δικά του για νά ιδή καλύτερα. Πράγματι εμπρός του βρίσκοντο τρεις άνθρωποι μέ παράδοξες ένδυμασίες και έκφρασι. Ο ένας είνε ντυμένος σέ κανούργια, πολυτελή φορέματα, χρυσοκέντητα. Τά χέργια του είναι γεμάτα από δακτυλίδια μέ μεγάλα και άστραφτερά διαμάντια. Στο γέλεκι του φορά βαρειά, χρυσή άλυσσίδα. "Όλο του τό παρουσιαστικό δείχνει πώς είναι άνθρωπος βουτηγμένος στόν πλοΰτο και στό χρυσάφι. Γιατί όμως φορεϊ επάνω του εκείνο τό δίκοπο και αίματωμένο μαχαίρι; Άχ, και τά ρούχα του άκόμα λές κ'είναι βαμμένα σέ αίμα. Και όμως πόσο γλυκειά είναι ή δύναμις, πού σκορπίζεται από πάνω από αυτόν τόν παράδοξο άνθρωπο. Σάν ένας μαγνήτης τραβά στη συντροφιά του όσους δέν έχουν θέλησι και όσους δέν έδοκίμασαν πολλά πράγματα στη ζωή τους. "Ο μεσαίος είναι κρυμμένος όλος μέσα σ'ένα κατάχλωμο φόρεμα· δέν μπορεί κανείς νά διακρίνη καλά καλά τό πρόσωπό του. Και όμως νομίζει εκείνος πού τόν βλέπει, πώς είναι γεμάτος μέ πολλές υποσχέσεις· εκείνος όμως πού βλέπει καλά διακρίνει, ότι μοιάζουν αυτές μέ τίς φούσκες πού είναι γεμάτες άέρα. "Ο τρίτος είναι ένας ευρωστός άνθρωπος, πού έχει πάντα τό γέλιο στα χείλη· τό πρόσωπό του όμως και όλο του τό σώμα είναι σκονισμένο. Τό φόρεμά του λές και τό έχει πλύνη χίλιες φορές ό ιδρώς.

Αυτοί οί παράδοξοι άνθρωποι είχαν σταθή εμπρός στό δυστυχισμένο νέο.

—Τί κάνεις εκεί; είπαν ύστερα από λίγο μέ μιá φωνή.

—Πεθαίνω, απήντησε ό καυμένος· ώρες τώρα πολέμω νά βγώ από τό καταραμένο αυτό τό δάσος και δέν τό κατορθώνω.

—Εμπρός, λοιπόν· διάλεξε έναν από μās· θα γίνη οδηγός σου, απήντησαν και οί τρεις μέ μιá φωνή.

Ο νέος, μόλις άκουσε τούς λόγους αυτούς, αισθάνθηκε τη ζωή νά κυκλοφορη δυνατά στις φλέβες του. "Υστερα από λίγα λεπτά:

—Έσένα διαλέγω, πού είσαι ντυμένος στό χρυσάφι και πού έχεις μαχαίρι. "Αν παρουσιασθούν κίνδυνοι και εμπόδια έχεις τουλάχιστον επάνω σου μαχαίρι.

Έγελισε πικρό γέλιο ο χρυσοντυμένος εκείνος άνθρωπος.

Την ίδια στιγμή εξαφανίσθησαν οί δύο άλλοι σύντροφοί του όπως χάνεται και σκορπίζεται ό άχνός ή τό μικρό σύννεφο στόν άέρα.

Ο καλοθρεμμένος και καλοντυμένος οδηγός άρχισε νά προχωρη, και ό νέος τόν άκολουθοΰσε. Έπροχώρησαν, έπροχώρησαν ώρες· ό νέος άρχισε νά κουράζεται και νά αισθάνεται κάποια έλαφρή διύφρευσι στό στήθος του. Τέλος έφθασαν σ'ένα τριόδι. Στο βάθος τοΰ ενός μονοπατιού έφάνηκε ένας καβαλάρης.

—"Ακουσε, είπεν ό παριόδοξος οδηγός στό νέο· όπου κι αν είναι θά περάση από δω αυτός ό καβαλάρης· πάρε αυτό τό μαχαίρι· κρύψον σ'εκείνο τό θάμνο· και μόλις περάση, όρμησε επάνω του, σκότώσε τον άλύπητα· έτσι θα πάρουμε τ'άλογό του, τίς προμήθειές του και τά χρήματα και θά μπορούμε ήσυχα και άναπαυτικά νά εξακολουθήσωμε τό δρόμο μας...

Τι λές, μωρέ; άνέκραξε απηλπισμένος και απογοητευμένος ό δυστυχισμένος νέος· τί λόγια είναι αυτά, πού μου λές; Σ'είχαριστώ και σένα και την καθοδήγησί σου... προτιμώ μόνος νά εξακολουθήσω τό δρόμο μου...

Τόση όμως ήτο ή εξάντλησις και αποκαρδίωσις τοΰ νέου, ώστε αί δυνάμεις του τόν έγκατέλειψαν και έπεσε άναίσθητος κατά γης.

“Υστερα από πολλές ώρες εξύπνησε και πάλι από το λήθαργο, που ήτο βουτημένος.

“Εκεί, μπροστά του έστέκοντο οί δύο άλλοι από τούς μυστηριώδεις ανθρώπους, που είχε συναντήσει.

—Τι κάνεις εκεί; είπαν ύστερα από λίγο, με μιá φωνή.

—Πεθαίνω απήντησε ό καθμένος. “ώρες τώρα πολυμω νά βγώ από τó καταραμένο αυτό δάσος και δέν τó κατορθώνω.

—Εμπρός, λοιπόν, διάλεξε έναν από μās: θά γίνη οδηγός σου, απήντησαν και οί δύο με μιá φωνή.

“Ο νέος, μόλις άκουσε τούς λόγους αυτούς, αισθανθήκε και πάλι τή ζωή νά κυκλοφορή δυνατά στις φλέβες του. “Υστερα από λίγα λεπτά:

—“Εσένα διαλέγω, που είσαι ντυμένος στο κατάχλωμο αυτό φόρεμα: όλο σου τó παρουσιαστικό είναι γεμάτο έλπίδες και υποσχέσεις. Δέν άμφιβάλλω πώς θά με οδηγήσης γρήγορα και ασφαλώς έξω από τó λαβύρινθο αυτό, που δέν γνωρίζω και έγώ πώς μπήκα. . . .

“Εγέλασε πικρό γέλιο ό κατάχλωμος. εκείνος άνθρωπος και άρχισε νά περπατά. Τήν ίδια στιγμή εξαφανίστηκε με τόν ίδιο μαγικό τρόπο ό άλλος σύντροφός του, στενοχωρημένος διά τήν δευτέρα προσβολή, που του έκαμε ό νέος.

Τι δρόμος ήτανε εκείνος. . . . Για μιá στιγμή ενόμιζε ό νέος πώς θά έφθανε στο προορισμό του: πώς θά έφαιγε από τó καταραμένο εκείνο δάσος. Δέν άργοϋσε όμως νά έλθη ή διάψευσις. Είκοσι φορές ξεκινήσανε, νομίζοντας πώς θά φθάσουν στο τέρμα και είκοσι φορές κατέληξαν στα πιο άπάτητα του δάσους μέρη. Τέλος έφθασαν σέ ένα ύψωμα: όσο πλησίαζαν στην κορυφή, τόσο και άκουαν εύχρινέστερα φωνές, κλάματα, στεναγμούς, κατάρες, που λές και βγαίνανε από χιλιάδες απογοητευμένων και τυραννομένων ανθρώπων.

—Βλέπεις αυτούς όλους, που βρίσκονται κεί κάτω; έχουν κατορθώσει νά βγουν από τó δάσος αυτό της Δυστυχίας! “Ακολουθήσε και σϋ τó παράδειγμά τους. Μ’ένα γενναίο πήδημα μπορείς νά γκρεμισθής και σϋ και ν’ απαλλάγής απ’όλα τά κακά. “Εμπρός, πάρε τó απόφασι.

—Τι λές, μωρέ; άνέκραξε απηλπισμένος και αποκαρδιωμένος ό νέος. Σ’εύχαριστώ και σένα και τήν καθοδήγησί σου. Προτιμω μόνος νά εξακολουθήσω τó δρόμο μου.

Τόση όμως ήτο ή εξάντλησίς του, ώστε σωριάστηκε κατά γής, αναίσθητος.

“Υστερα από πολύν καιρό εξύπνησε με κάποια κρύφια έλπίδα: μπροστά του στεκόνταν ό τρίτος από τίς παράδοξες εκείνες όπτασιές. Γελαστός γεμάτος από πεποίθησι και ζωή, λέγει στο νέο, μόλις τόν είδε νά ξυπνά:

—Σήκω, παλληκάρι μου: δοκίμασε τούς άλλους δύο συντρόφους που περιφέρονται ακατάπανστα μέσα σ’αυτό τó δάσος, ζητώντας νά βρουν άπείρους και νέους ανθρώπους, όπως εσύ, για νά τούς οδηγήσουν στην άμαρτία και στην απόγνωσι. . . .

—Ποιοί λοιπόν είναι αυτοί; διέκοψε με άνυπομονησία ό νέος: ποιοί λοιπόν είναι οί άκαρδοι αυτοί άνθρωποι, που τέρπονται και εύχαριστοϋνται με τήν δυστυχίας των άλλων;

—“Εχε ύπομονή, φίλε μου. . . . θά τούς γνωρίσης, όταν δοκιμάσης και έμένα ως οδηγόν σου.

—“Εμπρός, λοιπόν, φίλε μου: μου φαίνεσαι όλότελα διάφορος από αυτούς. . . . Δέν μπορώ μόνο νά καταλάβω γιατί τούς συντροφεύεις. . . . άφου είναι παληάνθρωποι. . . .

—“Αχ άχ! . . . Δέν κατάλαβες λοιπόν πώς βρίσκεσαι μέσα σέ δάσος μαγικό; όλα έχουν τó λόγο τους και τήν εξήγησί τους. . . . “Ο μεγάλος όμως εξηγητής είναι ή απογοήτευσις και ή δυστυχία. . . . “Αλλοίμονον σ’εκείνον που μπαίνει σ’αυτό τó δάσος και τó περνά χωρίς νά κλάψη. . . . “Ας

ἀφήσουμε ὁμῶς τὰ λόγια, ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ ἔργα· πάρε αὐτὸν τὸν μπαλτάν· ὅπου βλέπεις ἐμπόδια κτύπα ἀλύπητα· ἐγὼ θὰ ἐρχομαι ἀπὸ πίσω σου· ἐσὺ θὰ μὲ ὀδηγῇς· συνηθίσε νὰ βασιῖζεσαι στὶς δικές σου τὶς δυνάμεις· μὴ ζητῇς τίποτε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Θὰ σὲ παρακαλέσω μάλιστα νὰ μοῦ κάμῃς καὶ μία χάρι· πάρε ἀπὸ τὴ ράχι μου αὐτὸ τὸ βαρὺ δένδρο, ποὺ βαστῶ. Καὶ κόψτο στὸ δικό σου ὄμο. Θὰ συνηθίσῃς ἔτσι ὄχι μόνον νὰ μὴ δίνῃς βάρος εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ τοὺς ξελαφρώνῃς ἀπὸ τὰ ἰδικά των. Ποτέ σου μὴ διστάζῃς νὰ μεταχειρισθῇς τὰ χέρια σου, ὅταν παρουσιασθῇ ἀνάγκη.

Τὰ λόγια τοῦ παραδόξου αὐτοῦ ὀδηγοῦ ἐφάνησαν τό-
σο φρόνιμα στὸ νέο, ὥστε ὥσάν μαγευμένος ὑπῆκουσε εἰς
ὅλα· ἐπῆρε στὰ χέρια του τὸν πέλεκυν καὶ ὅπου εὗρισκε
ἐμπόδια μὲ μιὰ δυὸ μπαλταδιὲς τὰ ἔριχνε χάμω· τὸ δένδρο
στὸν ὄμο του, ἀντὶ νὰ τοῦ δίδῃ βάρος, τοῦ ἔδιδε δύναμι
καὶ ὁπομονή.

Καὶ ἐπροχωροῦσαν πάντοτε. Τὶ ὥραϊος καὶ ὠφέλιμος
δρόμος. Δὲν μιλοῦσαν. Προτιμοῦσαν καὶ οἱ δύο τὴ δουλειά.
Καὶ τὰ ἐμπόδια, τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, ὑποχωροῦσαν μπροστὰ
στὴν ἀκατάσχετη θέλησι καὶ ὀρμὴ καὶ προθυμία τοῦ νέου. Σι-
γὰ-σιγὰ τὸ σκοτάδι δυελέτετο· ὁ νέος ἔβλεπε καθαρώτερα τὸν
δρόμο. Πρὸς τὸ βράδι, ὅταν ὁ ἥλιος ἐβασίλευε, ἐφθασαν
στὸ χεῖλος τοῦ δάσους. Ὁ νέος ἦτο ἐλεύθερος....

Ἐξάλλος ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἐστράφη καὶ εἶδε τὸν κα-
λὸν ὀδηγόν του νὰ τοῦ γελᾷ μὲ τὸ πιὸ ἐνθαρρυντικὸ καὶ
καλοκάγαθο γέλιο, ποὺ εἶχε ἰδῇ στὴ ζωὴ του.... Τόση ἦτο
ἡ εὐγνωμοσύνη του, ποὺ ἔπεσε μὲ δάκρυα στὰ πόδια του
νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

—Εἰπέ μου, τώρα τοῦ εἶπε, εἰπέ μου ποιοὶ ἦσαν ἐκεῖ-
νοι οἱ ἄλλοι, οἱ ἀπαίσιμοι σύντροφοί σου, ποὺ μὲ ἐπότισαν
μὲ φαρμάκι, καὶ ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ μὲ θρέψουν μὲ τὸ
ἐγκλημα καὶ τὴν ἀπελπισία....

—Τοὺς ἡῆρες μόνος σου, εἶπεν ὁ καλὸς ὀδηγὸς ὁ
πρῶτος ἦτο.... τὸ Ἐγκλημα· ἔχει πάντοτε νὰ κάμῃ μὲ τὴν
ἀπανθρωπιά, μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸ χουσάφι· ὁ ἄλλος ἦτο
ἡ.... Ἀπελπισία! Στὸ στόμα της ἔχει πάντοτε κούφιες ὑπο-
σχέσεις καὶ ἀλλοίμονόν σὲ κτείνον, ποὺ θὰ τὶς πιστέψῃ....

—Καὶ σὺ, ποιὸς λοιπὸν εἶσαι, καλέ μου καὶ τίμιε
σύντροφε;....

—Εἰμὶ.... ἡ....

Δὲν ἐτελείωσε τὴ φράσι της. Ὁ νέος εἶχε καταλάβει.
Προτοῦ ὁμῶς νὰ συνέλθῃ ἀπὸ πῆν ἐκπληξί του, ἡ γλυκεῖα
ἐκείνη ὁπτασία εἶχεν ἐξαφανισθῇ....

Ὁ νέος γεμάτος ἀπὸ συγκίνησι καὶ ἀγγελικὴ χαρὰ,
στρέφεται γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του αὐτὴ τὴ φο-
ρὰ ἐξω ἀπὸ τὸ Δάσος.

Ὅποια ὁμῶς ἦτο ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἀντελήφθῃ ὅτι
τὸ δένδρο, ποὺ κρατοῦσε στὸν ὄμο του εἶχε μεταβληθῇ σὲ
χουσάφι!....

Α. Φ. ΧΑΛΑΣ

Εἰς ΠΑΙΔΑ ΚΑΠΝΙΖΟΝΤΑ

Τὰ δυὸ σου ρουθουνάκια καπνίζουν συνεχῶς
καὶ τὰ πνευμόνια μέσα μαραίνονται σιγὰ
καὶ ὅταν τὸν ἄλλον ἢ καρδιά θὰ πάλ्लη ζωηρά
τὰ ἰδικά σου τὰ μυαλά θὰ γίνουνε καπνός.

Ο ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

ΤΗΣ

ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Ι! Μεταλλεία και λατομεία.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατέχει ἐν τῷ κόσμῳ μίαν ἐκ τῶν πρώτων θέσεων ἀπὸ ἀπόψεως ἀφθονίας πλούτου καὶ ποικιλίας τῶν μεταλλικῶν κοιτασμάτων· εὐρίσκει τις τῷ ὄντι τὸ πλεῖστον τῶν χρησιμωτέρων μεταλλευμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ εἰς μεγάλας ποσότητας.

Ἐπειδὴ αἱ ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ ἀνατολικοῦ ἰδαίφους σύγκεινται ἐκ τριτογενῶν διαπλάσεων, πολλοὶ ἐξήγαγον τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι πτωχὴ εἰς μεταλλικὰ κοιτάσματα καὶ ἐπομένως σπουδαῖα ἐκμεταλλεύσεις εἶναι ἀδύνατοι. Ἐν τούτοις, ἀφότου ἀπεδείχθη ὅτι εἰς τὸ Περοῦ καὶ εἰς τὴν Χηλὴν μεταλλικὰ κοιτάσματα ἐκρῦπτοντο κάτωθεν τῶν τριτογενῶν διαπλάσεων καὶ ὅτι διαπιστώσεις ἀνάλογοι ἐγένοντο εἰς ἄλλας περιοχὰς καὶ κυρίως εἰς τὴν Ἀλγερίαν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἐσφαλμένην τὴν γνώμην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μ. Ἀσία δὲν κατέχει μεγάλης ἀξίας κοιτάσματα.

Γενικῶς οἱ μεταλλογονικοὶ χαρακτῆρες τῆς Μ. Ἀσίας οὐδόλως διαφέρουν ἐκείνων τῶν ὁποίους παρατηροῦμεν

εἰς τὴν Μεσογειακὴν λεκάνην. Γνωστὸν εἶναι πόσον αἱ ἀφρικανικαὶ ἐκμεταλλεύσεις εὐημέρησαν. Εἵμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ ἴδιον θὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τὴν πλούσιαν ταύτην χώραν, τὴν Ἀνατολήν.

Ἴδου ἐν συντόμῳ τὰ κυριώτερα γνωστὰ μεταλλεύματα.
α!) Γαιάνθρακες καὶ ὕδατάνθρακες.

Γαιάνθραξ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ ἀνθρακοφόρος λεκάνη τῆς Ἡρακλείας, τῆς ὁποίας ἕκαστος γνωρίζει τὴν σπουδαιότητα, τοῦτο μὲν ἔνεκα τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχει, εὐρισκόμενη παρὰ τὴν θάλασσαν, τοῦτο δέ, ἔνεκα τῆς ποσότητος τοῦ γαιάνθρακος τὸν ὁποῖον περιέχει, δυνάμενον νὰ ἐπαρκέσῃ ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς αἰῶνας, πρὸς τροφοδότησιν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.

Λιγνίτης. Πολλὰριθμὰ κοιτάσματα λιγνίτου εὐρίσκονται εἰς διάφορα βιλαέτια τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ ἐκ τῶν λιγνιτωρυχείων προερχόμενον προϊόν, δεόν νὰ χρησιμοποιῆται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν.

Πετρέλαιον, ἄσφαλτος κτλ. Γνωστὰ εἶναι αἱ πετρελαιοφόροι πηγαὶ τῆς Μεσοποταμίας, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰς πόλεις Κερκούκ, Τούζ-Χουρματί, Μενδελί κτλ. Ἐπίσης τὸ πετρέλαιον συναντᾶται εἰς τὰ βιλαέτια τῆς Ἐρζερούμ, τοῦ Βὰν κτλ.

Εἰς τὸ βιλαέτιον τῆς Μοσοῦλης εὐρίσκεται ἄσφαλτος, ὡς καὶ εἰς τὸ χωρίον Βαχτσετζίκιοι (πλησίον τῆς Νικομηδείας) ἀσφαλτώδεις σχιστόλιθοι.

β!) Μεταλλεύματα χρήσιμα εἰς τὴν μεταλλουργίαν.

Ἀπαντῶμεν τὸ χρῶμιον (βιλαέτιον τῆς Σμύρνης καὶ Προύσης), τὸ ἀντιμόνιον (πλησίον τοῦ Βαλῆ-Κεσσέρ), τὸν ἰδρόργυρον (βιλαέτιον τῆς Σμύρνης), τὸν ψευδάργυρον (πλησίον τῆς Νικαίας, καὶ εἰς τὸ βιλαέτιον τῆς Τραπεζοῦντος) τὸν κασσίτερον, τὸν χαλκὸν (μεταλλεῖον τῶν Ἀργάνων, ἐν τῶν πλουσιωτέρων μεταλλείων τοῦ κόσμου), τὸν ἀργυροῖχον μόλυβδον (μεταλλεῖα Βάβιας καὶ Βονιγάρ-

δάγ), τὸν σίδηρον (εἰς διάφορα βιλαέτια) κτλ. κτλ.

γ!) **Μεταλλεύματα χρήσιμα εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς διαφόρους βιομηχανίας.**

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀπαντοῦμεν τὸ σήπιον (λουλέ-
τασῇ) ἐν Ἑσζί Σεχίρ, τὸ μόνον μεταλλεῖον τοῦ κόσμου, τὴν
σιμύριδα (βιλαέτιον τῆς Σιμύρνης), τὴν πανδερμίτην (βόρακα
λίαν σπουδαῖον) εἰς τὸ Σουλάν-Τσαϊρ, τὸν ὀρυκτὸν σάπω-
να, τὴν στυπτηρίαν τοῦ Καρὰ-Χισσάρ, τὴν ὄχραν, τὸ θεῖον
καὶ τέλος τὰς διαφόρους ἀλυκίας.

δ!) **Πολύτιμα μέταλλα καὶ διάφορα.**

Ἄργυρος. Τὰ μεταλλεῖα τῆς Βάλιας (0,13%), τὰ
μεταλλεῖα τοῦ Βουλγάρ-δάγ (6,500 γραμ. κατὰ τόκον), τὰ
μεταλλεῖα τοῦ Γκιουμουσχανέ (1-5 γρ. κατὰ χιλιόγ. μολύβ-
δου) δίδουν ἄργυρον.

Χρυσός. Ἀναφέρομεν τὸν ἀρχαῖον Πακτωλόν, τοῦ
βασιλέως Κροίσου, εἰς τὸ βιλαέτιον τῆς Σιμύρνης, περὶ τοῦ
ὁποίου ὁ Ἡρόδοτος λέγει:

«Ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφί ψήγμα χρυσοῦ
καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς φέει
καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμιον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ εἰς θά-
λασσαν», (V. 101).

Τὰ μεταλλεῖα τοῦ Ἀράπ-Κονζοῦ καὶ Τσιλέκ-δάγ,
τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἐπίσης τὰ μεταλλεῖα τοῦ Βουλγάρ-δάγ
(30 γραμ. χρυσοῦ κατὰ τόννον).

Τελευταίως ἀναφέρομεν τὰ μεταλλεῖα πολυτίμων
λίθων (μεταξὺ Κερασοῦντος καὶ Τραπεζοῦντος) καὶ διαφό-
ρων ὕλικῶν (γρανιτῶν, μαρμάρων κτλ.) πρὸ κατασκευῆν
οἰκοδομῶν, λιθόστρωσιν ὁδῶν κτλ.

II' **Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα**

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι εἰδικῶς πλουσία εἰς μεταλλι-
κὰ καὶ θερμὰ ὕδατα, κυρίως εἰς τὰ βιλαέτια τῆς Σιμύρνης,
τῆς Προύσης καὶ τῆς Τραπεζοῦντος· αἱ πηγαὶ ὅμως αὗται

εἶναι ἀνεκμετάλλευτοι, ἐκτὸς μερικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκμεταλ-
λεῦνται ὅλως μὲ πρωτογόνους μεθόδους.

Ἴδου ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὰ κυριώτερα μεταλλικὰ ὕδατα.

Τὰ **τῆς Γιάλοβας**, (Πήθια Θέρμα) εἶναι λίαν ἀποτε-
λεσματικά διὰ τοὺς ρευματισμοὺς, τὰς νευραλγίας, τὴν
νευρασθένειαν τὴν λιθίαν κτλ.

Τὰ **τῆς Προύσης**, κατατάσσονται εἰς δύο τάξεις· 1ο)
εἰς θειοῦχα καὶ 2ο) εἰς τὰ ἀδιάφορα.

Τὰ νερά τοῦ **Τσιελή** πηγάζουν ἐκ τοῦ ὄρους Ὀλύμ-
που καὶ παραβάλλονται μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Βάλο, τοῦ Βισού,
τοῦ Καρλαβιάδ κτλ.

Τὰ νερά **τῶν Τούζλων**, τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος τῆς
Κωνσταντινουπόλεως καλῶς γνωρίζει.

Εἰς τὸ βιλαέτιον τῆς Σιμύρνης ἀναφέρομεν τὰ λου-
τρά τῆς Λιδίας, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «λουτρά Ἀγαμέ-
μνονος», τὰ λουτρά τοῦ Τσεσμέ (Ἐρυθρονίας), λίαν ἀπο-
τελεσματικά διὰ τοὺς ρευματισμοὺς, εἰς τὰ ὁποῖα συρρέουν
πολλοὶ ἐκ τοῦ Ἀρχιπελάγους, τῆς Κων/πόλεως, τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Τέλος ἀναφέρομεν τὰς θερμὰς πηγὰς τῆς Χάβζας
(Σαντζακίου Τσακίτης) διὰ τοὺς ρευματισμοὺς καὶ γαστρι-
κὰς παθήσεις καὶ τὰ μεταλλικὰ ὕδατα Κισσάρνας (Τραπε-
ζοῦντος) διὰ τὰς ἀσθενείας τοῦ στομάχου, τῶν ἐντέρων τὴν
ψαμμίαν.

Ἀτελῶς καὶ ὅλως ἀρχικῶς ἐκμεταλλεῦόμενος ὁ ἐσω-
τερικὸς οὗτος πλοῦτος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν ἐπέφερε τὸ
ποθούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τὴν εἱημερίαν τοῦ τόπου.
Τοῦναντίον ἐγένετο ἀντικείμενον σκανδαλωδῶν κερδοσκο-
πιῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸς κάλεσαν τὴν ἀπομίκρυνσιν τῶν κεφα-
λαίων, λίαν χρησίμων πρὸς ἐκμετάλλευσιν καὶ ἰδρυσιν νέων
βιομηχανιῶν.

Τρεῖς παράγοντες ἔλλαψαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν πλοῦ-
του τόσου εἰκόλως ἐκμεταλλευσίμου· τὸ κεφάλαιον, ἡ ἐπι-

στήμη και αἱ ἐργατικά χεῖρες. Εἰς τὰς ἑλλείψεις ταύτας
δέον νὰ προσθέσωμεν τὴν ἑλλειψιν μέσων συγκοινωνίας.

Ἡ κυβέρνησις τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, φροντί-
ζουσα διὰ τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ τόπου πρὸς
ἐκμετάλλευσιν τοῦ πλούτου τούτου καὶ τὴν ἰδρυσιν νέων
βιομηχανιῶν, καταβάλλει τὰς μεγάλας προσπάθειας, ὅπως
προσελκύσῃ τὰ ξένα κεφάλαια καὶ προκαλέσῃ τὰς ἱκα-
νωτέρας τεχνικὰς προσωπικότητας, μελετῶσα ἐπίσης καὶ τὸ
ζήτημα τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, ὅπερ εἶναι λίαν λεπτὸν διὰ
τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀντελήφθη ἐπίσης ὅτι
ἡ οἰκονομικὴ ἀνύψωσις τῆς Νέας Τουρκίας ἐξαρτᾶται ἐκ
τῶν στοιχείων τούτων καὶ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων
τῆς συγκοινωνίας, κατασκευάζουσα διαφόρους αἰδηροδρο-
μικὰς γραμμὰς· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῆς
βιομηχανίας ἐνήφισε διαφόρους νόμους, ὥς τὸν περὶ σχη-
ματισμοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, τὸν περὶ προστασίας
τῆς βιομηχανίας καὶ ἄλλους.

Σ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μεταλλειολόγος μηχανικός.

ΒΡΟΧΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

Ἀπὸ τὸν μαῦρο οὐρανὸ ψιλὴ βροχούλα στάζει
κ' ἀνθὸς δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ πῇ, δέντράκι διψασμένο,
ἐδῶ εἶναι θάλασσα πλατεῖα καὶ κύμα λισσασμένο
κ' ἡ ἀνωφέλευτη βροχὴ τὰ δάκρυά μου μοιάζει.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ.

ΑΠΟ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Η ΠΤΩΧΗ ΙΩΑΝΝΑ

Ἦμην μόλις δέκα ἐτῶν.

Θὰ σὰς διηγηθῶ τὰ πράγματα ὅπως παρουσιάζονται
εἰς τὴν μνήμην μου, κατόπιν ἐτῶν πολλῶν.

Ἄν καὶ παρῆλθεν ἄρκετὸς ἀπὸ τότε χρόνος ἡ ἀνάμνησίς
των ὁμῶς ἐξακολουθεῖ τὰ ταράσσει τὴν διάνοιάν μου πάν-
τοτε μὲν ἰδίως δὲ κατὰ τὰς λαμπρὰς τοῦ Πάσχα ἡμέρας.

Μικρὸς τότε καὶ καθ' ὅλοκληρίαν ἄπειρος τοῦ κό-
σμου, ἐνόμιζα ὅτι ὅλα τὰ παιδιά, ποὺ στὸ σχολεῖδ ἢ στὸν
δρόμο συναντοῦσα, ζοῦσαν καὶ αὐτὰ ὅπως ἐγὼ εὐτυχισμέ-
να. Οὐδέποτε εἶχον φαντασθεῖ ὅτι ἐπῆρχον πλάσματα, μι-
κρὰ καὶ αὐτὰ ὅπως ἐγὼ, στέρουμένα τῆς χαρᾶς, τὴν ὁποί-
αν ἄφθονα ἐδοκίμαζα καὶ ὅτι δὲν κυλοῦσε καὶ αὐτῶν ἡ
ζωὴ ἡρεμὴ καὶ χαρῶπὴ σὰν τὸ χρυστάλλινο τοῦ ρυακιοῦ
νερό. Δὲν ἤμποροῦσα λοιπὸν νὰ ἐννοήσω διατὶ ὅταν ἐφθα-
ναν αἱ ποθηταὶ ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτο-
χρονιάς ἢ αἱ λαμπροφώτιστοι τοῦ Πάσχα, μερικὰ παιδιάκα
μὲ σκινημένο περπατοῦσαν τὸ κεφάλι, λυπημένα, παρλο-
νεμένα καὶ δὲν ἐχαίροντο, δὲν τραγοδοῦσαν, δὲν γελοῦσαν
σὰν τρελλά, μόνον ἀπ' τὴν γλυκεῖα ἀνάμνησι μεθυσμένα.

Προσπαθούσα τότε να εξηγήσω την λύπη τους και έλεγα: θα τα ξδειρε φαίνεται ο δάσκαλος ή τα μάλωσε ή μητέρα τους.

Το σχολείο τόσο πολύ δεν τ' αγαπούσα, συχνά έκαινα τον άρρωστο, μά έπειτα όλα τα λησιμονούσα και έτρεχα να παίξω με τον μικρό Γιαννάκη, που ήτο σχεδόν συνομήλικός μου.

Έκάθητο σ' ένα έτοιμόρροπο σπιτάκι, ή καλλίτερα σε μια καλυβίτσα με παράθυρα που είχαν σχεδόν πανιά αντί υάλους και με θύρα παμπάλαιη, κατεστραμμένη. Το έσωτερικό του σπιτιού το έγνωριζα καλλίτερα από τους ιδίους και έρχεται τώρα στην μνήμην μου στενή αυλή άτάκτως με πέτρας στρωμένη, ή όποία άφθονα έφωτίζετο δια του κατεστραμμένου τοίχου, έπειτα όλίγα στενάζοντας βαθμίδες και τέλος εϋθύς αΐθουσα άκατάλληλος προς διαμονήν άνθρωπου.

Έντός δ' αϋτής, επί του τοίχου έκρέματο εικόν άνδρα έπιβλητικών παριστάνουσα και του όποιου ή μορφή εΐλκυε πάντοτε τα βλέμματά μου: έτέρα εικόν παρίστανε την 'Ανάστασιν του Χριστού και τέλος ή τρίτη μου ήτο άκατανόητος ένεκα της πολυκαιρίας. Έπί δε μιας χωλής τραπέζης, με λευκόν κάλυμμα, επί του τοίχου στηριγμένη ύψουτο ή εικόν της Θεοτόκου και του 'Αγίου Γεωργίου έμπροσθεν δ' αϋτών κανδήλα εξαστραπτουσα.

Παρέχει μικρόν ανάκλιτρον και εις μίαν άκραν του γυμνού έδάφους σινδών άγνωστον τι καλύπτουσα.

Συχνά έπεσχεπτόμην την πτωχικήν του φίλου μου οικίαν και πάντοτε έβλεπον αΐτόν να κάθεται πρό της τραπέζης προσπαθών ν' αναγνώση μικρόν σχολικόν μου βιβλίον.

Ήτο ύψηλότερος έμού, γλωμός πάντοτε, άδινάτου κράσεως, πλην το κάλλος του ώχρου προσώπου του και τοις ωραίους του όφθαλμούς μετά θαυμασμού ένθιμοΐμαι.

Τόν ήγάπων, διότι είχε καλή καρδιά, πάντοτε γλυκός ουδέποτε μοι άπήντησε πειρακτικόν τινα λόγον. Μετά χαράς έδέχετο την έπίσκεψίν μου: όταν με έβλεπε μειδίαμα ήνθει εις τα μαραιμένα χείλη του: ένίοτε δε κρυφίως έσπόγγιζε τοις όφθαλμούς του. Ή μήτηρ του μεσηλιξ γυνή, μαύρην έφόρε έσθητα επί δε του ώχρου προσώπου της ήτο ζωγραφισμένη ή απόγνωσης και ή λύπη.

Ουδέποτε την είδον να γελά καλώς δ' ένθιμοΐμαι ότι στεναγμός άνήψκνε τα στήθη της και το βλέμμα της προσηλούτο επί του τοίχου. Κατάκοπος, εξητλημένη, μετ' άξιοθιμηάστου έπομονής ειργάζετο δι' όλίγον άρτον ή ταλαίπωρος γυνή.

Αντικρου δ' αϋτής νεανίς εκάθητο καταπληπτικώς όμοιάζουσα προς τον φίλον μου.

Πόσον ωραία ήτο ή κοραίς εκείνη με την μαύρην της έσθητα, τοις μεγάλους γαλανούς της όφθαλμούς και την ξανθήν της κόμην έπιμελώς κτενισμένην. Όμοιάζε προς άγγελον έλθόντα να σώση τον φίλον μου και την δυστυχή μητέρα του από τα βάσανα.

Ιωάνναν την εκάλουν.

Την έβλεπον ως ρόδον που το δέρει του βορρά ή πνοή, άγρια να δέρηται από την δυστυχίαν.

Ειργάζετο αδιάκοπα δια να εξοικονομήση τας τόσας της ζωής ανάγκας, ως μόνην παρηγορίαν έχουσα την γλυκειαν της μητρός στοργήν και του Ιωάννη την αφάνταστον αγάπην και τρυφερότητα. Με ύπεδέχετο μειδιώσα και πάντοτε ειρρισκε γλυκύν λόγον να μου άπευθίην. Όταν δε κουρασμένη άνήψκνε την κεφαλήν εις το μαραιμένον ώχρόν πρόσωπόν της ήτο ζωγραφισμένη ή περιφρόνησις προς την ζωήν και την άκαρδον κοινωνίαν.

Αναπολώ αϋτήν την στιγμήν, οΐχι άνευ συγκινήσεως, την δεινώς υπό της τύχης πληγείσαν εκείνην νεάνίδα την αναγκασθείσαν να καταστέλλη όλους τοις νεανικούς

της παλμούς, νὰ μὴ τρέφῃ ὄνειρα οὐδὲ πόθους διότι σκληρὰ πραγματικότης ἦτο δι' αὐτὴν ὁ βίος. Ταλαίπωρος κόρη! Μέσα εἰς τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς τὴν γραϊάν σου μόνον μητέρα εἶχες ὥς σύντροφον, πλὴν τί θ' ἀπεγίνεσο μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς! Εἶναι σκληρὰ ἡ ζωὴ. Μόνη καὶ ἔρημος, θὰ ἠδύνασο ν' ἀντιστῇς κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος ἢ θὰ ἐκλονίζετο ἵνα εἰς τὸν βόρβορον κυλισθῇς;

Καὶ τότε ἡ τίμα κοινωνία μας ἡ χειροκροτοῖσα τὴν ἀτιμίαν ὅταν αὕτη κρύπτεται ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐγενίας, σὲ τὴν πτωχὴν κορασίδα τὴν ἀπροστάτευτον καὶ ταπεινὴν θὰ ἀπεδοκίμαζε, θὰ περιεφρόνει. Ὅταν μόνη καὶ ἔρημος ἐπάλαιες κατὰ τῆς δυστυχίας οὐδεὶς ἔσπευδεν εἰς βοήθειάν σου, τώρα δὲ κλονισθεῖσαν οἱ ἔντιμοι καὶ ἠθικοὶ ζητοῦν τὴν τιμωρίαν σου.

Ἦτο ἀληθῶς δεινὴ ἡ θέσις τῆς οἰκογενείας· μέσα εἰς τὴν καλύβην ἐκείνην ὁ ἀγριώτερος στεναγμὸς ἀντήχησε, τὸ θερμώτερον δάκρυ ἔρρευσε καὶ ἐν ἄνθος ἐμαραίνετο· ἡ Ἰωάννα.

Ἡ μαύρη δυστυχία πλατείας εἶχεν ἐκτείνει τὰς πτέρυγας τῆς καὶ οἱ φοβεροὶ τῆς ὄνυχες κατέσχιζον τὴν καρδίαν τριῶν ἀθλίων πλασμάτων. Παράδοξον ὅμως, ἐξήτουν ἐκεῖ καὶ εὗρισκον τὴν χαρὰν εἰς τὴν ἀγνὴν τοῦ φίλου μου ἀγάπην καὶ τῆς Ἰωάννας τὸ μεδίαιμα· ἐπὶ ἡμέραν ὁλόκληρον ἐλησμόνουν τὸ σχολεῖον, ποθητὴ ἦτο εἰς ἐμὲ ἡ καλύβη καὶ ὁ Ἰωάννης ἀξιαγάπητος,

* * *

Εἶχε παρέλθει ὁ χειμὼν τοῦ ἔτους ἐκείνου, πρασίνη ἤδη χλόη ἐκάλυπτε τοὺς κήπους καὶ μεσ' τοὺς ἀνθισμένους τῆς ἀμυγδαλιᾶς κλάδους γλυκὺ τὸ πτηνὸν ἐτόνιζεν ᾄσμα.

Ἐφθασεν ἡ ἀνοιξὶς καὶ αἱ ποθηταὶ μετ' αὐτῆς τοῦ Πάσχα ἡμέραι.

Τὶ κα' ἂν ἐσταυρώνετο ὁ Χριστὸς καὶ δέσμιος στὸν Γολγοθᾶ ὠδηγεῖτο; Ἡ μαύρη ἐβδομάς τῶν παθῶν ἦτο δι' ἐμὲ ἡ ἐβδομάς τῆς ἀγνῆς παιδικῆς χαρᾶς καὶ λαχτάρας. Ἀντηχοῦσε τὸ σπίτι ἀπὸ φωνᾶς καὶ τραγούδια καὶ τῆς Ἀναστασεως ὁ ὕμνος τὴν Μ. Πέμπτην ἐψάλλετο. « Μὴ τραγουδῇς, παιδί μου » ἀδιάκοπα ἐφώναζεν ἡ γιαγιά « τὸν Χριστὸ μας σταυρώνουν »· ἔπανε γιὰ μιὰ στιγμή ἡ χαρὰ, διὰ ν' ἀρχίσῃ πὺρ τρελλὴ μετ' ὀλίγον.

Τὴν πρωΐαν τῆς Μ. Πέμπτης, μόλις ὥς ὁ πρῶτος κώδων ἀντήχησε, χαρωπὸ, καλοενδυμένον μ' ἔφερε ἡ γιαγιά στὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκεῖ εἰς μίαν ἄκραν εἶδα τὸν καλὸν Ἰωάννην.

Ἐπὶ τρεῖς διαρκῶς μῆνας τὸν εἶχα λησμονήσει καὶ τώρα τὸν ἐβλεπον πάντοτε χλωμὸν ἀλλὰ ὠραῖον καθαρώτατα νὰ φορῇ ἐνδύματα καὶ μὲ ἀνέκφραστον χαρὰν νὰ ἔρχεται πρὸς ἐμὲ.

Ἦλθε διὰ νὰ κοινωνήσῃ, καὶ ὅταν μὲ εἶδε ἔτρεξε νὰ προϋπαντήσῃ τὸν καλὸν του φίλον.

Ἦκουε μετὰ προσοχῆς τὴν παιδικὴν μου φλυαρίαν, τὰ κόκκινα αἰγὰ, τὸ χρωματιστὸ κεράκι καὶ τόσα ἄλλα καλὰ πράγματα· δὲν ἀπίντα, μόνον τοὺς μεγάλους του ὀφθαλμοὺς δακρυβρέκτους προσήλωσε ἐπ' αὐτὸν καὶ ἔφυγε ταχέως.

Ἐμὰνα ἀναυδος. Εἰς μάτην τὸν ἀνεζήτησα.

Ἐφυγε μακρὰν ἀπὸ τὴν χαρὰν ἡ λύπη· ἡ λεπτὴ ἐκείνη καρδιά δὲν ἠθελε νὰ προδώσῃ τὸν πόνον τῆς, οἱ ἀθῶοί μου λόγοι βέλη ἰοβόλα ἦσαν δι' αὐτὴν καὶ πλειότερα τραύματα δὲν ἐπετίθει.

Ἐπέστρεψα εἰς τὸ σπίτι.

Γέλοια καὶ τραγούδια δὲν ἀντηχοῦσαν.

Μία σκέψις ἤρχιζε νὰ μὲ βασανίζῃ· ὁ Ἰωάννης δὲν μὲ ἠγάπα. Διὰ τί ἀρᾷ γέ;

Ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ τρέξω στὸ σπίτι, νὰ εὑρῶ τὸν φίλον μου, νὰ συναντήσω τὴν Ἰωάνναν πλὴν δὲν ἐτόλμων.

Τὸ Σάββατον πρὸς τὸ ἑσπέρας μου ἔδωκε ἡ μητέρα μου μικρὸν δέμα με τὴν ἐντολὴν νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὸν Ἰωάννην. Ἐσκήρτησα ὑπὸ χαρᾶς, τὸ ἤρπασα καὶ ἔσπευσα πρὸς τὴν καλύβην.

Εἶχε νυκτώσει. Διέσχισα τὴν πτωχικὴν συνοικίαν, κρατῶν δὲ σφικτὰ τὸ δέμα ἔφθασα πρὸ τῆς καλύβης.

Ἔστην, γείτων ἐξεληθοῦσα μοι ἀφῆκε νὰ εἰσέλθω, διασκελίσας δὲ τὰς βαθμίδας ἔσπρωξα σιγὰ τὴν θύραν.

Εἰπέτε μοι πρὸς Θεοῦ, πῶς ψεῦδος ἦτο ὄνειρον καὶ οὐχὶ πραγματικότης.

Ἐπὶ τοῦ πτωχικοῦ ἀνακλίντρου εἶδον μαραμμένον νὰ κείνηται ἐν ρόδον· ἡ Ἰωάννα.

Λευκὰ σκεπάσματα ἐκάλυπτον ἐξηντλημένο κορμί, γυμνὴ σὺν προσκέφαλο ἦτο ἡ ξανθὴ θωριά της, χροιάν δὲ φθινοπωρινοῦ φύλλου εἶχον αἱ παρειαί της.

Ἡ Ἰωάννα ἦτο ἀσθενής, ἴσως καὶ ἐτοιμοθάνατος. Τὸ ἄνθος τῆς νεότητος ἔμαραίνετο.

Ἡ ἐξηντλημένη κορασίς ὑπεχώρει.

Ἡ δυστηχία ἐνίκα.

Παρέκει πρὸ τῶν εἰκόνων ὁ φίλος μου καὶ ἡ μήτηρ του ἔδεοντο. Νεκρικὴ ἐξηπλοῦτο σιγῇ. Ἀμυδρὸν διέχεε φῶς ἡ κανδήλα.

Ἔστην ἀκίνητος μὴ τολμῶν νὰ ὁμλήσω.

Εἰς νέος ὁρίζων ἠνοιέτο ἔμπροσθέν μου, ἀγνωστοὶ παλμοὶ καὶ πόθοι ἐπλημμύρισαν τὰ στήθη μου καὶ λυγρὸς μ' ἐπρόδωσε. Ἔστρεψαν ἀμφοτέρω τὴν κεφαλὴν καὶ ἐνῶ σπείσας ὁ Ἰωάννης κλαίων με παριεπτύσσετο, « πεθαίνει ἡ Ἰωάννα » με εἶπε « ἔλα νὰ προσειχθῶμε γὰρ τὸν λυγισμόν της ».

Ἀναυδος, τρέμων, ἔκλινα τὰ γόνατα.

Ἀθῶοι ψιθυρισμοὶ ἠκούσθησαν καὶ μόνον οἱ φοβεροὶ τῆς μητρὸς λυγμοὶ ἀγγελικὴν διέκοπτον προσειχήν.

Κ. Μ. ΜΑΣΤΙΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΛΑΧΤΑΡΕΣ ΤΟΥ ΣΟΥΡΟΥΠΟΥ

Στὸ λεύκωμα τοῦ γένου μου μικρανενιοῦ

Χαριλάου ΓΙΟΥΑΤΖΙΔΗ

Στὸ δυνατό κυματοσπλάστη ποῦ χωρίζει τὸ λιμανάκι ἀπὸ τὸ πέλαγο, ἔρχονται νὰ κτυπίσουν τὰ μεγάλα κύματα, σκεπάζοντας μ' ἀφρούς τοὺς πλατιοὺς βράχους σὰν μ' ἓνα ψιλὸ στρώμα χιόνι.

Κάθομαι καὶ βλέπω τὴν ἀγέραςτὴ αὐτὴ ὁρμὴ νὰ ξεσπᾷ. Πέρα ὁ δυσμηχὸς ἥλιος κόκκινος τελειώνει μίαν ἀκόμα φορὰ τὸν καθημερινόν του δρόμο. Τὸ πέλαγο ἔρημο.

Ἐκατοστὲς μίλια μακρὰ οὔτε στεριά, οὔτε νησὶ κανένα. Κοιτάζω. Ἀπὸ κεῖνα ἐκεῖ πίσω τὰ οὐρανοθεμέλια κρύφτονται τ' ἀτελείωτα καὶ τὰ μεγάλα. Χτυποῦνται ἐκεῖ τὰ πελώρια κύματα, ποῦ κάτι ἔχουν ἀπὸ τὴν πολὺψυχὴ ψυχὴ τοῦ ὠκεανοῦ κα' ἀπ' τὴ βοή τῶν ὀμηλιασμένων ἀκρωτηρίων ποῦ χώνονται σὰν κολοσσιαῖα σπαθιά μέσα στὰ στήθη τῶν θαλασσῶν.

Ἐκεῖ κατὰμακρὰ ξαπλώνονται οἱ ἀτελείωτες ἐκτάσεις, ὅσες σοῦ γεμίζουν με θάμβος τὴν ψυχὴ.

Ἐνα ἀνοιχτοφτέρουγο ὄνειρο με σέρνει σκλάβο πρὸς ἐκεῖνες. Ἐκεῖ, στὸ ἐμμελὲς τὸ ἀτελείωτο, βρίσκονται οἱ αἰῶνες λαχτάρεις καὶ οἱ ἐπιθυμίαι ποῦ σταμάτημα δὲν γνωρίζουν.

Καὶ τὴν ὥραν αὐτήν, τῇ δυσμικῇ, ἐνῶ σιγὰ κατεβαίνει τὸ σούρουπο δύο ἀγωνίες χτυπιῶνται μέσα μου κι' αἱματώνουν. Πέρα πρὸς τ' ἀνοιχτὰ καὶ τὰ ἀπέραντα σέρνει με ἡ λαχτάρα τῶν ἀλείφων, ἐνῶ ἡ ἡσυχία κι' ἡ ἀπανεμιά τοῦ λιμανιοῦ μὲ τραβᾷ σὰ σειρῆνα.

Γυρνῶ καὶ κοιτάζω τὸ ἡσυχο λιμανάκι. Στὸ βάθος του οἱ ἀραγμένες γολέτιες καὶ τὰ τρεχαντήρια λικνίζονται ρυθμικὰ κι' ἀδιάκοπα σὰν ἀσταμάτητες κουνιές.

Πιὸ πέρα μέσα σ' ἓνα κουνισμένο βαπόρι μ' ἀναμένο τὸ βραδυνοῦ του φανάρι στὸ πρῶτο ἄλμπωρο, κάποιος νοσταλγικὸς ὄνειρευτῆς ξεσπᾷ στίς νότες ἑνὸς κλαρίνου ποῖος γνωρίζει τί νοσταλγικὸ πόνο φερόμενο ἀπὸ τὰ μακριά.

Οἱ ἡχοὶ ἐρχονται ὁλοένα γλυκότεροι καὶ πιὸ παραπονετικοὶ σὰν ἀδιάκοπο κι' ἐπίμονο κύλημα δακρύων.

Κι' οἱ τελευταῖες ρόδινες ἀντιφεγγιὲς τοῦ ἡλιογέφυματος χάθηκαν πὰ ἀπάνω στίς κορυφές τῶν λόφων. Κι' ἐγὼ κοιτάζοντας τὰ θαμπὰ νερά μὲ τίς πλανημένες ἀπάνω τους σκιές τοῦ λυκόφωτου, ξεχνῶ τὰ μακρινὰ ὄνειρα καὶ τίς τρικυμίες καὶ λαχταρῶ τὴν ἡσυχὴ ψυχῇ τοῦ μικροῦ μουίτσου, ποὺ κωπηλατῶντας τώρα σιγὰ σιγὰ γυρίζει μὲ τὴ μικρὴ του βάρκα βραδινὸς στὸ καράβι του καὶ στὸ σκληρὸ ξύλινο κρεβάτι.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ.

ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ

Στέκουν τὰ προβατάκια ὅπου τὸ μάτι
Γιὰ δαιδάλεα τὰ παίρνει ἀπὸ μακριὰ
Καί, ἀγκαλιὰ κανένα ἐπεριπάτει
Ἐλεγε ὅτι σφαίλλει ἡ φαντασία.
Ἐως ὅπου στήν κοιλάδα, ἀνθὰ γεμάτη,
Τρέχουνε δύο μὲ δύο, καὶ τρία μὲ τρία
Καὶ σ' ὅλα τῆς κοιλάδος τὰ περάσματα
Λαλοῦν κουνδούνια, ἀντιλαλοῦν βελάσματα.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Ἡ στερναῖς σου ἐβασίλευσαν ἀχτίδες

Ἐπέρασες καὶ σὺ πρωτομαγιά

Ὁμοια περνοῦν καὶ μᾶς ἀφίνουν γιὰ

Λουλουδισταῖς χρυσόφτερας ἐλπίδες.

Ὁμοια περνοῦν τὰ ζηλεμένα νειάτα

Καὶ σβέννονται ἡ χαραῖς καὶ τὰ φιλιὰ

Ἀσπρίζουν μαῦρα καὶ ξανθὰ μαλλιά

Καὶ μαραγκιάζουν μάγουλα δροσάτα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πίκρας φεύγουν χορατομέναις,

Ἀφ' οὗ μὲ νύχτ' ἐσπάραξαν σκληρὸ

Τὸν κόρφο μας καὶ θοῖνο φοβερό
Σ'τὰ σπλάχνα μας ἔκαμαν ἀγοιμενάς.

Καὶ τότε ἡ Ἀδιαφορία σαβανώνει

Τὴν δόλια μας καρδιά καὶ τὴν κρατεῖ.

Εἰς κάθε πίκρα καὶ χαρὰ κλειστή,

Ὡς ποῦ ὁ θάνατος τέλεια τὴν παγώνει.

Καλὴ Πρωτομαγιά, θε νὰ γυρίσῃς

Γιὰ νὰ στρώσῃς μὲ λούλουδα τὴ γῆ.

Ὅταν θὰ φέξ'ἡ ροδινὴ σου αἰγὴ,

Χαρὰ μὲς τὴν καρδιά μου ν'ἀντικρύσῃς.

Α. ΜΑΒΙΛΗΣ.

Ο ΛΙΠΟΤΑΚΤΗΣ

Μεσάνυχτα!

Ὁ στρατὸς ὅλος εἶναι στὰς σκηναίς του. Γύρω ἀπὸ τὸ στρατόπεδον κυριαρχεῖ σκοτιάδι, δὲν μπορεῖ νὰ διακρίνῃ κανεὶς τίποτε ἐκτὸς ἀπὸ τίς σκιὰς τῶν σκοπῶν ποὺ πηγαινοέρχονται μέσα στὰ δένδρα. Κανεὶς κρότος δὲν ἀκούεται μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ σφυριγματιὰς τῶν σκοπῶν ἔρχονται νὰ ταράξουν τὴν ἡσυχία τῆς νύκτας.

Αἱ σκηναὶ εἶναι βουτυγμέναι στὸ σκότος καὶ οἱ στρατιῶται κοιμοῦνται, κατάκοποι ἀπὸ τὰ γυμνάσια τῆς ἡμέρας.

Σὲ μιὰ σκηνὴ στὴν ἄκρην τοῦ βουνοῦ ὑπάρχει ἓνα ἀδύνατο φῶς φαναριοῦ, ὅλοι ἐδῶ μέσα κοιμοῦνται μόνον ἓνας ἀγρυπνεῖ. Κάθεται κοντὰ στὸ φανὸ καὶ φαίνεται νὰ περιμένῃ ἀνεπόμενα τὴν ὥρα ποὺ θὰ ἐρθῇ ἡ σειρὰ του γιὰ νὰ καθήσῃ σκοπός.

Εἶναι ἓνας ὑψηλὸς νέος, ἕως τριάντα ἐτῶν, μὲ τολμηρὰν ἑκφρασιν καὶ μὲ φυσιογνωμίαν προδίδουσαν μεγάλην ἀνησυχίαν.

Ἡ ὥρα κοντεύει, μερικὰ λεπτὰ τοῦ μένουσιν ἀκόμῃ, ἀλλὰ γι'αὐτὸν εἶναι ὥρες ὁλόκληρες. Τί μπορεῖ νὰ σκεφθῇ κανεὶς σὲ λίγες μόνον στιγμῆς;

Ὅλη ἡ ζωὴ του εἶχε περάσει ἀπὸ τὸ μυαλό του. Ἐσκέπτετο τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του ποὺ ζοῦσαν τώρα ὁλομόναχα σ'ἐκεῖνο κεῖ κάτω τὸ χωριὸ ἐκεῖ ποὺ πέ-

ρασε τὰ πιὸ καλὰ νεανικά του χρόνια, ἀλλὰ διαρκῆς εὐτυχία δὲν ὑπάρχει, τὴν χαρὰ διαδέχεται ἡ λύπη καὶ τὴν λύπη ἡ χαρά. Ἔτσι συνέβη καὶ σ' ἐκεῖνον τὴν στιγμήν ποῦ ἤρχισε νὰ ἀποχτᾷ τὴν εὐτυχία του· με πόση χαρὰ ἔβλεπε νὰ μεγαλώνουν τὰ παιδιά του καὶ με πόση λαχτάρα ἄκουε τὴν λέξι «μπαμπά» νὰ προφέρεται γιὰ πρώτη φορά, ἀπὸ τὸ χαριτωμένο στοματάκι τῆς κόρης του. Ἀλλὰ ὁ πόλεμος αὐτὸς τὸν ἠνάγκασε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὰ προσφιλή αὐτὰ ὄντα, τὰ μόνα ποῦ τοῦ ἔμεναν μετὰ τὸν θάνατο τῶν γονέων του. Μὰ μέσα σ' ὅλες αὐτὲς τὶς θλιβερὲς σκέψεις μιὰ ἐλπίδα πάντα ἔρχεται νὰ φαιδρύνῃ τὸ ὄχρὸ του πρόσωπο καὶ ὅσο περνοῦν οἱ στιγμὲς καὶ ἡ ἐλπίδα αὐτὴ γίνεται πιὸ ἀνακουφιστικὴ ἢ φαντασία του τόσο καὶ πιὸ πολὺ πλησιάζει στὴν πραγματικότητα. Naί, εἶναι ἀποφασισμένος νὰ φύγῃ, τοῦ μένει πιά λίγος καιρὸς, πολὺ γρήγορα θὰ συναντηθῇ με τὰ παιδιά του καὶ τὴ γυναῖκα του καὶ γρήγορα θὰ ἐπαναφέρῃ τὴ χαρὰ ποῦ ὁ χωρισμὸς τῶν κατέστρεψε.

Ἀλλὰ βαρεῖα βήματα ἔξω ἀπὸ τὴ σκηνὴ τὸν ἐξύπνησαν ἀπὸ αὐτὲς τὶς γλυκὲς ἀναμνήσεις του. Εἶναι ὁ σκοπὸς ποῦ ἤλθε νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι ἡ ὥρα ἔφθασε καὶ ἦτο ἀναγκασμένος τώρα νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν θέσιν του.

Ὁχρὸς καὶ με τρέμοντας καρδίαν ἔρριψε τὸ τουφέκι στὸν ὄμιον του καὶ με βήματα ἀργὰ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴ σκηνή. Βαθὺς στεναγμὸς ἀνακουφίσεως βγήκε ἀπὸ τὰ στήθη του βλέποντας τὴν ἐρημιὰ καὶ τὸ σκοτάδι ποῦ καριαχοῦσε τὴν ὥρα ἐκεῖνη. Ἦταν ἡ κατάλληλος ὥρα ποῦ περίμενε, κανεὶς δὲν θὰ τὸν ἔβλεπε νὰ φεύγῃ μέσ' ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα καὶ ἀπὸ τὶς ρεμματιὲς καὶ τὰ μαῦρα σκοτάδια ἐκείνης τῆς νύκτας.

Θὰ ἀντελαμβάνοντο τὴν ἀπουσίαν του αἴφρον, ἀλλὰ αὐτὸς θὰ ἦτο πολὺ μακριὰ τότε καὶ δὲν θὰ εἶχε νὰ φοβηθῇ τίποτα. Ἐξ ἄλλου τὴν ὥραν ἐκείνην δὲν ἐσκέπτετο τὸν κίνδυνον ποῦ διέτρεχε οὔτε τὸν θάνατον ποῦ τὸν περίμενε

ἂν τὸν συνελάμβανον. Ἐσκέπτετο τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του καὶ γι' αὐτὰ ἦταν ἀποφασισμένος νὰ χάσῃ καὶ τὴν ζωὴ του.

Ἐπέταξε τὸ τουφέκι του σ' ἓνα λάκκο γιὰ νὰ μὴ τὸν ἐμποδίζει στὸ δρόμο, ἔρριψε μιὰ ματιὰ γύρω του καὶ ἀφοῦ βεβαιώθηκε πὼς κανεὶς δὲν τὸν παρακολουθοῦσε, ἤρχισε με βῆμα βιαστικὸ νὰ κατεβαίνει τὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ.

Τὸ ἄλλο βράδυ μέσα σ' ἓνα πιωχικὸ σπήτι στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ μιὰ γυναῖκα ἐπάλασε με τὸν θάνατο. Τὰ δυὸ μικρὰ παιδιά τῆς στεκόνταν δίπλα τῆς καὶ τὴν ἀγκάλιαζαν σφιχτά, σὰν νὰ ἠθελαν νὰ τὴν προφυλάξουν ἀπὸ τὸν θάνατο, σὰν νὰ ἠθελαν ν' ἀντισταθοῦν στὸ Χάρο ποῦ πλησίαζε με τὸ κοπτερό του δρεπάνι. Μέσα στίς φωνὲς καὶ τὰ κλάμματα τῶν παιδιῶν ἓνας κρότος ἀκούσθηκε καὶ ἡ πόρτα σὰν νὰ τὴν ἔσπρωξε μιὰ μυστικὴ δύναμις ἀνοιξε καὶ μιὰ ἀνθρωπίνη μορφή ἀνεφανίσθη. Εἶναι ἐκεῖνος! . . .

Ἡ πένθιμος ὁμως αὐτὴ σκηνὴ ποῦ παρουσιάστηκε μπροστά του τὸν παρέλυσε τὰ μέλη καὶ ἀκίνητος σὰν ἀγαλ-ἀκοίμητρε στὸν τοῖχο, ἀνίκανος ν' ἀρθρώσῃ μιὰ λέξι.

Ἐκεῖνη ἀνεσηκώθηκε τότε στὸ σκληρὸ τῆς κρεβάτι, τὰ βαθουλωμένα μάτια τῆς ἀνοιξαν διάπλατα καὶ περιέβαλλε ὅλους με ἓνα θολὸ βλέμμα.

Ἐκύτταξε μιὰ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ μιὰ τὰ δυὸ τῆς ἀγγελοῖδια σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε νὰ τὰ ἀγαπᾷ πιὸ πολὺ τώρα ἀφοῦ στὴν ἀγάπη του δὲν θὰ προσετίθετο καὶ ἡ δικιά τῆς, ἓνα χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ ὄχρα τῆς χεῖλη καὶ ἡ ψυχὴ τῆς σὰν φοβισμένο πουλὶ ξέφυγε ἀπὸ τὰ στήθη τῆς.

Ἐκεῖνος ἐστέκετο δακρυσμένος ἀπὸ πάνω τῆς, αὐτὴ δ' ἐκοιμάτο τὸν αἰώνιον ὕπνον τῆς. Ἐνα γλυκὸ μειδίσμα στολίζει τὸ πρόσωπο τῆς, μειδίσμα ποῦ παριστᾷ τὴ χαμένη τῆς εὐτυχία, τὴν ὁποίαν τῆς ἐπανέφερε ἔστω καὶ γιὰ μιὰ μόνο στιγμή ὁ ἄνδρας τῆς.

Φ. ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ

ΓΡΑΦΩ ΓΡΑΦΕΙΣ ΓΡΑΦΕΙ....

Χαρισμένο ο'να Λιέκωμα

Ἡ μεγαλυτέρα μανία τοῦ Ρωμηοῦ νὰ γράφῃ. Εἶναι κι' αὐτὸ μιὰ περίπτωσις τῆς φημισμένης φιλοδοξίας του. Ν' ἀναδειχθῇ συγγραφεὺς. Ὅσον ἀπασχολημένος κι' ἂν εἶναι θὰ ἐξοικονομήσῃ ὀλίγον χρόνον διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν κάλαμόν του. Θὰ διαπράξῃ λοιπὸν κανένα δράμα, μυθιστόρημα ἢ τουλάχιστον ἓνα ποίημα. Καὶ γράφει ὁ ἱατρός, γράφει ὁ δικηγόρος, γράφει ὁ ἔμπορος, ὁ μπακάλης, γράφει ἡ κυρία μὲ τὰ φασμαίν, ἡ καμαριέρα, ἡ νταντά, ὁ μεμπέκος, ἡ μεμπέκα. Γράφουν οἱ μεγάλοι, γράφουν οἱ μικροὶ καὶ πρὸ πάντων οἱ μικροί.

Πρὸ ἡμερῶν σὲ κάποια φιλικὴ οἰκογένεια ρωτοῦσα διὰ τὸν ἀπουσιάζοντα διάδοχον, ἓνα πιτσουνάκι δέκα χρόνων. Ὑπέθετα πῶς ἔπαιζε κρυφτὸ στὴ γειτονιά.

Μὰ δὲν ξέρετε λέγει ὁ μπαμπάσας, τί σοβαρὸ παιδί ποῦ εἶναι ὁ Τότης. Ἐργάζεται διαρκῶς κλεισμένος στὸ γραφεῖον του. (Εἶχε βλέπετε καὶ γραφεῖον κύριοι, πολυτέλεια ποῦ δὲν τὴν ἀποκτήσαμεν ἀκόμη ἐμεῖς στὰ γεράματα.)

—Θ' ἄχῃ πολλὰ μαθήματα ὁ καθεμένος. Οἱ σημερινοὶ δύσκαλοι τὸ παρακάνουν. Τὰ φορτώνουν ὑπερβολικὰ τὰ κακόμοιρα παιδιά.

SISMANOGLIO

ΠΤΩΞΕ ΠΑΤΕΡΑΙ

—Ποιά μαθήματα, καλέ, υπερβαίνει ή μαμά. Αυτά δέν έχει ανάγκη νά τά μελετήση ό Τοτούλης. Τά μαθαίνει μόλις τ'άκούει μιιά φορά. Γράφει, κύριε, γράφει. Κι'άν δέν ήτανε λίγο νευρικός όταν δουλεύη θα τόν φώναζα νά σās διάβάση κάτι για νά καταλάβετε τήν τέχνη του.

Περιττόν, κυρία μου, θα ήτο κρίμα νά τόν κόψουμε τό νήμα τών ιδεών και νά καταστρέψωμεν ίσως άσυνασθήτως έν άριστούργημα.

* * *

Τά ίδια ήκουσα σ'άλλο σπίτι από τοίς ευτυχισμένους γονείς τής μικροσκοπικής Φιφίκας. Κατεσκευάζεν ή άθεόφοβη σονέτα δι'αίσθήματα που έπρεπε νά νοιώση όταν θα διπλασίαζε τά χρονάκια της.

Κι'οί μακάριοι γεννήτορες εδάκρυσαν από χαράν.

* * *

Ό μπακαλόγατος τής γειτονιάς μου μέ περιποιόνταν έξαιρετικά τις τελευταίες μέρες. Μέ πιάνει χιθές από κοντά και μή παρακαλεί, σαν γραμματιζούμενο, νά του διορθώσω τά λάθη σ'ένα έλεγείον που είχε φιλοτεχνήσει για τήν γιορτή τ'άφεντικου του. Τό ήθελε βλέπετε κι' όρθογραφημένο.

—Έκανε λάθος παιδί μου, του είπα, δέν έχω ειδικότητα σ'αυτά.

Σήμερα μ'έβλεπε περιφρονητικά και φοβούμαι μήπως μέ πολεμήση μέ τήν πέννα του. . . .

* * *

Κι'ό διάκος κάποιας ένορίας μου διέβαζε πρό καιρού μία ψδών του προς τήν σελήνην.

“Αρχιζεν ως έξης:

“Όταν τήν νύχτα σελαγίσης
“Αστρον γλυκύ τών ούρανών

Ἄχ τὴν καρδίαν μου ραγίζει
καὶ γίνομαι ἔξω φρενῶν.

Κι' ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ὁ ἀλιτῆριος νὰ κυκλοφορῇ ἐλεύθερος στοὺς δρόμους.

Καὶ τὸ μὲν γράψιμο μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρῃ μονάχα τὸν νοικοκύρη ἢ τοὺς οἰκογενειακοὺς φίλους ποὺ εἶναι καταδικασκένοι νὰ ἐπαινοῦν διαρκῶς τὰ μεγάλα ταλέντα.

Ἀλλ' ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῶν λιλυπουντίων ἀστέρων εἶναι νὰ φωτίσουν ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ δοξασθοῦν συγχρόνως. Δὲν τῶπε μήπως καὶ ὁ Χριστός; Μὴ κρύβετε τὸ φῶς ὑπὸ τὸ μῶδιον.

Ἐπιστρατεύετε λοιπὸν ὁ πατέρας, ὁ θεῖος, ὁ φίλος γιὰ νὰ βοῇ καμμιὰ ἡμερίδα ἢ περιοδικὸ νὰ τυπώσῃ τὸ λογοτέχνημα.

Ποιὰ δόξα νὰ βλέπῃ κανεὶς τ' ὄνομά του τυπωμένο κάτω ἀπὸ ἓνα πρωτότυπον ἔργον! Θὰ κοπῇ ἔπειτα τὸ κομμάτι μὲ προσοχὴ καὶ θὰ τοποθετηθῇ σὲ παραφυλαγμένο φάκελλο σὰν φυλαχτό!

Ἀλλ' οἱ δημοσιογράφοι συνήθως εἶναι σκληροὶ καὶ ἢ στῆλές τῶν ἡμερησίων πολὺ περιορισμένες.

Ὁ Κοκὸς καὶ ἡ Κικὴ ξεσπάνουν τότε στὰ διάφορα λευκώματα ποὺ δέχονται πρόθυμα ὅλες τῆς ἀνοησίας.

Τὸ ἴδιο θὰ μοῦ πῆτε, κάνω καὶ ἐγώ.

Μὰ ποιὸς σὰς εἶπε πῶς δὲν εἶμαι καὶ ἐγὼ Ρωμηός;

ΑΝΑΤΟΛΙΤΗΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς, ὡς καὶ τῆς φωτογραφήσεως ὀφείλεται εἰς τὸν Nicephore Niepce καὶ εἰς τὸν Daguerre. Κατὰ πρῶτον ὁ Niepce τῷ 1814 ἐφήρμοσε τὴν μέθοδον τῆς φωτογραφήσεως, ἣτις στηρίζεται ἐπὶ τῆς χημικῆς ιδιότητος τοῦ φωτός. Τὸ λευκὸν φῶς δὲν εἶναι ἀπλοῦν ἀλλὰ σύνθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ διάφορα ἄλλα χρώματα, τοῦτο δὲ τὸ παρατηροῦμεν ἂν διαβιβάσωμεν δι' ἑνὸς πρίσματος μίαν φωτινὴν δέσμην ἀκτίνων, ἣτις τότε χωρίζεται εἰς ἐρυθρόν, πορτοκαλλόχρουν, κίτρινον, πράσινον, ἀνοιχτόν καὶ βαθύ κίανον, ἰώδες, εἰς ὑπερύθρον καὶ εἰς ὑπεριώδες—ἀόρατοι διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ.—

Αἱ φωτιναὶ ἀκτίνες αἱ περιλαμβανόμεναι μεταξὺ τοῦ πρασίνου καὶ ἰώδους καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ὑπεριώδεις ἀκτίνες ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ προκαλῶσι ἀντιδράσεις χημικὰς· προκαλοῦσι π. χ. τὴν ἔνωσην ὑδρογόνου καὶ χλωρίου εἰς τὸν σχηματισμὸν ὑδροχλωρίου, τὴν ἀποσύνθεσιν ἀλάτων ἀργύρου—βρωμοῦχου καὶ χλωριοῦχου ἀργύρου—κ.τ.λ.

Ἡ φωτογραφικὴ τέχνη περιλαμβάνει τρεῖς κυρίως ἐργασίας, α) τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰκότος, β) τὴν παραγωγὴν μιᾶς ἀρνητικῆς εἰκότος ὅπου τ' ἀνοικτὰ χρώματα μετετρέψαν εἰς μαύρα καὶ ἣτις εἶναι ἀντίστροφος ὡς

πρὸς τὸ πρωτότυπον καὶ γ) τὴν παραγωγὴν θετικῆς εἰκό-
νος ὅπου τ' ἀνοικτὰ χρώματα (μόνον τὸ λευκόν) ἔλαβον τὸ
φυσικόν των χρώμα καὶ ἡ εἰκὼν εἶναι ὁρθή ὡς πρὸς τὸ
πρωτότυπον.

Φωτογραφικὴ μηχανή. Ἡ φωτογραφικὴ μηχανή—
ὅπως ὅλοι γνωρίζομεν—ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα θάλαμον σκο-
τεινόν, κλειστὸν πανταχόθεν, τοῦ ὁποίου τὰ τέσσαρα τοι-
χώματα κινοῦνται τῇ βοήθειᾳ τῆς «φυσσίνης» καὶ φέρει
ἐπὶ ἑνὸς τῶν τοιχωμάτων της φακὸν συγκλίνοντα. Ἐπὶ τοῦ
ἀπέναντι τοῦ φακοῦ τοιχώματος ὑπάρχει ὕαλος γαλακ-
τόχρους.

Σχηματισμὸς τῆς εἰκότος. Ἀφοῦ τοποθετηθῶμεν
ἐμπροσθεν τοῦ φακοῦ, εἰς μικρὰν σχεδὸν ἀπόστασιν ἀπὸ
αὐτὸν ὁ φωτογράφος λαμβάνει θέσιν ὀπισθεν τῆς φωτο-
γραφικῆς μηχανῆς καὶ βλέπει εἰς τὴν γαλακτόχρουν ὕαλον
ἢ ἡ εἰκὼν μας—ἀντεστραμμένη—σχηματίζεται ἀκριβῶς
ἐπ' αὐτῆς, ἄλλως ἀπομακρύνει ἢ πλησιάζει τὸν φακὸν μέ-
χρις ὅτου σχηματισθῇ αὐτὴ καθαρά ἐπὶ τῆς γαλακτόχρου
ὑάλου. Ὄταν δὲ ἐπιτύχει τοῦτο κλείει τὸν φακὸν μετὰ
τὸ κάλυμμα, ἀφαιρεῖ τὴν γαλακτόχρουν ὕαλον καὶ ἀντ' αὐτῆς
προσθέτει τὴν φωτογραφικὴν πλάκα. Μετὰ τὴν ἀντικατά-
στασιν ταύτην τῆς ὑάλου ὑπὸ τῆς πλακὸς, ἀφαιρεῖ τὸ κά-
λυμμα τοῦ φακοῦ δι' ἐλάχιστα μόνον δευτερόλεπτα.

Ἀρνητικὴ εἰκὼν. Ὄταν ἀφαιρεθῇ τὸ κάλυμμα τοῦ
φακοῦ, αἱ ἀκτῖνες αἱ προερχόμεναι ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα
τοῦ σώματός μας φθάνουσιν εἰς τὸν φακὸν καὶ δι' αὐτοῦ εἰς
τὴν πλάκα τὴν ὁποίαν καὶ προσβάλλουν. Ἡ πλάξ φέρει
ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας, τῆς πάντοτε ἐστραμμένης
πρὸς τὸν φακὸν στρώμα ζελατίνης συγκρατούσης τὸν βρω-
μοῦχον ἄργυρον.

Αἱ ἀκτῖνες φθάνουσιν εἰς τὴν πλάκα καὶ τὴν προσ-
βάλλουν ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως των ἡτοι: αἱ προερχόμε-
ναι ἀπὸ τὸ πρόσωπον, τὰς χεῖρας καὶ ἐν γένει ἀπὸ τ' ἀνοι-

κτὰ χρώματα προσβάλλουν αὐτὴν περισσότερον ἀπομονοῦσαι
τὸν ἄργυρον ἐν' ᾧ αἱ προερχόμεναι ἀπὸ τὰ ἐνδύματα, μαλ-
λιά, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλίγον φωτεινὰ προσβάλλουν αὐτὴν ὀλιγω-
τερον καὶ τέλος αἱ προερχόμεναι ἀπὸ τὰ μαῦρα χρώματα
δὲν προσβάλλουν διόλου τὸν ἐπὶ τῆς πλακὸς εὐρισκόμενον
βρωμοῦχον ἄργυρον. Μετὰ τὴν προσβολὴν τῆς πλακὸς
ὑπὸ τοῦ φωτός κλείει τὴν πλάκα ἐντὸς τοῦ πλαισίου προ-
σέχων ὅπως μὴ ἐκτεθῇ εἰς τὸ φῶς.

Ἐμφάνισις τῆς εἰκότος. Ἡ πλάξ φέρεται εἰς αἶθρον
σαν σκοτεινὴν φωτιζομένην μόνον ἀπὸ ἐρυθρὸν φῶς—διότι
αἱ ἐρυθραὶ ἀκτῖνες δὲν προσβάλλουν τὸν βρωμοῦχον ἄργυ-
ρον ὅπου καὶ ἐξάγεται ἀπὸ τὸ πλαῖσιον της. Πρὸς ἐμφάνισιν
τῆς εἰκότος, ἡ πλάξ ἐμβαπτίζεται ἐντὸς μικρᾶς λεκάνης, ἥτις
περιέχει ἀναγωγικὴν τινα οὐσίαν, ὡς πυρογολλόλην ἢ
ὕδροκονόνην, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἡ ἐπιφάνεια τῆς πλακὸς
ἢ φέρουσα τὴν ζελατίνην μετὰ τὸ ἅλας τοῦ ἄργυρου νὰ εἶναι
ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ ἀναγωγικὴ αὐτὴ οὐσία χωρί-
ζει τὸν προσβληθέντα βρωμοῦχον ἄργυρον εἰς βρώμιον
καὶ ἄργυρον.

Στερέωσις τῆς εἰκότος. Ἐὰν ἔφερον εἰς φῶς αὐτὴν
τὴν πλάκα ὁ φωτογράφος, θὰ ἐμαύριζε διότι ὑφίσταται
ἀκόμη εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ φωτός
ἡ πλάξ, βρωμοῦχος ἄργυρος μὴ διαλυθεὶς ὑπὸ τῆς
ἀναγωγικῆς οὐσίας, τῆς πυρογολλόλης.

Διὰ τ' ἀποφύγη τὴν ἀμαύρωσιν τῆς πλακὸς, ἀφοῦ
τὴν ἐξαγάγει ἐκ τῆς πυρογολλόλης καὶ τὴν πλύνει μετὰ ὕδωρ
τὴν ἐμβαπτίζει ἐντὸς νέου ὑγροῦ τοῦ ὑποθειώδους νατρίου,
τὸ ὁποῖον διαλύει τὸν μὴ προσβληθέντα ὑπὸ τοῦ φωτός
βρωμοῦχον ἄργυρον. Κατόπιν ἐξάγει τὴν πλάκα ἀπὸ τὸ
ὑποθειώδες νάτριον τὴν πλύνει μετὰ ἀφθονον ὕδωρ διὰ νὰ
μὴ μένῃ ἐπ' αὐτῆς ἰχθὺς ὑποθειώδους νατρίου καὶ τὴν στε-
γνώνει. Τώρα πλέον ἡ πλάξ εἶναι ἐτοίμη. Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῆς
πλακὸς εἰκὼν εἶναι ἀρνητικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον.

Θετική εικών. Αἱ θετικαὶ εἰκόνες λαμβάνονται συνήθως ἐπὶ χαρτου—διότι δυνάμεθα νὰ λάβωμεν καὶ τοιαύτας ἐπὶ ὑάλου.—Υπάρχουν δύο εἶδη τοιούτων, τὰ λεγόμενα χαρτιά τῆς ἡμέρας καὶ τὰ χαρτιά τῆς νυκτός.

Καὶ τὰ μὲν χαρτιά τῆς ἡμέρας φέρουν ἐπ' αὐτῶν χλωριούχον ἄργυρον καὶ ὑφίστανται μόνον τὴν στερέωσιν, δηλαδή ἐμβαπτίζονται μόνον εἰς τὸν ὑποθειῶδες νάτριον ἐν ᾧ τὰ χαρτιά τῆς νυκτός φέρουν ὅτι καὶ πλάζ καὶ ὑφίστανται τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἣν ὑφίσταται καὶ ἡ πλάζ.

Ἐξαγωγή θετικῆς εἰκόνης. Ἐντὸς ἐνὸς πλαισίου, τοῦ ὁποίου ἡ μία πλευρὰ εἶναι ἀπὸ ὑάλου, τοποθετεῖ τὴν ἀρνητικὴν πλάκα καὶ ἐπ' αὐτῆς τεμάχιον χαρτου καὶ τὴν ἐκθέτει εἰς τὸ φῶς—ἂν ὁ χαρτης εἶναι τῆς ἡμέρας τοποθετεῖ τὸ πλαίσιον εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς, ἂν δὲ τῆς νυκτός εἰς οἰωνδήποτε ἀσθενὲς φῶς, ἡλεκτρικὸν ἢ ἄλλο.—Ἡ ἐναποθέτησις τοῦ χαρτου ἐπὶ τῆς πλακὸς γίνεται εἰς σκοτεινὸν θάλαμον φωτιζόμενον μόνον μ' ἐρυθρὸν φῶς.

Τὸ φῶς διερχόμενον διὰ τῆς πλακὸς προσβάλλει τὸν χαρτην. Ἀπὸ τὰ σκιαρὰ μέρη τῆς πλακὸς, ἀπὸ τὰ ὅποια θὰ διέλθῃ ὀλιγώτερον φῶς, ὁ χαρτης θὰ προσβληθῇ ὀλίγον ἐν ᾧ ἀπὸ τὰ φωτεινὰ θὰ διέλθῃ περισσότερον φῶς καὶ θὰ προσβληθῇ περισσότερον.

Μετὰ τὴν προσβολὴν τοῦ χαρτου ὑπὸ τοῦ φωτός ἐμβαπτίζει αὐτὸν εἰς τὸ ὑποθειῶδες νάτριον—ἂν ὁ χαρτης ἦτο τῆς ἡμέρας, ἂν δὲ τῆς νυκτός ἐμβαπτίζει αὐτὸν εἰς τὴν πυρογαλλόλην καὶ εἰς τὸ ὑποθειῶδες νάτριον πρὸς στερέωσιν, κατόπιν τὸν πλύνει μὲ ἄφθονον ὕδωρ καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔχει μίαν θετικὴν εἰκόνα μὲ μόνα χρώματα τὸν λευκὸν καὶ φαιόν.

Ἐπειδὴ μία θετικὴ εἰκὼν ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν καὶ ἀπὸ τὴν διαρκὴ ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός χάνει τὰ χρώματα τῆς βραδείας, διὰ ν' ἀποφύγωμεν τοῦτο μεταχειρίζομεθα τὴν μέθοδον τῆς περιστροφῆς—*virage*—ἥτοι τὴν ἀλλαγὴν τῶν χρωμάτων τῆς εἰκόνης.

Κατορθοῦμεν δὲ τοῦτο ἐμβαπτίζοντες τὴν ἀρνητικὴν εἰκόνα ἐντὸς διαλύματος χλωριούχου χρυσοῦ ἢ καὶ λευκοχρύσου, ἀντικαθιστῶντες τοιοῦτοτρόπως τὴν φαιόχρουν ἐναποθέτησιν τοῦ ἀργύρου μὲ χρυσὸν ἢ μὲ πλατίνην χρώματος μέλανος ὡς ἀπὸ ἀνθρακος.

Θετικὴ εἰκὼν μὲ ἀνθρακα. Ἄλλη μέθοδος πρὸς διατήρησιν τῆς φωτογραφίας εἶναι ἡ διὰ τοῦ ἀνθρακος λεγομένη. Ἡ πλάζ εἶναι ἡ συνήθης, ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸν χαρτην, ὅστις περιέχει ζελατίνην, διχρωμικὸν καλίον μετὰ στρώματος κόνεως ἀνθρακος καὶ ἀντὶ νὰ ἐμβαπτισθῇ εἰς ψυχρὸν ὕδωρ ἐμβαπτίζεται εἰς θερμὸν—διότι ἡ ζελατίνη μετὰ τοῦ διχρωμικοῦ καλίου ἔχουν τὴν ἰδιότητα νὰ μένουν ἀδιάλυτα εἰς θερμὸν ὕδωρ ὅταν προσβληθοῦν προηγουμένως ὑπὸ τοῦ φωτός.

Μετὰ τὴν λήψιν μιᾶς θετικῆς εἰκόνης ἐμβαπτίζεται ὁ χαρτης εἰς θερμὸν ὕδωρ—χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν πυρογαλλόλην καὶ τὸ ὑποθειῶδες νάτριον—εἰς τὸ ὁποῖον διαλύεται μόνον τὸ μέρος ὅπερ δὲν προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ τὸ μέρος τὸν ὁποῖον προσεβλήθη μένει ἀδιάλυτον ἐπικαθεται ἐπ' αὐτοῦ ἡ κόνις τοῦ ἀνθρακος καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν μίαν ἀνάγλυφον φωτογραφίαν.

Φωτογραφία χρωμάτων. Μόλις ἐφευρέθη ἡ φωτογραφικὴ τέχνη—περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος—ἐζήτησαν ν' ἀποτυπώσουν ἐπὶ τοῦ χαρτου τὰ φυσικὰ χρώματα τῶν ἀντικειμένων.

Πρῶτος ὁ προσπαθήσας νὰ ἐπιτύχῃ ἔγχρουν φωτογραφίαν ἦτο ὁ M. Daguerre. Ἡ πρώτη ἔγχρους φωτογραφησις κατορθώθη τῷ 1848 ὑπὸ τοῦ Edmond Becquellé. Εἰς τὰ 1869 ὁ Louis Ducos du Hauron ἀπέδειξε τὸν τρόπον τὸν ἐπιτρέποντα τὴν πραγματοποίησιν ἐπὶ μιᾶς ἐπιφανείας τῆς ἀνάλυσεως καὶ τῆς συνθέσεως τῶν χρωμάτων.

Βραδύτερον κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1892 ὁ M. Gabriel Lippmann, καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῷ

Παρισίων παρουσίασεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἰδιαιτέραν μέθοδον τῆς ἐγγυροῦ φωτογραφήσεως, ἥτις εἶναι ἡ ἐξῆς.

Τὴν φωτογραφικὴν πλάκα τὴν φέρουσα τὴν ζελατίνην μετὰ τὸν βρωμιούχον ἄργυρον τοποθετοῦμεν—ἡ ἐργασία γίνεται εἰς σκοτεινὸν θάλαμον φωτιζόμενον μετὰ ἐρυθρὸν φῶς—ἐντὸς φωτογραφικῆς μηχανῆς τῆς ὁποίας ἡ γαλακτοχρῶς ὑάλος ἀντεκατεστάθη ὑπὸ δοχείου ὑαλίνου περιέχοντος ὑδράργυρον ὑπὸ τὸν ὅρον ἢ ἐπιφάνεια τῆς πλάκας, ἢ φέρουσα τὴν ζελατίνην μετὰ τὸν βρωμιούχον ἄργυρον, νὰ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν ὑδράργυρον καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν φακόν.

Ἐάν αἱ φωτεινὰ ἀκτῖνες προσπέσωσι ἐπὶ τῆς πλάκας αὐτῆς ἀνακλῶμεναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑδραργύρου διέρχονται καὶ δεύτερον διὰ τῆς πλάκας. Ἡ συνάντησις τῆς προσπιπτούσης μετὰ τῆς ἀνακλωμένης ἀκτίνος δίδει τὰ διάφορα χρώματα.

Τὸ 1895 ὁ M. John de Dublin, προέτεινε τὴν χρησιμοποίησιν ἐνός ἀναλόγου πλέγματος ἀλλὰ εἰς ῥαβδώσεις ἰδίως ἐρυθράς, πράσινους καὶ κυανὰς. Αἱ οὕτω ληφθεῖσαι εἰκόνες δύνανται νὰ σχεδιασθῶσι ἀλλὰ τ'ἀντικείμενα φαίνονται διὰ μέσον ἐνός δικτύου καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν χρωμάτων δὲν εἶναι ἀκριβής.

Ὁ τρόπος τὸν ὁποῖον ἀπέδειξαν οἱ M. M. Auguste καὶ Louis Lumière χρησιμοποιεῖται σήμερον καὶ εἶναι ὁ ἐξῆς.

Ἐπὶ πλάκας ὑαλίνης ἐναποθέτουσιν στρώμα λεπτότατον κόκκων ἀμύλου—προηγουμένως χρωματισθέντων διὰ τῶν χρωμάτων ἐρυθροῦ, πράσινου καὶ ἰώδους—καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ στρώματος τὴν ζελατίνην μετὰ τὸν βρωμιούχον ἄργυρον.

Ἡ φωτογραφικὴ μηχανή, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν πρόσληψιν τῶν ἐγγυρῶν εἰκόνων εἶναι μία ἐκ τῶν ἐν χρήσει. Ἡ πλάξ τοποθετεῖται οὕτως ὥστε ἀντὶ νὰ εἶναι

ἐστραμμένη πρὸς τὸν φακόν ἢ ἐπιφάνεια ἢ φέρουσα τοὺς κόκκους τοῦ ἀμύλου μετὰ τῆς ζελατίνης καὶ τοῦ βρωμιούχου ἀργύρου, εἶναι ἐστραμμένη ἢ ἄλλη ἐπιφάνεια.

Ὅταν αἱ ἀκτῖνες αἱ προσερχόμεναι ἀπὸ τὸ φωτογραφούμενον ἀντικείμενον διὰ τοῦ φακοῦ—συγκλίνοντος—φθάνωσιν εἰς τὴν πλάκα καὶ διερχόμεναι δι' αὐτῆς συναντοῦν τὸ στρώμα τῶν κόκκων τοῦ ἀμύλου καὶ ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι ἐγγυρῶν τὰ τρία χρώματα ἐρυθρὸν, πράσινον καὶ ἰώδες θ' ἀπορροφήσωσι τὰ ἄλλα καὶ θ' ἀφήσωσι νὰ διέλθουν δι' αὐτῶν μόνον τὸ ἐρυθρὸν, πράσινον ἢ ἰώδες.

Αἱ ἀκτῖνες διερχόμεναι ἀπὸ τὸ στρώμα τῶν κόκκων φθάνουν εἰς τὴν ζελατίνην μετὰ τὸν βρωμιούχον ἄργυρον καὶ προσβάλλουν αὐτόν.

Ἡ προσβολὴ τῆς τοιαύτης ἐγγυροῦ πλάκας διαρκεῖ περισσότερον τὸν ἄλλων πλάκων.

Μετὰ τὴν προσβολὴν φέρομεν τὴν πλάκα εἰς τὸν θάλαμον τὴν ἐμβαπτίζομεν εἰς τὴν πυρογαλλόλην, τὴν στερεοποιούμεν καὶ λαμβάνομεν ἐπὶ χαρτοῦ τὰς θετικὰς εἰκόνας, αἵτινες ἔχουν πάντα τὰ διάφορα χρώματα τοῦ φωτογραφηθέντος ἀντικειμένου.

A. ΛΑΑΜ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

Σκοπὸν τοῦ βίου ὄρισον καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐργάζου βάδιζε πάντοτε ἢ ὀπισθοδρόμει.

Ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ τὸ μέτρον τῆς εὐτυχίας σου.

Φρόντιζε διὰ τὴν εὐτυχίαν σου, διὰ τὴν εὐτυχίαν ζῶν τοῦ ἄλλου.

Ἀγάπησον τὴν Φύσιν γλυκεῖς ἔχει λόγους ἐπὶ τῶν χιλιῶν της καὶ αἶσθημα ἐξαιρετοῦ στοργῆς ἐν τῇ καρδίᾳ της.

K. M. M.

ΜΑΘΕ.

Μάθε τὸν πόνο τὸ γερό
βουβὸς στὰ δόντια σου ν' ἀλέθης
χύνε τῆς λήθης τὸ νερό
μεσ' στὸ τρελλό κρασί τῆς μέθης

Θά πάη κα' αὐτὸ μιὰν ὁμορφιά
καὶ πρὶ νὰ γύρη ἀκόμα ὁ χρόνος,
ἔχει ὁ Θεός, τὰ ἑπτὰ καρφιά
θὲ νὰ μᾶς βάλῃ ὁ νέος ὁ πόνος.

Ὅριζε, Μοῖρα τῷ Μοιρῷ,
ἔσὸ ποῦ γνέθεις καὶ ξεγνέθεις
—χύνε τῆς λήθης τὸ νερό
μεσ' στὸ τρελλό κρασί τῆς μέθης!

I. N. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ

Ἦτανε σούρουνο μιᾶς ἀνοιξιᾶτικης μέρας, ὅλα ἦταν
ἤσυχα στὸ ψαράδικο ἐκεῖνο χωριονάκι μὲ τοὺς στενοὺς
δρόμους, μὲ τὰ πτωχὰ σπιτάκια, τ' ἀπλωμένα πλεμάτια
καὶ στὴν μέση τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὸ ψηλὸ κωδονοστάσι.

Μιὰ γυναῖκα στὰ μαῖρα ντυμένη, βιαστικὴ πέρασε
τοὺς σιωπηλοὺς καὶ ἔρημους ἀπὸ διαβάτας δρόμους· πότε
ἕνας ψαράς γιὰ τὸ καφενεῖο, πότε μιὰ γυναικοῦλα γιὰ
μιὰ κοπέλα στὸ νερό.

Μὲ τὸ κεφάλι καίτω ριχμένο, δειλὰ δειλὰ πέρασε
ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή ἔκαψε τὸν
σταυρὸ τῆς καὶ πάλι τράβηξε τὸν δρόμο τῆς· πέρασε καὶ
τὰ τελευταῖα σπίτια ἦλθε στ' ἀκρογιάλι καὶ πῆρε τὸ μονο-
πάτι γιὰ τ' ἀκρωτήρι. Ἦταν ἡ γυναῖκα τοῦ καπετάν-Νι-
κόλα ποὺ πῆγαινε πάλι νὰ περιμένῃ τὸν ἐρχομὸ τῆς
φελούκας τοῦ ἀνδρός τῆς.

Ὅλοι οἱ ψαράδες εἶχαν γυρίσει στὸ χωριό, πᾶνε δέ-
κα μέρες, μονάχα τοῦ καπετάν-Νικόλα ἡ φελούκα δὲν
ζύγωσε στὸ λιμάνι, μὰ καὶ οὔτε κανένα συντροῖμη βγάλανε
τὰ νερά· κανεὶς δὲν τὸν εἶχε δῆ ἔπειτα ἀπ' ἐκεῖνη τὴν
φοβερὴ νικτιά ποὺ ὅλοι τοὺς κινδυνέψανε.

Όλοι τὸν εἶχαν γιὰ χαμένο, μονάχα ἡ γυναῖκα του δὲν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ, φοβόταν ἡ δύστυχη τὴν μοναξιά της καὶ ὅλο ἔλλιζε . . . Ἀλήθεια πόσο τὸν ἀγαποῦσε καὶ τώρα πῶς θά'μενε μόνη μὲ τὸ βυζανιάρικο μωρό της ἀντικρυ στὴ ζωή, τί θ'ἀπογινότανε; Ἡ δύστυχη δὲν ἠθελε νὰ τὸ σκεφθῇ δὲν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ καὶ ἔτσι κάθε σούρουπο κατέβαινε στὸ περιγιάλι καὶ κεῖ στὸ ἀκρωτήρι περίμενε τοῦ ἀνδρός της τὸν ἐρχομό. Μὰ τοῦ κάκου ἡ πτωχιά περίμενε, δὲν ἦτανε πιά γιὰ νὰ ξανάρτῃ. Ἐτσι καὶ σήμερα ἀφοῦ πέρασε τὸ χωριό, ἦλθε στὸ περιγιάλι καὶ κεῖ μόνον τόλμησε νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι της ἀφήνοντας νὰ βλέμματα καὶ τίς σκέψεις της στὴ γαλαζία θάλασσα νὰ πλανῶνται. Ὁ ἥλιος ἔγερνε ροδοκόκκινος στὴ δύσι του καὶ ἡ ὕστερές του ἀκτῖνες χρύσωναν τὰ κυματάκια ποῦ ἔλουζαν τὸ περιγιάλι. Ἐκάθισε σ'ἓνα βράχο καὶ ἡ θλιβερὴς της σκέψεις πέρανε δρόμο . . . Ἐσκέπτετο, καὶ αἱ σκέψεις της ἔτρεχαν σιμὰ στὰ ναντόπουλα ποῦ ποιοὺς ξέρει σὲ πιά γωνιά τῆς θαλάσσης μακριὰ ἀπὸ γονιούς, γυναῖκες καὶ παιδιά πάλευαν μὲ τὰ μαῦρα κύματα, γιὰ νὰ φέρουν μιὰ βουκιὰ ψωμί, ἓνα ροῦχο σὲ κείνους ποῦ τοὺς περιμένουν στὴ μακρινὴ πατρίδα σὲ μιὰ πτωχικὴ καλύβα . . . Πτωχὰ ναντόπουλα! Πλάνα θάλασσα! Σ'ἔχει χαρίσει ἡ φύσις τὸ πᾶν γλῶζο χρῶμα τὰ πᾶν πλάνα παιχνίδια χαϊδεύεις, γελᾷς ὥς ὅπου νὰ πλανέψῃς τὰ δύστυχά σου θύματα, μὰ σὰν κ'αὐτὰ πέσουν στὰ δίχτυα σου, θιμῶνεις, βογγᾷς κι'ἀνοίγεις τὴν ὑγρὴ ἀγκάλη σου γιὰ νὰ κοιμήσῃς ἐκεῖ ὅσους σ'ἀγαπήσανε.

Ἐτσι ἔσκέπτετο ἡ γυναῖκα τοῦ καπετάν-Νικόλα καὶ ἡ μαῦρες της σκέψεις χάραζαν στὴν καρδιά της βαθειὰ τὴν διάβα τους.

Μὰ ἔξαφνα μιὰ σκοτεινὰ ἀπλώθηκε στὴν θάλασσα καὶ στὴν στεριά ἓνας ὄγκος σκοτεινὸς ἀπὸ μαῖρα σύννεφα

σκέπασε, ὁ βορρῆς ἀρχισε νὰ βογγᾷ καὶ ἡ θάλασσα νὰ μυκάται.

Στὴν ἀρχὴ ξαφνίστηκε ἡ δύστυχη γυναῖκα ἀνάμεσα στὰ μανιασμένα στοιχεῖα, μὰ ἀπὸ πούθενά δὲν μπορούσε νὰ φύγῃ, τὸ χωριὸ ἦταν ἀρκετὰ μακριὰ, τὸ σκοτάδι βαθὺ καὶ ἡ βροχὴ ποτάμι· ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ κρυφθῇ ἀνάμεσα στοὺς βράχους ὥς ὅπου νὰ περάσῃ ἡ μπόρα.

Τὰ μάτια της βυθίστηκαν στὰ μαῦρα κύματα καὶ τώρα ἔβλεπε τὸν ἀνδρα της, καὶ τὸν ἔβλεπε νὰ παλαίῃ μὲ ἀγωνία κουρελιασμένος, ἀγριεμένος, μὲ τὰ μάτια ἔξω ἀπ' τίς κόγχες ἐνῶ ἡ φελοῦκα του κομματιζότανε σὲ χίλια κομμάτια. Τοῦ κάκου ὁμως πάλευε, ἡ θάλασσα ὅσο αὐτὸς ἀγωνιζότανε, τόσο αὐτὴ ἀγρίευε ὥς πού τὸν ἄρπαζε στὰ μαῦρα της φτερά καὶ τὸ πέταξε ποιοὺς ξέρει σὲ ποιοὺς μακρινοὺς τόπους σὲ ποιά ἐρημὴ ἀκρογιαλιά.

Ἐφερε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ χέρια της στὰ μάτια θέλωντας νὰ διώξῃ ἀπ' τὴν φαντασία της αὐτὴ τὴν φορικτὴ εἰκόνα, καὶ ὁ στεναγμὸς της ἔσβυσε μεσ'τὴν μανία τοῦ βορρῆ καὶ τῆς θαλάσσης τὸ βογγητό. Εἶδε τὸν φονιά τοῦ ἀνδρός της ν'ἀπλώνεται στὰ πόδια της μ'ὅλη τὴν μανία καὶ μέσα στὸ ἀδύνατο κορμί της θέρριψε ἡ πονεμένη της καρδιά.

Μὲ τὰ μαλλιά ξεπλεγμένα, μὲ τὰ στῆθη μανιασμένα, σήκωσε ὑψηλὰ περήφανα τὸ κορμί της καὶ μὲ μάτια ποῦ ζωγράφιζαν ὅλη τὴν πάλη τῆς καρδιάς της, ὥρμησε μέσα σὲ μιὰ τρέλλα νὰ ἐκδικηθῇ τὸν φονιά, νὰ πνίξῃ τὰ μαῦρα κύματα μέσα στοὺς παλμούς τῆς φουρτουνιασμένης της καρδιάς.

Μὰ ἡ θάλασσα ἀδιάφορη στὸν πόνο μιᾶς ψυχῆς, ἄφηνε περήφανα τὰ μαῦρα της κύματα νὰ σπάνουν ἐπάνω στοὺς βράχους καὶ νὰ τοὺς λουζοῦν μὲ ἀφροὺς.

Ἐνα κύμα ἀπ'ὅλο πᾶν γερό σὰν ν'ἄφερνε μηνύματα ἀπ' τὸν πεθαμένο, βρόντισε ἐπάνω στοὺς βράχους καὶ ἔτρεξε θιμωμένα νὰ χυθῇ στὰ πόδια τῆς καπετάνησας.

Βλέπουνσα τὴν φύσιν σ' ὅλο της τὸν θυμὸ καὶ τὸ μεγαλεῖο, κατάλαβε τὴν ἀδυναμία της, κατάλαβε πόσο ἀδύνατη εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀπέναντι τῆς φύσεως.

Στάθηκε, τὰ χέρια της πέσαν νεκρά στὸ κορμὶ της, τὰ μάτια της δάκρυσαν καὶ ἔστι ταπεινομένη θέλησε νὰ κάμῃ καὶ δικό της μνήμα τὴν θάλασσα, θέλησε μεσ' τὴν ἄγρυπνίαν της νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸν ἀγαπημένο της συντροφο.

Μὰ ἔξαφνα ἀνάμεσα στίς βροντὲς τοῦ ἀέρα καὶ τῆς θάλασσας τὸ περήφανο βογγητὸ ἀκούστηκον μακρυνοὶ κτύποι μίας καμπάνας.

Τῆς φάνηκε πὼς ἄκουε τοὺς ψαλμούς, ξαναγύρισε στὴν ζωὴ καὶ ἡ καρδιά της πέταξε σ' ἓνα μικρὸ λίκνο, στὸ παιδί της.

Σὰν νὰ ἐννοίωσε τὰ παρακλητικὰ ἄθωα ματάκια τοῦ νὰ τῆς ναρκώνουν τὸν πόνο καὶ συνάμα νὰ τῆς ζητοῦν βοήθεια ζωὴ, θέρμη.

Κάποια φωνὴ μέσα ἀπ' τὴν καρδιά της τῆς ἔλεγε πὼς ἔπρεπε νὰ ζήσῃ. Ναὶ ἔπρεπε νὰ ζήσῃ γιὰ τὸ παιδί της.

Ἐτρεξε, ἔφυγε μακριὰ ἀπ' τὴν θάλασσα κοντὰ στὸ σπλάγγνο της, ἐνῶ τὸ φεγγάρι ἀπ' ἀψηλά, ὀλοστρόγγυλο μεσ' ἀπ' τὰ μαῦρα σύννεφα φώτιζε δειλὰ τὴν μορφὴ τῆς δυστυχισμένης μάννας.

Κ. ΑΓΙΑΝΟΖΟΓΛΟΥ

ΣΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

Πρὶν βάλῃ ἀκόμα τοῦ γάμου στεφάνι
Πρὶν πάσῃ στά χεῖλιν νουφούλας φιλί
Ἄγγελοι τοῦ πήραν ἐπὶ τὴν ἑσπέρα
μ' ἓνα τους φίλημα γλυκό, τὴν ψυχὴ.

Κ. Μ. Μ.

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΨΥΧΗ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ὁ παῖς ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι, συναισθάνεσθαι καὶ βούλεσθαι καὶ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ ἡ τέχνη τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διδασκαλίας θεμελιούται ἐπὶ ἀσφαλοῦς βάσεως. Ὅταν τὸ βρέφος εἶναι κανονικῶς ἐσχηματισμένον καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ σώματος αὐτοῦ νεογεννήτου ἔτι δὲν παρουσιάζει ἐλλείψεις προοιωνίζεται κανονικὴ ψυχικὴ ἀνάπτυξις. Ἀλλὰ πολλάκις παρατηρεῖται ὅτι καὶ παιδιά ἔχοντα φυσικὰ ἐλαττώματα δὲν εἶναι ἐστερημένα τοῦ δυνατοῦ τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως. Καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς τοῦ βρέφους τὸ νευρικόν του σύστημα εἶναι ἐν σχήματι μεμονομένων ἐλαχίστων ὀργάνων. Κατὰ τοὺς τρεῖς δὲ πρώτους μῆνας παρατηροῦνται κατὰ σειρὰν εἰς τὸ βρέφος αἰσθημα γενέσεως καὶ ὀσφρῆσεως, μνήμη καὶ στοιχεῖα συναισθήματος καὶ βουλήσεως (ἐπὶ τῇ ἀλλαγῇ τοῦ παρεχομένου γάλακτος) Τότε ἡ μὲν εὐαρέστησις ἐκδηλοῦται δι' εὐρέος ἀνοίγματος τῶν βλεφάρων, ἡ δὲ δυσαρέστησις διὰ συσπάσεως ἢ συγκλίσεως αὐτῶν. Προσέτι τὸ βρέφος μανθάνει νὰ ἀκούῃ, νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ψηλαφῇ. Κατὰ τὴν περίοδον δὲ ταύτην χάριν τῆς ὑγείας τοῦ βρέφους πρέπει νὰ ἀπέχωμεν πάσης

ἐνεργείας πρὸς ψυχικὴν ἀναπτύξιν· διότι πᾶσα ἐπιτάχυνσις ἐπιφέρει ἐπικινδύνους παρεκτροπὰς· διὸ καὶ ἄξιον συστάσεως εἶναι, ὅπως τὰ βρέφη καταλείπονται τότε μόνον ἐν τῇ κλίνῃ καὶ νὰ ἀπολαύωσιν ἀρκετοῦ καὶ ἡσυχίου ὕπνου· διότι ἔλλειψις ὕπνου σημαίνει ἀσθένειαν ἢ κληρονομικὸν νευρικὸν εὐερεθισμόν.

Ἡ χρονικὴ περίοδος ἀπὸ τοῦ 4-10ου μηνὸς θεωρεῖται ἡ σπουδαιότατη τοῦ βίου τοῦ βρέφους· διότι τότε ἄρχεται τὸ συλλογίζεσθαι ἢτοι ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων. Οὐδεμίαν δὲ στιγμὴν παύει νὰ δέχεται καὶ νὰ συλλαμβάνῃ ἐντυπώσεις. Τότε δὲ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητήρια εὐρίσκονται ἐν καταστάσει ἐργηγόρσεως, ἐν γένει δὲ τὸ βρέφος αἰσθάνεται τὸν ἔξω κόσμον μεθ' ὅλων τῶν νευρῶν τῆς ἀθίκτου ἀλλ' εὐαισθήτου ὑπάρξεώς του. Ἀσθενὴς δὲ προσοχὴ ἢ ἔλλειψις ταύτης σημαίνουν ἐπιβράδυνσιν καὶ ἀτέλειαν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ βρέφους. Ὅστις δὲ παρακολουθεῖ τὰ παίγνια καὶ τὰς ἄλλας διασκεδάσεις τοῦ βρέφους δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ προσπάθειας καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν σοβαρότητα τῶν ἀσχολιῶν του· καὶ οὕτω τὸ περίπλοκον τοῦ παιδικοῦ συλλογίζεσθαι γίνεται ἔτι ἐμφανέστερον. Καὶ δύναται μὲν τὸ βρέφος κατὰ τὸν 6ον καὶ 7ον μῆνα νὰ λαμβάνῃ διὰ ψηλαφήσεως τὰ πρὸ τοῦ βλέμματός του ἀντικείμενα, ἀλλὰ δακτυλοδεικτεῖ ταῦτα περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου ἔτους. Καὶ μετὰ τὴν οἰκαιοποίησιν τῶν στοιχειωδῶν τούτων συνειρημῶν τὸ βρέφος μεταβαίνει εἰς ἄλλα συνειρημικά μέσα πολυπλοκώτερα, εἰς τὰ ὅποια ἀνήκει καὶ τὸ γνωστὸν παίγριον τῶν ποδῶν καὶ ὁ κατοπτρισμός. Οὕτω δὲ διὰ τῶν παιγνίων μαθαίνει νὰ συνάπτῃ τὰς πολυειδεῖς ψυχικὰς ἐνεργείας εἰς ἀδιαίρετον ὅλον καὶ νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τοῦ συλλογίζεσθαι.

Ὅταν ἡ μνήμη ἔχῃ πῶς στερεωθῇ ἄρχεται καὶ γίνεται ἡ ἐσωτερικὴ προσοχή, παραλλήλως δὲ πρὸς τὴν

διανοητικὴν ἀνάπτυξιν βαίνει ἡ διὰ τῶν συναισθημάτων καὶ τῆς βουλήσεως ὁρισμένη ἀνάπτυξις τῆς παιδικῆς προσωπικότητος. Καὶ ἐν τῇ διατροφῇ διὰ τοῦ μητρικοῦ γάλακτος ὑπάρχουσιν ἠνωμένοι οἱ ὅροι πρὸς σύγχρονον ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, τῆς βουλήσεως καὶ τοῦ συναισθήματος, ὁπότε καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ βρέφους δηλοῦσι τὴν βούλησιν πρὸς ταχείαν κατάπαιυσιν τῆς πείνης καὶ οὕτω δημιουργεῖται ἡ βάσις πρὸς προσέγγισιν ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου συμπληροῦνται ἡ ἀνάπτυξις τῆς γλώσσης. Ὅποταν δὲ καταστῶσιν εὐκρινεῖς καὶ σαφεῖς αἱ νοητικαὶ ἐνέργειαι τοῦ βρέφους καὶ συσσωρευθῶσιν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ γενικαὶ παραστάσεις, ἡ δὲ μνήμη γίνῃ στερεωτέρα, ἄρχεται ἡ ὁμιλία, ἣτις ἀναπτύσσεται κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ δευτέρου ἔτους. Ἀλλ' ἐν ἐπιβραδύνσει διανοητικῇ ἡ ὁμιλία ποροισιάζεται εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου ἢ εἰς τὸ τρίτον ἔτος, ἐνίστε δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐπιβραδύνεται, ἀλλ' αἱ περιστάσεις αὗται ἀνήκουσιν εἰς ἀσθενικὰ φαινόμενα. Τῆς γλωσσικῆς δὲ ἀναπτύξεως διακρίνονται τρία στάδια, τὸ προπαρασκευαστικόν (μάθησις τῶν φωνῶν), τὸ τῆς κατανοήσεως τῶν λέξεων καὶ τὸ τῆς προφορᾶς.

Κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ πρώτου ἔτους βρέφη τινὰ ἐννοοῦσιν ἤδη κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν σημασίαν πολλῶν λέξεων, ἀλλὰ δὲ ὁμιλοῦσιν ἔτι. Ἡ γλώσσα ἐν αὐτοῖς εἶναι ἀκουστικὴ ἐντύπωσις καὶ ὄχι κινητικὴ ἐνέργεια, δι' ὃ καὶ ἄρχεται πρῶτον νὰ μιμῆται καὶ εἴτα αὐτοβούλως νὰ προφέρῃ. Ἡ πολυπλοκὸς δὲ αὕτη ἐργασία τοῦ ὁμιλεῖν ὀφείλεται εἰς ἰδιαίτερον κέντρον γλώσσης, ὅπερ, ὅπως καὶ τὸ κέντρον τοῦ συλλογίζεσθαι εἶναι μοναδικὸν ἄγαθόν τοῦ ἀνθρώπου. Ἵνα δὲ εἰσκολύνηται ἡ ἐπίκτησις τῆς γλώσσης πρέπει τὸ παιδίον νὰ ἀκούῃ γλώσσαν ἡρεμῶν, σαφῆ καὶ εὐκρινῆ καὶ οὐχὶ τὴν σπυρμένην ῥέονσαν τῶν ἡλιζωμένων.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ ἑκτοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ παιδίου παρατηρεῖται *καρσινική ἀνάπτυξις τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ὅλου ψυχικοῦ βίου καὶ ἡ ἐξακολούθησις τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς ἀνατομικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐγκεφάλου*. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ ζωηρότης τοῦ συναισθήματος καὶ τὸ εὐερέθιστον τῶν παιδίων προέρχεται ἐκ τῆς μίᾳ συντελεσμένης ἀναπτύξεως τοῦ μεγάλου ἐγκεφάλου· διότι τὰ ὑπὸ τὸν φλοιὸν ἐγκεφαλικά κέντρα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῶν ἀπλουστάτων συναισθημάτων, δέχονται ἐντύπωσιν χωρὶς νὰ εὐρίσκωσιν εἴσοδον εἰς τὸν φλοιὸν τοῦ μεγάλου ἐγκεφάλου καὶ χρησιμεύωσιν ὡς κέντρα τοῦ συλλογίζεσθαι καὶ βούλεσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζώοις συναισθήματα, ὡς ἡ ἀδημονία καὶ ζηλοτυπία προαίμως ἀναπτύσσονται, βραδύτερον δὲ τὰ καθαῶς ἀνθρώπινα, ὡς ἡ αἰδώς, ὁ σεβασμός, ἡ ὑπομονή κ.τ.λ. Ἀλλ' ἡ μόνη ὀρθὴ μέθοδος πρὸς ἀνάπτυξιν τοιούτων συναισθημάτων ἐγκτεται εἰς τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων.

Αἱ ἔννοιαι, οἱ συλλογισμοὶ τῶν παιδίων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀναμφισβητήτως φέρουσι χαρακτηριστὰ συγκεχυμένον καὶ γέμονσι κενῶν ἔνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῆς παιδικῆς μαθήσεως. Ἐπίσης καὶ τὴν βούλησιν διακρίνει τελεία ἀδυναμία καὶ τὸ παιδίον εἶναι ἀνίκανον νὰ συγκρατῇ τὰ δάκρυα, τὸν γέλωτα, τὴν κακεντρέχειαν κ.τ.λ. Ἡ ἀδυναμία δὲ αὕτη τῆς βουλήσεως ἐκδηλοῦται καὶ ἐν τῇ ὑποταγῇ εἰς τὴν θέλησιν τῶν μεγαλειτέρων. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διανοίας καὶ τῆς βουλήσεως ἀπαιτεῖται ὑγιεινὴ τροφή καὶ καθαρὸς αἶρ, οὗτινος τὸ ὀξυγόνον εἶναι σπουδαιότατη τροφή τοῦ ἐγκεφάλου, προσέτι δὲ μεγάλη ἐλευθερία παιδίων καὶ κινήσεων. Ἡ δὲ σχέσις καὶ συμβίωσις μετὰ τῶν ἐνηλίκων ἀποτελεῖ ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ πλουσίαν πηγὴν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδίου.

Κατὰ τὴν δευτέραν παιδικὴν ἡλικίαν (7-14 ἐτῶν) ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου θεωρεῖται συντελεσμένη καὶ ὁ παῖς εἰσερχόμενος εἰς τὸ σχολεῖον κατέχει ἤδη θεμελιώδεις ψυχικὰς ἱκανότητας, ἡ δὲ ψυχικὴ αὐτοῦ κατάστασις ἐν γένει εἶναι τοιαύτη, ὥστε αὐτοτέλειά τις καὶ ἀνεξαρτησία πράξεως εἶναι ἀδύνατος καὶ τὰ παιδιά ὑποτάσσονται εἰς τοὺς ἄλλους. Περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς περιόδου ταύτης παρατηροῦνται αἱ *ἐξῆς ψυχικαὶ ιδιότητες*: α') κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν συναισθημάτων φαίνεται αἰσθητή τις ἀκινησία καὶ ταλάντευσις μεταβατικῇ· β') ἡ διανόησις ἀναπτύσσεται καὶ περαιτέρω, ἀλλ' ὁ συνειρημὸς δὲν εἶναι ἐπαρκής, ὥστε νὰ ἔχῃ τὴν εἰδικότητα τῆς συγκρίσεως καὶ τῆς γενικεύσεως· καὶ γ') ἐκδηλοῦνται πολὺς τριπλὴς μονομέρεια τοῦ ψυχικοῦ βίου δι' ἀνοήτων παιδικῶν ἡρωϊσμῶν καὶ τάσεις εἰς ταξίδια καὶ μυστικὰ σχέδια.

Μετὰ δὲ τὸ 15ον ἔτος ἄρχεται ἡ *εἰσὶν ἡλικία*, ἣτις χαρακτηρίζεται διὰ τινος διεγέρσεως τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν, καὶ τὰ μὲν συναισθήματα λαμβάνουσι χαρακτηριστὰ ἀσυνήθους ἡ δὲ βούλησις αὐξανόμενη ταχέως λαμβάνει τὸν χαρακτήρα τῆς ἀποφασιστικότητος καὶ τῆς εὐτολμίας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ πνεύματος. Τὴν βάσιν δὲ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν νέων ἀποτελεῖ ἡ *φιλομάθεια* καὶ ἡ *ἰσχυρὰ προσπάθεια* τοῦ νὰ συνδέῃ πάσας τὰς ἐν τῇ μνήμῃ διατηρηθείσας ἐντυπώσεις εἰς ὅλον ἐνιαῖον καὶ τέλειον, νὰ εὐρίνη τοὺς πνευματικοὺς ὁρίζοντας καὶ νὰ σχηματίζῃ πρόγραμμα τοῦ βίου. Καὶ ἐν γένει ὁ νέος ἀναπτυσσόμενος ἀποβλέπει εἰς τὸ μέλλον καὶ ζῇ ἐλπίζων. Ἀλλ' ἀπαιτεῖται κόπος πολὺς πρὸς πλήρωσιν τῶν *απονδαιοτάτων καθηκόντων* τῆς νεότητος, ἣτις διαρρέει ταχέως καὶ οὐδέποτε ἐπανέρχεται.

Ἡ ἡλικία αὕτη ἀπειλεῖται ὑπὸ *κινδύνων* εἶναι δὲ οὔτοι: α') ἡ *πνευματικὴ καθυστέρησις* ἐκδηλουμένη ἐν τῇ ροπῇ πρὸς φανταστικὰ σχέδια ἀσθενικοῦς ἡρωϊσμοῦς καὶ

τὰ τοιαῦτα, β') τὸ ἠθικὸν γῆρας, ὅπερ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς προϊούσης ἀπωλείας τῆς ἰδανικῆς φιλομαθείας καὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν ἐμπειρικὴν δεξιότητα (routine). Ἀφορμαὶ δὲ τοῦ τοιούτου κινδύνου εἶναι ὅτε μὲν λόγοι φυσικοί, ὥς ἀσθένεια, ἐξάντλησις, ὅτε δὲ ἠθικοί, ἐν οἷς σπουδαιοτάτην θέσιν κατέχει ἡ κατάπτωσης τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν τῶν πρεσβυτέρων. Ἀλλ' ἀπὸ τοιούτου πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ γήρατος προφυλάσσονται πάντες ἐν γένει οἱ ἀδιαρρήκτως ἀσχοῦντες τὰς πνευματικὰς αὐτῶν ιδιότητας καὶ στεροῶς ἐχόμενοι τοῦ ἰδανικοῦ βίου.

Μεταξὺ τοῦ 26-30ου ἔτους ἄρχεται ἡ ὥριμος ἡλικία ἢ περίοδος τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου καθ' ἣν ἡ ὀρθῶς διαβιώσασα νεολαία λαμβάνει ἐντεῦθεν τότε πρόγραμμα καὶ τὸ σχέδιον, ἀλλὰ καὶ ἐναποταμίευμα εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐσωτερικὴν ἔντασιν ἰδεῶν.

Ἀλλ' ἔνεκα τῆς πραγματοποιήσεως ὁρισμένων καθηκόντων καὶ σκοπῶν δὲν προκύπτει ἰδιότροπος εἰδίκευσις τῆς ψυχῆς, ὅταν ἐπάρχῃσι διορθωτικὰ μέσα, ἡ θρησκεία, ἡ ἐπιστήμη, ἡ καλλιτεχνία, ὁ κοινωνικὸς βίος καὶ ἡ ψυχικὴ διαφορὰ τῶν γενῶν, ἅτινα φέρουσι τὴν πολυμέρειαν καὶ διατηροῦσι τὴν ψυχικὴν ἰσορροπίαν, ἰδίως δὲ ἡ γυνὴ ἐν τῷ οἰκιακῷ βίῳ εἶναι πολύτιμος παράγων, ἔχουσα δὲ πληρεστέραν ἀνάπαισιν συναισθήματος καὶ πλείονα ἰδεολογίαν ἀσφαλίζει εἰς ἑαυτὴν ὑψηλὴν θέσιν ἠθικῆς κυβερνήσεως.

Ἀπὸ τοῦ 30ου ἔτους ἄρχεται κατάπτωσις τῶν σωματικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ ἐγκεφάλου ἐπεδρῶσα καὶ εἰς τὰς ψυχικὰς ἐνασχολήσεις. Ἀλλ' ἀδιάκοπος ἐργασία καὶ ἐνεργὸς προσπάθεια τῆς διανοήσεως διατηρεῖ πολλάκις παρὰ τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν ἐξαιρετικὴν ψυχικὴν ἐνέργειαν. Ἰκαναὶ δὲ ἐξετάσεις τῶν ἐγκεφάλων μεγάλων ἀνδρῶν παρὰ τὴν ἀτροφίαν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ὁργανισμοῦ ἀπέδειξαν ὅτι ὁ ἐγκέφαλος διατηρεῖται ἀζέραντος καὶ ἡ διαίτεια τοῦ πνεύματος, τὸ πῦρ τοῦ συναισθήματος εἰς ἡ ἰσχὺς τῆς

βουλήσεως μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας δὲν ἐγκαταλείπουν τὸν γέροντα. Πλειστάκις δὲ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐν τῇ γεροντικῇ ἡλικίᾳ εὐρίσκειται εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἀναπτύξεως (ὥς ὁ οἶνος παλαιούμενος ἀνηβᾷ). Ἡ δὲ πείρα τοῦ γέροντος καὶ τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ ἦθος καὶ τὰ συναισθήματα καὶ τὰ ἰδανικά ἴστανται ἐνίοτε ὑψηλότερα μεταβαλλόμενα εἰς καθαρὸν καὶ ἔξοχον συναισθημα τοῦ καθήκοντος. Διὸ καὶ εἰνότητος εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὅποιον πᾶσαι αἱ ἡλικίαι θεωροῦσιν ἀνωτέραν συνείδησιν καὶ ζῶντα ἄγγελον τοῦ ἰδανικοῦ βίου, ἱστάμενον πρὸ τῶν πυλῶν τῆς αἰωνιότητος μὴ ἀσθενὲς μὲν σῶμα ἀλλὰ μὲ ἥονχον συνείδησιν ὅτι ἐξεπλήρωσεν ἐνόρκως τὸ καθήκον του.

ΤΙΜΟΘΕΩΣ ΠΑΤΡΙΩΝ

ΠΑΤΡΙΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

- Πρέπει νὰ ξέρης παιδί μου, ὅτι ἐνόςσε βρισκόμαστε στὴν Γῆ πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα γιὰ νὰ ζοῦμε.
Καὶ ὁ ἀνῆλικος νῶς μὴ ἀφέλειαν :
- Ἐ, τότε μπαμπά, σάν μεγαλώσω θα προτιμήσω νὰ γίνω...
ναύτης.

Η ΕΥΤΥΧΙΑ

Καθόμαστε σάν πάντα οί δύο
βράδυ στὸ σπίτι, ἀντικρυνά της
γυρμένος ἤμουν στὸ βιβλίο
κι ἦταν σκυμμένη στὴ δουλειά της.

Καὶ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἦταν στίχοι
ψυχὴ ἀπὸ λάμψη καὶ ἀρμονία
ἔστι ἐκεῖ τ' ἀνοιξα στὴν τύχη,
καὶ νὰ τί διάβασα : «Εὐτυχία» !

Λουλούδι σὲ ποιά χώρα ἀνθίζεις
σὲ ποιὸ γιῶλό, μαργαριτάρι;
Ἄστέρι, ποιὲς μορφὲς φωτίζεις
καὶ ποιές, καρδιές, οὐράνια χάρι;

Ποῦ Χερουβείμ, φτερά διπλώνεις;
Νεράϊδα, ποῦ δροσολογιέσαι;
Εἶσαι διαμάντι καὶ δὲ λυόνεις
ἢ καταχνιά εἶσαι καὶ σκορπιέσαι;

Ἄδης, παραδείσος σὲ κρύβει,
Σ' τὸν κόσμον ἢ στὴν ἐρημία,
μεσ' σὲ παλάτι ἢ σὲ καλύβι,
πές μου, ποῦ κρύβεσ', «Εὐτυχία».

Δίχως τὰ μάτια ἀπ' τὴ δουλειά της
νὰ τὰ σηκώση, ἔδω! ἀπεκρίθη·
τρεμουλιαστὴ μὲ τὴ λαλιά της
μιὰ μουσικὴ στὸ σπίτι ἐχύθη.

Κ' ἔνα καρδιόχτυπο μὲ πιάνει
κι ἀμίλητη λαχτάρα αἰφνίδια
γιατὶ πῶς ἄκουσα μοῦ ἐφάνη
τὴν Εὐτυχία τὴν ἰδίᾳ !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΥΤΟΙ ΣΥΝΕΧΘΕΙΝ ΑΛΛΑ ΣΥΜΦΙΛΕΙΝ ΕΦΥΝ

(ΣΟΦΟΚΛ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΣΤ. 523)

Ἐὰν ἕκαστος ἄνθρωπος ἀνέκαθεν ἐφήρμοζε τὸ θεῖον τοῦτο παράγγελμα καὶ ἐλυτρώνετο ἀπὸ τὸ σκοτός τῆς κακίας καὶ τοῦ φθόνου, ὅποιον λαμπρὸν θέαμα θὰ διηνοίγετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας σήμερον, ὅποια θὰ παρουσιαζέτο πρὸ ἡμῶν ἢ ἀνθρωπότης! Φεῦ ὅμως· πολὺ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἠνόησαν τὸν ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸν τῶν, ἐφήρμοσαν μ' ἄλλους λόγους τὸ ὑψηλὸν τοῦτον τοῦ Σοφοκλέους παράγγελμα. Δὲν γνωρίζει ὁ ὁμοῖος μὲ τυφλὸν ἄνθρωπον ὅτι πῦξ τοῦ βίου του πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη, δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἀνευ ταύτης ἀδύνατος καθίσταται ἡ εὐτυχία, ἡ χαρὰ.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅσῳ κλίνει πρὸς τὸ μέρος τοῦ μίσους, πρὸς τὸ μέρος τοῦ σκοτοῦς καὶ δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἀδελφούς του οὐδέποτε θὰ ἴδῃ ἡμέρας εὐτυχεῖς· ἀπερχόμενος δὲ τοῦ προσκαίρου τούτου κόσμου θὰ ἀφήσῃ ὄνομα ὁμοῖον μὲ τὸ τοῦ ἀθλίου Τίμωνος. Μισάνθρωπος ὠνομάσθη ἐκεῖνος διὰ τὸ μῖσος τὸ ὅποιον ἔτρεφε κατὰ τῶν συγχρόνων του· μισάνθρωπος θὰ ὀνομασθῇ καὶ σὺ

ὦ ἄνθρωπε ἐὰν περιπέσῃς εἰς τὴν παγίδα τῶν σκοτεινῶν παθῶν τῶν ὁποίων βασιλεύει ὁ φθόνος. Τίνα λοιπόν, ὦ τυφλὲ ἄνθρωπε, θέλεις νὰ μιμηθῇς εἰς τὸν βίον σου, τὸν φθονήσαντα ἢ τὸν ἀγαπήσαντα τὸν πλησίον του, τὸν Τίμονα ἢ τὸν Σωκράτη; Βεβαίως τὸν δεύτερον θὰ προμηθήσῃς, ἀλλὰ τότε διατί μισεῖς διατί ἀδικεῖς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἀδελφούς σου καὶ δὲν τοὺς ἀγαπᾷς καὶ δὲν θυσιάζεις ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὴν ζωὴν σου ἀκόμη ὥς ἐκεῖνος;

« Οὗτοι συνέχθην ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφην » ἀναφωνεῖ ἡ ἡρώς Ἀντιγόνη δηλ. « ὁ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸς μου εἶναι οὐχὶ νὰ μισῶ ἀλλὰ ν' ἀγαπῶ » ἰδοὺ τὸ ἰδεῶδες τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· διὰ τὴν εὐγενῆ νεάνίδα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι φίλοι κανεῖς δὲν εἶναι ἐχθρός. Οἱ ὑψηλοὶ ὅμως οὗτοι λόγοι ματαίως ἐλέγχθησαν. Ὁ ποιητὴς ἐνόμισεν ὅτι οἱ σύγχρονοι του ἀκούοντες αὐτοὺς θὰ διέλκον τὸν φοβερὸν καὶ ἀδελφοφοντικὸν ἐκείνον πόλεμον, τὸν Πελοποννησιακόν, ὁ ὁποῖος ἐπέπρωτο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν τελείαν κατὰπτωσιν τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ τότε Ἕλληνες μηχανικῶς ἤκουσαν τοὺς θεῖους ἐκείνους λόγους τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τόσων μεγάλων ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ματαίως ἀπειραισθήσαν, ματαίως ἠγωνίσθησαν ἵνα ἐπαναφέρωσι τὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Οἱ σοφοὶ οὗτοι ἄνδρες μετὰ λύπης εἶδον ματαιωμένους τοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς τῶν. Προεῖδον ὅμως οὐχὶ πλέον ὥς ἀπλοὶ ἄνθρωποι ἀλλ' ὥς προφῆται τὴν ἔλευσιν τοῦ λυτρωτοῦ ὁ ὁποῖος ἐμελλε νὰ κατορθώσῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατορθώσωσιν οἱ τοὶ μ' ὅλην τὴν σοφίαν τῶν.

Ὁ Αἰσχύλος εἰς τὸν Προμηθεά Δεσμώτην, ὅστις συμβολίζει τὸν ἄνθρωπον τοῦ σκοτοῦς τὸν παρεκλίναντα ἄνθρωπον, δὲν διστάζει νὰ εἴπῃ τοὺς ἐξῆς προφητικoὺς λόγους·

Τοιούδε μόχθου τέρμα μήτι προσδόκα,
πρὶν ἂν θεῶν τις διαίδοχος τῶν σῶν πόνων
φανῇ, θελήσῃ τ'εἰς ἀναύγητον μολεῖν
Ἄλιδην κνεφαῖα τ'ἄμφι Ταρτάρου βάθῃ.

(Αἰσχ. Πρ. Δεσμ. στ. 1026-30)

Δηλ. « Προμηθεῦ μὴ περιμένεις τέρμα τῶν πόνων σου ἕως οὗ κανεῖς ἐκ τῶν θεῶν δὲν σὲ λυπηθῇ καὶ δὲν θελήσῃ νὰ διαδεχθῇ τοὺς πόνους σου, νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄλιδην καὶ τὰ σκοτεινὰ τοῦ Ταρτάρου βάθῃ. »

Ποῖος ἄραγε νὰ εἶναι οὗτος τοῦ ὁποίου τὴν ἔλευσιν μετὰ τῆς βεβαιότητος προλέγει ὁ ξνδοξος Μαραθωνομάχος; ποῖος νὰ εἶναι οὗτος ὁ ἔχων θεῖαν καταγωγὴν καὶ τῆς αὐτῆς ἀγάπης ὥστε νὰ θελήσῃ χάριν τῆς λυτρώσεως τοῦ Προμηθέως (τοῦ ἐν σκότει ἀνθρώπου) νὰ ὑποστῇ ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ; Εἶναι ὁ ἐκ Ναζαρεθ Ἰησοῦς ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη τόσον μέγας ὅσον ταπεινῶς διήνυσεν τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του. Εἶναι ἡ ἀγάπη ὅπως καὶ ὁ ἴδιος εἶπε « μεῖζονα ταύτης ἀγάπης οὐδεὶς ἔχει ἵνα καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ ». Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐλύτρωσε τὸν Προμηθεῖα ὅστις ἐπὶ τόσους αἰῶνας καθηλωμένος ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ἁμαρτίας ὠδινᾷτο καὶ ἐφώναζε « καὶ μὴν φίλοις ἐλαινὸς εἰσορᾷν ἐγώ » (Αἰσχ. Προμηθ. Δεσμ. 246). Εἶναι ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου τὴν σωτήριον ἔλευσιν ἀνήγγειλεν ἐκτὸς τοῦ πατρὸς τῆς τραγωδίας καὶ ὁ πατὴρ τῆς φιλοσοφίας ὁ Σωκράτης ὁ μάρτυς αὐτὸς τῆς ἀληθείας διὰ τῶν ἐξῆς προφητικῶν λόγων: « Τὸν λοιπὸν χρόνον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν εἰ μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειν κηδόμενος ὑμῶν. » Δηλ. « Τοῦ λοιποῦ θὰ ζήτε, ὡς ἄνθρωποι ἐν τῷ σκότει ἐάν

ὁ θεὸς δὲν σᾶς λυπηθῇ καὶ δὲν στείλῃ τινα ὁ ὁποῖος θὰ σᾶς σώσῃ. »

Πράγματι ἡ σωτήριος ἡμέρα ἐφθάσεν ὁ Ἰησοῦς, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐγεννᾶτο ἐντὸς φάτης ἐν τῇ κώμῃ τῆς Βηθλεέμ. Μὲ τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ καὶ ὁ κόσμος ἤλλαξε μορφὴν ἡ ἀγάπη ἐβασίλευσεν αὐτοῦ. Ὁ Μεσσίας ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀγαπήσας τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐσταυρώθη ὡς κακούργος, ἐθνειάσθη ὑπὲρ ἡμῶν. Αἱ ἡμέραι τοῦ Νέρωνος κατὰ τὰς ὁποίας « ἡ κακία δὲν διελράττετο ἐν τῷ κρυπτῷ ἀλλὰ παρησία καὶ ἡ ἀγάπη δὲν ἦτο σπανία ἀλλ' ἀφαντος » ὅπως λέγει ὁ αὐτόπτης Σενέκας, παρήλθον διὰ νὰ μὴ ἐπανέλθουν πλέον. Τὸ φῶς ἐπεκράτησε τοῦ σκότους. Ὁ Ἰησοῦς ἐθριαμβεύσας καὶ δι' αὐτοῦ ἡ ἀγάπη. « Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους » ἀναφωνεῖ ὁ μέγας διδάσκαλος « ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν ». Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν ὡς σύμβουλον τῆς ζωῆς μας τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ θείου διδασκάλου, τοῦ μεγάλου ἐσταυρωμένου διότι μόνον τότε θὰ ἡμεῖς ἀξιοὶ τοῦ ὀνόματος ὁπαδοὶ του ὅπως καὶ ὁ ἴδιος εἶπεν: « ἐν τούτῳ γινώσκονται ὅτι μαθηταὶ μου ἐστέ ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις ».

Γ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑΣ

μαθ. Δ' γυμνασίου

Ο ΤΕΧΝΙΤΗΣ

Στή φίλη Ἀθηναῖλα Μακροίδου

Σημαίνει πειὰ τὸ δειλινό. Στὸ ἀρχαῖο τ'ἀργαστήρι
Στὴ χαλασμένη θύρα του στέκεται ἡ Λησμοσύνη
Κι'ὅποιος διαβάτης κι'ἂν περνᾷ νοιάζεται καὶ τοῦ δίνει
Ἀπ'τὸ κρασί τὸ δυνατό στοῦ Χρόνου τὸ ποτήρι.

Κι'ὅλοι τὸ πίνουν καὶ περνοῦν. Μὰ ἐσὺ ποῦ θὰ περάσης
Δὲ θὰ θελήσης ταπεινὰ νὰ σὲ κεράσῃ ἡ Λήθη
Κι'οὔτε θὰ διῇς τὸ χαλασμό σὰν ἓνα παραμῦθι
Ἐσὺ θὰ ὁρμήσης θαρρετά, πρόθυμα νὰ χαλάσης.

Τὸ φάδι ποῦ κρυφόστησαν οἱ ἀράχνες ἀπὸ χρόνια
Κι'ὅ,τι ὥραῖο ἀπόμεινε στὰ βάθη ἀπομεινάρι
Θὰ τοῦ χαρίσῃς σπλαχνικά ἐσὺ καινούργια χάρη
Καὶ θ'ἀναστήσῃ ἡ τέχνη σου μὲν Ὅμορφιαν αἰώνια.

ΘΑΛΕΙΑ ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ

ΑΠ'ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΑ ΤΑΠΕΙΝΑ

ΚΑΙ

ΤΑ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΑ

Τι χαρά! Τι εὐτυχία!

Ὑστερα ποῦ μέναμε πέντε ὁλόκληρα χρόνια σ'ἓνα σκοτεινὸ, στενὸχωρο κι'ἀνήλιαγο δωμάτιο, ξαναγινώζουμε σήμερα μαζί με τὴ μητέρα μας στὸ σπιτάκι ποῦ εἶχαμε γεννηθῇ τὰ δύο ἀδελφάκια μου κι'ἐγώ.

Ἕνα μικρὸ, μικρούτσικο σπιτάκι κοντὰ στὴν Εὐαγγελίστρια. Ἕνα δωμάτιο δεξιὰ μόλις μῆς ἀπὸ τὴν πόρτα χρησίμευε γιὰ τραπεζαρία, ἀπὸ πάνω ἓνα μεγαλειότερο γιὰ ἕπνο, στὸ ὑπόγειο ἡ κουζίνα καὶ τὸ πλυσταργιὸ καὶ πίσω ἓνας μικρὸς κήπος.

Ὁ πατέρας μας ἦταν χτίστης, κι'ὅπως μάθαμε ἀργότερα ἀπὸ τοὺς καλλίτερους χτίστες τῆς Πόλης, περιζήτητος ἀπὸ τοὺς ἐργολάβους γιὰ τὴν παστιχιά του τὴν δουλειὰ καὶ τὴν τιμιότητά του, γι'αὐτὸ καὶ δὲν ἔμεινε ποτέ ἀεργός.

Ἐκτὸς ἀπ'αὐτὸ ὁ μπαμπᾶς μας ἦτανε καὶ πολὺ καλὸς οἰκοκύριος. Σὰν τέλειωνε τὸ βράδυ ἡ δουλειά, ἐρχόντανε ἴσια σπῖτι καὶ πάντα φορτωμένους ἀπὸ πακέτα μὲ φαγώσιμα καὶ ἄλλα καλὰ πράγματα.

Μόλις έμπαινε σπίτι, έβγανε τὰ ρούχα τῆς δουλειᾶς, ποῦ ἦτανε λερωμένα ἀπὸ ἀσβέστη, λάσπες καὶ χώματα, πλυνώντανε καλὰ καλὰ μὲ σαποῦνι καὶ ζεστὸ νερό, έβαζε ρούχα καθαρὰ καὶ καθόντανε στὸ σοφὰ τῆς μικρῆς τραπεζαρίας μας. Τότ'ἀμέσως τ'ἀδελφάκια μου κι'ἐγὼ τρέχαμε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸν τραβολογούσαμε σὰν τρελλὰ ἕνας ἀπ'ἐδῶ, ἄλλος ἀπ'ἐκεῖ. Μᾶς ἀγκάλιαζε ὅλα μὲ τὴ σειρά, μᾶς φιλοῦσε, μᾶς χόρευε πάνω στὰ γόνατα του κι' ἦταν ὅλος χαρὰ καὶ εὐτυχία.

«Εὐλογημένα παιδιά, φώναζε συχνὰ πικρὰ ἡ μητέρα μας, δὲν καταλαβαίνετε πῶς ὁ μπαμπᾶς σας εἶνε κατόχοπος ἀπ'τὴ δουλειὰ καὶ σεῖς τὸν κουράζετε πρὶν πολλὴ μὲ τὲς τρελλές σας».

«Ὁχι, ὄχι, δὲν μὲ κουράζουν, ἀπαντοῦσεν ἐκεῖνος, πές μου μόνον ἂν κανένας τους σὲ στενοχώρησε σήμερα, γιὰ νὰ μὴ τοῦ δώσουμε ἀπ'τὰ καλὰ πράγματα ποῦ σὰς ἔφερα ἀπόψε».

Καὶ τότε'εὐθύς, τὸ καθένα ἀπὸ μᾶς ἔτρεχε στὴ μητέρα νὰ τὴν παρακαλέσῃ γιὰ νὰ πῇ πῶς ἦτανε καλὸ παιδί ὅλη τὴν ἡμέρα, καὶ σὰν ἔλεγε ἐκείνη «ναί» ξαναρχίζαμε πάλι τ'ἀγκυαλιάσματα καὶ τὰ φιλιὰ, μὴν στὸ μπαμπᾶ καὶ μιὰ στὴ μάνα μας.

Ὅταν ἐγὼ ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία τὰ παιδιά ἔγεινα κοντὰ ἐπὶ τὰ χρονῶν, ἕνα πρωὶ μὲ πῆρε ἡ μητέρα ἀπ'τὸ χέρι καὶ μ'ὠδήγησε στὸ σχολιὸ τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου. Τὴν ὥραν ποῦ κείνη συνομιλοῦσε μὲ τὸν Κύριο Διευθυντὴ, ἐγὼ κύτταζα μὲ περιέργεια καὶ κάποιον φόβο ὅλα κείνα τὰ παιδιά ποῦ περνοδιαβαίνανε μπρὸς ἀπὸ τὴν πόρτα βιαστικά, ζωηρά, χοροπηδῶντας. Σὲ λίγο χτέπησε τὸ κουδοῦνι, καὶ βρέθηκα κι'ἐγὼ καθισμένος μὲ τ'ἄλλα τὰ παιδιά στὸ θρανιό.

Σιγὰ σιγὰ γνωρίστηκα μὲ τὰ παιδιά τῆς γειτονειᾶς καὶ πηγαινοερχόμαστε μαζὶ στὸ σχολεῖο καὶ τὸν ἄλλο χρό-

νο μᾶς ἔκαμνε συντροφιά κι'ὁ μικρότερός μου ἀδελφός ὁ Νίκος.

Κάθε πρωί, σὰν ἔφρευγε ὁ μπαμπᾶς γιὰ τὴν δουλειὰ, μᾶς ξυπνοῦσε τοὺς δυὸ ἡ μητέρα, μᾶς ἔβαζε νὰ σαπούνίσουμε τὰ χέρια μας ὡς τὸν ἀγκῶνα, τὸν λαμό, τ'αὔτια καὶ τὸ πρόσωπό μας. Ὑστερα καθόμασταν στὸ τραπέζι καὶ τρώγαμε λίγο ψωμὶ πότε μὲ τυρί, πότε μὲ ἑλῆες καὶ πίναμε τὸ τσάι μας. Κατόπι πέραμας τὸ δρόμο γιὰ τὸ σχολεῖο ἀφοῦ πρώτα φιλούσαμε τὴ μάνα μας καὶ κείνη μᾶς ἔβγαζε ὡς τὴν πόρτα καὶ μᾶς ἔλεγε τὸ «ῶρα σας καλὴ».

Καὶ τὸ βράδυ, σὰν γυρνούσαμε ἀπ'τὸ Σχολεῖο κι'ερχόντανε κι'ὁ μπαμπᾶς ἀπ'τὴ δουλειὰ, τί παιχνίδια, τί ἀγκυαλιάσματα τί ἀγάπες, τί χαρές!

Μόνο κάθε σαββατόβραδο ἄλλαζε τὸ παιχνίδι. Ἡ μητέρα ἐτοίμαζε ζεστὸ νερό κάτω στὴ κουζίνα, μᾶς ἔπερνε ἕνα ἕνα μὲ τὴ σειρά μᾶς ἔβαζε μέσα σὲ μιὰ μεγάλη σακίφη καὶ μᾶς σαπούνιζε-ἀπ'τὴ κορυφή ὡς τὰ νύχια. Ἀπὸ μωρὰ παιδιά μᾶς εἶχε συνειθίσει ἡ μητερούλα μας σ'αὐτὸ τὸ λουτρό κάθε σαββατόβραδο.

Τὴν Κυριακὴ μᾶς ἔπαιρνε ὁ μπαμπᾶς καὶ πηγαίναμας στὴν Ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, κόμναμε ἕνα περίπατο στὸ μεγάλο δρόμο. Μᾶς ψώνιζε πότε λουκούμα πότε πάστες καὶ γυρίζαμε πίσω σπίτι γιὰ νὰ φάμε τὸ ὡραῖο Κυριακάτικο φαγητὸ ποῦ μᾶς εἶχε στὸ μεταξὺ ἐτοιμάσει ἡ μητέρα μας.

Καὶ ἡ ζωὴ περνοῦσε ἔτσι ἀπλὴ, ἡσυχῇ, εὐτυχισμένη.

Μιὰ μέρα, σὰν γυρίζαμε ἀπὸ τὸ Σχολεῖο, βλέπω πλῆθος κόσμου, πλῆθος ἀπὸ γυναῖκες μαζεμένες μπρὸς στὴν πόρτα μας. Τί συνέβαινε ἄραγε; Βιάζω τὰ βήματά μου καὶ προσχωρῶ. Σπρώχνομαι ἀνάμεσα σ'ἐκεῖνο τὸ γυναικόκοσμο καὶ προσπαθῶ νὰ περάσω, νὰ ἔμβω σπίτι μας. Ἀκούω δεξιὰ ἀριστερὰ τὲς γυναῖκες νὰ λένε «τὴν κακομοῖρα τὴ Κυρά Μαρίκα τὰ δυστυχισμένα τὰ παιδιά της

π'όφανεφανε». Καὶ ἔξαφνα τὰ σπαρακτικά κλάμματα τῆς μάννας μου ἦρθαν νὰ ξεσχίσουν τὴν καρδιά μου. Ὅσο μικρὸς κι'ὰν ἤμουνα κατάλαβα πὼς καίτι μεγάλο κακὸ ἦρθε στὸ κεφάλι μας καὶ ἔσπρωξα πρὶὸ δυνατὰ τὸ κόσμος γιὰ νὰ περάσω. Κ'εἶδα τὴν μητέρα μου νὰ τραβολογᾷ τὰ μαλλιά της, νὰ κτυπιέται στὸ στήθος, νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνῇ.

Σὰν ἔρριξε τὸ βλέμμα της πάνω μου, ξέσπασα σὲ πρὶὸ σπαρακτικά κλάμματα, μ'ᾄρπαξε στὴ ἀγκυλιά της «Πετράκη μου, παιδί μου, μοῦ λέγει, τὸν χάσαμε τὸ χρυσὸ μας τὸ μπαμπάκι».

Τὶ ἔγινε πρὶὸ ὕστερα κείνη τὴν ἡμέρα δὲν θυμόμαι. Ἐμαθα μόνο πὼς ὁ μπαμπάς μου ζεῖ ποῦ δούλευε στὸ τρίτο πάτωμα, ἔσκασε ξαφνικὰ ἡ σκαλοσιὰ καὶ γιὰ μιᾶς βρέθηκε κατὰ γῆς νεκρός.

Τὴν ἄλλη μέρα κάμαμε τὴ κηδεία του.

Πέρασαν μερικὲς μέρες ἀπ'τὴ μαύρη κείνη μέρα ποῦ θάψαμε τὸν πατέρα μας. Μιὰ Κυριακὴ, μετὰ τὴν ἀπόλυσι τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέστρεψα ἴσια σπίτι καὶ βρήκα κεῖ τὸν θεῖό μου τὸν Ἀνδρέα, τὸ καλὸ τὸν ἀδελφὸ τῆς μάννας μου.

Μ'ἔπῃρε στὴν ἀγκυλιά του μ'ἔσφιξε δυνατὰ δυνατὰ καὶ εἶδα πὼς τὰ μάτια του βουρκώσανε μὰ ἔννοισα πὼς συγκρατήθηκε κι'ἐμέσως ἄρχισε νὰ λέγῃ στὴ μητέρα μου:

«Ἔτσι ποῦ λέγαμε Μαρίκα μου, ἀφοῦ βλέπεις πὼς τὰ λίγα χρήματα ποῦ ἀφῆκεν ὁ μακαρίτης θὰ κατακυλίσουν σὲ λίγες μέρες ὅλα, πὼς θ'ἀναγκασθῇς νὰ πωλῆσῃς τὰ λίγα στολίδια καὶ τὰ ἔπιπλα ποῦ ἔχεις γιὰ νὰ ζήσῃς ἀκόμη λίγο καιρὸ τὰ παιδάκια σου, τὸ καλλίτερο πῶχαις νὰ κάμῃς εἶνε νὰ πειάσῃς δουλειά. Ἔρρις πὼς, ἂν μποροῦσα, θὰ σὲ βοηθοῦσα, μὰ ἔχω κι'ἐγὼ γυναῖκα, δύο παιδιά καὶ τὴ γοργὴ τὴ μάννα μας κατὰκοιτῇ στὸ σπίτι. Εἶσαι ἐπιτήδεια στὰ χέρια, δόξα τῷ Θεῷ. Οἱ ἐργάτες λιγότε-

ψαν στὴ Πόλη, θὰ σὲ μάθω γιὰ νὰ ράφτης ἀνδρικά παν-
ταλόνια καὶ θὰ σὲ φέρνω καὶ δουλιὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα μαγα-
ζιά. Ἔτσι, θὰ ἀρχίσῃς νὰ κερδίζῃς πενήντα γρόσια τὴν
ἡμέρα, πειὸ ὕστερα ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ θ' ἄσῃς
πάντα κοντὰ στὰ παιδάκια σου.

«Καλὰ κι' ἄγια αὐτὰ ποῦ λές, ἀδελφέ μου, ἀπήντη-
σεν ἡ μητέρα μου, μὰ ξεχνᾷς πὼς σ' αὐτὸ τὸ σπιτάκι πλη-
ρώνουμε δέκα ὀκτὼ λίρες τὸ μῆνα νοῖκι. Πολλὲς φορὲς
εἶχα πῆ στὸ μακαρίτη τὸν Κωστῆ πὼς ἦταν ἀκριβὸ γιὰ μᾶς
αὐτὸ τὸ σπιτί, μὰ κεῖνος πάντα μοῦλεγε, πὼς σ' ὅποιο σπι-
τάκι φτωχικό, σὰν τὸ δικό μας, μπαίνει ὁ ἥλιος ἀπ' τὸ
πρωῖ ὥς τὸ βράδυ, κι' ἔχει καὶ πίσω λίγο κῆπο γιὰ νὰ παί-
ζουν τὰ παιδιά, δὲν μπαίνουν οὔτε ἀρρώστειες, οὔτε γιατρός,
οὔτε γιατρικά, γι' αὐτὸ ἓνα τέτοιο σπιτί δὲν εἶνε ποτὲ ἀκρι-
βό. Κι' ἀλήθεια, ποτὲ δὲν ἀρρωστήσαμε σ' αὐτὸ τὸ σπιτί,
οὔτε μεῖς, οὔτε τὰ παιδιά. Μὰ τώρα, ποῦ δὲν εἰν' ἐκεῖνος,
πὼς μπορῶ γὼ νὰ ξεκεφαλώσω μὲ 30 καὶ 35 λίρες τὸν
μῆνα, ποῦ λές πὼς θὰ κερδίζω ἀπ' τὴ δουλειὰ ποῦ θὰ
μ' ἔβρῃς τρία παιδιά, ψωμί, φαγί, ρούχα, παπούτσια καὶ
18 λίρες τὸ μῆνα γιὰ νοῖκι».

Σὲ λίγες μέρες, ἡ μητέρα μας ἀρχισε νὰ ξεπουλῇ
μερικὰ πράγματα τοῦ σπιτιοῦ μας, ποῦλεγε πὼς δὲ θὰ χω-
ρέσουν στὸ δωμάτιο, ποῦ θὰ πηγαίναμε νὰ κατοικήσωμεν
ἀπὸ τώρα καὶ ὕστερα. Καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔβγαινε ἓνα
πράγμα ἀπ' τὸ σπιτί μᾶς ἔβγαινε κι' ἀπ' τὰ βάθη τῆς μάννας
μας ἓνας μακρόσυρτος ἀναστεναγμός, καὶ τὰ μάτια τῆς
πλημυρίζανε δάκρυα.

Κι' ἐγώ, σὰν νὰ αἰσθανόμουν καὶ ἐχτὸς γι' αὐτοὺς
τοὺς ἀνθρώπους π' οἰσχόντανε καὶ ἀγοράζανε μὲ λίγα ψω-
ροχρήματα, αὐτὰ τὰ ἐπιπλά ποῦ τ' ἀδελφάκια μου πλάνον-
τας κι' ἀκουμβόντας σήφανε τὰ πρῶτα βήματά τους καὶ τὰ
θαροῦσαμε ἱερὰ σὰν τὴν ἁγία Τράπεζα.

Μὰ ὕστερα πάλι σκεπτιόμουν, πὼς δὲν εἶχα δίκαιο νὰ ἐχθρεύοιμε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν δὲν ἦταν αὐτοί, θᾶταν ἄλλοι, κι' ἂν δὲν ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι, ποῖος θὰ μᾶς φύλαγε αὐτὰ τὰ πράγματα ποῦ δὲ θὰ εἶχαμε πειὰ μέρος νὰ τὰ τοποθετήσουμε, σὰν πηγαίναμε στὸ μονάκριβο δωμάτιο.

Τὴν ἐρχομένη Κυριακὴ κοιτάξαμε τὰ λίγα πράγματα, ποῦ μᾶς μείνανε, στὸ σπίτι, ὅπου ἡ μάνα μας εἶχε πειάση ἓνα δωμάτιο μὲ ἑπτὰ λίρες τὸ μῆνα. Κάτω, κεῖ ποῦ τελείων' ἡ Καρναβοῦλα, ἓνα σπίτι ἀρκετὰ μεγάλο, πέτρινο, μὰ παλιό, ξεθωριασμένο, κακόθωρο σὰν ψωργιάρικο σκυλλί. Μιὰ βαρειά κι' ἀσχημὴ μυρωδιὰ σοῦ χτυπᾷ στὴ μύτη σὰν μπαίνης μέσα. Ἀπὸ μιὰ ὁλοσκότεινη σκάλα κατὰμαυρὴ ἀπὸ τὴ βροχὰ, ἀναιβήκαμε στὸ δεῦτερο πάτωμα. Τὸ δωμάτιό μας ἦτανε στὰ ὀπίσθια τοῦ σπιτιοῦ κι' ἀπ' τὰ παράθυρά του βλέπαμε ἓνα τοῖχο, ὑψηλό, μαυροπράσινο ἀπ' τὴ μούχλα καὶ τὴν ὑγρασία. Μὰ μέσα, ἔλαμπε ἀπ' τὴ καθαριότητα, γιατί' δυὸ μέρες πρὶν, ἡ καχομοῖρα ἡ μητέρα μας μὲ τὰ χέρια της εἶχε ἀσβεστόσει τοὺς τοίχους καὶ εἶχε σφουγγαρίσει τὸ πάτωμα. Ἀρχίσαμε ἀμέσως νὰ συγγυρίζουμε τὰ πράγματα ποῦ ἦτανε ἀκόμη πεταμένα δῶ κι' ἐκεῖ.

Σ' αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ κι' ἀνήλιαγο δωμάτιο ἔπρεπε ἀπὸ τώρα κι' εἰς τὸ ἐξῆς νὰ τρώμε, νὰ κοιμόμαστε, νὰ μαγειρεύουμε καὶ νὰ πλυνώμαστε. Ἔτσι ἦτανε φυσικὰ σ' ὁλόκληρο αὐτὸ τὸ σπίτι, κάθε δωμάτιο καὶ μιὰ οἰκογένεια, ὅλες φτωχὲς καὶ καχομοιριασμένες.

Κουρασμένοι ὅπως εἴμαστε ἀπὸ τὸ κουβάλημα, μητέρα καὶ παιδιά, φάγαμε λίγο τυρὶ ψωμί καὶ πέσαμε νὰ κοιμηθοῦμε. Μέσ' ἀπ' τὸ ὕπνο τὸ βαθὺ καὶ ἄγριες φωνὲς μᾶς ξύπνησαν, σὰν νὰ σκοτιώνανε μιὰ γυναῖκα. Στὸ μεταξὺ παιδιά κλαίγανε, ἐπιπλὴ ἀναποδογυρίζανε, ποτήρια, πιάτα σπάνανε. Θεέ μου τί ἀγριήλα! Ἡ μητέρα μας θαρρώντας πὼς ἦτανε φωτιά τρέχει στὴ πόρτα, πίσω της κι' ἐμεῖς

κρατώντας τὴν ἀπὸ τὴ νυχτικιά. Ἐνα μικρὸ λαμπάκι ἀκουμπισμένο σὲ μιὰ θέσι, ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μας, ἔφεγγε φτωχικῶς.

Ἐξαφνα μιὰ γυναῖκα σὰν τρελλὴ πέρασ' ἀπ' ἔμπροσς μας, σὰν νὰ κατρακυλοῦσε τὴ σκάλα, φωνάζοντας «σώστέ με θὰ μὲ σκοτώσῃ» καὶ πίσω της ἓνας ἄνδρας μὲ μάτια γουρλωμένα ἄγρια, μὲ μαλλιά ὁλόρθα, ἔτρεχε κρατώντας στὰ χέρια σηκωμένο ἓνα πελώριο μαχαίρι.

Κεῖνὴ τὴ στιγμὴ, ἀνοιξ' ἡ ἀντικρινὴ μας πόρτα κι' ἓνας ἀνδρακλὰς βγῆκε ἀπ' ἐκεῖ σὰν κεραυνός, ἄρπαξε τὸν πρῶτο ἀπὸ πίσω, τὸν ἔβαλε γιὰ μιὰ στιγμὴ κάτω καὶ τοῦ πῆρε ἀπ' τὰ χέρια τὸ μαχαίρι.

Ἡ μητέρα ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ μᾶς ἔβαλε νὰ ξαναπλαγιάσουμε, μὰ δὲν μᾶς ἔλερνε ὁ ὕπνος ἀπ' τὸ φόβο, ἀπ' τὴν τρομάρα μας.

Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ στὴ ζωὴ μου τὴν ἀγροϊήλα κείνον τοῦ ἀνθρώπου, τὸ φόβο τῆς γυναίκας του καὶ τὴ τρομάρα τὴ δικιά μας.

Τὴν ἄλλὴ μέρα ἦρθε στὸ δωμάτιό μας ἡ γειτόνισσά μας ἡ Κυρὰ Ἀγγελικὴ ἀπ' τ' ἀντικρινὸ δωμάτιο, κι' ἔλεγε πὼς συχνὰ πυκνὰ γινόντανε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι αἰτὲς αἱ σκηνὲς τῆς χθεσινῆς βραδεῆς. Ἦταν ὁ Λάζαρος ὁ ψαρράς, ποῦ ὅσα κέρδιζε τὴν ἡμέρα ἀπ' τὰ ψάρια, τ' ἄφηνε τὸ βράδυ στὸ καπηλεῖο καὶ σὰν ἐρχόντανε σπίτι ἀργὰ τὴν νύκτα στονακὴ στὸ μεθύσι, γίρνε ὥς τόσο μιὰ αἰτία γιὰ κανγᾶ. Πότε εὔρισκε χρὸ τὸ φαγί, πότε πολὺ ζεστό, πότε ἄλμυρό καὶ πότε ἀνάλατο. Κι' ἔπειτα γιατί' νὰ κοιμηθοῦνε τὰ παιδιά πρὶν ν' ἀρθῇ αὐτός, ὁ πατέρας τους. Νὰ λοιπὸν μπουτιῆς καὶ γροθιῆς στὴ γυναῖκα του. Στὸ μεταξὺ ξυπνοῖσανε τὰ παιδιά κι' ἀρχίζανε τὰ κλάμματα. Νὰ λοιπὸν κι' αὐτά. Κι' ἡ μητέρα ἔμπαινε στὴ μέση νὰ προσυλάξῃ τὰ παιδιά της ἀπ' τὴν λύσσα τοῦ μπαμπᾶ, κι' αὐτός, μέσα στὴ τρέλλα του κείνῃ, ἄρπαχνε ὅτι βρισκόντανε ἔμπροσς του

καὶ τὸ κατέβαζε στὸ κεφάλι τῆς γυναῖκας του, καὶ κάποτε ἄρπαχνε καὶ τὸ μαχαῖρι γιὰ νὰ τὴν σκοτώσῃ. Κι' ἄρχιζε τότε τὸ κυνηγητὸ στῆς σκάλες, τὸ σπῖτι ὁλόκληρο γινόντανε ἀνάστατο, ὅλοι σηκώνοντανε στὸ πόδι. «Θεέ μου, Θεέ μου, τί κακὸ πρᾶγμα αὐτὸ τὸ πιστό, ἔλεγεν ἡ Κυρά. Ἀγγελικὴ στὴ μητέρα μου. Δόξα τῷ Θεῷ ὁ Ἀντώνης, εἶσι λέγανε τὸν ἄνδρα της, δὲν τὸ βάνει στὸ στόμα του, γι' αὐτὸ κι' ἔχει τὴν ὑγεία του. Τὸν εἶδατε χθὲς βράδυ πῶς γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔδραζεν αὐτὸν τὸν μεθύστακα τὸ Λάζαρο καὶ τὸν ξάπλωσε χάμω.

Δὲν πέρασαν δύο μέρες καὶ πάλι τὰ ἴδια εἶχαμε. Μὰ σιγὰ σιγὰ ἄρχισαμε νὰ συνηθίζουμε σ' αὐτὸ τὸ κακὸ. Ἡ μητέρα μας δὲν σηκώνοντανε πειὰ νὰ βγῇ στὴ πόρτα νὰ δῇ τί γίνεται καὶ μεῖς σκεπαζόμαστε πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴν ἀκούμε τὸ δαιμονισμένο θόρυβο κα' ἀγριευόμαστε.

Σὰν φεύγαμε μεῖς τὸ πρωῒ γιὰ τὸ σχολεῖο, κλείδωνε ἡ μάννα μας τὴν πόρτα καὶ πήγαινε πάνω στὰ Ταταῦλα στοῦ θείου μας τοῦ Ἀνδρέα γιὰ νὰ μάθῃ νὰ ράφτῃ ἀνδρικά πανταλόνια. Μὰ δὲν ἄργησε ἡ δίσμοιρη νὰ μάθῃ τὴ τέχνη καὶ σὲ λίγες μέρες ἔπαιρνε δουλειὰ σπῖτι. Κι' ὅταν μεῖς γυρίζαμα ἀπ' τὸ σχολεῖο, τὴ βρίσκαμε σκυμμένη πάνω στὸ βελόνι, κι' ἄργα τὴν νύκτα ἐξακολονθοῦσε τὴ δουλειὰ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς μικρῆς λαμπίτσας μας, ὅσο ποῦ νὰ κοιρασθοῦν τὰ μάτια της. Κι' ὅλ' αὐτὰ τὰ τραβοῦσε μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρησι, χωρὶς κανένα παράπονο, χωρὶς βογγητό, πρὸς χάριν μας, πρὸς χάριν τῶν παιδιῶν της. Κι' ἂν καμμιά φορὰ τῆς ξέφαινε κανέναν βαθὺ στεναγμὸς ἢ τὰ μάτια της πλημμυρίζανε δάκρυα, ἦτανε ὅχι γιατί κόπιαζε καὶ ὑπόφερε, μὰ γιατί θιμοῦντανε τὸ σκληρό, τὸ τραγικὸ θάνατο τοῦ μπαμπᾶ μας ἢ ἐβλεπε πῶς στερηθήκαμε μεῖς τὰ παιδιά της τὰ καλά ποῦ εἶχαμε δῆ, ὅταν ζοῦσε κείνος.

Κι' ἡ μέρες, περνοῦσαν ἔτσι, ἄχαρα, φτωχικά, στενάζοντα.

Τὸν ἄλλο χρόνο, [ἦμουν τότε ἑνδεκα χρονῶ καὶ πήγαινα στὴ τετάρτη τάξι] μέσ' στὸ χειμῶνα ἔπεσα βαρὺ γιὰ ἄρρωστος. Τὲς πρώτες μέρες μοῦ πονοῦσε τὸ κεφάλι ἢ μύτη μου ἔτρεχε αἷμα, τὰ χεῖλη μου καιόντανε, ὁ λαμὸς μου στέγνωσε καὶ γύρευα πάντα νερὸ νὰ δροσισθῶ. Ὑστερα δὲ θυμᾶμαι τί ἔγινε. Πολὺ πειὸ ὕστερα ἔμαθα πῶς εἶχα πιάθῃ τυφο.

Σὰν ἄρχισα νὰ γίνωμε καλά, νὰ περπατῶ σιγὰ σιγὰ καὶ τρεμουλιαστὰ μέσα στὸ δωμάτιο, ὁ ἀδελφός μου ὁ Νίκος μ' ἔλεγε πῶς ἦρθε πειὰ ἡ ἀνοιξί, πῶς οἱ κῆποι ἦταν καταπράσινοι, τὰ πρώτα τριαντάφυλλα εἶχαν φανῆ, τὰ χελιδόνια εἶχαν χτίσῃ τὲς φωλιές των, ὁ ἀνλόγηρος τοῦ σχολεῖοῦ δὲν εἶχε πειὰ λάσπες καὶ τὰ παιδιά παίζανε καὶ τρέχανε ἐλεύθερα καὶ χαρούμενα.

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ μου μιὰ λύπη βαθειὰ κυρίωνε τὴ ψυχὴ μου. Γιατί νὰ μὴ μπορῶ κι' ἐγὼ νὰ πάγω στὸ σχολεῖο νὰ ἐξακολονθῶ τὰ μαθήματά μου, νὰ παίξω καὶ νὰ χαρῶ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά!

Μιὰ μέρα πέρασε πάλι ὁ Γιατρός γιὰ νὰ μὲ δῇ κι' ἀφοῦ μ' ἐξέτασε, στράφηκε στὴ μητέρα μου καὶ τῆς λέγει

Τόσες φορὲς στὸ εἶπα, Κυρά μου, καὶ σήμερα στὸ ξαναλέγω, πῶς μέσα σ' αὐτὸ τ' ἀνήλιαγο, ὑγρὸ, καὶ σκοτεινὸ δωμάτιο, ἀδύνατο νὰ δυναμώσῃ καὶ νὰ προκόψῃ αὐτὸ τὸ παιδί. Ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἥλιο, ὑπὸ ἀέρα καθαρό, ἀπὸ καλὸ φαγί.

Ἡ μάννα μου, τῆς πῆρε τὸ παράπονο, τὰ μάτια της βουρξάσανε κι' ἡ φωνὴ της πηγόντανε σὰν ἔλεγε. Τὶ καλοφαγία κι' ἐξοχὲς μοῦ ψάλλετε, γιατρέ μου! Στὴν ἄρρώστια τοῦ παιδιοῦ μου πούλησα ὅ,τι εἶχα καὶ δὲν εἶχα, ὥς καὶ τ' ἀσπρόρουχά μου, καὶ ὅμως χρεώθηκα καὶ στὸ μπακάλη καὶ στὸ γαλατᾶ, στὸ φαρμακοποιό, στὸ ψωμά καὶ σέ σὰς.

Ὁ Γιατρός δὲν ἔβγαλε μιλιά, πῆρε τὸ καπέλλο καὶ τὸ μπαστοῦνι του, ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ ἔφυγε.

Τῇ κατόπι Κυριακῇ ἤρθε νὰ μᾶς δῇ ὁ θεὸς μου ὁ Ἀνδρέας. Ἡ μητέρα μου τοῦ διηγήθηκε ὅτι πέρασε προχθὲς ὁ γιατρός, πῶς μ'ἤρε πολὺ ἀδύνατο κι' ἔκαμε λόγο γιὰ ἐξοχὴ καὶ γιὰ καλοφαγία, πράγματα ἀδύνατα γιὰ μᾶς.

«Τὰ ξεύρω, ἀπήντησεν ὁ θεὸς μου, ὥστερα ἀπὸ τὰ βαθὺ στεναγμό. Ὁ κακομοῖρης ὁ γιατρός ἔκαμε τὸν κόπο ν'ἀνέβῃ ὡς τὸ σάιτι μας γιὰ νὰ μοῦ τὰ πῇ καὶ μ'ἐβεβαίωσε πῶς ὁ Πετράκης μας δὲν ἔχει πειὰ κολλητικὴ ἀρρώστια πάνω του. Ἀς ἔρθῃ λοιπὸν κάμποσες μέρες νὰ μείνῃ σὲ μᾶς. Ἐκεῖ πάνω θὰ εὔρῃ καθαρὸ ἀέρα, ἥλιο καὶ κοντὰ στὰ παιδιὰ μου θὰ φάγῃ κι' αὐτὸς λίγο καλὴ τροφή».

Ἡ μάννα μου ἀναπήδησε ἀπ'τὴ χαρὰ της, ἔτρεξε στὸ θεὸ μου, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε πολλές πολλές φορές κι' ἔπειτα εἶπε καὶ σὲ μένα νὰ φιλήσω τὰ χέρια του.

Δύο μέρες ὥστερα ἡ μητέρα μου, ἀφοῦ μ'ἔλυνε, μ'ἄλλαξε ἀσπρόρουχα, μ'ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά της καὶ πήραμε τὸν ἀνήφορο γιὰ τὰ Ταταῦλα.

Στὸ δρόμο πιανόντανε ἡ ἀναπνοή της ἀπ'τὴν κοῦρασι καὶ κάποτε κάποτε καθοῦμαστε σὲ κανένα κατόφλιο γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦμε. Εἶχε ἡ δύσμοιρη ἀδυνατίσει πολὺ ἀπὸ τὰ ξενύχτια ποῦ ἔκαμε πάνω στὸ προσκεφάλι μου κι' ἀπ'τὴ δουλειὰ τὴν ἀτελείωτη.

Ξεχνιοῦνται ποτὲ τῆς μάννας οἱ κόποι, τῆς μάννας τὰ βάσανα, τῆς μάννας τὰ χάρδια, τῆς μάννας ἡ ἀγάπη!

Τοῦ θεοῦ μου τὸ σπητάκι, ἦτανε παλαιό, μικρό, ξύλινο, μὰ ἀνοιχτόκαρδο. Τὸ πρόσωπό του ἀντίκρουζε τὴ πλατέα τ'Ἀγ' Δημήτρη καὶ ἀπὸ τὰ ὀπίσθια εἶχε ἓνα μεγαλοῦτσικο κῆπο ποῦ ἀπ'ἐκεῖ βλέπαμε τὸ Ταξεῖμα, τὴν Ἀγία Τριάδα κι' ὅλο τὸ Σταυροδρόμι.

Τὸ πρωὶ μ'ἔβαζαν κι' ἐκαθοῦμινα μπρὸς στὴ πόρτα ποῦ τὴν ἔλουζε ὁ ἥλιος ἀπ'τὴν Ἀνατολὴ καὶ τὸ ἀπό-

γευμα τὸ περνοῦσα ξαπλωμένος μέσα στὸν κῆπο. Ἐτρώγα καλὰ φαγητὰ ποῦ τάχα ξεχάσῃ, ἀφ'οῦτον πέθανε ὁ πατέρας μας.

Δὲν πέρασαν δέκα μέρες κι' ἄρχισα νὰ περπατῶ, χωρὶς νὰ τρέμουν τὰ πόδια μου, κι' ἀνεβοκατέβαινα τὲς σκάλες χωρὶς νὰ κουράζωμαι.

Σιγὰ σιγὰ πῆρα θάρρος κι' ἔπαιζα μέσα στὸν κῆπο μὲ τὰ ξαδέλφια μου, ὅταν γύριζαν ἀπ'τὸ Σχολεῖο.

Κάθε δυὸ-τρεῖς μέρες πετιούντανε μιὰ στιγμὴ ἡ μάννα μου τοῦ θεοῦ μου νὰ δῇ πῶς πηγαίνω κι' ἔφειγγε γεμάτη χαρὰ καὶ εὐτυχία ποῦ μ'ἔβλεπε νὰ περπατῶ ἐλεύθερα καὶ πῶς πῆραν νὰ κοκκινίζουν τὰ χεῖλιά μου καὶ τὰ μάγουλά μου.

Πέρασαν ἔτσι δύο μῆνες. Εἶχα πειὰ δυναμώσῃ καλὰ καλὰ. Τὴν Κυριακῇ ἤρθε ἡ μητερίτσα μου νὰ γυρίσωμε στὸ φτωχικὸ μας.

Μ'ἔβαλε νὰ φιλήσω τὰ χέρια τοῦ θεοῦ καὶ τῆς θεῆς μου, νὰ φιληθῶ μὲ τ'ἀξαδελφάρικα μου καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ φεύγαμι τὴν ἄκουσα νὰ λέγῃ « Ποτὲ, ποτὲ στὴ ζωὴ μου, Ἀνδρέα μου καὶ Κατίνα μου, δὲ θὰ ξεχάσω τὴ καλοσύνη ποῦ μ'ἐκάματε. Ἡ εὐγνωμοσύνη θὰ ριζώσῃ βαθειὰ μέσ'τὴν καρδιά μου καθὼς καὶ στὴ καρδιά τοῦ Πετράκη μου».

Γύρισα λοιπὸν πίσω στὸ φτωχικὸ μας, καὶ ξαναβρῆκα καὶ τ'ἀξέχαστα χάρδια τῆς μάννας μου, τὰ παιγνίδια μου μαζί μὲ τ'ἀδελφάρικα μου, ποῦ τόσο καιρὸ τὰ λαχταροῦσα.

Μιὰ Κυριακῇ, ὥστερα ἀπ'τὴν ἀπόλυσι τῆς Ἐκκλησίας, ἤρθε κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ ὁ θεὸς μας ὁ Ἀνδρέας νὰ μᾶς δῇ καὶ βροῖκε τὴν μητέρα μου νὰ κλαίῃ. Τὴν εἶχε προσβάλῃ κείνη τὴν ἡμέρα ὁ χασάπης, ὥπως καὶ χθὲς ὁ μπακάλης, γιατί τὰ χρήη μας φουσκώσανε πολὺ.

«Άκουσε, Μαρία μου, είπε ο θεός μας σαν έμαθε τά βάσανά μας. Άφου έχης χρέη, άφου δέ σου φθάνουν δσα κερδίζεις, άφου κι'εγώ δέν μπορώ νά σε βοηθήσω, έλα νά βάλουμε τόν Πετράκη σέ δουλειά».

Η μητέρα μου πνάχθηκε γιά μιās από τόν τόπο της και σαν νά της κακοφάνηκε. — «Πώς, είπε, αδελφέ μου, λές νά βάλω τόν Πετράκη σέ δουλειά, μόλις πού τόν γλύτωσα άπ'του Χάρου τό στόμα !

Άλλ'ό καλός μας θεός έξηκολούθησε. «Ο Πετράκης είνε πειά έντελώς καλά, τό χρόνο του άπ'τό σχολειό τόν έχασε, άντί νά γυρίζη στους δρόμους ή νά κυλιέται όλη τήν ήμέρα σαυτό τό ύγρό δωμάτιο, είνε καλλίτερα νά πάγη σ'ένα καλό μαγαζί. Άκριβώς ό κ. Καλούδης ό ράπτης γυρεύει ένα παιδάκι γιά τήν πόρτα του. Τό μαγαζί του είνε εύρύχωρο και άνοιχτόκαρδο. Ο ίδιος είνε πολύ πονετικός άνθρωπος, τόν ξεύρω καλά. Κοντά του ένα παιδάκι, σαν τόν Πετράκη μας, θά έβγαζε τό ψωμί του χορταστικά, χωρίς νά τυριαννέται. Λύριο πρωί θά περάσω νά τόν πάρω νά πῶμε».

Η μητέρα μου δέν έβγαλε πειά μιλιά, γιατί συνήθιζε νά σέβεται τούς μεγαλειτέρους της και νά ακούη τές συμβουλές του καλού της αδελφου.

Έτσι από τήν άλλη μέρα έγινε μαθητευόμενος του κυρίου Καλούδη τό ραφείο, όπου και εργαζομαι έως σήμερα πού γράφω αυτή τήν απλή και μικρή μου ιστορία.

Τές πρώτες μέρες, όλοι σχεδόν μέσα σ'αυτό τό μαγαζί μ'εμάλωναν, και ό κύριος Καλούδης και οι εργατάι του, γιατί φαίνεται, πώς χτυπούσε τό κωδοῦνι δυό και τρείς φορές κι'εγώ δέν έτρεχα ν'ανοίξω τήν πόρτα, ή κάποιος τους μ'εφώναζε κι'εγώ δέν άπαντούσα.

Ντρεπούμουνα, κατακοκκίνιζα και θιμόνα από μέσα μου, μα ύστερα συλλογιζόμουνα πώς είχαν δίκιο, γιατί τές πρώτες μέρες, ό νοῦς μου δέν ήτανε στό μαγαζί, παρὰ

πειτούσε στό φτωχικό μας δωμάτιο, στή μάννα μας, στό Νίκο, στήν Έλενίσα μας, πότε στον κήπο του θεου μου και πότε στον αυλόγυρο του Σχολειου.

Μα σιγά σιγά άρχισα νά συνηθίζω τό μαγαζί στό πρώτο κωδοῦνισμα έτρεχα ν'ανοίξω τήν πόρτα, και στό πρώτο φώναγμα ήμουνα παρών. Έπειτα έμαθα νά μαζεύω τές καρφίτσες από τό πάτωμα, νά ξεσκονίζω τά τραπέζια νά παραγγέλω καφέδες και νερά γιά τούς πελάτες.

Τό Σάββατο βράδυ ό κ. Καλούδης κάλεσε τούς εργάτας του και τούς πλήρωσε τό εβδομαδιαίό τους, ύστερα φώναξε και μένα και μουδωσε μισή λίρα. Είπα τρεμουλιαστά ένα «εύχαριστώ», έβαλα τή μισή λίρα στή τσέπη μου και κατέβηκα βιαστικά και γρήγορα τές σκάλες. Σαν βγήκα στό δρόμο, έβαλα τό χέρι μου ξανά μέσα στή τσέπη, έπιασα τή μισή λίρα και τήν έσφιξα. Ήτανε δική μου.

Ο Μεγάλος δρόμος φεγγοβολούσε από τά ηλεκτρικά της Δημαρχίας και από τές βιτρίνες των μαγαζιων. Γιά μιā στιγμή στάθηκα σέ μιā βιτρίνα πού ήτανε γεμάτη από παιχνίδια, σκέφθηκα νά μπω μέσα νά αγοράσω ένα παιχνιδάκι (χρόνια τώρα δέν είχα πιάση στα χέρια μου παιχνίδι), μα άμέσως μ'ούρθε στό νοῦ πώς τέτοια καλά πράγματα είνε γιά τά πλουσιόπαιδα και γιά τά παιδιά πού έχουνε μπαμπά, κι'έσφιξα τή λίρα μου ακόμη πειό σφικτά στή φουχτιά μου και προχώρησα.

Και λίγο παρκεεί στάθηκα μπρός σέ μιā βιτρίνα γεμάτη από ζαχαρωτά, από πάστες, σοκολάτες και τόσα άλλα καλά πράγματα, πού τάχα στερηθή έδω και δυό χρόνια. Κι'έννοιωσα μέσα μου μιā ακράτητη επιθυμία, νά μπω, και νά ξεδεύσω όλο μου τό χοήμα και νά φάγω, νά φάγω γλυκά ως πού νά χορτάσω. Μα θνημήθηκα κείνη τή στιγμή πώς ό μπακάλης και ό χασάπης είχαν προσβάλη τή μάννα μου γιά τά χρέη, πού είχε κάμη εξ αίτίας της

ἀφρώστιας μου, κι' αὐτὴ τὴ φορὰ ἔσφιξα ἀκόμη πειὸ δυνα-
τὰ τὴ λίρα μέσ' στὴ φοῦχτιά μου καὶ πῆρα βιαστικά καὶ
γρήγορα τὸ κατήφορο γιὰ τὸ δοματίό μας.

Δὲν μπορῶ γὼ νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς ζωγραφίσω
τὴ χαρὰ τοῦ αἰσθάνθηκεν ἡ μάννα μου ὅταν τῆς
παρέδωκε τὰ πρῶτα μου κέρδη. Θυμᾶμαι μόνο, πῶς
ἀφοῦ ἔκλαψε πολλὴ πολλὴ ὥρα, ἵστερα εἶπε σὰν νὰ
παραμυλῶσε—«ἔχουν τόσες καὶ τόσες ἀνάγκες τὰ παιδιὰ,
μὰ πρέπει καὶ αὐτὴ ἀκόμη τὴ μισὴ λίρα νὰ τὴ δώσω στὸ
μπακάλη γιὰ τὸ χρέος μας, γιατί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ ἄνθρωπος
πρέπει νὰ φυλάγῃ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἐπόλησί του».

Ἕστερα ἀπὸ μερικὲς μέρες μιὰ βραδιὰ μ' ἔστειλαν
ἀπ' τὸ μαγαζὶ νὰ πάγω μιὰ φορεσιά στοῦ κ. Δρακουῆ. Τὴ
χαρὰ τοῦ πῆρα, σὰν εἶδα πῶς μοῦβαλαν στὸ χέρι δέκα
γρόσια γιὰ φιλοδώρημα! Καὶ κατεβαίνοντας τὲς σκαῖλες,
σκεπτόμουν νὰ κάμω μ' αὐτὰ τὰ δέκα γρόσια,
μὰ δὲν ἄργησα νὰ θυμηθῶ πῶς ὁ Νίκος μας καὶ ἡ Ἑλε-
νίτσα μας πῆγαιναν στὸ Σχολεῖο καὶ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τε-
τραδία κι' ἀπὸ μολύβια. Ἐτρεξα ἴσια στὸ χαρτοπωλεῖο.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ κατάλαβα πῶς ὁ κ.
Καλούδης ἄρχισε νὰ μὲ συμπαθῇ, γιατί κι' ἐγὼ πειὰ εἶχα
τὸ νοῦ μου στὸ μαγαζὶ. Τὸ μεσημέρι μοῦ ἔδιδε τὸ περίσιο
φαγητό του, τὸ ἐβδομαδιατικὸ μου τὸ ἀνέβασε σὲ μιὰ λίρα
καὶ συχνὰ μοῦ πυνὰ μ' ἔστειλε νὰ πάγω κι' ἐγὼ πακέτα σὲ
σπίτια ὅπου μῶδιδαν φιλοδομήματα.

Πέρασεν ἔτσι πολὺς καιρὸς. Ἴσως πειὸ πολὺ ἀπὸ νὰ
χρόνο.

Ἐνα βράδυ, 'κεῖ τοῦ ὁ κ. Καλούδης ἐτοιμαζότανε
νὰ πάρῃ τὰ μέτρα ἀπὸ νὰ πελάτῃ γιὰ μιὰ φορεσιά, μὲ φω-
νάζα, ἀνοίγει ἓνα κατάστηχο, μοῦ δίδει ἓνα μολύβι στὸ
χέρι καὶ μοῦ λέγει «γράφε ὁ κ. Θεμιστοκλῆς Κελεφῆς
46-95. . . .».

Σὲ μιὰ στιγμὴ ἔννοιωσα πῶς ὅλο τὸ αἷμα μου ἀνέ-
βηκε στὸ κεφάλι, τὰ πόδια μου τρέμανε, ὁ λαιμός μου ξε-
ραῖθηκε καὶ πολὺ πολὺ δύσκολα κατώρθωσα νὰ ὁμολογήσω
πῶς ξίχασα νὰ γράφω. Τὶ ντροπὴ!

Ὁ κύριός μου ἄρχισε τότε νὰ γράφῃ μόνος του καὶ
συγχρόνως συνομιλοῦσε μὲ τὸν πελάτη. Ὅταν τελείωσε, μὲ
διάταξε ν' ἀκολουθήσω τὸν κ. Θεμιστοκλῆ Κελεφῆ καὶ νὰ
κάμω ὅ,τι μοῦ πεῖ.

Στὸ δρόμο, ὁ καλὸς αὐτὸς κύριος μ' ἐρώτησε γιὰ τὸ
σπίτι μας, γιὰ τὴ μάννα μου, τ' ἀδελφία μου, σὲ τί Σχολεῖο
πῆγα κι' ὡς πιά τάξι, πόσο καιρὸ ἤμουν κοντὰ στοῦ κ.
Καλούδη καὶ τί ἐργασία ἔμαθα νὰ κάμνω ὡς τότε.

Τοῦ ἀπήντησα σ' ὅλα αὐτὰ καὶ τοῦ εἶπα πῶς στοῦ
κ. Καλούδη ἔμαθα μόνο ν' ἀνοίγω τὴ πόρτα, νὰ ξεσκονίζω
νὰ κουβαλῶ πακέτα καὶ τὰ παρόμοια.

Ἄκουσε, μοῦ λέγει, παιδί μου, κάθε ἄνθρωπος
σ' αὐτὸ τὸ κόσμῳ ἢ πρέπει νὰ μάθῃ πολλὰ πολλὰ γράμμα-
τα, ἢ νὰ μάθῃ λίγα μὲν γράμματα, πολὺ καλὰ ὅμως μιὰ
ἐργασία, μιὰ τέχνη. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ πηγαίνουμε στὸ Ζω-
γράφειο γιὰ νὰ γραφῇ στὴ Νυκτερινὴ Σχολή, ἐκεῖ θὰ
μάθῃς τόσα γράμματα, ὅσα χρειάζονται σὲ κάθε ἄνθρωπο
κι' ἀπὸ αἶφριο θὰ πῶ τοῦ κ. Καλούδη ν' ἀρχίσῃς νὰ μαθαί-
νῃς τὴ ραπτική.

Τὴν πειὸ ἄλλη μέρα οἱ ἐργάτες μ' ἔδειξαν τὴν ἀπλὴ
ραφὴ καὶ ἀργότερα ἰὲς πειὸ δύσκολες. Σὲ λίγο καιρὸ
μποροῦσα νὰ βοηθῶ λιγάκι τὴ μάννα μου στὰ ξενύχτια
τοῦ ἔκαμνε πᾶνω στὸ ράφιμο.

Ἀπ' τ' ἄλλο μέρος στὴ Νυκτερινὴ Σχολὴ ἄρχισα νὰ
ξεναθυμᾶμαι τὰ γράμματα καὶ τὴν Ἀριθμητικὴ τοῦ εἶχα
μάθῃ στὴ τρίτῃ τάξι τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ κάθε
μέρα προώδευα. Μὰ δὲν μαθίναμε μόνο γράμματα στὴ
Νυκτερινὴ Σχολή. Οἱ καλοὶ μας οἱ διδασκάλοι μᾶς μιλοῦ-

σανε καὶ γιὰ τόσα ἄλλα πράγματα ποῦ ξεχωρίζουν τὸν μορφωμένο ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄγριο καὶ ἀπὸ τὰ ζῖβα.

Ὅταν ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια τέλειωσα τὴ πέμπτη τάξι τῆς Νυκτερινῆς Σχολῆς, ἤμουν αἰσιόφρων καὶ καλὸς ἐργάτης τοῦ ραφείου. Ἐφθασε νὰ κερδίζω δυὸ λίρες τὴν ἡμέρα.

Ὑστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες πέθανεν ὁ Λάζαρος ὁ ψαροῦς. Ἐνα ὁλόκληρο χρόνο ἦτανε παρὰλυτος ἐξ αἰτίας ποῦ ἔκαμνε κατάχρησι στὸ πιτό. Πέθανε καὶ ἀφήκε σὲ μιὰ ἀπερίγραπτη φτώχεια μιὰ γυναῖκα ποῦ μαρτύρησε στὰ χέρια του, καὶ τρία παιδιὰ ἀρρωστιάρικα καὶ κακομαρισμένα.

Τί τραγικὰ δράματα ξετυλίγονται μέσα στὰ φτωχόσπιτα!

Κι' αὐτὴ τὴ στιγμὴν ἔρχεται στὸ νοῦ μου ἓνα ποίημα τοῦ Κωστῆ Παλαμά:

Εἶναι κάποιοι χαλασμοὶ
σὲ κάποιες χώργιες ὥρες
δίχως ἀστραπόβροντα
κι' ἀνεμικὲς καὶ μπόρες.

Εἶναι κάποια δράματα
καὶ κάποιες τιμωρίες
δίχως ἥρωες τραγικοῦς
καὶ δίχως ἱστορίες.

Εἶναι κάποιοι ἀφανισμοὶ
σὲ κάποιες ὥρες χώργιες
ποῦ σοῦ πέρνουν τὴ μιὰ
σὰν ξωτικὲς πανώργιες.

Εἶναι κάποια δράματα
σκληρὰ ξετυλιγμένα
στῆς ζωῆς τὰ ταπεινὰ
καὶ τὰ συνηθισμένα.

Τὲς ἀσάλευτες στεργιὲς
ἀνόητ', ἀγάλια, ἀγάλια
ὦ βαθεῖα καὶ ἀργὰ ποῦ τρῶν
τὰ γαλανὰ ἀκρογιαλίας!

Ὡ δραμαίων δράματα
μὲ σφραγισμένα χεῖλη
κι' ἀγραφα κι' ἀφάνταστα
σὰς παρατοῦν οἱ Αἰσχύλοι!

Ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἔβλεπα πῶς ἡ μάνα μου καὶ τ' ἀδελφία μου μαραινόντανε κάθε μέρα καὶ πειὸ πολὺ μέσα σὲ κείνο τὸ ὑγρὸ καὶ σκοτεινὸ δωμάτιο ποῦ καθώμαστε, κι' ἓνας πόθος μὲ κυρίευσε, νὰ μπορέσωμε νὰ νοικιάσωμε ἓνα μικρὸ σπιτάκι ποῦ νὰ τὸ λουζῇ ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς ἀπ' τὸ πρωῒ ὥς τὸ βράδυ.

Ἡ καλὴ τύχη θέλησε νὰ βροῦμε εὐκαιρο τὸ μικρὸ σπιτάκι ποῦ καθόμαστε σὰ ζοῦσε ὁ πατέρας μας.

Τι χαρά! Τι εὐτυχία!

Α. ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ ἱατρός

ΧΑΡΑΥΓΗ

Γλυκοροδίζει ή χαρ αυγή
στά καίτασπρα ντυμένη
και χένει γύρω της μικρές
σάν φεγγαριού άκτίνες
κι'ένω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου
περήφανα προσμένει
ξυπνά μιὰς ν'ας χαρωπής
ζωής, χρυσές, ἐλπίδες.

Και τὸ φεγγάρι σιωπηλὸ
χάνεται ἀπ'τὴν πλάσι.
Τ'άστέρια τρεμοσβύνουνε
γοργὰ τ'ἀκολουθοῦνε,
τοῦ γκιώνη παύει ή φωνή
και πέρα ἀπ'τὰ δάση
ξυπνοῦν τ'όλοχαρα πουλιά
τὸν ἥλιο γιὰ νὰ δοῦνε.

Κι'ὁ ἥλιος χρυσοπόρφυρος
ἐνῶ ψηλὰ προβάλλει
και ρίχνει μέσ'τὸν οὐρανὸ
τὸ φῶς τὸ πρωϊνό του,
τὰ δένδρα, τ'άνθια τὰ κλαδιά
κι'ὅλα τῆς γῆς τὰ κάλλη
σ'ένα αἰθέριο σύμπλεγμα.
ὑμνοῦν τὸν ἐρχομὸ του

(Βοσπορινές αἰρές)

MIX. XANNOYΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑ

Ἀπὸ μικρὸς ἀγαποῦσε τὸ χρήμα ὁ Ἰάκωβος και ή
μόνη του εὐχαρίστησις ἦτο νὰ μετρᾷ και νὰ ξαναμετρᾷ τὰ
ὀλίγα μεταλλίκια ποῦ τοῦ ἔδιναν στίς γιορτές. Ἐπιθυμοῦσε
ὅπως ἔλεγε, νὰ ἀποκτήσῃ πολλὰ και ἔπειτα νὰ ἀπολαύσῃ
τὴν ζωή.

Εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν διδασκάλον του ὅτι ή ἐργασία
εἶναι πλοῦτος, και διὰ τοῦτο και αὐτὸς ἤρχισε νὰ ἐργάζη-
ται ἐπίμονα, ἀδιάκοπα, εἰς τὰ κτήματα τοῦ γέρω Μάνθου
και ἄλλων πλουσίων συγχωριανῶν του.

Μὰ εἴκοσι χρόνια πᾶν ποῦ δουλεύει και τίποτε· δου-
λος και πάλιν δούλος, πτωχός, και μεροκαματιάρης.

Ἐβλεπε τὸ γέρω Μάνθο, ὅταν πῆγαινε τὸ πρωῒ στὸ
χωράφι, νὰ ποτίζει και νὰ σκαλίζει τὸ περιβολάκι του, νὰ
κλαδεύῃ τὰ δένδρα του και τὸ βράδυ νὰ κάμῃ τὸν τακτικόν
του περίπατο.

Τί, στὰ γεράματά μου θὰ χαρῶ; ἔλεγε κάποτε· εἶχε βλέπετε
τὴν ἰδέα, πῶς ή ζωή ποῦ περνοῦσε ὁ γέρω Μάνθος ἦτο ή
καλλιτέρα και ὅτι αὐτὸς μᾶλλον ἤξιζε τοιαύτης ζωής και
και ὅχι ὁ γέρος «ποῦχε τὸ ἓνα ποδάρι μέσ'τὸν τάφο.»

—Δέν εἶμαι κρίμα ἐγώ. θὰ σοῦ δείξω παληό-
γερε ἐπιθύριζε κάποτε.

Τὸν εἶχεν καταλάβει ή ἐπίμονος ἰδέα νὰ πνίξῃ τὸν
γέρω, νὰ κλέψῃ τὸ χρήμα του και ἔπειτα ἀφοῦ θὰ περ-
νοῦσε πολὺς καιρὸς και θὰ ἐλησημονεῖτο τὸ ἔγκλημά του, θὰ

ἔφηνε μακρὰ θὰ πῆγαινε κάπου ἄλλου γιὰ νὰ ζήσῃ ἡσυχα.

Τρεῖς μῆνες ὁ μεροκαματιάς μελετοῦσε τὸ σχέδιόν του καὶ ἕνα βράδυ τοῦ Νοεμβρίου ἐβίωσε τὴν θύρα τοῦ γέρω Μάνθου καὶ τὸν ἐπνίξε πρὶν αὐτὸς προλάβει νὰ βγάλῃ λέξι. Ἀφοῦ ἔσπρωξε τὸ πτώμα σὲ μιὰ γωνία τοῦ δωματίου ἤρχισε τὰς ἐρεῖνας του. Ἐδυσκολεῖσθαι πολὺ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ χρῆμα τοῦ πατρὸνός του καὶ ἔπειτα ἀπὸ πολλὴν ὥραν ἀνεκάλυψε τὸν πλοῦτον του, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖτο ἀπὸ ἀρκετὰς χιλιάδας φράγκα σὲ χαρτονομίσματα, λίρας καὶ ἀρκετὰ ἀσημένια τάλληρα.

Ἀφοῦ ἀφήρεσε ὅλα καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ πατὴρ του ἦτο νεκρός, ἐπέστρεψε εἰς τὸ δωματίον του καὶ ἐπερίμενε τὴν πρωΐαν.

Ὅταν ἐξημέρωσε ἤρχισε νὰ μετρᾷ τὴν περιουσίαν του, μὰ παράξενο πρᾶγμα, τώρα δὲν ἡσθάνετο τὴν χαρὰν ἐκείνην τῶν παιδικῶν τῶν χρόνων, ὅταν μικρὸς μετροῦσε καὶ ξαναμετροῦσε τὰ χρήματα ποῦ τοῦ χάριζαν.

Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν βραδυὰ ἐκείνην μῆνες πολλοί, εἶχον συλληφθῇ μερικοί, οἱ ὁποῖοι δύσκολα ἀπέδειξαν τὴν ἀθωότητά τους, κανεὶς ὅμως δὲν ὑποπτεύθη τὸν Ἰάκωβον, ὁ ὁποῖος εἰργάζετο τόσον ὅσον δὲν εἶχεν ἐργασθῇ ποτέ.

Ὅταν ἐπιτέλους ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς καὶ κανεὶς δὲν ἐσπυλογίζετο τὸν θάνατον τοῦ γέρω Μάνθου, ὁ Ἰάκωβος ἀπεχαιρέτησε ὅλους τοὺς γνωρίμους του καὶ ἔφυγε μακρὰ σὲ μιὰ κωμόπολι, ὅπου ἠγόρασε μιὰ μικρὰ ἐπανὴ καὶ ἀπῆλθε τὴν ζωὴν ποῦ τόσον εἶχεν ἐπιθυμήσει.

Υστερον ἀπὸ μερικὰς ἐβδομάδας τὸν ἐσυνήθισαν ὅλοι. Ἄν καὶ ἦτο 38 ἐτῶν, ἐφαίνετο ὅμως πολὺ γεροντότερος καὶ ἐπειδὴ ἐφάνταζετο ὅτι θὰ ἔζη πολλὰ ἔτη διητὰτο μὲ μεγάλην οἰκονομίαν, κρύπτων κατὰ τὸ χρῆμα του, τοῦ ὁποῖου μόνη ἡ ἀφῆ τὸν ἐμάγευε. Τὴν ἡμέραν περιεπλανᾶτο εἰς τὸ χωρίον τὴν δὲ νύκτα ἐδέετο πρὸς τὸν πλοῦτον του.

Ἐθεωρεῖτο ὡς πλούσιος εἰς τὸ χωριὸν ἀλλὰ αὐτὸ οὐδόλως τὸν συνέφερε, καὶ ἀντιληφθεὶς ὅτι ἡ φήμη αὕτη ἦτο ἐπικίνδυνος ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΙ ΕΝ ΤΗ ΑΙΘΟΥΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

Ίσως μίαν ἡμέραν ἓνας πτωχὸς διάβολος, ὅπως καὶ αὐτὸς ἄλλοτε, ζηλεύσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ δὲν θὰ ἦτο δύσκολο νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμε στὸ γέφυρ θὰ τὸ ἔκαμναν καὶ σ'αὐτὸν καὶ τότε. . . .

Ἀπὸ τὸν φόβο τὴν νύκτα ἔκλειε καλὰ πόρτες καὶ παράθυρα καὶ καθημερινῶς ἀλλάζε τὴν θέσιν τοῦ χορήματός του ψιθυρίζων.

«Ἐμένα ἄς μὲ σκοτώσουν δὲν θέλω ὅμως νὰ εὗρουν τὸν παρὰ μου».

Ὁ ἐλάχιστος κρότος τὸν ἔκαμε νὰ ἀναπηδᾷ τὴν νύκτα καὶ φοβερὰ ὄνειρα ἐτάρασσαν τὸν ὕπνον του Ἦτο ἀδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ, ἐπερίμενε τὸ φῶς καὶ ἀφοῦ ἐνεθυλάκωνε τὰ χαρτονομίσματά του καὶ ἔκρυβε στὸ χῶμα τὰ χρυσᾶ, ἐξήρχετο νὰ ἀναπνεύσῃ. Τὰ φορέματά του ἐφοίσκωναν πολὺ καὶ τοῦτο προσηγάγει τὴν περιέργειαν τῶν χωριανῶν.

—Μὰ τί κουβαλᾷς ἐπάνω σου Ἰάκωβε; τὸν ἔλεγαν.

Αὐτὸς δὲν ἀπήντα ἀλλὰ ἔτρεμε ὁλοκλήρως· τέλος κατήντησε νὰ μὴ ἐξέρχεται ἔξω παρὰ διὰ νὰ ψωνίσῃ μόνον, ἀπέφευγε δὲ τόσον τοὺς χωρικοὺς ὥστε ἤρχισαν νὰ τὸν ὑποπτεύωνται καὶ καθημερινῶς ἦτο ὁ στόχος τῶν συζητήσεων εἰς τὸ κατηλεῖον.

—Τὸν κραῖζει ὁ ἄνθρωπος· μὰ ὁ εὐλογημένος πολὺ φοβιτσιάρης.

Ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους δὲν ἐνεφανίζετο ὁ δολοφόνος στὸ χωριό, οὔτε γιὰ νὰ ψωνίσῃ ἀκόμη, καὶ ὅταν μιὰ μέρα οἱ χωρικοὶ ἐκ φόβου ἐβίασαν τὴν πόρτα τὸν εὗρον κρεμασμένον καὶ στὴν ἄκρῃ τοῦ τζαμανοῦ ἐσώζοντο ἀκόμη μερικεὲς ἄκρες ἀπὸ χαμῖνα χαρτονομίσματα.

Ὁ Ἰάκωβος ἀλλόφρων ὑπὸ τὴν διαρκὴ ἐπίδρασιν τοῦ φόβου μὴ τὸν κλέψουν, ἐκρεμάσθη μίαν νύκτα ἀφοῦ ἔκαψε τὰ χορήματα ποὺ τόσον εἶχεν ἀγαπήσει.

Θ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΚΟΠΕΛΟΙ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ*

Κάθε νέος ό όποίος θέλει νά μείνη άγνός καί ύγιής κατά τό σώμα, κατανοεί άμέσως ότι έχει ανάγκη από μερικούς άρχάς καί από μερικούς ισχυρούς Συναναστροφή. κανόνας επάνω εις τους όποιους νά βαδίζη.

Ένας από τους πλέον επιφόβους κινδύνους εις τους όποιους είνε εκτεθειμένος ένας νέος είνε ή κακή συναναστροφή. «Όμοιος τόν όμοιον...», όπως λέγει ή παροιμία. Είνε αναρίθμητα τά κακά πού ήμπορούν νά προξενήσουν εις ένα νέον κακοί σύντροφοι καί επικίνδυνοι φίλοι. Θά τόν κάμουν όμοιον των. Οί μοχθηροί καί οί κακώς ανατεθραμμένοι αισθάνονται μίαν ιδιαιτέραν ευχαρίστησιν εις τό νά παρασύρουν άθώους καί μέ καλόν χαρακτήρα νέους εις τά καταγώγια πού είνε βυθισμένοι οί ίδιοι. Άλλά καί αν άκόμη υποθέσωμεν ότι δέν θά επιζητήσητε την συναναστροφήν τούτων ποταπών χαρακτήρων καί ότι μάλιστα θά τους αποφύγετε, πάλιν δέν παύετε τού νά είσθε εκτεθειμένοι εις τόν κίνδυνον νά εισέλθετε εις τόν κακόν δρόμον υπό την επίδρασιν νέων όμηλίκων σας πού έχουν ήδη γευθή τό κακόν. Συνειθίζοντες σιγά σιγά νά αγαπάτε όσους δέν αγαπούν την άγνότητα καί ήσυχίαν της οικογενειακής ζωής, όσους είνε ξένοι μέ την ανάγνωσιν

*Απόσπασμα έν τού περιωνύμου έργου τού Sylvanus Stall. • Τι πρέπει νά ξέρουν οί νέοι.

καλόν βιβλίων, όσους είνε γεμάτοι από μίαν στραβήν της ζωής αντίληψιν καί έτοιμοι νά παραδοθούν εις κάθε είδους διαφθοράν καί άκολασίαν, πολύ γρήγορα θά καταλήξετε εις τό σαθρόν συμπέρασμα, ότι άφού έχετε μίαν μόνον ζωήν νά περάσετε, έννοείτε νά την περάσετε μέσα εις χαράν καί καί διασκέδασιν.

Άλλ' ακριβώς διότι μίαν μόνον ζωήν έχετε νά ζήσετε δέν είνε λογικόν νά την περάσετε μέ άγνότητα καί σωφροσύνην; Τού βίου αί πλάται δέν επαυορθώνονται καί αί πληγαί πού ανοίγουν πολύ δύσκολα έπουλώνονται. Άφού δέν ζώμεν παρά μόνον μιá φορά, μίν αφήσητε τά νεανικά σας χρόνια νά περάσουν χωρίς νά θέσετε τάς βάσεις μιás ανδρικότητος σοβαράς, τιμίας καί εύγενοüs.

Αποφεύγετε την συναστροφήν εκείνων πού θά σας κάμουν νά χάσετε την ήθικήν σας υπόστασιν. Αποφύγετε ως λέπραν κοινωνικήν εκείνους πού θά σας όδηγήσουν εις ένα δρόμον πού θά σας κάμη νά κηλιδώσετε τό όνομά σας, νά καταστρέψετε την υγείαν σας, νά εκφυλίσετε τόν χαρακτήρα σας καί νά χάσετε τόν μέγαν της ζωής σκοπόν. Αί συμβουλαί πού πρό τριών χιλιάδων έτών έδιδεν ό Σολομών εις τάς Παροιμίας δέν παύουν καί σήμεραν άκόμη νά είνε αληθείς.

Είνε παρατηρημένον ότι τό κακόν ως έπί τό πολύ αρχίζει μέ τά ξενυκνήματα. Άντί νά χρησιμοποιούν τάς ώρας αútās της αναπαύσεως διά μελέτην Τό σκότος. καί ανάπτυξιν των σωματικών καί ψυχικών δυνάμεών των, οί διεφθαρμένοι άνθρωποι, έπωφελούμενοι τό σκότος βυθίζονται μέσα εις πράξεις πού καταστρέφουν την υγείαν καί τό ανδρικόν των σθένος καί κενώνουν τό βαλάντιόν των. Οί διεφθαρμένοι σπείρουν την νύκτα, διά νά θερίση την ό ήμεραν θάνατος καί ή ασθένεια.

Όταν ό θόρυβος της ήμέρας παύση καί κλείσουν τάς θύρας των τά τίμα σάπια, τότε ανάπτυουν τά φώτα

καὶ ἀνοίγουν αἱ θύραι τῶν οἴκων τῆς κραπάλης καὶ τῆς ἀνοχῆς, διὰ τὰ εἰσελθόντων ὅσοι εἶναι βυθισμένοι εἰς τὴν κραπάλην καὶ διαφθοράν. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ νέοι μας εἰσχωροῦν εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς μέρη ὅπου παίζουν καὶ εἰς τὰ χαμαιτυπεία εἰς τὰ ἀνάκτορα αὐτὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς διαφθορᾶς, ποὺ τοὺς ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ σωματικὴν καταστροφὴν τῶν Ἡ νυκτερινὴ ζωὴ τῶν νέων μας εἰς τὰς πόλεις εἶνε ἓνα πρόβλημα σπουδαῖον. Ἐγνωρίσαμεν πολλοὺς οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν ἀπόφασιν νὰ χαρῶν τὴν ζωὴν τῶν ὅπως λέγουν, μέσα εἰς μίαν ὥραν ἔχασαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ εὐτυχίαν τῶν καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀπεκόμισεν μίαν κατάραν ποὺ τοὺς ἔκαμε νὰ δυστυχοῦν ὅλην τὴν ζωὴν τῶν.

Νέοι, προσέξτε. Κάτω ἀπὸ τὴν φαινομενικὴν μαγείαν τῆς ἡ νυκτερινῆς ζωῆς κρύπτεται κινδύνους ποὺ δὲν φαντάζεσθε καὶ. Μὴ συχνάζετε τὴν νύκτα εἰς μέρη ποὺ δὲν θὰ ἠθέλατε νὰ σᾶς ἴδουν ἡμέραν. Μὴν ἔχετε κανένα φίλον διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐντρέπεσθε ἂν σᾶς ἔβλεπε μαζί τοῦ κανέναν τίμιον ἄνθρωπον.

Κανεῖς ἀπὸ τοὺς νέους ποὺ ἐννοοῦν νὰ μείνουν σεμνοὶ καὶ τίμοι δὲν πρέπει νὰ διαβάζῃ βιβλία ἢ νὰ βλέπῃ εἰκόνας ἀσέμνους. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ βιβλίου εἶναι μεγάλη. Λέγουν οἱ ὁ Θεοβαντὲς, περιπαίζων μετὰ τὸν Δὸν Κιχῶτον τοῦ τοῦς ἑπὶ τῆς Ἰσπανίας τὴν ἐμπόδιον νὰ γεννίῃ καὶ ἄλλους ἥρωας. Ἄν λοιπὸν ἓνα μόνον βιβλίον κατόρθωσεν νὰ μεταβάλῃ τὸν χαρακτῆρα ἑνὸς ἔθνους, τί ἔμπορεῖ νὰ γίνῃ ὁ νέος ἐκεῖνος ποὺ ἀπασχολεῖ τὰς ὥρας καὶ τὸν νοῦν του μετὰ πολλὰ βιβλία ἀσεμνα καὶ ἀνήθικα καὶ γραμμένα μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ ὄχι εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδιά; Πολλὰ εἶνε τὰ βιβλία τῆς λεγομένης ἐλαφροῦς φιλολογίας ποὺ εἶνε καταστρεπτικὰ καὶ ἀνήθικα. Δεῖξατέ μου τὰ βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ

ποῦ συνήθως διαβάζετε καὶ δὲν θὰ δυσκολευθῶ διόλου νὰ σᾶς πῶ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν ποιὸν σας, ὅπως καὶ τὸ μέλλον σας. Μάτια ποὺ ἔχουν εὐκολὰ τὰ δάκρυα διὰ δυστυχήματα φανταστικὰ τῶν μυθιστορημάτων, πολὺ δύσκολα θὰ ἠμπορέσουν νὰ κλαῖσουν μετὰ τὰς λύπας τῆς πραγματικῆς ζωῆς. Ὁ νέος ποὺ ἔχει τὴν φαντασίαν τοῦ γεμάτην ἀπὸ κατορθώματα φανταστικῶν ἡρώων, θὰ θελήσῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ συναντήσῃ τὸν χαρακτῆρα του καὶ τὴν διαγωγὴν του μετὰ τὴν διαγωγὴν ἐκείνων. Μόνον ὁ ἀνατεθραμμένος μετὰ ἠθικὰς ἀρχὰς, στερεὰς καὶ βασίμους, μόνον ἐκεῖνος θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς ἀπὸ τὴν βιοπάλην καὶ ὄχι ὁποῖος τρέφεται μετὰ ἀσεμνα βιβλία, τῶν ὁποίων μάλιστα δὲν εἶνε ἱκανὸς ν' ἀντιληφθῇ τὸν βλαβερὸν χαρακτῆρα. Εἶνε ἀπατημένος καὶ πολὺ μάλιστα, ἐκεῖνος ποὺ νομίζει ὅτι θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐξέλθῃ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων αὐτῶν. Ὅ, τι περιγράφουν μένει βαθυὰ χαραγμένον μέσα εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδιά καὶ δὲν σβύνεται ποτέ. Νέοι, φίλοι μου, ἀφήσατέ με νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴ διαβάσετε ποτέ ἀνήθικα καὶ ἀσεμνα βιβλία.

Τὸν ἴδιον κίνδυνον καὶ μεγαλειότερον ἴσως ἀκόμη, περικλείουν αἱ ἀσεμνοὶ εἰκόνας. Χαράσσονται τόσον βαθυὰ μέσα εἰς τὸν νοῦν ποὺ δὲν χάνονται ποτέ. Ἄλλων εἰκόνων ἀριστουργημάτων ἴσως, ἡ ἐντύπωσις χάνεται, τῶν ἀσέμνων ὁμοῦς εἰκόνων ποτέ. Πολὺ εὐχαρίστως καὶ μετὰ πολλὰς θυσίας θὰ ἠθέλε κανεῖς ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν παιδικοῦ ἢ νεανικοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνει, ἐνῶ πολὺ εὐκολὰ λησμονεῖ καὶ θε καλὴν του πράξιν. Ὁ ἐν Ἀμερικῇ σύλλογος πρὸς διείδοσιν τοῦ καλοῦ ἔπραξε πολλὰ διὰ τὸ ζήτημα αὐτό, μία ὁμοῦς μόνον εἰκὼν ἀσεμνος ἂν μείνῃ, εἶνε ἱκανὴ νὰ καταστρέψῃ ἑκατοντάδας νέων. Πῶς ὁμοῦς νὰ ἐργασθῇ καὶ ἀποτελεσματικώτερον ὅταν αἱ ἴδιαι μητέρες μας, αἱ ἴδιαι ἀδελφαί μας, μετὰ τὰ

ντεκολτέ και τα τρανσπαράν των κάμουν μεγαλείτερον και καταστρεπτικώτερον κακόν από τας εικόνας ; Μήπως δέν είναι ζωντανάι ανήθικοι και άσεμνοι εικόνες ;

Δέν είνε δυνατόν να κάμω την επίθεώρησιν όλων των δυνατών διασχεδάσεων. Έφιστώ όμως την προσοχήν σας, νέοι, επί του χορού και του

‘Ο χορός, το θέατρον.Θεάτρον. ‘Ο χορός αυτός καθ’εαντόν είνε κάτι καλόν. Είνε το παντοτεινό παιγνίδι των λαών. Όταν όμως κανείς λάβη υπ’όψιν την πνιγεράν ατμόσφαιραν των αίθουσών, των έκνευρισμών που προκαλεί ή προετοιμασία του, τον κόπον και την χάνωσιν που τον παρακολουθούν, καταλήγει εις το συμπέρασμα ότι βλάπτει.

Το ίδιο και διά το θέατρον. ‘Υπό την σημερινήν μορφήν του, πολύν απέχει από του να είνε σχολεϊόν ήθικής όπως πρέπει να είνε. Όπως έχουν σήμερα τα πράγματα ή άρετή ραπίζεται και γελοποιείται επάνω εις την σκηνήν και μόνον ή άνηθικότης ζή και βασιλεύει.

Δεκαπλάσιος μεγαλείτερος είνε ο κίνδυνος από το χαρτοπαίγνιον. Ούτε περισσότερον, ούτε ολιγώτερον, το χαρτοπαίγνιον είνε κλοπή, με μό-

Χαρτοπαίγνιον νην την διαφοράν ότι ο κλεπτόμενος αφίνει τον εαυτόν του θεληματικώς να ληστευθή. ‘Ο χαρτο-

παίκτης εκτός του ότι χάνει κάθε ήθικήν υπόστασιν του, σιγά σιγά λημονεί το καθημερινόν του έργον, απορροφάται από το χυδαϊόν παίθος και δέν ήμπορεί να οδηγηθή παρά εις την καταστροφήν και πολλάκις εις το έγκλημα.

Και διά τον αλκοολισμόν τί να ειπώ κανείς ; Είνε τόσον καταστρεπτική ή μαστιξ αυτή, ώστε κάθε άνθρωπος πρέπει να την αποφύγη. Διά το ζήτημα αυτό έχουν γραφή δλόκληροι τόμοι, αι δέ οίκοι τραγωδία που καθημέραν βλέποκεν εις την ζωήν μας πείθουν διά το κακόν

του αλκοολισμού. Το ολιγώτερον που έχει να κάμη, είνε να καταστρέψη οικονομικώς και ήθικώς, να καταστρέψη την υγείαν και το καλόν όνομα, να καταζηρνίση εις θρύμματα την οικογενειακήν έστίαν, να αφήση έρημον την κατοικίαν, να θρυμματίση την καρδίαν και να άτιμάση και έρημώση συζυγον και τέκνα. Το χρέμα που δαπανάται έτησίως διά το οινόπνευμα ήμπορεί να συντηρήση χιλιάδας επί χιλιάδας οικογενειών.

Όταν το οινόπνευμα εισαχθή μέσα εις τον οργανισμόν, ο τελευταίος αυτός ζητεί να το αποδιώξη με κάθε μέσον και όταν εισαχθή κατά μεγάλας ποσότητας, μεταφέρεται από το αίμα παντού, ακόμη και εις την επιφάνειαν του δέρματος, όποτε και παρατηρούμεν την χαρακτηριστική κόκκινη των αλκοολικών μύτη. Πλησιάζατε ένα πυρεϊόν αναμμένο εις κάθε είδος οίνοπνευματώδους ποτού. Το έν αυτό οινόπνευμα άμέσως θ’ανάψη. Ανακατώσατέ το με νερό θα μείνη εις το βάθος του δοχείου. Από τον βραχιόνα ενός αλκοολικού αφαιρέσατε μίαν μόνην σταγόνα αίματος και δοκιμάσατε. Το έν αυτό οινόπνευμα πάλιν θ’ανάψη.

Όταν ένας νέος αρχίση να συνειθίζη εις τα ποτά, πριν ακόμη έννοήση ο ίδιος το ιδιαίτερον γούστο που έχει δι’αυτά, ή θέλησίς του εξασθενεί και όχι μετά πολύν καιρόν εύρίσκεται δεμένος χειροπόδαρα υπό την πίεσιν ενός τρομερωτάτου έχθρου. Έκαμα πολλάκις διαλέξεις έν Φιλαδελφεία εις τον « Σύλλογον των γευμάτων της Κυριακής ». Πάντοτε παρατήρησα πολλούς από τους 400-500 ακροατάς μου, που εξητούσαν ένα παρήγορον λόγον διά το κακόν που τους είχε κυριεύση. Και μη νομίσετε ότι ανάμεσα εις τα κοινωνικά αυτά αποβράσματα υπήρχον άνθρωποι μόνον των κάτω κοινωνικών στρωμάτων. Μεταξύ των υπήρχαν και μορφωμένοι άνθρωποι, και δικασταί και ιατροί και διδάσκαλοι. Όλοι με ένα στόμα κατηρώντο το οινόπνευμα.

ΤΟ ΟΞΥΓΟΝΟΝ ΕΝ ΤΩ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩ

Πάντες βεβαίως αισθανόμεθα την τόσην αίσθητήν θερμότητα του σώματός μας. Ἡ θερμότης αὕτη ἢ τόσον μεγάλην σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην ἡμῶν ὑγείαν καὶ ἥτις ἀνάγκη νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 36° - 37° τίνοος ἄρα γε ἐνεργείας εἶναι ἀποτέλεσμα;

Πῶς δηλαδή δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν αὐτὴν καὶ ἀναλόγως νὰ πράττωμεν φροντίζοντες περὶ τῆς ὑγείας μας.

Πολλοὶ ἴσως ἀγνοοῦσι τὴν καταπληκτικὴν ἐργασίαν τὴν ἀδιακόπως λαμβάνουσιν χώραν ἐν τῷ ὁργανισμῷ μας οὕτως ὥστε ὀλίγα περὶ αὐτῆς λέξεις δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ λεχθῶσι.

Ἐν πρώτοις ἂς ἐξηγήσωμεν τὸ φαινόμενον τῆς παραγωγῆς θερμότητος κατὰ τὴν καύσιν οἰασδήποτε καυσίμου ὕλης. Ὁ αἶρ ἐμπεριέχει ὡς ἓνα τῶν κυρίων αὐτοῦ συστατικῶν στοιχείων π καλούμενον ὀξυγόνον, τοῦτο ὄν ἀέριον ἄχρουν καὶ συνιστῶν μεθ' ἑτέρου στοιχείου τοῦ ὕδρογόνου τὸ **ὕδωρ** εἶναι ὁ κύριος παράγων τῆς καύσεως τῶν ξύλων, τῶν λιθανθράκων κ. τ. λ. Τὸ ὀξυγόνον ἔχει ἰδιότητά τινα χημικὴν νὰ ἐνοῦται μετὰ πλείστων σωματίων καὶ ἰδίᾳ μετὰ τοῦ πανταχοῦ σχεδὸν ὑπαρχοντος ἀνθρακος, (ὀξείδωσις), προκαλοῦν τὴν παραγωγὴν ὅλως διαφόρου σώματος τοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος—κιανὴ φλόξ τῶν πυ-

ραίων—, τὴν ἐξέλκουν μεγάλης λάμψεως καὶ θερμότητος.

Ἡ χημικὴ αὕτη ἐνώσις καύσις καλουμένη προκαλεῖ τὴν ἀκαριαίαν ἐμφάνισιν θερμότητος, ἥτις ὑψοῖ τὴν περίε θερμοκρασίαν.

Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ὁργανισμῷ ἡμῶν.

Τὸ σῶμα ἡμῶν ὁμοιάζει πρὸς θερμάστραν ἐν αὐτῷ οἱ ἱστοὶ οἱ πεπλουντισμένοι ἐξ ἀνθρακος ἀποτελοῦν τὴν καύσιμον ὕλην, ἥτις φθαιρομένη ἀνάγκη νὰ ἀνανεοῦται.

Διὰ τῆς ἀναπνοῆς προσλαμβάνομεν τὸ ἀναγκαῖον ὀξυγόνον, τὸ ὁποῖον φθάνον ἐν ταῖς κυψέλεσι τῶν πνευμόνων καὶ διαπιδῶν εἰς τὸ αἷμα φέρεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἱ ἱστοὶ παρουσία αὐτοῦ ὑφίστανται βραδείαν ὀξείδωσιν ταύτης ἀποτέλεσμα εἶναι διοξείδιον τοῦ ἀνθρακος, τὸ ὁποῖον προσλαμβάνομενον ὑπὸ τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων φέρεται εἰς τοὺς πνεύμονας, ἐνθα ἀνταλλάσσεται αὐθις μετὰ τοῦ ὀξυγόνου. Κατὰ τὴν καύσιν ταύτην βραδείαν καλουμένην, πλὴν τοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος παράγεται καὶ ἡ αίσθητὴ ἡμῖν θερμότης, ἥτις καθορίζει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματός μας.

Αὕτη ἡ θερμοκρασία εἶναι ἐκείνη, ἥτις θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς ἀπαιτούμενας πρὸς δράσιν δυνάμεις. Ὡστε πᾶς τις εὐκόλως εἰκάσει τὴν μεγάλην ἀνάγκην τοῦ καθαροῦ τοῦ ἀναπνευσίμου ὀξυγόνου ὡς καὶ τὴν σπουδαίότητα τῆς θρεπτικῆς τροφῆς.

Διότι ὅσον ὁ αἶρ εἶναι καθαρότερος καὶ ἡ τροφή πλουσιωτέρα εἰς ἀνθρακα, τόσον ἡ καύσις τελειωτέρ καὶ ἡ προκύπτουσα θερμότης κανονικωτέρα.

Γ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν ὅπως καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστήσωμεν πάντας ὅσοι διαφοροτρόπως συντέλεσαν εἰς εὐόδωσιν τοῦ ἡμετέρου ἔργου.

Καὶ κατὰ πρῶτον ὀφείλωμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς διὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτῶν καλῶν πλουτίσαντας τὸ ἡμέτερον Λεύκωμα.

Εὐχαριστοῦμεν προσέτι τοὺς φίλους συνδρομητὰς τοὺς τόσον προθύμως σπεύσαντας πρὸς ὑλικὴν ἡμῶν ὑποστήριξιν καὶ τοὺς προθυμοτάτους ἀδελφοὺς Τσιτούρη.

Ἐν τέλει δὲ ἀποχαιρετῶντες τὴν ἀγαπητὴν μας σχολὴν, εὐχόμεθα ὅπως καὶ οἱ μέλλοντες τελειόφοιτοι τοῦ Ζωγραφείου ἐξακολουθήσωσι μιμούμενοι τὸ ἡμέτερον παράδειγμα.

ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΙ τοῦ 1928

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΥΓΕΝΕΙ ΦΡΟΝΤΙΔΙ

κ. Κ. Μ. Μ.—Ἡ Α. Σ. ὁ ἀγ. Λαοδικεῖας Δωρόθεως Ἀρχ. Ἱεροθέος Καϊζώνης, Χ. Χρυσοστόμου, Θ. Παπαδόπουλος, Σ. Καΐσης, Π. Ἀλβανόπουλος, Μ. Κάτζικας, Α. Στεφόπουλος, Κ. Ἀγγελόπουλος.

κ. Κ. Μακρίδου—Μ. Πρωτοσύγγελος Λημναῖος, Α. Σ. Μύρων Πολύκαρπος, Μ. Ἀρχιδιάκονος Γερμανός, Μ. Ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος, Δευτερείων Καλλίνικος Τριτεύων Γρηγόριος, Κ. Μακρίδης Β. Λαμπρινίδης, Γ. Κωνσταντινίδης.

κ. Πατριαρχία—Κ. Κοκκολάτος ἱατρός, Κομποθέκρας ἱατρός, Κ. Σακελλαρόπουλος, Α. Δαλιέτος, Ν. Κύρου, Σ. Σῦρρος, Ε. Πηχεῖον, Γ. Καφαμπέλης, Χαλκιάπουλος, Μ. Ἀψης, Σ. Μαλιτζίτης, Σ. Σεϊτανίδης, Σ. Καλπακόγλου, Χ. Εὔελπίδης, Α. Ἐμνέτογλου, Ε. Βογιατζῆ, Σ. Κωνσταντινίδου, Δ. Πολυμέσης, Γ. Τριανταφυλλίδης, Η. Λαμπρόπουλος, Β. Ἀζονιόλη, Β. Ροϊλίδης, Κ. Γρυζαγορίδης, Ε. Γεωργιάδου, Γ. Πατριαρχίας.

κ. Ἀδάμ—Η. Α. Ρ. Σάδεων Γερμανός, Α. Σκαρλάτος, Α. Καλιβρούσης, Λεμοντζόγλου, Χ. Παισικάκης, Γ. Ζωγράφος, Γ. Λινάρης, Α. Δημητράκοπουλος, Σ. Ἐλευθεριάδης, Ν. Κοσμάς, Σ. Σαραντής, Κανάκης, Τσανόπουλος, Ε. Ἀδάμ, Ε. Τερζόγλου, Β. Σιδηρόπουλος, Κ. Λεοντίδης, Χ. Φιλιππίδης, Α. Γιόλας, Χ. Γ. Α. Tsocato D. Noïos, Κ. Σαπουντζάκης, Β. Σαπουντζάκης, Ε. Σωτηριά-

δου, Τσίτσ, η Ν. Παπᾶς, Δ. Παπᾶς, Μ. Χαβριαιζόγλου, Γ. Ίσαακίδης, Χ. Παπαδόπουλος, Γ. Καραγκιόζης.

κ. Η. Ἀδάμ—Χ. Βλάχος, Α. Ἀδάμ Θ. Τσαούσογλου Κ. Τσουμάκας, Γ. Ἀναστασιάδης, Π. Ἀδάμ.

Ἐν Ζωγράφῳ: Κ. Σακόπουλος, Α. Νέσχοζ, Μ. Κουρτέσογλου, Δ. Πετρίδης, Α. Καραμουράτογλου, Β. Παπαδόπουλος, Π. Σαρῆς, Β. Βλάχης, Χ. Κόκολος, Ι. Κῶνος, Α. Παναγιωτίδης Χ. Οἰκονομίδης, Ν. Κοντσαβέλης, Ε. Σιδερηκούλης, Σ. Τσαούσης, Α. Ἡλιάδης, Β. Μπέλλας, Σ. Ἀφρογαλίδης, Γ. Κοτιάδης, Χ. Ἀρβαντινός, Ν. Ρίτζος Γ. Γεράρδος.

Δος Α. Μανραγιάστον (Παρθ. Τ. Βαρείδου)—Α. Μανραγιάστον, Α. Σπυρίδωνος, Α. Ἰωσηφίδου, Α. Βασιλείου, Β. Δρεταλιάρη, Δ. Καραγιάννη, Π. Σωτηριάδου Μ. Λεφάκη Χ. Γεράρδου, Η. Μελισσινοῦ.

Δος Ε. Μελισσοπούλου—Ε. Μελισσοπούλου, Ε. Τολιοπούλου, Ι. Λιάτσου, Θ. Ζώη, Ι. Παπαδοπούλου, Ε. Κωνσταντινίδου, Ι. Παπαδοπούλου, Τ. Ἀσκληποῦ, Ο. Σιμωνίδου, Ε. Ἀλεξάνδρου.

κ. Η. Ντούλιον—Σ. Πασχαλίδης, Σ. Καΐσης, Κ. Ζαχαριάδης, Κ. Λεύκαρος, Κ. Νικολαΐδης, Κ. Ζηνόπουλος, Κ. Γιώσης, Γ. Γεωργαντόπουλος, Ι. Πίντζος, Α. Πίντζος, Η. Πίντζος, Μ. Ζέππος, Α. Ντούλος, Σ. Μαργακός, Ε. Τζούρας, Δ. Τσιμπουνκέλης, Κ. Βασιλάκης, Δ. Ἰωαννίδης, Ν. Ἰορδανόπουλος, Π. Ντούλος, Δ. Ντούλος, David.

Δος Α. Ρούσσον—Μ. Παναγιωτίδης, Σ. Σκαρλιάτου, Σ. Ρούσσος, Α. Ρούσσος, Σ. Καστρήσιος, Μ. Ρούσσου, Δ. Ρούσσος, Γ. Ρούσσος.

κ. Α. Χαλεπίη—Α. Παναγιωτίδης, Α. Κασάπογλου, Ι. Ίσαακίδης, Π. Ποιμενίδης, Β. Δημητριάδης, Χ. Παντελίδης, Γ. Γαβριηλίδης, Α. Λορίδης, Δ. Δημητριάδης, Γ. Σισμάνογλου, Μ. Ἀλεξιάδης, Χ. Ἀραβανόπουλος, Α. Ἀνανιάδης.

κ. Κ. Χαλεπίη—Ν. Φωτιάδης, Σ. Κωνσταντινίδης, Α. Γαβριηλίδης, Σ. Σιάντια, Σ. Μωραΐτη, Μ. Γκίτσας, Π. Ἀντωνιάδης, Ἀνώνυμος.

Δος Τ. Σισμάνογλου—Τ. Σισμάνογλου, Κ. Σισμάνογλου, Ρ. Μαριάδου, Ι. Ἀνανιάδης, Ι. Σισμάνογλου, Ι. Παπαδάκη, Π. Καλούδη.

Δος Α. Σιμισσοπούλου—Ε. Θεραπευνοῦ, Β. Βενζαδελ, Α. Τσαούσης, Ε. Μπουσάκας, Α. Τσάνης, Ε. Ἰωσηφίδου, Α. Κοτοπούλου, Σ. Κυριακίδου, Σ. Μιχαλίδης, Ε. Ἀναγνωστοπούλου, Μ. Νικολαΐδου, Β. Στεργίου.

κ. Ι. Χριστοδουλίδου—Ι. Χριστοδουλίδης, Ι. Στεφανόπουλος, Ι. Δημητριάδης, Ν. Καμπούρας, Ι. Βασιλειάδης, Ν. Κασαπίδης, Μ. Μπιλλιάκης, Γ. Κωνσταντινίδης, Χ. Μαγουλᾶς.

Δος Α. Μαστιχοπούλου—Ε. Βασιλειάδου, Α. Ζωγράφου, Ρ. Μυστακίδης, Μ. Μαστιχοπούλου, Κ. Χρηστίδης, Ζ. Καρύδου.

κ. Κ. Ἀγριαπόγλου—Κ. Κομνηνός, Θ. Κεσίσογλου, Α. Διβράς, Κ. Ἰωαννιμόπουλος, Κ. Ρουμάνης, Γ. Μουρέλλος, Α. Γαβριηλίδης, Φ. Βέρρος Ι. Ἀναγνωστόπουλος, Μ. Ἀσημακόπουλος, Ι. Καραμᾶνος, Μ. Πεοβανίδης, Α. Καψίλης, Γ. Σουλλίδου, Α. Μαϊνώρ, Α. Μοραΐτου.

κ. Κ. Κουρτίση—Β. Ἡλιάδης, Ε. Τσαούσης, Α. Παπακωσταντίου, Ε. Ζηνόπουλος, Α. Ζηνόπουλος, Κ. Κουρτίσης.

κ. Α. Μαργαρίτη—Σομόγλου, Ζ. Καραβήλας, Μ. Μουζάκης, Τ. Νικόλαος Κ. Νο. 2 Λαβύρινθος, Τ. Σπορίδης, Α. Μαργαρίτη.

Δος Α. Νεδελκοπούλου—Α. Νεδελκοπούλου, Ι. Παπαδόπουλος, Φ. Μούσσα, Β. Ἀγγελίδου, Ε. Παντελίδου, Θ. Ἀράπογλου, Α. Βουτυρόπουλος, Ε. Παντατζή Σ. Ἐμμανουηλίδου, Γ. Παπαδόπουλος, Π. Παπαῖωανου Κ. Καρβαλλίδης, Μ. Βασιλειάδου, Ο. Σεϊτανίδου, Α. Βάγιας, Α. Μέξης, G. Orladovid Γ. Γεωργιάδου.

κ. Δ. Κιουπετζή—Δ. Κιουπετζή, Ε. Στρατοπούλου, Ι. Στεφανοπούλου, Κ. Σωτηρίου, Α. Διαμαντοπούλου, Ε. Θεοδωρίδου. κ. Κ. Βασιματζίδου—Ε. Ακτσόγλου, Ι. Ναούμ, Ι. Αάγια, Κ. Βασιμαματζίδης.

κ. Μ. Αλεκτορίδου—Δ. Γαλίτσης, Θ. Αλεξανδρίδης, Γ. Βαρσάμης, Γ. Γαβριηλίδης, Μ. Μαυρίδης, Κ. Γιουμβρής, Γ. Ίωαννίδης, Χ. Τουλουμίδης, Σ. Αναστασιάδης, Α. Παρασκευᾶς Α. Χαλκούσης, Γ. Ζώτος.

Δος Ε. Κωνσταντινίδου—Δ. Εφραμίδου, Α. Ίωαννίδου, Β. Γρίβα, Φ. Μηναδοπούλου, Α. Παντελεονίδη, Σ. Κωνσταντινίδου, Ν. Βραμομχάλη, Γ. Μπαλίλη, Φ. Βελέτσου, Ε. Χατζηγιάνη, Ε. Νικολαΐδου, Σ. Αρζόγλου, ΣΤ.

κ. Κ. Παπακωστατίου—Ν. Καζᾶς, Μαυρομαμάτης, Καφετζιδάκος, Καραϊτανίδης, Σκαναβής, Αποστολίδης.

κ. Ν.—Ν. Δάμισας, Α. Γεωργιάδου, Π. Σκόρλας, Ε. Κετσόγλου, Δ. Παπαδοπούλου, Μ. Αναγνωστόπουλος, Γ. Σαρρής, Η. Πηγεών, Α. Νικολόπουλος, Κ. Νικολόπουλος Σ. Σύρος.

Δος Ε. Μουστάκα—Γ. Έρμενίδης, Α. Καπαλτσόγλου, Ε. Παρίση, Ε. Ζαχαροπούλου, Β. Λοΐζου, Μ. Αναγνωστίδης, Α. Αντίπας, Μ. Θωμαΐδου, Σ. Πετρίδης, Ε. Σιταρᾶ, Α. Παπαδοπούλου, Ανώνυμος, Σ. Αθανασιάδου, Ν. Μαλιόγλου.

κ. Γ. Παπαδοπούλου—Α. Ταχμντζής, Ι. Σεφεριάδης, Αρχ. Αμβρόσιος, Χατζόπουλος, Α. Έξαρχος (ιατρός).

Εν τῇ Σχολῇ Αγ. Τριάδος—Έμ. Γιανόπουλος, Χ. Μουτεβέλλογλου, Δ. Παπαδόπουλος, Γ. Μιμικικόπουλος, Π. Βαφειάδης, Α. Αναγνωστίδης, Χ. Μπάχλας.

κ. Χ. Κωνσταντινίδου—Γ. Παπαδανιήλ, Σ. Καλούτσης, Α. Αγιάνογλου, Χ. Αγιάνογλου, Κ. Έμμανουηλίδης, Π. Σπανούδης, Α. Δημητριάδου, Γ. Κυριαζίδου, Κ. Αρهماΐδου.

Δος Ε. Βυζαντίου—Δ. Κουμαριανός, Μ. Αρμπογιάν, Bibis, Ε. Βυζαντίου, Φ. Φασκόλου, Β. Μανιάτου, Σ. Δολαζοπούλου.

κ. Ε. Παπαδοπούλου—Ε. Πετούσης, Α. Μπαστιούνης, Α. Νικολαΐδης Σ. Μανρουδής, Α. Οικονόμου, Ε. Παπαδόπουλος.

κ. Η. Τερζόγλου—Σ. Κουρτίσης, Ρ. Μερήκας, Ν. Καραγιάννης, Μ. Αλεξάνδρου, Κ. Πλάκας, Α. Σωτηριάδου, Μ. Αλεξαΐδης.

κ. Α. Αλπέρη—Π. Παλαιογενίδης, Θ. Θωμαΐδης, Ι. Τζινογλου, Ε. Νικολαΐδης, Α. Χαριτωνίδης, Δ. Γεωργιάδης, Δ. Πολίτης, Ι. Βαλλής, Σ. Μανολάκος, Α. Γαλάτης, Θ. Δημόπουλος, Α. Μπαστιούνης, Α. Ρουλλίδης, Ρ. Τσιλένης, Α. Σεφέρου, Ν. Ζερμπίνης, Δ. Μόσχον.

κ. Σ. Χετζιτζόγλου—Χ. Κυριαζής, Α. Αλβέρτος, Ε. Ε. Παπαδόπουλος, Γ. Μπεράτης, Γ. Τσιροόπουλος, Γαβαλᾶς.

Δος Ε. Καλαϊτζόγλου—Ε. Παφμανίδου, Μ. Νεφτιτζή, Α. Γουζαγορίδου, Α. Δάμσα, Α. Κωνσταντινίδου, Ε. Ιατροπούλου, Π. Τοπουζόγλου, Κ. Κυροτίδης, Α. Πυλαφίδης, Π. Ροζέτον, Χ. Πλακούδης, Π. Τσαμπούκογλου, Α.

Αργυριάδου, Ε. Κωνσταντινίδου, Ι. Πριβίλοβιτς, Π. Στομαχοπούλου, Ι. Ζάμπογλου, Γ. Πατριάνος, Α. Καλαϊτζόγλου, Ι. Λυίτσος, Ν. Λαζαρίδης, Α. Δρόλας Ε. Καλαϊτζόγλου.

κ. Κ. Ρηγοπούλου—Κ. Ρηγόπουλος, Α. Δρόσος, Χ. Αντωνιάδης, κ. Θ. Κιακίδου—Θ. Κιακίδης, Κ. Γλυνός, Α. Κασαλίδης, Γ. Αναστασιάδης, Ε. Φωτιάδης, Α. Παντολέοντος, Ι. Πατινούνας, Σ. Χαιζής, Ι. Σαρρής.

κ. Α. Τσακιράκη—Ι. Ταρποχζής, Α. Τσακιράκη, Β. Τσακιράκης, Κ. Κωνσταντινίδης, Μ. Κατσάλη, Κανάκης, Ε. Τσακράκης, Κ. Βάτης, Γ. Χαλκούσης, Π. Πετρίδης.

κ. Α. Δήμογλου—Π. Παπαζόγλου, Ν. Καϊκτσάκης, C. Hollenbach, Ι. Κονδυλής, Ι. Χρυσστόμον, Β. Τριανταφυλλίδης, Α. Δήμογλου, Ε. Γεζεγοπούλου.

κ. Α. Δήμογλου—Π. Παπαζόγλου, Ν. Καϊκτσάκης, C. Hollenbach, Ι. Κονδυλής, Ι. Χρυσστόμον, Β. Τριανταφυλλίδης, Α. Δήμογλου, Ε. Γεζεγοπούλου.

κ. Α. Δήμογλου—Π. Παπαζόγλου, Ν. Καϊκτσάκης, C. Hollenbach, Ι. Κονδυλής, Ι. Χρυσστόμον, Β. Τριανταφυλλίδης, Α. Δήμογλου, Ε. Γεζεγοπούλου.

κ. Α. Ἀθανασίου—Α. Σαναφώγλου, Ρ. Ν. Θεοδωρίδης, Μαρίνος. Δος Κίκη—Ι. Κριωνάς (ιατρός), Α. Σταυρίδης, Γ. Ἀλευρόπουλος. κ. Α. Ἀγγελίδου—Δ. Ἀγγελίδης, Χ. Ρόσσης Γ. Κοντζόπουλος, Μ. Κούτζογλου.

κ. Ι. Ἰωαννίδου—Ι. Ἰωαννίδης, Β. Σαράφογλος Γ. Κόκκινος, Χ. Μόσχου.

κ. Ν. Βασιλαμαδζή—Ν. Βασιλαμαδζή, Α. Δημητριάδης, Θ. Τσαρκοδζόγλου, Ι. Τσαρκοδζόγλου. κ. Κ. Καρίπη—Ξ. Ππέλλας, Κ. Καρίτσης, Π. Καλινόγλου, Α. Κιουρμπαλή, Χ. Ἀφεντιούλης, Ξ. Λαπαρδάς. κ. Σ. Τσακοπούλου—Ι. Προκόπιος, Μελλᾶς, Σ. Στεφανίδης, Δ. Τριανναφυλλίδης, Σ. Τσακόπουλος. κ. Μ. Τσαγγοπούλου—Μ. Στεργιάδης, Δ. Κίκης, Σ. Σιμιτζής, Μ. Τσαγγόπουλος. κ. Ν. Βακαλοπούλου—Δ. Οὐρανία, Κακουλίδου, Ε. Φωτιάδου, Κ. Μελετιάδης. κ. Α. Καρσθαμσίον—Κ. Ζάκος, Σ. Πετρίδης, Ε. Κοσμίδης, Α. Σύνας, Χρήστος Γαβριηλίδης. κ. Σωτηριάδου—Β. Κουφός, Χ. Βασιλειάδης, Π. Ἀνανιάδης. κ. Κ. Κάλα—Κ. Κάλας, Σ. Ἀγνηάδης, Ε. Προδρόμου, Ι. Οἰκονομίδης. κ. Κ. Ραφαήλου—Μ. Κιβρισαίου, Θ. Βαράκου, Ε. Φτάρα Σ. Βανδῶρος. κ. Ε. Κόνδαρη—Ι. Καζαντζόνου, Δ. Βονόριας, Α. Κούρζουλας, Ι. Κόνδαρη, Μ. Ζέη. κ. Α. Χαβιαροπούλου—Δ. Κουτέση, Δ. Χαβιαρόπουλος, Δος Ἄννης Μείμαρίδου—Ι. Κωνσταντινίδης, Χρ. Καμιέρη, Ε. Βαφόπουλος, Ε. Πατρίκιος, Κ. Χρυσστομίδης, Ε. Κεσίσογλου, Σ. Βαφειδής, Ι. Ἀλευρόπουλος, Α. Πατρικίου, Ι. Σπανούδη, Κ. Ἀποστολίδου, Ε. Μαζαράκη, Ζ. Εὐθυμιάδου, Α. Ἐφραικίδου, Μ. Μαυροπούλου, Ε. Καλλιγᾶ, Κ. Ἀγαθοπούλου, Μ. Γεωργιάδου, Κ. Πηλιούρη, Ν. Μπάκουλα, Μ. Χρυσαιοῦ, Μ. Εὐείδου, Α. Βρακοπούλου, Ε. Γεράκη, Ε. Κωνσταντινίδου, Μ. Μπόρατζη, Α. Ραλίτου, Ι. Μινακούλη, Ε. Λαμεροπούλου Α. Μείμαρίδου. κ. Γ. Μακρίδου—Α.Σ. Λεύκης Παγκράτιος, Φ. Κέντρος, Α. Τσάνης, Β. Στυλιανίδης, Α. Πετσιλάς.

 SISMANOGLIO
MEGARON

Τιμᾶται Γρόσια 50